

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

42. ročník

2022

březen

3

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien,**

je podmíněno covidovou situací, takže pro ně platí aktuální opatření v době konání.

Předběžné termíny promítání v letošním roce:

11. 04., 09. 05., 13. 06., 12. 09., 10. 10., 14. 11. a 12. 12. 2022

Pondělí 11. 04. v 19:30 Milan Kundera: Od Žertu k Bezvýznamnosti (dokumentární film, Česko, 2021, 95 min.)

Režie: Miloslav Šmídmajer; scénář: Miloslav Šmídmajer, Jakub Vansa; hudba: Petr Malásek; hrají: Milan Uhde, Jiří Bartoška, Jan Kačer, Jean-Claude Carrière, Yasmina Reza, Bernard-Henry Levy, Milan Kundera, Nicolas Briançon aj.

Proč dílo Milana Kundery tak zaujalo po celém světě? Proč odešel do Francie a začal psát ve francouzštině? Co je za tím, že bránil překladům svých posledních románů do češtiny? Nebo že se vyhýbá kamerám a publicitě? Dokument o Kunderově díle nás zavede do rodného Brna, do dob, kdy studoval a učil na FAMU, nebo do normalizace, kdy mu bylo bráněno v tvorbě a nebyl vydáván, přestože už získával úspěchy v zahraničí. V polovině sedmdesátých let využil pozvání univerzity v Rennes a začal tam přednášet. V roce 1979 ho české úřady zbavily občanství. Kundera to komentoval slovy: „Tehdy vše ovládali Rusové a právě Rusové rozhodli, že už nejsem Čech.“ Prezident Mitterand mu udělil francouzské občanství. Svůj nejslavnější román *Nesnesitelná lehkost bytí* vydal už jako Francouz. Později však už neuděloval souhlas se zfilmováním svých děl.

Pondělí 09. 05. v 19:30 Ozvěny Ji.hlavy: Stingl – Malý velký Okima (dokumentární životopisný film, Česko, 2021, 93 min.)

Po filmu bude následovat diskuse.

Pro usnadnění Vás prosíme o registraci účasti na emailové adrese ccwien@czech.cz. V e-mailu prosíme uveďte plná jména návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě dalších osob také jejich e-mailové adresy a telefonní čísla.

Česká hudební Vídeň 2020/22: Cyklus koncertů staré hudby

Pořádá Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě (Praha)
ve spolupráci s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku

Vážené čtenářky a čtenáři,

plánované koncerty staré hudby v rámci cyklu „Česká hudební Vídeň“ jsme opět museli posunout, tentokrát na jaro letošního roku. Konkrétní termíny budou včas oznámeny a vyvěšeny na klubových webových stránkách

www.kulturklub.at a předpokládáme, že je stihneme ohlásit i časopisecky. Všichni, kteří se u kolegyně Mag. Evy Zemanové přihlásili, budou osobně vyrozuměni.

K detailní programové náplni viz Kulturní klub 11-12/2020, str. 4-5.

HOF-MUSICI

Antonio Draghi: *L'Abelle di Boemia, overo S. Wenceslao*

Oratorium k počtě hlavního patrona země Koruny české od dvorního kapelníka císaře Leopolda I., které bylo poprvé provedeno v kapli Věch svatých na Pražském hradě roku 1680 a reprízováno roku 1688 ve vídeňské dvorní kapli (Hofburgkapelle).

KDY: čtvrtek 28. dubna 2022, 19:30

KDE: Kostel sv. Karla Boromejského / Karlskirche, Karlsplatz, 1040 Wien

S podporou Ministerstva kultury ČR a rektorátu kostela sv. Karla Boromejského

MUSICA FIGURALIS

Symfonie ve službách moravské církve

Anton Neumann (1720?-1776), Joseph Puschmann (1738-1794),
Wenzel Müller (1767-1835)

Místo a termín budou upřesněny.

Nad koncerty převzalo záštitu velvyslanectví ČR v Rakousku. Akce se uskuteční za podmínek aktuálně platných omezení kvůli pandemii covid-19. Prosíme Vás o předchozí na-

hlášení Vaší účasti z důvodů redukováného počtu míst na e-mailu evazeman@gmx.at, nebo na tel. **0664 5143329**. Prosíme, nezapomeňte na roušky!

Na přední straně obálky:

Jindřich ŠTYRSKÝ: Člověk nesený větrem, 1934, olej na plátně. Bližší informace viz str. 10.

Na zadní straně obálky:

Julius MARÁK: Cesta lesem, druhá polovina osmdesátých let 19. století. Bližší informace viz str. 11-12.

Vážené členky a čtenářky, vážení členové a čtenáři Klubu, velice se omlouváme za (i když námi nezaviněné) značné zpoždění minulého dvojčísla našeho časopisu. A když už se něco takového stane, tak se ještě ke všemu podařilo zatím vždy spolehlivě tiskárně nevložit avizované složenky do jednotlivých časopisů.

Kdo ví, jak se situace na Ukrajině bude dále vyvíjet a co bude skutečností, až časopis vyjde. Dovolím si zopakovat to, co vyslovil předseda Senátu Miloš Vystrčil, který útok ruských vojsk na Ukrajinu označil za agresivní, barbarský a protilidský. „Pokud nebudeme jednotní a nebudeme s dalšími demokratickými zeměmi bránit Ukrajinu i za cenu vlastních ztrát a vlastní bolesti, může se stát, že jednou to samé postihne i nás,“ zdůraznil Vystrčil.

Ale k příjemnějším věcem: zveme Vás, pokud to situace dovolí, na pravidelná promítání (v minulých letech přerušena coronou) každé druhé pondělí v měsíci do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Českým centrem a českým zastupitelským úřadem.

Doufáme, že se nám programy připravované za coronavirové krize podaří realizovat letos: první vlaštvou by mělo být dlouho ohlašované oratorium o sv. Václavu, které by mělo být provedeno v Karlskirche 28. dubna. A věříme, že Vás budeme moci pozvat 13. května na české velvyslanectví na tradiční májový koncert, který věnujeme 150. výročí založení Školského spolku Komenský. Koncem dubna bychom ještě rádi představili (tentokrát v češtině) dvojjazyčnou publikaci 11 let s Jiřím Grušou v Rakousku, kterou jsme již úspěšně prezentovali v Diplomatické akademii koncem minulého roku. V dnešní době neustálých změn je velmi obtížné reagovat na aktuální zprávy o konání či zrušení nejrůznějších akcí, a protože je Kulturní klub měsíčník, můžeme Vás průběžně informovat pouze na naší domácí stránce www.kulturklub.at.

Vzhledem k protipandemickým opatřením prosíme u každé akce o telefonické, resp. e-mailové přihlášení, a to prostřednictvím **Mag. Evy Zemanové (tel. 0664 514 33 29, evazeman@gmx.at)**, pokud nebude uvedeno jinak. Samozřejmě pro účast na každé akci platí pravidla aktuální v době jejího konání.

V tomto čísle jsou konečně přiloženy složenky na zaplacení předplatného pro členy Kulturního klubu na rok 2022 (35 EUR inkl. časopis) i pro nečleny-abonenty časopisu (37 EUR). Prosíme, abyste požadovanou částku uhradili co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte, prosím, na složence označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

Hezké chvíle nad stránkami Klubu přeje

redakce a Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje.	2
Editorial – Obsah – Impressum.	3
Fejeton.	4
Kultura.	5
Zajímavosti.	32
Události.	37
Ekonomika.	39
Věda a technika.	44
Správy zo Slovenska.	50
Sokol & sport.	57
Úvahy & postřehy.	60
Z české a slovenské Vídně a okolí.	61
Informace.	72
Inzerce.	84
Příloha.	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik
Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR
Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,
 mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis
Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová
Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler
Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelic, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek
Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová
Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úřadu
 pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Fejeton Ludvíka Kavína

Nezradit Ukrajinu a překlenout šílenou dobu ve zdraví

Už v roce 1968 přijeli do Brna ruští motorkáři. Nebyli to žádní Putinovi Šedí vlci, ale přece jen komsomolci. Skupina mladých zhruba dvacetiletých kluků a děvčat, měli s sebou dva vedoucí, ti už byli starší. Dělal jsem skupině průvodce po Brně a brzy jsem se od těch mladších dozvěděl, že ti starší na ně mají dohlížet i politicky, ale především jim zabránit v tom, aby se příliš nepohybovali mimo jejich dohled. To dva vedoucí měli ovšem i jiné zájmy. Přáli si, abych je zavedl do nějakého bordelu, což jsme v Brně podle mých vědomostí neměli. Takže aspoň, kde je nějaký noční život. Zavedl jsem je do Roxy baru. – Ti mladší mně říkali, že by si přáli, aby i u nich jednou byla taková svoboda i blahobyť jako u nás v Československu, ale zároveň hned poznamenali, že tomu nevěří, že si myslí, že u nich nic takového nebude nikdy povoleno. Ti starší mně děkovali za Roxy. Tak to byla má jediná zkušenost s Rusy už těsně před srpnovou okupací Československa.

Potom jsem se s Rusy, většinou ruskými Židy, setkával na počátku osmdesátých let tady ve Vídni. Byli to lidé z okruhu kolem akademika Sacharova, patřili v Rusku do skupin obránců lidských práv. Tehdy jsem trochu litoval, že jsem od srpna 1968 nemluvil rusky, protože by besedy s těmito vesměs velice zajímavými lidmi byly jistě daleko zajímavější a hlubší, kdybych se s nimi dovedl bavit poněkud plyněji. Jeden z nich s námi dokonce spolupracoval s divadle a ve foyer Theater Brett jsme zorganizovali výstavu obrazů jeho otce. Valerij Valjus se ovšem potom brzy přestěhoval do Mnichova, a ač jsme si ještě nějakou chvíli dopisovali, ztratil jsem ho brzy nejen z očí, ale nějak se vytratil i náš kontakt. Většina našich tehdejších Rusů vlastně jen projížděla Rakouskem, Vídeň pro ně byla tranzitním městem, aby se dostali ze Sovětského svazu. Bylo to možné díky diplomatickým aktivitám kancléře Kreiského.

V dubnu 1992 jsme byli prvním rakouským i českým divadelním souborem, který projel Ukrajinou. Hráli jsme po celý týden v Kyjevě, potom také v Žitomiru a Mukačevu. Bylo to krátce poté, co se Ukrajina osamostatnila a bylo ještě všude vidět, že byla donedávna sovětskou republikou. Docela jsme zírali na velká hesla o vítězném socialismu. Ale zažili jsme tam také nedostatek i některé lidi, kteří dojatě vzpomínali na nedávnou dobu Sovětského svazu. Jedním z důvodů jistě bylo, že byl naprostý nedostatek surovin, například benzínu. Snad jen díky jakýmsi mafiánským kontaktům vedoucího Kyjevského divadla jsme za dramatických okolností sehnali benzín na cestu zpět. Jeli jsme naším malým busem-Toyotou a zažili jsme si také své na silnicích, které nám často připadaly jako tankodromy. Vcelku jsme ovšem byli nadšeni tím, že nás tam lidé přijímali velice vřele a byli zvědaví na Západ, na demokracii, toužili po kontaktech se světem, který dosud neznali. Náš soubor na Ukrajině hrál ještě jednou, v roce 1996, já tam sice nebyl, v inscenaci jsem nehrál, ale moje žena Nika přijela jen s dobrými pocity. Vyprávěla, že ty socialistické nápisy z doby SSSR už zmizely a lidem se vede rozhodně lépe než v roce 1992, že se pomalu a jistě stávají hrdými Ukrajinci, někteří to snad až přehánějí.

S pocity hrdosti na své samostatné republiky jsme se v devadesátých letech setkali také v Estonsku a Litvě, kde jsme rovněž hráli. V Estonsku na jednom dost reprezentativním festivalu. A poněkud se tam objevil jazykový problém: kolegové z divadel nebyli příliš ochotni mluvit rusky a jakýkoliv ze západních jazyků neznali. Ale měli jsme z nich pocit, že jsou to prostě fajn lidi.

Rozepsal jsem se o našich cestách do zemí, které získaly samostatnost po rozpadu Sovětského svazu proto, že chci v této době krize v evropských mezinárodních vztazích vzpomenout na dobu, kdy se začal vyvíjet život nových samostatných republik, vzniklých na troskách Sovětského svazu. A my jsme těmto novorozeňatům velice fandili a já jim fandím dodnes. Samozřejmě, mezitím se toho hodně přihodilo. Baltské republiky vstoupily do Evropské unie i do NATO a Ukrajina má za sebou od roku 2008 dlouhou cestu k životu ve svazku evropských demokratických společností. V roce 2008 se totiž stala čekatelem na členství v Evropské unii a přeje si také členství v NATO. Mezitím došlo v roce 2014 ke zlomu a po událostech na Majdanu a okupaci Krymu a počátku války na Donbase jakoby se vývoj pozastavil, zauzlil. Ruské „načalstvo“, především personifikované Putinem, se rozhoupávalo, až se v poslední době rozhoupalo a rozhodlo se proces přibližování bývalých sovětských republik k Evropské unii a samozřejmě taky ke společenství NATO zastavit.

Nechci se vyjadřovat o obranném společenství NATO. Nejsm přivržencem obranných paktů a pamatuji, když jsme spolu s Václavem Havlem byli počátkem devadesátých let toho mínění, že vojenské pakty by v Evropě snad i měly zaniknout. Dnes dělá Putin z NATO strašáka a já si myslím, že se stala někdy už v devadesátých letech chyba, a hlavně potom v průběhu posledních dvaceti let vlády Putina, že se západní svět nezmohl na mírovou koncepci vývoje v Evropě, která by i dnešní krizi Ruska a Ukrajiny zabránila. Pokud jde o Evropskou unii, tam se vyloženě mstí, že Evropská unie působila vůči Ukrajině jako slibotechna, a zatímco lidé na Ukrajině se stále víc blížili zájmu o Evropskou unii, o Západ, Evropská unie nedovedla dělat ofenzivnější politiku, a tak se i díky tomu dnešní Evropa ocitla v krizi, kdy se Putin rozhodl jakýmsi pokusy znovuobnovovat ruskou říši a přitom tvrdí, že mu jde o mír a obranu vlastních zájmů.

Zájmy hraji v politice snad až prvotní úlohu. Myslím, že nedostatek diplomatických i hospodářských aktivit ze strany Západu jako celku vůči Ukrajině i Rusku spoluzavinil dnešní krizový stav. A není to jen krize jako krize. Octli jsme se v důsledku požadavků ze strany Ruska a nemožnosti, částečně možná i neschopnosti ze strany Západu na ně dostatečně suverénně odpovědět na pokraji války. Vítám proto, že se představitelé Francie a Německa rozhodli „do toho jít“ a alespoň podle toho, co vím z denních zpráv, chtějí udělat všechno, co je možné, pro zastavení možné válčné laviny. Nezradit přitom zájmy Ukrajiny bude vyžadovat opravdové diplomatické umění a jednání s Putinovým Ruskem jistě není a nebude žádný med. Držme těm jednajícím i nám všem v Evropě palce, ať překleneme tuto šílenou dobu ve zdraví.

P.S. A včera večer promluvil Putin a zhatil možnosti diplomatického urovnání. Jeho dějepisný exkurs, kterým mimo jiné prokazoval historickou neoprávněnost Ukrajiny jako státu ... diletuující historik, tak se nám Putin představil. Doktorát bych mu za ty jeho protiukrajinské historky nedal. Ale on zřejmě stejně nestojí o doktorát. Chce vejít do dějin. Malý kluk z KGB. Je to katastrofa. A držme si (celá Evropa) palce, abychom se z té šlamastyky dostali se zdravou kůží.

Vídeň, 20. 2. a 22. 2. 2022, ve dvacet dva hodin a dvaadvacet minut

Martin Mainer v Kolíně

V Galerii města Kolína je k vidění výstava malíře Martina Mainera *Past / Minulost / 2*. Na vernisáži vysvětloval, že do názvu své prezentace zakódoval několik významů.

V češtině slovo „past“ znamená nástrahu, která na nás číhá, a my do ní buď spadneme, nebo se dokážeme nebezpečí vyhnout. Ovšem v anglickém jazyce znamená toto slovo minulý čas (gramaticky), minulost či to, co kdysi bývalo.

Příkladem Mainerova uměleckého přístupu je propátávání nových výtvarných cest a hledání ne zrovna běžných malířských rukopisů. Pohybuje se někde mezi čistou abstrakcí a klasickou figurativní tvorbou.

Dílo *Čtverec* (2019-2020) patří do té první kategorie. Plochu autor rozdělil na dvacet pět polí a v každém rozehrál hru různých barev i tvarů. Zblízka určitý kvadrant připomíná výšeč z obrazů francouzských impresionistů.

Figurativní malbu na výstavě zastupuje především dvojice obrazů *Král slunce I a II* (2019-2020). Motivem obou je královský baldachýn, který symbolizuje nebesa, pod nimiž vládl francouzský monarcha Ludvík XIV. (panoval v 17. a 18. století), jehož mottem bylo „Stát jsem já“. Proto na obou obrazech shlíží jako dvojice očí coby věčné slunce z nebes. Jednak hledí sám na sebe a také na nahé mišenky v lascivních polohách.

Levý roh bouře (2019-2020) oba výtvarné principy spojuje. Barevně si malíř vystačil s černou, šedou a špinavě bílou barvou. Stahující se mračna na temné obloze výhruzně stojí nad cípem země. Na ní se nenápadně zjevují stíny lidských postav. Lze tušit jen siluety a blíží se naplnění osudu.

Pokud byly na začátku článku zmiňovány významy slova *past*, je třeba uvést ještě jeden. Znamená také, že něco je na druhé straně. A Martin Mainer tam svými obrazy dívka zavede.

Výstava bude otevřena pro veřejnost do 9. dubna.

(mk)

Slovanská epopej zůstane v Praze

Hlavní město bude moci umístit *Slovanskou epopej* Alfonse Muchy do paláce Savarin na Václavském náměstí na 25 let s pětiletou opcí. Současně s tím bude ukončen spor s jedním z dědiců Johnem Muchou a v prostoru bude mít i pro vystavení rodinné sbírky. Provoz a správu bude mít na starosti developer, firma Welwyn, respektive některá z jejích firem. Vyplývá to z návrhu dohody mezi Prahou, Nadací Mucha a Welwynem, který schválili pražští radní.

Cykklus tvoří dvacet velkých pláten, která Mucha od roku 1910 maloval osmnáct let. Od loňského roku jsou na příštích pět let zapůjčena do Moravského Krumlova, kde byla v minulosti už vystavována. Doba trvání nájmu bude pětadvacet let a hlavní město bude mít opci na prodloužení doby trvání nájmu jedenkrát ob pět let, a to za stejných podmínek, nedohodnou-li se město a developer jinak. Podle znění dohody Welwyn dokončí stavbu stálé expozice do čtyř let od získání pravomocného rozhodnutí o umístění stavby paláce Savarin. Územní rozhodnutí bylo vydáno v březnu 2020, avšak zatím nenabýlo právní moci.

Dohoda s sebou nese ukončení letitého sporu mezi Johnem Muchou a hlavním městem o vlastnictví pláten. V případě podpisu dohody se podle jejího znění Mucha zaváže do 30 dnů od podpisu uznat vlastnické právo města na plátina a stáhnout své žaloby. Praha se naopak zaváže, že obrazy nepřemístí jinam než do vlastních výstavních prostor určených pouze pro *Epopej*, jak si to přál malíř Alfons Mucha. Součástí expozice bude také prostor pro výstavu rodinné sbírky. Žádné z ostatních částí stálé expozice ale nebudou smět jak z technického, tak uměleckého pohledu rušit umělecký dojem z *Epopeje*. Sál, kde *Epopej* bude, by podle dokumentu měl mít na šířku 23 metrů a na délku více než 60 metrů. Plátina by měla být umístěna proti sobě, mezi nimi bude zhruba patnáctimetrový prostor.

Výtěžek z provozu stálé expozice, tedy z prodeje vstupenek a dalších aktivit, bude pro Prahu, respektive Galerii hlavního města a Nadaci Mucha vybírat provozovatel. Peníze budou sloužit k pokrytí přímých nákladů na provoz a správu expozice. Náklady provozu stálé expozice jsou podle dokumentu vyčísleny na 539 korun za metr čtvereční měsíčně. Zahrnují mimo jiné odhadované náklady na zaměstnance včetně ostrahy a zajištění bezpečnosti, údržbu, která zahrne případné restaurování a monitoring děl nebo marketing.

Prvních jedenáct pláten *Epopeje* bylo v roce 1919 vystaveno v pražském Klementinu a v letech 1920-1921 *Epopej* sklízela úspěchy na výstavách v New Yorku a Chicagu. Celá *Epopej* byla poprvé vystavena v roce 1928 ve Veletržním paláci v Praze a obrazy přešly pod správu Galerie hlavního města Prahy. V roce 1933 byla plátina srolována a uložena do depozitáře. Až v roce 1963 byla opět vystavena na zámku v Moravském Krumlově. Po roce 1989 ale zámek, kde dříve sídlilo mimo jiné železniční učiliště, chátral.

(mk)

Česká instalace na prestižní umělecké výstavě v Los Angeles

Instalace *The Sing* dvojice českých umělců pracujících pod pseudonymem Swen Leer byla vystavena ve vstupní hale losangeleského Convenient Centra, kde se konala 27. LA Art Show.

Dílo varující před následky technologického rozvoje a nekontrolovaného růstu se nachází v sekci DIVERSEart-LA. Ta je nově věnovaná ekologickým otázkám.

Instalace *The Sing* je umístěna u vstupu. Má podobu dálniční značky, zelené tabule, která obvykle uvádí místa, kam dálnice vede a kam vedou sjezdy. Místo toho ale na ní stojí „Exit: Vaše děti vás BUDOU nenávidět. Nakonec.“

Průvodní text upozorňuje, že v době relativizace faktů zůstávají dopravní značky jednou z posledních věcí, které všichni berou vážně jako daná fakta. „Jsou nejčtenějšími literárními díly, kterým se nejvíce věří. Jsou symbolem pokroku minulého století, mobility a síly. Ale na druhou stranu mohou být čtené jako důkazy našeho zběsilého technického pokroku, který nás dovedl do klimatické krize.“

A právě děti ponесou důsledky oceňovaného ekonomického pokroku a náboženství růstu za každou cenu, upozorňují autoři.

(mk)

JUBILEA

Sochař Otmar Oliva sedmdesátiletý

Otmar Oliva (* 19. 2. 1952, Olomouc) se specializuje na tvorbu liturgických předmětů a úpravu chrámových prostor.

Roku 1979 byl zatčen a vězněn za šíření materiálů Charty 77. Jakmile byl roku 1981 propuštěn, oženil se a usadil na Velehradě, kde také vybudoval ateliér a v roce 1985 také kovoliteckou dílnu. Podílel se na založení samizdatového nakladatelství Refugium Velehrad. Spolupracoval se zvonařskou dílnou Ditrichových v Brodce u Přerova.

Roku 1993 poprvé navštívil Řím a následujícího roku začal tvořit pro Vatikán. Jeho nejvýznamnější prací je výzdoba kaple Jana Pavla II. Redemptoris Mater, jejíž součástí je také papežský trůn, který je prvním papežským trůnem od dob Berniniho. Olivovi se také dostalo cti vytvořit medaili k významnému 20. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II. (1998). Oliva je jediným Čechem, který tuto medaili kdy vytvořil.

Jeho dílo v podobě soch, plastik ale i kreseb je zastoupeno v řadě galerií. S prací sochaře a olomouckého rodáka Otmara Olivy se můžeme setkat například v Praze v kostele Panny Marie Vítězné nebo v kapli svaté Anny v Olomouci. Jeho samotného pak v zimě nejspíše potkáte na horách. „Jako člen horolezeckého oddílu jsem už v sedmnácti jezdil do Tater, od té doby tam vyrážím lézt v zimě.“

Ocenění: Rytíř české kultury (2017), účastník odboje a odporu proti komunismu

Jiří Sopko (* 20. 2. 1942, Dubová na Podkarpatské Rusi) – český malíř, grafik a sochař

Po roce 1945 Podkarpatská Rus připadla Sovětskému svazu, Sopkova rodina se proto přestěhovala do poválečného Československa. V letech 1956-1960 Jiří Sopko studoval na Výtvarné škole Václava Hollara, v letech 1960-1966 Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Antonína Pelce. V roce 1987 vstoupil do umělecké skupiny 12/15 Pozdě, ale přece (Jiří Beránek, Václav Bláha, Jaroslav Dvořák,

Z díla Jiřího Sopka

Kurt Gebauer, Ivan Kafka, Vladimír Novák, Jiří Načeradský, Ivan Ouhel, Petr Pavlík, Michael Rittstein, Tomáš Švéda).

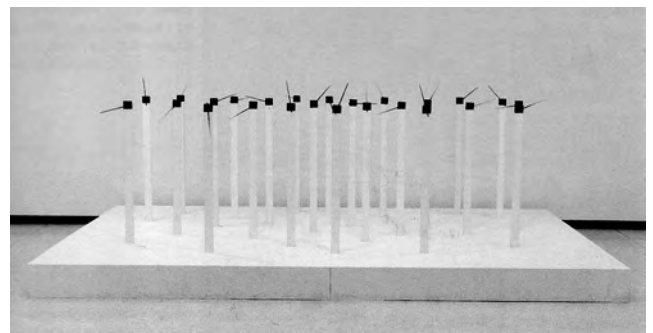
Od roku 1990 působil na Akademii výtvarných umění v Praze jako docent, později jako profesor v ateliéru malby, v letech 2002-2010 byl jejím rektorem.

Jedná se především o malíře, ale věnuje se i grafice a sochařství. Je zařazován do České grotesky. Jeho obrazy se vyznačují charakteristickou barevností, použitím akrylových barev. Na jeho dílech jsou nahé, nereálné postavy s útlými protáhlými údy, často se opakujícími motivy hlav s výraznými grimasami.

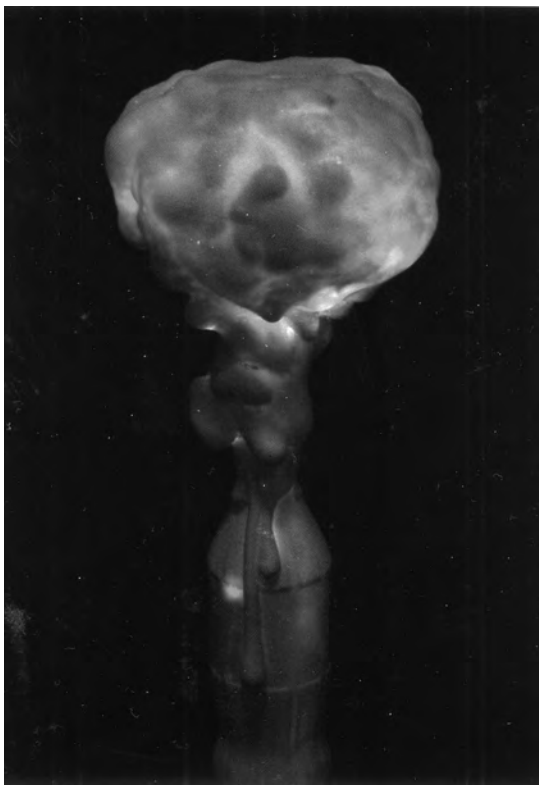
Ivan Kafka (* 29. 2. 1952, Praha) – konceptuální umělec
Ivan Kafka studoval na Střední odborné škole výtvarné v Praze (1967-1971), pracoval jako umělecký kovář (1972-1973) a meteorolog (1974-1976). Od poloviny sedmdesátých let se zabývá projekty a instalacemi v krajině, při nichž pracuje s přírodninami nebo konfrontuje přírodu s cizorodými materiály. V osmdesátých letech své instalace a projekty umísťuje také do městského prostředí a alternativních galerijních prostor. Od devadesátých let se zaměřuje více na instalace z multiplikovaných artefaktů. Zaměřuje se na hledání nové identity artefaktu, který je statický a současně má potenciální schopnost pohybu, osobitě minimalistické prostředky, lyrismus a přitom nesentimentální věcnost. Má schopnost klást aktuální otázky po vztahu současné civilizace k přírodě, po osobní svobodě a jejím závazkům vůči společnosti, silný cit pro kreativitu kulturních a geografických rozdílností. Tak bychom mohli obecně charakterizovat tvorbu Ivana Kafky.

Je svého druhu jedinečná a zároveň otevřená širokému spektru interpretací. Umí jednoduchým, univerzálně srozumitelným jazykem oslovit diváka – bez mnohomluvných dovětek, ezoterických symbolů nebo dodatečných spekulativních výkladů. Jako taková má své pevné místo na současné mezinárodní výtvarné scéně. V roce 1995 Kafka zastupoval Českou republiku na Bienále v Benátkách. Vystavuje převážně v Německu, Rakousku, Holandsku, je zastoupen v mnoha domácích i zahraničních sbírkách.

O své tvorbě Kafka říká: „Jde mi v první řadě o komplexní téma, obsahující (mnohdy únavné a vysilující) definování skutečnosti, v níž se nacházíme – teprve pak je možné jisté osvobozující vykročení mimo tento rámec. [...] Zajímá mě možnost střetávání, snaha a schopnost obsáhnout více linií najednou s možným přesahem jedné do druhé, stejně tak jako koncentrace na detail i celek současně. To vše v maximálně jasné, naléhavé, lapidární, vizuální podobě.“

Ivan Kafka: *O mohoucí nemohoucnosti*, 1989-1995, instalace, papír, umělá hmota, dřevěná konstrukce, hodinové mechanismy

Peter Ilčík: *Ground.Zero*, 2007

Ľubomír Mikle: *I.D.R.Y.*, 2019, hliník, plast

Súčasní slovenskí sochári

Peter Ilčík (* 1. 3. 1977, Michalovce)

Mgr. art. Peter Ilčík je sochár, absolvent Ateliéru slobodnej kreativity profesora Juraja Bartusza na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Venuje sa najmä sochárskej a priestorovej tvorbe, kresbe, je autor viacerých pamätníkov a iných realizácií vo verejnom priestore, autor návrhov pamätných mincí, lektor umeleckých a dizajnerských kurzov a organizátor výstav a kultúrnych podujatí. Svoju tvorbu predstavil na viacerých samostatných a kolektívnych výstavách najmä na Slovensku. Na Škole dizajnu vyučuje navrhovanie, praktické cvičenia, počítačovú vizualizáciu, kresbu a modelovanie.

Ľubomír (Ľubo) Mikle (* 9. 1. 1982, Bratislava)

V rokoch 2000-2006 študoval u prof. Juraja Meliša na Katedre Socha, objekt, inštalácia na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Pracuje prevažne s médiom sochy, zvukového objektu a inštalácie. Vo svojej tvorbe spája prvky recyklácie s industriálnymi motívmi, deštrukciu s transformáciou a konštrukciou, jeho sochy majú často monumentálnu mierku. Rád spolupracuje so zvukovými umelcami a s performermi. Žije a tvorí v Bratislave.

„Na ŠUP-ke som bol kameňosochár, ale veľmi rýchlo ma to opustilo, necítim tento spôsob prejavu. Mám veľký rešpekt ku kameňu, je to pre mňa posvätný materiál. Ku kovu som sa dostal v ateliéri Jura Meliša, vyhovuje mi rýchle a efektívne budovanie hmoty, dostupnosť a hlavne možnosť ani nie tak spätného kroku ako skôr druhej šance. Ak pokážim niečo v kameni, je veľmi ťažké s tým čokoľvek urobiť, je to final. V kove to odpílím, privarím, »zničím«... čokoľvek sa dá.“

Jeho tvorba sa len málokedy zmesť do galérií. Obrovské sochy, ktoré tvorí, sa najlepšie hodia do exteriérov – do

ulíc, na námestia, do parkov či na nábrežia. A on sám je ako jeho sochy – potrebuje voľnosť a priestor.

Robert Mlčúch (* 24. 3. 1977, Bratislava)

Absolvent Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave, odbor sochárstvo v ateliéri akademického sochára profesora

Robert Mlčúch: *Zrod Anjela*, 2005, bronz

Juraja Meliša z roku 2004. Venuje sa komornej, ale aj exteriérovej plastike, malbe a grafike. V posledných rokoch sa intenzívne zameriava na maliarsku tvorbu, ktorá obsahovo nadväzuje na svoj ideový program v sochárskej tvorbe, ale po vizuálnej stránke používa odlišný vyjadrovací jazyk. Svoju tvorbu prezentuje na výstavách na Slovensku aj v zahraničí.

VZPOMÍNKA

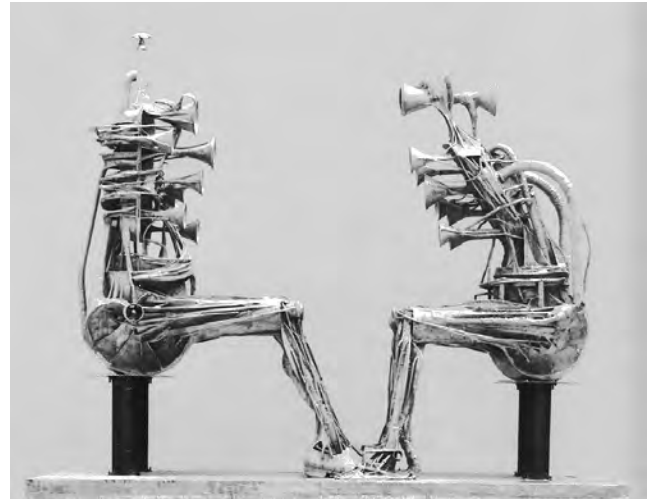
Karel Nepraš (* 2. 4. 1932, Praha – 5. 4. 2002, Praha) bol osobitý český sochař a výtvarník.

V letech 1952-1957 vystudoval Akademií výtvarných umění. Nejprve pracoval jako kreslíř a ilustrátor, ale od konce šedesátých let 20. století začala převažovat jeho sochařská tvorba. Při své tvorbě používal netradiční materiál – obvykle vycházel z trubek, drátů a dalších instalatérských dílů, které často sám odlíval. V tíživé atmosféře komunistického režimu padesátých let, všeobecného špiclování a důrazu na výuku marxismu a socialistického realismu na Akademii byla osobní přátelství a soukromá setkávání studentů důležitější než škola.

Spolu se spolužáky Janem Koblasou, Bedřichem Dlouhým a hudebníky Rudolfem Komorousem, Liborem Peškem a Janem Klusákem založil Club (dle vzoru anglických pánských klubů), který po první dadaistické společné akci výtvarníků, muzikantů a herců (Malmuzherciáda, 19. 12. 1954) někteří opustili a spolek se nadále scházel ve složení Karel Nepraš, Jan Koblasa, Bedřich Dlouhý, Rudolf Komorous jako Šmidrové. V roce 1957 připravili jednodenní výstavu na Střeleckém ostrově spolu s přizvanými literáty (Václav Havel, Jiří Paukert, Milena Tobolová) a profesionál-

Karel Nepraš: *Sedící*, 1967

Karel Nepraš: *Velký dialog*, 1966, drát, textil, laminát, lak

ními hudebníky jako komponovaný večer, spojený s prezentací mimoškolní výtvarné tvorby.

Jako autor kreseb do časopisů se Nepraš seznámil s výtvarníkem Janem Steklíkem a ve společnosti scházející se v hospodě U Křížovníků v roce 1963 založili Křížovníckou školu čistého humoru bez vtipu, kde se kromě výtvarníků (Naděžda Plíšková, Zbyšek Sion, Otakar Slavík, Zdeněk Beran, Rudolf Němec, Aleš Lamr aj.) scházeli i teoretici (Jan Kříž, filozof Eugen Brikcius, psycholog Vladimír Borecký, Ivan Martin Jirous, Věra Jirousová, Josef Kroutvor, Karel Oujezdský) a příslušníci tehdejšího kulturního undergroundu. Hudební aktivity (Sen noci svatojánské band, Plastic People), happeningy, výlety, „sběr pivních vzorků“, efemérní společné projekty byly součástí kolektivní duševní regenerace, ale nesouvisely přímo s uměleckými aktivitami členů.

V roce 1964 se Karel Nepraš oženil s výtvarnicí a básničkou Naděždou Plíškovou. Roku 1975 se jim narodila dcera Karolína, později provdaná Kračková, která je rovněž výtvarnice.

Od počátku šedesátých let se Karel Nepraš postupně prosadil jako kreslíř i sochař, účastnil se důležitých výstav doma i v zahraničí, o jeho práce se zajímaly galerie i sběratelé umění. Po okupaci roku 1968 ztratil možnost prezentovat svá díla, byl nucen žít se restaurováním a mezi lety 1974 a 1988 téměř rezignoval i na sochařskou tvorbu. Nové možnosti vystavovat se objevily až koncem osmdesátých let, zprvu na neoficiálních akcích a v zahraničí (1988 s Jiřím Sopkem).

Od roku 1990 působil Karel Nepraš jako profesor a vedoucí sochařského ateliéru na Akademii výtvarných umění v Praze až do dubna 2002, kdy v Praze zemřel.

Neprašova díla jsou velmi ceněna a jsou vystavena v mnoha prestižních institucích – např. v Národní galerii v Praze, v Kongresové knihovně ve Washingtonu, v Muzeu moderního umění v Paříži aj.

V roce 2002 mu bylo prezidentem posmrtně uděleno státní vyznamenání za vynikající umělecké výsledky.

Alojz Klimo (8. 3. 1922, Piešťany – 12. 10. 2000, Bratislava)

V rokoch 1941-1945 študoval na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave v oddelení kreslenia a maľovania

Alojz Klimo: *Tri neznámé*, 1969

(prof. M. Schurmann a G. Mallý). V rokoch 1945-1948 pokračoval v štúdiu na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe (prof. J. Bauch a A. Pelc).

Žil a tvoril v Bratislave. Pracoval v oblasti maľby, kresby, grafiky, knižnej ilustrácie, monumentálno-dekoratívnej tvorby, venoval sa aj priestorovým objektom a tvorbe hračiek.

Do výtvarného umenia na Slovensku sa výrazne zapísal v oblasti abstraktnej, geometricko-konštruktívnej vývojovej línie a zostal jej verný aj v časoch spoločenskej nepriazne minulého režimu. Je jej výraznou a poprednou osobnosťou. Rovnako významnú, originálnu tvorivú stopu zanechal v oblasti knižnej kultúry, najmä v ilustráciách kníh pre deti a mládež.

Za svoju tvorbu dostal rad domácich i medzinárodných ocenení. Mal viac ako 25 samostatných výstav doma i v zahraničí. Zúčastnil sa mnohých kolektívnych domácich i medzinárodných výstavných podujatí. V roku 1970 reprezentoval Československo na EXPO '70 v Ósake.

Jeho tvorba je publikovaná v 20 publikáciách o výtvarnom umení. V roku 1995 vyšla knižná monografia jeho diela.

Práce A. Klimu sú v zbierkach 15 galérií v Česku a na Slovensku, v Múzeu L. Kassáka v Budapešti a v súkromných zbierkach na Slovensku, v Česku, Nemecku a Rakúsku.

Jan Kotík (4. 1. 1916, Turnov – 25. 3. 2002, Berlín)

Jan Kotík je znám predovšetkým ako malič. Je synom známeho maliča Pravoslava Kotíka, otcem architekta Martina Kotíka a hudobného skladateľa Petra Kotíka.

Poprvé své dílo představil na sklonku třicátých let u E. F. Buriana, stal se členem legendární Skupiny 42, a když nemohl v padesátých letech vystavovat, věnoval se designu – jako tvůrce i teoretik. Ale malovat nepřestal a jeho obrazy v duchu expresivní abstrakce získaly značný ohlas i na mezinárodní scéně. Uznání se dočkal také v Německu, kam v sedmdesátých letech emigroval. Po roce 1989 se do Čech stále vracel.

Švestkova galerie představila Jana Kotíka také jako tvůrce objektů, obdivovatele východní filozofie i kreativ-

Z díla Jana Kotíka

ního vyznavače mystiky prastarých zásad sakrální geometrie i matematiky.

Bedřich Stefan (9. 12. 1896 – 31. 3. 1982)

Bedřich Stefan byl sochař, profesor VŠUP. Vyšel z Gutfreundova plastického názoru, adaptoval estetiku lyrického kubismu do sochařství, od experimentů s plastickým tvarem, odvozených z organických forem, dospěl ke konvenčněji vyjádřeným alegoriím a ke spojení plastiky s architekturou (průčelí právnické fakulty UK). Byl žákem sochařských osobností Bohumila Kavky, Otakara Španiela a Jana Štursy. Jako asistent spolupracoval od roku 1924 s Ottou Gutfreundem.

Důležitou sochařskou zkušeností byl pro Stefana jednoletý studijní pobyt v Paříži, pro nějž dostal stipendium od francouzské vlády. Do Paříže se vracel během třicátých let každoročně. Po návratu znovu spolupracoval s Ottou Gutfreundem. Za války stavěl svůj vlastní ateliér. Dne 28. listopadu 1942 uzavřel v Prostějově sňatek se sochařkou Hanou Wichterlovou. V letech 1946-1958 byl profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V roce 1966, u příležitosti 70. narozenin, byl vyznamenán Státní cenou za plastiku pro památník v Lidicích a jmenován zasloužilým umělcem. Byl členem Devětsilu a SVU Mánes. První samostatnou výstavu měl až roku 1980 v Národní galerii (Belveder). Pro vršovický kostel, vrcholné konstruktivistické dílo architekta Josefa Gočára, vytvořil čtrnáct reliéfů

Bedřich Stefan: *Sedící dívčí akt*

křížové cesty, zpracoval také celé průčelí. Jeho návrh sochy sv. Václava z roku 1926 byl realizován až v roce 2010 akad. sochařem Janem Roithem.

Emil Filla (4. 4. 1882, Chropyně – 7. 10. 1953, Praha)

Emil Filla je představitelem ortodoxního pojetí kubismu. Věnoval se mnohotvárné činnosti – byl především malíř a grafik. Působil však i jako sochař, sběratel, teoretik, redaktor, organizátor, diplomat. Jeho výrazná osobnost formovala směřování českého kulturního dění už krátce před první světovou válkou a hlavně v období meziválečném.

Stal se členem skupiny Osma, s níž vystavoval v letech 1907 a 1908. Z této doby pochází jeho expresionistické dílo. V roce 1909 vstoupil do Spolku výtvarných umělců Mánes, v němž byl nepřetržitě členem – s přestávkou působení ve Skupině výtvarných umělců (1911-1914) – až do své smrti. V roce 1910 se v jeho tvorbě poprvé začínají objevovat prvky kubismu, nejprve jako kuboexpresionismus, postupně se však v jeho díle stále silněji objevují i díla vysloveně kubistická. Zabývá se však také sochařskou tvorbou, figurální malbou a v zátiší se objevují i prvky koláže, protože do svých zátiší vlepuje části novinového textu, etikety atp.

Hned v první den druhé světové války byl spolu s řadou dalších významných osobností (mj. s Josefem Čapkem) nacisty zatčen a uvězněn v koncentračním táboře v Dachau a později v Buchenwaldu, na rozdíl od mnoha dalších přežil. V roce 1945 byl jmenován profesorem nově založené Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. V roce 1952 mu bylo politicky zabráněno vystavit připravený cyklus jeho obrazů s poukazem na to, že tyto obrazy jsou „ohavné“ a neodpovídají tehdy striktně prosazovanému socialistickému realismu. Fillovi pak bylo zakázáno vystavovat cokoli kromě krajin Českého středohoří, ale i přesto dokázal být i suverénním realistou, ale naštěstí ne socialistickým. V té době byl také zbaven možnosti pedagogicky působit na VŠUP.

Emil Filla: *Milostná noc*, 1907, olej, plátno

Jindřich Štyrský (11. 8. 1899, Čermná u Kyšperka, dnešního Letohradu – 21. 3. 1942, Praha) byl český malíř, fotograf, grafik, výtvarník, zabýval se i kolážemi, básník, scenograf, představitel surrealismu a teoretik.

Studoval pražskou Akademii výtvarných umění u Jakuba Obrovského a Karla Kratnera. Jejich výuka byla zcela tradicionalistická a Štyrského nijak neuspokojovala. Během letního pobytu roku 1922 se seznámil s Marií Čermínovou (1902-1980), která později začala používat pseudonym Toyen. Jako umělecká dvojice úzce spolupracovali. Po předčasném ukončení školy v roce 1923 vstoupil Štyrský i Toyen do avantgardní skupiny Devětsil. V letech 1925-1928 spolu žili v Paříži, kde společně založili svůj vlastní směr, české odvětví surrealismu – artificialismus (kombinace poznatků získaných z purismu s malířskou aplikací Teigevo teorie poetismu).

Jeho rané umělecké práce vznikly částečně pod vlivem kubismu, později byl ovlivněn purismem, hlavním stylem se pro něj ale později stal surrealismus. Po návratu z Paříže se Štyrský načas stal scenografem Osvobozeného divadla. Devětsil se rozpadl. 21. března 1934 spolu s Toyen, Bohuslavem Broukem, Vítězslavem Nezvalem či Karlem Teigem se stal spoluzakladatelem Skupiny surrealistů v ČSR v Praze. V letech 1932-1942 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes.

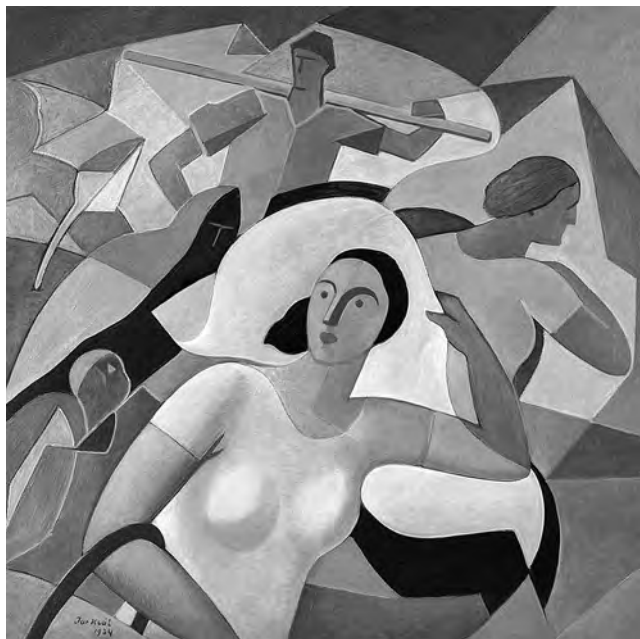
Na pozvání pařížských surrealistů odjel v roce 1935 znovu do Paříže. Tam ale Štyrský vážně onemocněl, pravděpodobně srdeční chorobou.

„Mým očím je stále nutno házet potravu. Polykají ji nenasytně a surově. A v noci ve spánku ji tráví,“ napsal čtyři roky před svou smrtí Jindřich Štyrský a postihl tak svou neustálou potřebu tvořit, kterou se rád nechal unášet.

Jindřich Štyrský: *Obraz*, 1931, olej, plátno

Jaroslav Král: *Žně*, 1934

Jaroslav Král (5. 12. 1883, Malešov u Kutné Hory – 22. 3. 1942, Osvětim)

Jaroslav Král byl malíř, jedna z největších uměleckých osobností brněnské kultury v období první republiky, žák Vojtěcha Hynaise. Výrazně sociálně orientovaná tvorba kubizujících forem je podřízena klasicizujícímu názoru dvacátých let. Po odchodu z České vysoké školy technické v roce 1928 zintenzivnil svou činnost a angažovanost v levicových spolcích (Levá fronta a Ars – klub pro moderní umění a vědu). Stál u zrodu Klubu výtvarných umělců Aleš a posléze podpořil založení moderně orientované Skupiny výtvarných umělců v Brně. Počátkem dvacátých let se názorově ztotožnil s moravskou levicovou inteligencí a jako jeden z mála brněnských umělců zaměřil svou tvorbu na sociální náměty. Později v jeho díle převažovaly ženské akty a dívčí portréty. V roce 1941 byl zatčen gestapem, po ročním věznění v Kounicových kolejích v Brně, na Mírově a ve Vratislavi byl převezen do Osvětimi, kde zemřel v plynové komoře.

- 1919 spoluzakládající člen Klubu výtvarných umělců Aleš v Brně;
- 1922-39 spoluzakládající člen Skupiny výtvarných umělců v Brně;
- 1927 člen Spolku výtvarných umělců Mánes v Praze;
- 1928-38 spolupráce s časopisem Index v Brně;
- 1929-33 člen Levé fronty v Brně;
- 1933-38 člen a předseda Klubu pro umění a vědu Ars v Brně.

Jan Preisler (17. 2. 1872, Popovice u Berouna – 27. 4. 1918, Praha) byl český malíř a vysokoškolský profesor.

Byl jedním ze zakladatelů moderního českého umění. Ovlivněn byl hlavně impresionismem a secesním symbolismem, vytvořil svůj osobitý styl s výjimečnými symbolistickými prvky. Dokázal zobrazit nejen melancholické touhy, ale také nenaplněné erotické žádosti a podtóny, byl malířem osudových a zásadních událostí. Ve svém díle byl Preisler významně ovlivněn nejen tvorbou soudobých básníků, především pak Antonína Sovy, Otakara Březiny,

Jan Preisler: *Milosrdný Samaritán*, 1910-1912, olej, lepenka

Karla Hlaváčka a Julia Zeyera, ale i skladbami Josefa Suka, Otakara Ostrčila a Vítězslava Nováka.

Preisler byl výtvarně vychován Františkem Ženíškem., Maxmiliánem Pirnerem a Vojtěchem Hynaisem. Navázal kontakt se spolkem Mánes, který byl tehdy zatím jen studentským sdružením. Od počátku se podílel na publicistické aktivitě spolku. V roce 1902 cestoval s přítelem Antonínem Hudečkem po Itálii. Na zpáteční cestě se ve Vídni setkává s Augustem Rodinem. Po legendární výstavě Edvarda Muncha v Praze v roce 1905, kterou pomáhal zorganizovat a navrhl i plakát, navštívil Paříž v roce 1906, kde se seznámil s dílem Paula Gauguina.

V roce 1903 se stal externím učitelem kresby aktu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a v letech 1913-1918 pak působil jako profesor na Akademii výtvarných umění. Jedním z jeho žáků byl Josef Šíma.

Preislerovým typickým tématem bylo téma Černého jezera, ve kterém se zjasnila a uvolnila jeho paleta. V tomto tématu se Preisler zabýval pocí moderního člověka, pocítem vykořenění, touhy splynutí s přírodou, nostalgií i očekáváními, zobrazil poetické metafory lidského života tehdejší doby.

Zemřel na zápal plic 27. dubna 1918 v Praze.

Julius Eduard Mařák (29. 3. 1832, Litomyšl – 8. 10. 1899, Praha)

Julius Mařák byl český malíř-krajinář, kreslíř a grafik druhé poloviny 19. století. Studoval na pražské akademii u profesora M. Haushofera, poté v letech 1853-1855 v Mnichově

Julius Mařák: *Krajina v bouři*, 1869

u profesora L. Rottmanna. Od roku 1858 bydlel ve Vídni, po roce 1887 se přestěhoval do Prahy, neboť mu bylo nabídnuto místo profesora na pražské akademii v ateliéru krajinomalby. Jeho žáky byli mj. Antonín Slavíček a František Kaván. Svým působením založil tzv. Mařákovu krajinářskou školu.

Mařák se celý život věnoval krajinomalbě. Je také jediným krajinářem, který se podílel na výzdobě Národního divadla v Praze, kam namaloval slavná místa českých dějin (Říp, Blaník, Vyšehrad atp.). Jeho krajinomalby zdobí i schodiště Národního muzea v Praze.

Stylově se jeho dílo postupně posouvá od patetického romantismu k realistickému plenéru. Mařákova barevnost se pohybuje především na škále zemitých hnědých, okru a zelení, to vše plnoplasticky promodelované světlem a stínem. V pozdějších pracích se projevuje rozvolňování malířského rukopisu, které v mnohém předznamenává impresionistickou tvorbu jeho žáků.

Kresba mu však byla nejen přípravou k malbě, ale také finálním výtvarným projevem. Velké proslulosti dosáhl při práci s uhlím. Už v roce 1868 vytvořil pro pařížské a mnichovské nakladatelství Goupil & Kaeser uhlím kreslené cykly *Čtyři roční období* a *Čtyři denní doby*, které se po převodu kreseb grafikem E. Willmannem do podoby rytin staly ve své době evropsky proslulé. Podobný úspěch přinesl i cyklus *Lesních samot*, opět kreslený uhlím a Willmannem převedený do podoby ocelorytu. Z grafických technik ovládal Mařák techniku leptu. Na přelomu padesátých a šedesátých let 19. století vytvořil cyklus asi třiceti leptů intenzivně využívajících možnosti šerosvitného účinku, který tato technika nabízí. Mařákovy kresby a grafiky ještě silněji než jeho malby přesně a důsledně zachycují detaily krajiny a lesní vegetace.

Zdroj: Jan Loriš: *Julius Mařák*, Praha 1955

Antonín Lhota (2. 1. 1812, Kutná Hora – 9. 9. 1905, Volyně na Šumavě)

Antonín Lhota studoval na pražské Akademii u J. Bergla, Fr. Waldherra a Fr. Tkadlíka. Na zkušené ve Vídni se stal žákem J. Führicha na tamní Akademii. Hodně cestoval, navštívil Mnichov, v Itálii Benátky, Řím, kde se naučil technice monumentální nástěnné malby. Do roku 1853 byl pomocným učitelem na pražské Akademii a od roku 1867 zde působil ve funkci profesora až do roku 1887. V letech 1880-1881 byl zvolen prvním rektorem Akademie. Na motivy z českých dějin vytvářel vedle obrazů i nástěnné mal-

Antonín Lhota: *Přemysl II. Otakar obrací pohanské Prusy na křesťanství*, 1845

by a ilustrace povětšinou v intencích nazarenismem ovlivněného romantismu.

Krátce

25. 3. 1677 zemřel **Václav Hollar**, grafik a rytec (* 13. 7. 1607) – 345 let.

11. 3. 1857 se narodil **Adolf Liebscher**, malíř generace Národního divadla († 11. 6. 1919) – 165 let.

27. 3. 1877 se narodil **Josef Drahoňovský**, sochař, rytec skla a medailér († 20. 7. 1938) – 145 let.

23. 3. 1887 se narodil **Josef Čapek**, malíř, spisovatel, výtvarný kritik († duben 1945 v koncentračním táboře Bergen-Belsen) – 135 let.

28. 3. 1897 se narodil **Břetislav Benda**, sochař († 19. 8. 1983) – 125 let.

5. 3. 1957 zemřel **Viktor Stretti**, grafik, malíř (* 7. 4. 1878) – 65 let.

WENCESLAUS HOLLAR

ARCHITEKTURA & DESIGN

Plovoucí lázně architekta Petra Jandy

Praha by se mohla dočkat světově oceněné architektury, a to plovoucích lázní od architekta Petra Jandy. Lázně se dostaly mezi nejlepší projekty světa v soutěži, kterou vyhlašuje newyorská platforma Architizer. To je jeden z nejprestižnějších odborných časopisů v odvětví architektury.

V celkem 94 kategoriích porota každoročně vybírá nejzajímavější stavby, které se realizovaly v uplynulých letech po celém světě. Ceny uděluje i těm projektům, které na svou realizaci teprve čekají a jsou zatím jen „na papíře“.

To je i případ plovoucích lázní, které vycházejí z pražské historie, kdy v okolí řeky byla jedna plovárna vedle druhé, například Žluté lázně, Žofín, Občanská plovárna či Štvanice.

Architekt Petr Janda chce na tuto tradici navázat a vrátit koupání na břeh Vltavy. Zda má projekt plovoucích lázní šanci vzniknout, to je otázka pro pražského primátora Zdeňka Hříba (Piráti): „Já jsem o projektu plovoucích lázní na Vltavě mluvil přímo s panem architektem Petrem Jandou. Přesvědčil mě o tom, že zvolené místo pod vyšehradskou skálou je skutečně to nejlepší. To místo má potenciál prodloužit projekt tzv. kobek na náplavce o takovou unikátní tečku ve veřejném prostoru, která by byla přímo na konci celé té povltavské promenády. I ty pražské kobky na náplavce se nedávno v soutěži vyhlášené Evropskou komisí společně se španělskou nadací Miese van der Rohe zařadily mezi čtyřicet nejlepších staveb Evropy.“

Tento projekt plovoucích lázní vyhrál ocenění newyorského webu Architizer jako nejlepší dosud nerealizovaný projekt na světě právě v kategorii návrhů v oblasti sportu a rekreace. Takže teď se dělá studie proveditelnosti tohoto projektu.

„Plovoucí lázně jsou skutečně vytvořeny jako dva lodní trupy vedle sebe. Jeden nese nějaké zázemí pro ty lázně. Ten je blíž ke břehu a kousek dále od břehu je ten vlastní bazén. A to je pochopitelně bazén podle standardních hygienických předpisů. Tím pádem to tedy není přímo voda z Vltavy.“

Plovoucí lázně by mohly být tečkou za unikátní rekonstrukcí náplavek, které, jak jste zmínil, se dostaly mezi čtyřicet nejlepších staveb v Evropě za poslední tři roky. Čím kobky, které se staly například restaurací či galerií, zaujaly?

„Podle dřívějšího vyjádření architekta Petra Jandy by se realizace plovoucích lázní dala zvládnout za 2 až 3 roky. Jejich součástí by mělo být také wellness centrum a restaurace. Plovoucí lázně jsou navrženy pro přibližně 200 osob tak, aby mohly fungovat po celý rok, tedy i v zimě.“

Plovoucí lázně by navázaly na unikátní rekonstrukci kobek. Ty na pražských náplavkách původně sloužily jako takzvaná »čapadla«. Řeka tehdy dosahovala až po vysokou nábřežní zeď a prostor kobek fungoval jako průplav do historického města. Distribuovalo se tady palivové dříví a ledy, které se ve sklepeních domů přes léto používaly místo ledniček.

V kobkách jsou dnes kavárny a galerie. Jako dveře slouží obří skleněné čočky. Největší má v průměru přes pět metrů a váží dvě a půl tuny. Cena jednoho takového skla vyšla Prahu na 700 tisíc korun.“

České rádio, Zdeňka Kuchyňková (redakčně zkráceno)

JUBILEUM

Akad. arch. David Vávra (* 9. 3. 1957)

David Vávra je český architekt, herec, básník, výtvarník. Absolvoval Stavební fakultu ČVUT a Akademii výtvarných umění v Praze. Společně s Milanem Šteindlerem spoluzakládal divadlo Sklep, které vzniklo v sedmdesátých letech 20. století v Praze. Skoro se nechce věřit, že divadlo Sklep minulý rok slavilo padesátiny. Jeho zakladatelé David Vávra a Milan Šteindler se dali dohromady jako žáci osmé třídy pražské Základní školy Jeremenkova a od té doby to spolu táhnou. A hodlají v tom pokračovat, podle *Lidových novin*, dokud neumřou.

David Vávra pochází z Prahy-Braníku, kde vyrůstal a kde dodnes bydlí. K tomuto místu se vztahuje celý jeho život. Jako architekt působil především v Praze a okolí. Je znám též jako spoluautor a zasvěcený průvodce úspěšného televizního seriálu *Šumná města*. Působí též coby příležitostný básník, obzvláště při slavnostních příležitostech.

Jako architekt se věnuje především obnovám budov, v menší míře i navrhování nových budov, a to budov pro bydlení. Vítězný návrh nové budovy Národní knihovny od Jana Kaplického označil za vizionářskou stavbu s velkým

potenciálem pro význam české architektury. Podle Davida Vávry je kvalitní architektura hodna být v kontextu se starší architekturou. Moderní (a dobré) může koexistovat se starým.

V jeho dílech je v pozadí cítit inspiraci z období moderních proudů architektury ze začátku 20. století. Nenásilně a harmonicky působí například kubistické prvky osvětlení ve vstupním foyer Švandova divadla a interiér baru kulturního domu Dobeška, který je navržen v decentním retro-stylu.

VZPOMÍNKA

Pavel Janák (12. 3. 1882, Praha – 1. 8. 1956, Praha)

Pavel Janák figuruje v dějinách české architektury jako originální myslitel i vynikající praktik. Neobyčejně záhy se dostává ke skutečným problémům architektury. Od druhého ročníku studia architektury na české technice je zaměstnán ve stavebních kancelářích (F. Buldry, J. Schläffera, V. Roštlapila). Ve třetím ročníku studia roku 1903 získal již cenu v sou-

teži na návrh krematoria a 1. cenu za návrh škol v Karlíně). Záhy se uplatnil i ve Spolku posluchačů architektury při pořádání výstav, později byl i jeho předsedou. Po absolutoriu se zúčastnil zejména na pracích Klubu za Starou Prahu. Dientzenhoferův pavilón na Smíchově, tehdy ohrožený, byl i s okolím upraven podle jeho návrhu. Roku 1905 se s Antonínem Engelem jako jediný z moderní generace účastnil soutěže na dostavbu Staroměstské radnice s myšlenkou na zastavění prostoru po zbořeném Krennově domě. O rok později vstoupil do školy prof. Otto Wagnera na vídeňské Akademii výtvarných umění. Studium roku 1907 přerušil a díky Turkovy nadaci podnikl velkou cestu po Itálii. Před tím již vykonal cestu po Čechách a Moravě a po starobylých německých městech. Po návratu do Prahy pracoval v ateliéru prof. arch. Jana Kotěry s Josefem Gočárem na projektech pavilónu Obchodu pro Výstavu Obchodní a živnostenské komory roku 1908.

První velkou prací na památce je úprava Černínského paláce, kterou Janák prováděl v letech 1928-1934 ve spolupráci s architektem Otokarem Fierlingerem, který řešil zahradní prostory paláce. Roku 1921 byl jmenován profesorem na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Jeho spolupráce z Artělu s Františkem Kyselou, Vratislavem Hugo Brunnerem a Jaroslavem Bendou ještě zintenzivněla; umělecký průmysl se ve všech odvětvích naplňuje tvorbou nového národního ražení, které architektura znenáhla již opouští. Vliv Pavla Janáka na vývoj architektury i uměleckého průmyslu je i v tomto období velký a nesporný. Roku 1922 vychází *Stavba a Život* s prvními články a reprodukcemi propagujícími funkční, konstruktivní, sociální a neindividuální architekturu. Dosud v ČR ojedinělá Janákova regulace osady Baba, uskutečněná přes všechny překážky, i celá výstavba této osady jsou přínosem pro vývoj bydlení.

V roce 1936 byl jmenován architektem Pražského hradu, čímž byla oceněna jeho snaha o ochranu památek. Na

Pavel Janák a Josef Zasche: Palác Adria, Praha, 1922-1925

Hradě se jeho návrhy kvůli nepřízni doby začaly řešit až v roce 1945. Válečná léta povolovala pouze nutnou údržbu komplexu a nutnost odvracet ničivé zásahy místodržících, kterým se ne vždy podařilo čelit. Teprve v roce 1948 dostal úkol zabezpečit a upravit letohrádek Hvězda pro Jiráskovo muzeum. Následovala rekonstrukce jízďárny Pražského hradu, kdy bylo nutné změnit barokní jízďárnu v prostor, který by vhodně reprezentoval a sloužil k výstavám. Zřejmě nejpracnější dílem byla na Hradě záchrana Mí-

Pavel Janák: Husův sbor a nájemní dům, Praha-Vinohrady, 1932-1933

čovny, která byla zahájena v roce 1950. Jednou z posledních architektonických prací byla úprava letohrádku v Královské oboře z let 1952-1955.

Jeho tvořivá činnost má několik zřetelných fází: první období, kdy se uvědoměle rozhoduje pro moderní směr, kubistické období od roku 1911, přerušené první světovou válkou, období snah o národní sloh po jejím skončení a poslední období funkční architektury.

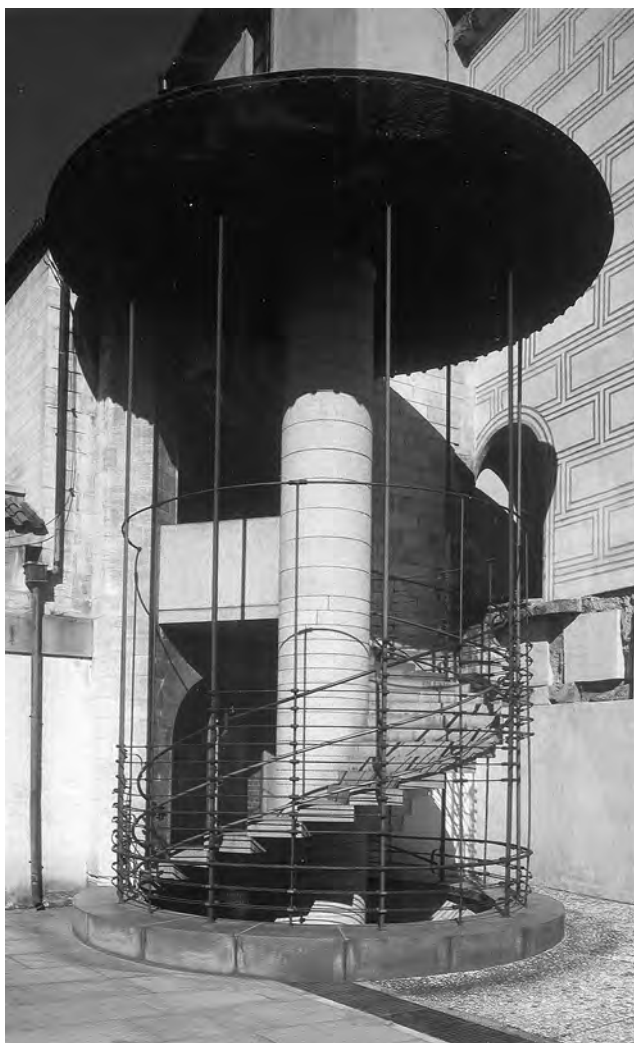
Otto Rothmayer (28. 2. 1892, Praha – 24. 9. 1966, Praha) Výrazná osobnost, strhující svou zásadovostí, talentem a obrovskou pracovitostí, profesor, akademický architekt – patří k mimořádným osobnostem české architektury 20. století. Svá nejvýznamnější díla vytvořil pro Pražský hrad. Přesto jeho tvorba zůstávala po léta stranou a k jejímu docenění dochází až v poslední době. Za první republiky totiž stál mimo hlavní proud avantgardy a po komunistickém puči v roce 1948 byl outsiderem, neboť nebyl ochoten k žádným tvůrčím kompromisům.

Vyučil se truhlářně – stejnému řemeslu jako jeho otec. Těsně před první světovou válkou začal studovat na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Zde navštěvoval školu vedenou slovinským architektem Josipem Plečnikem. Architektonickou praxi vykonal Otto Rothmayer v ateliérech Plečnikova přítele z UMPRUM profesora Ladislava Skřivánka a pak u dvou protagonistů nových architektonických trendů Pavla Janáka a Josefa Gočára; podílel se například na projektu a realizaci Gočárova dřevěného pavilónu Československé republiky na lyonském veletrhu v roce 1920.

Nakonec však zakotvil v hradním ateliéru Josipa Plečnika, který se stal na doporučení spolku Mánes architektem Pražského hradu. Když pak geniální Slovinec odjel v roce 1921 definitivně do rodné Lublaně, kde převzal nově založenou architektonickou školu a kde se podílel na novém konceptu města, připadl jeho asistentovi v Praze nelehký úkol dohlížet na provádění Plečnikových návrhů, zasílaných na Hrad z lublaňského studia. Byla to také příležitost navrhnout část vnitřního zařízení pro interiéry bytu prezidenta Masaryka.

Po roce 1930 pak dostal Rothmayer příležitost pracovat už zcela samostatně na přestavbě tzv. Tereziánského křídla Starého královského paláce. To bylo sníženo a doplněno o subtilní vřetenové schodiště – dodnes jeden z nejpůsobivějších prvků celého areálu. Rothmayer rovněž adaptoval přilehlé prostory a interiéry pro stálou expozici historie Pražského hradu. Náročné práce byly dokončeny až na prahu padesátých let. Po rezignaci profesora Plečnika v polovině třicátých let se stal hradním architektem Pavel Janák. Ten však nechal Rothmayera dále pracovat na dokončení některých konceptů, především monumentálního schodišťového sálu, který navazoval na tzv. Sloupovou síň v západním křídle Nového paláce. Vznosný prostor s dřevěným kazetovým stropem a dvojicí štíhlých iónských sloupů v místě zlomu hlavní přístupové osy ke Španělskému sálu v ústí Klínové chodby jsou dalším mistrovským dílem. Rothmayer zde sice vyšel z plečnikovských principů, ale podobně jako u Tereziánského traktu se od tohoto kánonu z části odpoutal, když zde uplatnil některé vlastní motivy: výraznější barevnost a jemně propracovaný detail kovových prvků.

K drobnějším realizacím Otto Rothmayera pak patří některé interiérové adaptace v Novém paláci, pomník

Otto Rothmayer: schodiště v jižním křídle Pražského hradu, 1930-1951

padlým v Jelením příkopu nebo budova lesní správy v lánské oboře. Na práce mimo Hrad nezbývalo mnoho času, přesto je třeba zmínit alespoň boční oltáře v Plečnikově vinohradském kostele Nejsvětějšího srdce Páně, víkendový domek pro přítele sochaře Otakara Hátleho v Káraném, adaptaci Klárovy vily na Opyši a především plečnikovsky prostý vlastní dům Na Bateriích v pražských Střešovicích. Na jeho miniaturní „kouzelné zahrádce“ pak Rothmayerův přítel Josef Sudek vytvořil známé série fotografií, na nichž jsou rovněž zachycena dnes už legendární křesla z roxorové oceli, určená původně pro terasy Tereziánského křídla.

Práce pro Pražský hrad však musel Rothmayer opustit nedokončeny – a pak ještě smutně přihlížet, jak takřka vzápětí jsou necitlivě přestavovány při dalších adaptacích západního hradního křídla (za své vzalo např. monumentální schodiště Rothmayerova sálu a síň pod ním, zvaná Karnak). Krátké bylo také jeho pedagogické působení na Uměleckoprůmyslové škole, kde se musel v roce 1949 vzdát vedení architektonického ateliéru. V těžké době padesátých let se pak věnoval výstavním instalacím a drobné architektuře. Přes všechna příkoří však zůstal věrný svým ideálům a odkazu svého velkého učitele. V jeho střešovické vilce se scházeli přátelé – výtvarníci, fotografové a teoretici.

V rozhovoru se známým rakouským architektem Borisem Podreccou vyjádřil kdysi prof. Rothmayer názor,

že plečnickovské adaptace naší nejvýznamnější památky v totalitní éře zůstanou nepochopeny a budou postupně likvidovány. Z části se tak bohužel stalo, ale ty, které přežily, k nám znovu promlouvají stejně silně jako v době vzniku. Měl by jistě radost, kdyby věděl, že právě v těch prostorách, které na Hradě vytvořil, se v polovině devadesátých let sejdou nejvýznamnější architekti světa při příležitosti udělování nejvyšší architektonické pocty – Pritzkerovy ceny.

Zdeněk Lukeš

Bedřich Feuerstein (15. 1. 1892, Dobruška u Mladé Boleslavi – 15. 5. 1936, Praha)

Studoval na Českém vysokém učení technickém v Praze a na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v ateliéru prof. Josefa Plečnika. Už během studia se věnoval malířství a přátelství s Josefem Šimou ho vedlo ke společným tvůrčím výletům do Baskicka. Patřil k prvním členům avantgardního spolku Devětsil. Byl také uznávaným scénografem a kostýmním výtvarníkem, spolupracoval s Národním a později i Osvobozeným divadlem. V architektuře ho nejdříve zaujal kubismus, jak o tom svědčí jeho soutěžní studie na mohylu na Kozákově nebo na poštovní budovu v Pardubicích z let 1912-1913. Po válce pak rychle přešel k avantgardní tvorbě a jeho stavba nymburského krematoria z let 1922-1923 (spoluautor Bohumil Sláma) se stala ikonou architektonického purismu.

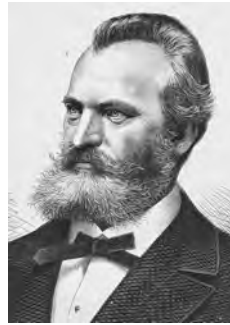
Neklidná povaha a rozhádané domácí poměry přiměly Feuersteina odejít v polovině dvacátých let do Paříže. Tady byl zprvu šťastný, přátelil se s Picassem, Loosem, Le Corbusierem, navrhoval výpravy a kostýmy pro avantgardní Ďagilevův balet a pracoval v špičkovém ateliéru u bratrů Perretů – byl např. spoluautorem dřevěného divadla na Světové výstavě dekorativních umění v roce 1925. Na stolicích proslulých pařížských kaváren – zejména U dvou Magotů – pak psal živé reportáže z metropole světového umění mladšímu kolegovi architektu Josefu Havlíčkovi.

Feuerstein se nechal zvábit českým architektem Antonínem Raymondem působícím v Japonsku k cestě do Jokohamy. Tam společně projektovali americkou nemocnici sv. Lukáše, ambasády Belgie a SSSR a domky pro firmu Raising Petroleum Co. Raymond svému mladšímu kolegovi ale neplatil a Frycek Feuerstein se po krátkém období tokijské spolupráce s Kameki Cučiurou – japonským žákem Franka Lloyda Wrighta – vrátil na konci dvacátých let do Prahy.

Doma se mu ale příliš nedařilo: levicoví avantgardisté kolem Teigeho mu nemohli odpustit jeho jízlivé pařížské komentáře a zejména pak kritickou přednášku v Mánesu po návratu ze studijní cesty do Sovětského svazu. Citlivý Feuerstein v ní totiž zachytil velmi přesně houstnoucí atmosféru po nástupu Stalina k moci. Ekonomická krize, nešťastná láska k malířce Toyen i postupná ztráta sluchu vedly nakonec nešťastného architekta k zoufalému činu – spáchal sebevraždu skokem z Trojského mostu do Vltavy. Byl sice vzápětí vytažen a dopraven do nedaleké nemocnice Bulovka, ale – jak konstatovala úmrtní zpráva – ač nezraněn, z bezvědomí se už neprobral. Po smrti si pak všichni na svého kolegu náhle vzpomněli; psalo se o skonu mimořádně nadaného umělce, vyšly desítky článků a byla mu uspořádána velká posmrtná výstava v Mánesu...

Zdeněk Lukeš (redakčně zkráceno)

Josef Zíték (4. 4. 1832 – 2. 8. 1909)

Zíték je označován za nejvýznamnějšího českého architekta 19. století a rovněž patří k nejznámějším architektům v zemi. Zásahu na tom má především jeho podíl na stavbě pražského Národního divadla. Profesor Zíték nevytvořil pouze tuto budovu, podílel se také na návrhu pražského Rudolfinu a jeho stavby byly zrealizovány i v ostatních částech Čech. Angažoval se také v zahraničí. A právě na zakázce Zemské galerie a muzea ve Výmaru, kterou prováděl v letech 1863-1868, si Zíték získal mezinárodní renomé. Celý rok 1863 tam osobně řídil stavbu, v dalším roce se však vrátil do Vídně, kde získal stavitelskou koncesi a ještě v témže roce přijal profesorské místo na pražské polytechnice. Zíték ovšem nestavěl pouze v Praze. V Čechách patří k jeho nejvýraznějším realizacím především karlovarská Mlýnská kolonáda z let 1871-1881. Podepsán je i pod návrhem hlavní budovy pivovaru v Petrohradu na Lounsku, výletní restaurace u Jindřichova Hradce, bývalé radnice v Humpolci, průčelí školní budovy v Děčíně a je i autorem návrhu náhrobku Karla Havlíčka Borovského a jeho ženy Julie.

Ačkoli Zíték mluvil převážně německy, byl považován za velkého vlastence. Po konfliktu v Národním divadle sice přestal pracovat na vlastních návrzích, ale působil jako poradce různých akcí, například dostavby katedrály sv. Víta či úpravy Karlštejna. Především ale vychoval řadu následovníků, vyhledával a podporoval talenty. Též se zasloužil o ochranu mnoha památek.

Poslední desetiletí života trávil převážně na svém zámku a velkostatku Lčovice na Prachaticku, který koupil od tchána. Rok před svou smrtí získal od císaře Františka Josefa I. titul barona. Pochován je v Malenicích, obci u Lčovic.

Rudolfinum kdysi a dnes

Slavné falzum *Emauzští učedníci* je součástí pražské výstavy

Výstava *Falza? Falza!* ve Šternberském paláci na Hradčanském náměstí v Praze bude obohacena o zápůjčku nejznámějšího padělků v dějinách malířství.

Do Národní galerie totiž bylo ze sbírek rotterdamského Museum Boijmans Van Beuningen zapůjčeno slavné falzum *Emauzští učedníci* z roku 1937 od Hana van Meegerena. Informovala o tom mluvčí Národní galerie Praha Eva Sochorová. Druhou kopií, která výstavu doplní, bude obraz *Emauzských učedníků*, který nevědomě vytvořil malíř Josef Steiner.

Meegerenův obraz zakoupilo roku 1938 Museum Boijmans Van Beuningen jako pravé mistrovské dílo Jana Vermeera. Odborníci na nizozemskou malbu 17. století se tehdy nechali slyšet, že se jedná o chybějící článek mezi umělcovými historickými a žánrovými kusy.

Han van Meegeren, povzbuzen úspěchem při prodeji *Emauzských učedníků*, následně namaloval dalších šest „Vermeerů“, mezi nimi také plátno *Kristus a cizoložnice*, které je rovněž k vidění ve Šternberském paláci. Během soudního procesu krátce po druhé světové válce se přiznal, že všechny tyto obrazy pocházejí od něj. *Emauzští učedníci* jsou ze všech jeho prací nejzdařilejší. Jedná se zřejmě o nejslavnější padělek v dějinách malířství vůbec.

Výstavu doplní zápůjčka z tuzemské soukromé sbírky. Malíř Josef Steiner (1910-1981) pracoval pro rod Sternbergů a kopii vytvořil podle domnělého originálu ze 17. století. Po druhé světové válce se však ukázalo, že předloha *Emauzští učedníci* je ve skutečnosti padělkem od van Meegerena.

Jde tedy o kuriózní kopii falza, kterou nechal namalovat hrabě Jiří Sternberg (1888-1965), jenž byl velkým Vermeerovým obdivovatelem. Kopie vznikla krátce předtím, než vyšlo najevo, že její předloha je falzum.

Výstavu, která bude otevřena do 1. května, doposud zhlédlo více než jedenáct tisíc návštěvníků. (mk)

Han van Meegeren: *Emauzští učedníci*, 1937

Ester Krumbachová jako nekonvenční umělkyně, femme fatale i feministka

Milovala lidové hospody, muže, zvířata, především kočky, ale také film, divadlo, výtvarno a tajemný proces, kdy z myšlenek vzniká umělecké dílo. Slavná scenáristka, režisérka, kostýmní a scénická výtvarnice Ester Krumbachová zkrátka žila plný život a na doraz. O tom svědčí i jedinečná výstava s jejími pozůstalostmi v Domě umění města Brna.

Říkala a dělala si vždycky jen to, co sama chtěla a co považovala za správné. Života a jeho nástrah se nebála, a to možná i díky tomu, že její dětství a mládí nebylo zrovna idylické.

Narodila se 12. listopadu 1923 v Brně. Její matka byla židovského původu, otec továrník kvůli obchodování hodně cestoval a v rodině se vyskytoval vzácně, takže působil spíš jako nedostupný idol než jako starostlivý táta a manžel.

Za protektorátu svými styky s nacisty zřejmě uchránil svou ženu, Ester i jejího mladšího bratra před deportací do koncentračního tábora. Rodinu však nakonec kvůli jiné ženě nadobro opustil.

Esterina matka, kterou vždy zajímaly víc knihy než vedení domácnosti, se bez muže protloukala všelijak, alimenty z hrdosti odmítla. O to, jestli děti chodí do školy, se nijak zvlášť nestarala, natož aby jim připravovala svačiny nebo obědy.

Jinak byla ale velmi pozoruhodnou, nekonvenční ženou, od níž Ester mnohé pochytila. I díky ní se zajímala o zvířata způsobem, který běžným lidem unikal. Pozorovala a hodnotila jejich vlastnosti, jako by to byli lidé, a stejně jako matka se zajímala i o jejich řeč. Kočky zachráněné z ulice plnily později její pronajatý byt a snad jí i nahrazovaly děti, které neměla.

Studovala malbu a grafiku na brněnské Střední škole uměleckých řemesel, kde podle vlastních slov „měla spoustu problémů“. „Moje základní chyba byla, že jsem se nikdy nenaučila uznávat žádnou autoritu. Brněnská škola měla ovšem jednu velkou výhodu: naučila jsem se tam dělat rukama a baví mě to, umím si na divadle udělat sama výpravu.“

Léta dospívání a rané dospělosti Ester Krumbachové byla poznamenána válkou, zažila výslech gestapem i nucené nasazení v berlínské továrně. Jak sama říkala, válka ji připravila o chuť do života, kterou v sobě znovu našla až ve svých třiceti letech.

Po absolvování školy vystřídala několik povolání, která by se v běžném hodnocení dala označit jako podřadná – pásala ovce, brigádničila jako zemědělská dělnice, a dokonce i jako zednice. „Byla jsem na nejspodnější příčce žebříčku, to mi vyhovovalo, ne z masochismu, který neovládám, ale protože na té nejnižší příčce jsem mohla dělat, co jsem chtěla,“ vysvětlovala svou motivaci. Díky kontaktu s obyčejným až okrajovým prostředím poznávala nejrůznější druhy lidí, vnímala jejich autentičnost i živočišnou energii, obdivovala nepoddajnost svérázných osobností a inspirovala se stylem oblékání nepodléhajícím módním konvencím

a trendům. Zapadnout dokázala v jakémkoli prostředí – třeba i mezi štamgasty zaplivané putyky Na Zelené lišce, kteří na ni v dokumentu Věry Chytilové *Pátrání po Ester* (2005) s láskou vzpomínali.

V polovině padesátých let nastoupila do divadla v Českých Budějovicích jako propagační referentka a na popud svého pozdějšího partnera režiséra Miroslava Macháčka se záhy ujala práce kostýmní a scénické výtvarnice. Stejnou profesi pak vykonávala v několika dalších oblastních i pražských divadlech. Odsud byl už jen krůček k tomu, aby se dostala k práci u filmu.

„Ze svého vlastního života si pamatuji přesně to, že jsem byla původně dítě a teď že už nejsem, potom taky, že jsem měla hodně různých zaměstnání, z některých mě vyhodili, z jiných jsem odešla sama. A když jsem se jednoho dne ocitla ve filmovém ateliéru, píchl mě u srdce osudný šíp lásky a byl se mnou konec, podlela jsem filmu jako někdo alkoholu,“ shrnula svou profesní dráhu v jednom z dochovaných dopisů.

Její jediným režijním počinem se stal rozporuplný snímek *Vražda Ing. Čerta* (1970), jako scenáristka a výtvarnice se podílela na uznávaných filmech Věry Chytilové, Jana Němce, Karla Kachyni, Vojtěcha Jasného, Otakara Vávry nebo Jaromila Jireše. A nebyla jen jejich pouhou pomocnicí nebo inspirátorkou, ale plnohodnotnou spolutvůrkyní, jejíž nápady spoluurčovaly výsledný ráz filmových klenotů české nové vlny, jako jsou *Démanty noci* (1964), *Sedmikráska* (1966), *O slavnosti a hostech* (1966), *Všichni dobří rodáci* (1968), *Kladivo na čarodějnice* (1969) nebo *Valerie a týden divů* (1970).

O výtvarné a kostýmní složce filmů uvažovala naprosto netradičním a nepovrchním způsobem. Pro filmové postavy ráda používala kvalitní obnošené oblečení, které pak sama upravovala a vylepšovala tak, aby dosáhla kýženého výsledku. Kostýmy tvarovala i podle toho, jak se měly postavy ve filmu chovat, případně podle toho, jaké vztahy měly mezi sebou mít. Sama o tom v jedné přednášce pro studenty řekla: „Kostým nejsou šaty, není to pouhé oblečení. Je to fantom a představa z masa a kostí, které tvoří herec a jeho osobní šarm a na něm jsou navlečeny oděvní součásti v takovém smyslu, aby co nejvíce připomněly podstatu dané postavy filmu.“

Osudové bylo setkání Ester Krumbachové s režisérem Janem Němcem, člověkem a tvůrcem podobně nezkrotným a svébytným, jako byla ona. „Okamžitě jsme se do sebe na život a na smrt zamilovali tak, že jsem nemohla ani jíst, ani spát, ani chodit, ani nic, co by bylo životu prospěšné,“ napsala o jejich vztahu, který přerostl v manželství. To sice stejně jako další dvě manželství Ester Krumbachové dlouho nevydrželo, z jejich spolupráce však vzešly pozoruhodné snímky – *Démanty noci*, *O slavnosti a hostech* a *Mučedníci lásky*.

Politické zaměření filmů, na nichž v šedesátých letech spolupracovala, jí bohužel vyneslo omezení pracovní činnosti v době normalizace. Po dokončení rozpracovaných projektů přestala až na drobné výjimky dostávat nabídky z Barrandova i z televize.

A tak se věnovala vlastnoruční výrobě šperků, malovala pohlednice, tajně spolupracovala s divadly. Vyráběla talismany, o jejichž účinnosti kolují legendy. Rozepsala také několik scénářů, které ale nebylo komu nabídnout.

Ztížené pracovní podmínky a vnitřní nejistota z nich vy-

plyvající jí v osmdesátých letech přivedly k alkoholu. Porevoluční doba jí už nedokázala nabídnout profesní příležitosti hodné jejího talentu, intelektu a vnímavosti. Zemřela 13. ledna 1996 v Praze.

„Život lze rozdělit do malých údobí. Nejprve zjišťujete, co se děje, potom, co se děje vám, a nakonec co sám jste. Teprve pak začnete zjišťovat, co můžete dělat, a přijdete na to, že toho není tak mnoho,“ napsala kdysi.

Pamětníci vzpomínali a vzpomínají na Ester Krumbachovou nejen jako na talentovanou tvůrkyni, ale také jako na mimořádně charismatickou ženu, femme fatale, která si dokázala podmanit mužskou pozornost i v pozdějším věku. Zájem o témata žensko-mužských vztahů, erotiky a sexu ostatně vyplývají z mnoha jejích dopisů a deníkových zápisů.

V dopise Janu Němcovi formulovala svůj vztah k mužům takto: „Mně krásní hoši pokaždé padnou zas do mého oka – to je zákon přírody nebo čeho nebo koho.“ Vztahy založené na lásce pro ni byly životní silou a stejně jako v jiných oblastech ani tady se nenechávala svazovat konvencemi. Její úvahy o mužích nabíraly směr, který bychom dnes mohli označit jako feministický, jakkoli se umělkyně všem škatulkám vymyká.

„Muži se ve své představitosti pasovali na vyššího člověka, na toho chytřejšího, schopnějšího, vytvořili bohy – muže, většinou mrzuté a ukrutné starce, ješitné, samolibé, kteří vyžadují úctu a pochvaly. Směšné je, že v obraz takového tyranství uvěřily ženy, kterými tenhle bůh odjakživa opovrhoval,“ zhodnotila zaběhnuté uspořádání světa.

Výstava, která se konala v brněnském Domě umění do 6. března, si kladla za cíl představit osobnost Ester Krumbachové v její komplexnosti. Návštěvníci se tu mohli začít do deníků, korespondence, a dokonce i kuchařských receptů nekonvenční umělkyně, prohlédnout si její kostýmní návrhy a rekvizity, fotografie a originální šperky nebo zhlédnout filmové ukázky.

Základem expozice se stala pozůstalost, kterou po smrti Krumbachové opatroval její přítel Ivo Paik, který ji však dvacet let odmítal komukoli vydat. Přesvědčit ho se podařilo až Zuzaně Blochové a Edith Jeřábkové ze spolku Are, které získané materiály utřídily.

Po skončení výstavy budou předměty z pozůstalosti dopraveny do Uměleckoprůmyslového musea v Praze, kde budou trvale uloženy a zároveň zpřístupněny formou fotografií ve veřejně dostupném online archivu. (mk)

Výstava ve vile Tugendhat přibližuje její rozsáhlou rekonstrukci

Postup nejkomplexnější rekonstrukce brněnské vily Tugendhat v letech 2010-2012 i zajímavé nálezy, které při ní byly odhaleny, přibližuje výstava v technickém podlaží vily. V tiskové zprávě o tom informovalo Muzeum města Brna, které památku UNESCO spravuje. „Zcela ojedinělá je možnost prohlédnout si originální prvky z roku 1930, které byly objeveny během restaurátorských prací. Škála nálezů byla nezměrná. Počínaje objevem otisku dětských a dospělých dlaní na originální venkovní omítce chlapeckého pokoje, speciálního vnitřního bajonetového zámku pláště nosných sloupů až po křížovou základovou patku kruhového stolu či elektrické podlahové zásuvky v podlaze skleněného pokoje,“ uvedla vedoucí vily Iveta Černá.

Dědeček: Tvorba Karla Čapka ovlivňuje i současné autory

Tvorba Karla Čapka ovlivňuje i současné autory, odkazuje se k němu nejen formálně přes slovo robot, ale i myšlenkově. ČTK to na festivalu R.U.R. 100+1 řekl Jiří Dědeček, předseda Českého centra Mezinárodního PEN klubu. Třídenní akce, která se konala v pražském divadle Archa, připomněla 101. výročí uvedení slavné Čapkovy divadelní hry *R.U.R.* V ní Čapek varoval před případnými negativními vlivy techniky na lidstvo a vyjádřil své obavy o jeho budoucnost.

Smyslem akce, která začala konferencí autorů sci-fi, fantasy a hororu, bylo podle Dědečka připomenout, že slovo robot poprvé zaznělo před 101 lety při uvedení hry *R.U.R.* Podle organizátorů festivalu je robot nejslavnějším Čechem moderní doby, slovo totiž znají všechny jazyky světa. Organizátoři chtěli akci uspořádat už loni ke 100. výročí, kvůli pandemii covidu ji ale museli odložit.

Jan Skácel ve Vnorovech

V obřadní síni ve Vnorovech na Hodonínsku mohli lidé poprvé navštívit výstavu s názvem *Vnorovy Jana Skáce-la*. Připomíná slavného básníka a rodáka, od jehož narození uplynulo 100 let. Obec na ni shromáždila básnickovy písemnosti a fotografie.

Lidé mohli vidět některé Skácelovy dopisy, vysvědčení, rukopisy, vydané sbírky básní a řadu fotografií včetně dokumentů, které zaznamenaly jeho totální nasazení za války. Část expozice tvoří i dílo bratra Petra, který se věnoval výtvarnému umění. Zajímavostí je i rodokmen Skácelovy rodiny. Skácel se narodil v učitelském bytě místní školy, protože oba jeho rodiče na ní učili. Ještě v dětství se rodina přestěhovala do Poštorné a většinu života už potom až do své smrti v listopadu 1989 strávil v Brně.

Skácel v životě pracoval jako novinář na různých místech, po roce 1969 ho postihla nemilost normalizačního režimu a měl zakázáno publikovat. Přesunul se tak do samizdatu a exilu, oficiálně mohl publikovat a vycházet zase od roku 1981. Vzpomínkou na Skácela je v Brně v parku pod Špilberkem socha. Jedná se o hlavu složenou z trubek od Jiřího Sobotky. Další by mohla v budoucnu stát i v rodiných Vnorovech.

Zemřel Radko Pytlík

31. ledna zemřel v Praze ve věku třiačedesáti let doyen české literární historie Radko Pytlík. Odborný zájem věnoval Pytlík významným osobnostem české a světové literatury, Jaroslavu Haškovi, Franzi Kafkovi, příteli Bohumilu Hrabalovi, Haškovu kolegovi z legie Jaroslavu Kratochvílovi, Fjodoru Dostojevskému a dalším. Jeho nejvýznamnější monografie *Toulavé house. Život Jaroslava*

slava Haška vyšla také polsky, rusky, slovensky, slovinsky a maďarsky.

„Švejk není přihlouplý prostáček ani archetyp rakouských vojenských sluhů, ale je to velice zajímavý typ, který odkrývá skutečnost podobně, jako odkrýváme své karty nebo diagnostikujeme jednotlivé plástve organismu, abychom se dostali věci na dřeň. Naučíme-li se chápat Švejka, pochopíme Haška v celé jeho komplexnosti,“ řekl v rozhovoru autor.

„Švejk není malý muž z pražské ulice ani obraz českého národa, jak se domnívali někteří kritici, ale umělecké dílo, až filozofický protiválečný román,“ dodal.

Radko Pytlík se narodil 8. října 1928 v Praze. Jako student v roce 1945 za Pražského povstání bránil legendární barikádu u řeky v Holešovicích. Po maturitě na gymnáziu v roce 1947 studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a absolvoval v roce 1952 práci *Počátky tvorby Jaroslava Haška*. V letech 1955 působil v Ústavu pro československou, později pro českou literaturu. Byl editorem *Spisů Jaroslava Haška* i řady výborů z jeho povídkové tvorby. Za připomenutí stojí i jeho *Vyprávění o Bohumilu Hrabalovi, Pražská mozaika Franze Kafky, Fenomenologie humoru* nebo monografie *F. M. Dostojevskij, život a dílo*.

Do konce života se věnoval literární historii a zvláště dílu autora nesmrtelného Švejka, který byl přeložen do osmapadesáti jazyků. V pětáosmdesáti letech, v roce 2013, vydal rozsáhlý faktografický soubor *Jaroslav Hašek, Data – fakta – dokumenty*. „I po sedmdesáti letech studia jeho života a díla jsem vlastně na začátku,“ svěřil se Pytlík v roce 2019, když vydal publikaci *Jaroslav Hašek: Křížem krázem Evropou / Jak vznikl Švejk*.

Objevil nová fakta o autorových putováních kontinentem po roce 1900, o nočním pokusu skočit z Karlova mostu, klasifikovanému policií i jejím lékařem jako regulérní pokus o sebevraždu, i o prvním objevení se postavy Josefa Švejka v kabaretní hře *Pevnost* v roce 1911 jako sluhý Karla IV.

Se svou druhou manželkou Věrou Dykovou, dlouholetou pracovnicí Památníku národního písemnictví, má dceru a syna, zpěváka a herce Vojtěcha Dyka. (mk)

Zemřel spisovatel a scenárista Roman Ráž

Český spisovatel, scenárista a autor rozhlasových her Roman Ráž zemřel 26. ledna. Bylo mu šestaosmdesát let. Napsal např. scénáře *Prodáváč humoru* a *Smrt v kruhu*.

Ráž se narodil v roce 1935 v Praze, ale vyrůstal v Brně a Luhačovicích. Vystudoval dějiny umění a estetiku na Filozofické fakultě v Brně, následně studium na FAMU nedokončil. V mládí se přátelil

s Violou Fischerovou, Pavlem Švandou, Jiřím Kuběnou, Václavem Havlem nebo Milanem Uhdem.

V letech 1967-1971 byl dramaturgem brněnského studia Československé televize, ale po podepsání prohlášení Dva tisíce slov jej komunisté propustili. Až po několika letech začal znovu pracovat v televizi v Praze.

Ráž debutoval scénářem k televiznímu dramatu *Pozvání spravedlivých* v roce 1968. Napsal i scénáře k filmům *Žena v kleci*, *Narcisový dům*, *In flagranti*, *Otravný víkend*, *Smrt v kruhu* nebo *Prodavač humoru*.

Jako prozaik začal povídkovou sbírkou *Jediná noc* v roce 1962. Vydal také prózy *Učitel ptačího zpěvu*, *Poznávací znamení*, *Smrt v kaštanovém domě*, *Prodavač humoru*, *Bludné kameny*, *Lázeňské dobrodružství* a řadu dalších. (mk)

Zemřela spisovatelka Ludmila Vaňková

3. února 2022 zemřela spisovatelka Ludmila Vaňková. Bylo jí čtyřiaředesát let. Ludmila Vaňková, která se narodila v Praze roku 1927, studovala sociologii a psychologii na Univerzitě Karlově. Roku 1948 však byla z politických důvodů vyloučena. Doktorát si dodělala až po dvaceti letech. Jejím prvním vydaným dílem byla hra *Princezna a šašek*

z roku 1962. Vyšla jako cyklostylovaný scénář pro potřebu divadel. Vaňková pracovala v nakladatelstvích Evropský literární klub a Československý spisovatel, později také v redakci časopisů *Nový život* a *Divadlo* a v nakladatelství Albatros.

Napsala desítky historických románů, které se řadí do tematických souborů. Přemyslovce zpracovala v sérii *Zrození království*, *Z milosti Boží*, *Trůn patří rytířům* nebo *Kdo zvedne můj štít*. Janu Lucemburskému věnovala díla *Království na prodej* a *Roky před úsvitem*. Hodně se zabývala také Karlem IV. – např. *Cval rytířských koní*, *Orel a lev*, *Pán světa*. Výjimku tvoří knížky *Mosty přes propast času*, *Čas čarodějů* a *Genesis*, které už bývají řazeny do oblasti science fiction. (mk)

JUBILEA

Jana Juráňová (* 19. 2. 1957, Senica)

Jana Juráňová je slovenská prozaička, dramatička, překladatelka a publicistka. Vydala deset prozaických knih pre dospelých, štyri pre deti. Je autorkou asi desiatky divadelných hier, z nich niektoré boli uvedené na slovenských profesionálnych scénach. Píše aj pre rozhlas – pásma a rozhlasové hry. Prekladá najmä z angličtiny beletriu i odborné publikácie. Editorscky a redakčne sa podieľala na mnohých publikáciách.

Narodila sa v Senici, prvé mesiace života strávila v obci Cerová, odkiaľ pochádzajú jej rodičia. Neskôr sa s rodičmi presťahovala do Piešťan, kde vyrastala spolu s bratom Pavlom Juráňom (1960-1989) do svojich sedemnástich ro-

kov. Začiatkom 70. rokov sa rodina presťahovala do Bratislavy kvôli zmene otcovho zamestnania, a tak po skončení základnej školy nastúpila na gymnázium na Vazovovej 6 (dnes Gymnázium Jána Papánka). Po maturite študovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského ruštinu a angličtinu, odbor tlmočníctvo a prekladateľstvo. Po skončení štúdia získala aj titul PhDr.

Po skončení vysokoškolského štúdia absolvovala dvojročný študijný pobyt na Literárnovednom ústave SAV (dnes Ústav svetovej literatúry SAV), neskôr pracovala ako dramaturgička v Divadle pre deti a mládež v Trnave (dnes Divadlo Jána Palárika), pôsobila aj ako redaktorka a zástupkyňa šéfredaktora v časopise *Slovenské pohľady* (do zániku periodika vo vtedajšej podobe roku 1993). Paralelne pracovala ako komentátorka Rádia Slobodná Európa (do roku 1994), podieľala sa na založení Nadácie Milana Šimečku a začiatkom 90. rokov spoluzakladala SC PEN.

V roku 1993 spolu s Janou Cvikovou, Annou Daučíkovou a d. založila feministický projekt ASPEKT. V období niekoľkých desaťročí sa tu podieľala na edičnej, redakčnej a organizátorskej práci i ako prekladateľka a autorka.

V rokoch 2010-2018 pôsobila aj na edičnom oddelení Divadelného ústavu ako odborná a jazyková redaktorka. Žije v Bratislave, venuje sa písaniu a prekladateľskej činnosti.

Michal Viewegh (* 31. 3. 1962, Praha)

Michal Viewegh je český spisovateľ a publicista. Je držiteľom prestížnej Ceny Jiřího Ortena z roku 1993 a je najprodávanejším českým spisovateľom s viac než miliónom výtisků.

Viewegh maturoval roku 1980 na gymnázium v Benešove, poté (po nedokončeném studiu ekonomie na VŠE) vystudoval češtinu a pedagogiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (studium dokončil roku 1988). Již od začátku studia v roce 1983 publikoval povídky v *Mladé frontě*. Po dokončení vysoké školy se krátce věnoval vystudovanému oboru – učil na základní škole v Praze 5 – Zbraslavi, ale už v roce 1993 učitelské povolání opustil. Na dva roky se stal redaktorem v nakladatelství Český spisovatel, pak definitivně spisovatelem z povolání. Jeho kritikové tvrdí, že píše „podivným stylem“ a jeho knihy řadí k tzv. „nízké literatuře“.

Kromě románů je i autorem literárních parodií (*Nápadly laskavého čtenáře*, 1993). V posledních letech vydává pravidelně každé jaro novou knihu, jichž se prodá i okolo 50 000 výtisků.

Je autorem řady románů, z nichž se mnohé staly bestsellery a později byly zfilmovány. Mezi nejúspěšnější patří *Báječná léta pod psa*, *Román pro ženy*, *Román pro muže* či *Účastníci zájezdu*.

Magdaléna Platzová (* 8. 3. 1972, Praha)

Magdaléna Platzová je česká spisovatelka, novinářka, autorka knih pro děti a divadelních her. Narodila se v rodině dokumentaristy Josefa Platze a spisovatelky Edy Kriseové. Po maturitě v roce 1990 obdržela stipendium na Georgetown University ve Spojených státech amerických a na anglické Brockwood Park School ve Velké Británii. Poté vystudovala filozofii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1999 byla asistentkou režiséra Petra Lébľa v Divadle Na zábradlí. Sama hrála v česko-francouzském divadelním souboru Divadlo na voru.

Jako novinářka působila v letech 2001-2004 v týdeníku *Literární noviny*, kde působila i jako zástupkyně šéfredaktora. Od roku 2008 píše pro týdeník *Respekt*. Publikovala rovněž v časopisech *Souvislosti*, *Salon Práva* a v slovinštině revui *Apokalipsa*.

Je autorkou divadelních her, dvě z nich, *Na útěku* a *Sayang*, postoupily v letech 1999 a 2000 do finále soutěže Alfréda Radoka o nejlepší původní českou divadelní hru.

Eva Kačírková (* 26. 1. 1937, Olomouc)

Po studiích na gymnáziu vystudovala Přírodovědnou fakultu v Olomouci, obor biologie a chemie. Od roku 1973 se profesionálně věnuje literatuře. Eva Kačírková publikuje od sedmdesátých let v různých časopisech, např. *Vlasta*, *Květy*, magazín *Interpress* aj. Od roku 1971 spolupracovala s režisérkou Věrou Chytilovou, podílela se na scénáři k filmu *Panelstory*, kde hrála i jednu z hlavních rolí.

Eva Kačírková získala v roce 1994 1. místo v Ceně Havrana o nejlepší detektivní povídku roku *Noční strach*. V roce 2003 byl její detektivní román *Tolary jsou zlaté* nominován na Cenu Jiřího Marka.

Knihy Evy Kačírkové byly přeloženy i do němčiny, ruštiny a slovenštiny.

Rozsáhlejšími detektivními prózami upoutala zejména náročnější čtenářskou obec: novely: *Riziko povolání* (1984), *Léčky a pasti* (1998), *Čisté ruce* (1999), *Politik střilet nemusí* (2001), *Tolary jsou zlaté* (2003), *Dívka v zrcadle* (2006), *Musíš mě zabít* (2007), *Na mrtvé je spolehnoutí* (2008) a detektivní romány: *Výprodej obnošených snů* (1988), *Liška na dálnici* (1993). Napsala také detektivní hru *Smrt nechodí pěšky* (1975).

VZPOMÍNKA

13. 3. 1862 byl v Praze byl ustaven **Svatobor**, první spolek českých spisovatelů.

Spolek byl založen „ku podpoře spisovatelův českých prostředky peněžními a ku oslavení jejich památky“. Ideou Svatooboru bylo pomáhat českému písemnictví, které bylo nejpodstatnějším prvkem vzniku a rozvoje národního obrození, a to i v době Bachova absolutismu. V čele ředitelstva a ve výboru působila řada osobností – z dodnes známých či povědomých to byli kromě zakladatele Františka Palackého F. L. Rieger, K. J. Erben, Vojta Náprstek, Julius Grégr, Karel Sladkovský, V. V. Tomek, Jan Gebauer, Josef Hlávka, F. A. Šubert, Josef Thomayer, Alois Jirásek, Albín Bráf, Václav Štech, Jar. Charvát, Bohumír Kozák, Václav Vojtíšek a další. Fr. Palacký vyjádřil ideu Svatooboru heslem Pomáhej! Osvěcuj! Pamatuj!

Vilém Mrštík (14. 5. 1863 – 2. 3. 1912)

Vilém Mrštík byl spisovatel, dramatik, literární kritik a překladatel. Jeho nejslavnější dílo je *Maryša*, které napsal spolu s bratrem Aloisem v roce 1894. Je to klasické dílo českého dramatického umění o nerovném manželství, které skončí rodinnou tragédií. Hra se stala součástí klasického repertoáru českého divadla. Další jeho román – *Pohádka*

máje (1892, přepracován 1897) – se odehrává v Ostrovačicích u Brna. Je o navazování vztahu mezi Helenkou, dítětem přírody, a Říšou, znuřeným studentem. Příběh je zasazen do impresionistického obrazu ostrovačické krajiny. Sám název knihy ale zřetelně naznačuje, že to vše je tak trochu pohádka, sen, ideální představa. Ani zde však Vilém Mrštík neustupuje od svých realistických východisek. Podle románu byl natočen i film.

Josef Svatoopluk Machar (29. 2. 1864 – 17. 3. 1942)

Josef Svatoopluk Machar byl básník, prozaik, satirik, publicista a politik, spoluautor Manifestu České moderny a představitel kritického realismu. V roce 1899 přijal místo v Ústavu pro pozemkový úvěr ve Vídni. Do Čech se vrátil až v roce 1918.

Udržoval velmi čilý styk s českým kulturním prostředím, přispíval do Herbenova *Času* a Masarykovy *Naší doby*. Přátelil se Aloisem Jiráskem a T. G. Masarykem. Výrazně se podílel na bojích mladé literární generace devadesátých let 19. století.

Josef Machar se stal zakladatelem a mluvčím České moderny, jejíž Manifest byl vydán v roce 1895. Jednalo se o básnickou skupinu, která prosazovala proti starší generaci svobodu jedince a jeho tvorby bez poplatnosti tezím a obecným ideálům.

V roce 1916 byl krátce vězněn pro čtyři básně ze sbírky *Krůpěje*. Po návratu do Prahy působil do roku 1924 jako generální inspektor armády. Zklamán politickými poměry v nové republice se této funkce vzdal a rozešel se i s T. G. Masarykem. Svě kritiky uveřejňoval v extrémních pravicových periodikách.

Z. IV. O. 3235/42.
C. J.

TOTENSCHIN. - ÚMRTNÍ LIST.

Der Hauptstadl Prag, Konstitutionsreferat - **STADTBEHÖRDE**
Städtisches Stadt Prag, referat popisni - **STADTBEHÖRDE**

besmrtel, (dává se) in der bürgerlichen Sterbematrik. Band **IX.**, Seite **69.**
potvrzuje, že občanští matrice úmrtí ve svazku: **0** m str.

Z. **273** folgende Eintragungen vorfinden:
pod č. **273** jeat zapsáno:

Vor- und Zuname des Verstorbenen, Wohnort; Stand bzw. Abstammung; Heimatszuständigkeit:	Dr. Josef Svatoopluk Machar, Gen. Armeinspektor i. R. und Schrift- steller, verheiratet mit Hedvika Svatoopluková, Prag-Streschowitz 650, zuständig nach Prestawilk, Bezirk Chrudim.
Jméno a příjmení zemřelého, bydliště; stav ev. pánev; domov, příslušnost:	Dr. Josef Svatoopluk Machar, Gen. inspektor armády v. r. s. a. zplásoval. ženat s Hedvikou rod. Margesovou, Praha-Stresovice 650, příslušný do Prahy.
Sterbeort: Místo úmrtí:	Prag - XVIII. CN. 650. Praha - čp.
Sterbe-Tag, - Monat und Jahr; Den, měsíc a rok úmrtí:	Einlaßensanhang der zweifelhafte Identität der/dieser Glyceritida der als ob einleiten hier 10. 17. 42. na úmrtí: 10. 17. 42.
Geschlecht: Pohlaví:	mannlich mužské
Religionsbekenntnis: Nábož. vyznání:	konfessionslos bez vyznání
Alter; Geburtsort und - Datum; Stáří; datum a místo narození:	Geburtsjahr 1864 in Kolin r. naroz. v Kolině Bezir. - okres
Krankheit, Todesursache und - Art; Nemoc, příčina a způsob smrti:	Angina pectoris
Ort und Tag der Beerdigung; Einäscherung; Místo a datum pohřbu - kremace:	Krematorium der Hauptstadl Prag Krematorium n. l. v. města Frany am - dne 20. 3. 1942.
Anmerkung: (Ärztliche Zeugnis bei der Beerdigung; Einäscherung; Zahl der Einäscherungsprotokolle). Poznámka: (Úřední svědčkové pohřbu - kremace; čís. protokol. protokol)	František Suchý Jar. Jahoda d. Krem. Nr. 31. Krem. 48. 215

Prag 7. 1942. Für den Präsensat: - Za přítomnosti:
V. Prace: **111-1042**

Val. Magistrats-Oberrat. - v. r. h. g. r. d. 1942.

Úmrtní list J. S. Machara

Karel Poláček s manželkou Adélou a dcerou Jiřinou, po 1930 (Adéla zahynula v koncentračním táboře Osvětim, Jiřina přežila válku v Anglii, z Československa emigrovala v roce 1968 a zemřela v roce 2001 v Kanadě)

Karel Poláček (22. 3. 1892 – 19. 10. 1944, podle nových informací 21. 1. 1945)

Karel Poláček byl spisovatel a novinář, představitel meziválečné humoristické a satirické prózy. Stal se redaktorem *Lidových novin*. Přispíval do nich svými sloupky, reportážemi ze soudních případů, povídkami a fejetony. V roce 1943 byl poslán do Terezína (přihlásil se dobrovolně do transportu poté, co do něj byla zařazena jeho životní družka) a pak transportován do koncentračního tábora v Osvětimi. Poláček přežil transport z Osvětimi do tábora Hindenburg, kde napsal krátkou divadelní hru, a potom se účastnil pochodu z Hindenburgu do tábora Gleiwitz. Zde již neprošel selekcí a byl nacisty popraven.

Námětem Poláčkových próz je lidská malost, viděná humorně i tragicky. Satirický je *Dům na předměstí* s postavou jeho nesnášenlivého majitele nadstrážníka Faktora. Naopak komický ráz má román *Muži v offsidu* o otci a synovi – fotbalových fanoušcích, s výstižným popisem psychologie sportovních diváků. Komický je i hrdina románu *Michelup a motocykl* svými „výhodnými“ nákupy (například motocyklu, i když neumí řídit).

Za okupace vydal Poláček pod jménem Vlastimila Rady román opět z maloměstského prostředí – *Hostinec u kamenného stolu*. Posmrtně pak byla vydána Poláčková humorně laděná kniha *Bylo nás pět*. Pro děti je také určená pohádka *Edudant a Francimor*. Poláček byl mimo jiné i velkým znalcem a sběratelem židovských anekdot.

Pavel Řezníček (30. 1. 1942 – 19. 9. 2018)

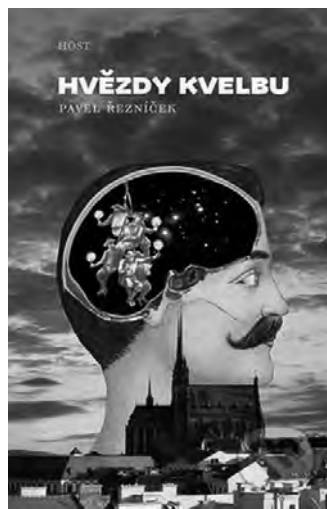

Pavel Řezníček je skutečný český surrealista – celá jeho tvorba je výrazně surrealistická a je psána metodami klasického pojetí surrealismu. I Milan Kundera o něm v předmluvě k francouzskému vydání knihy *Strop* napsal, že je „syn (nebo spíš vnuk) surrealistickému směru začal tíhnout na vojně, kde mu Petr Král půjčil francouzské vydání *Dějin surrealismu*

od Nadeaua. Po návratu z vojny (1963) začal Pavel Řezníček studovat francouzštinu a překládat díla básníka Tristana Tzary. Název jedné Tzarovy básně, *Ďáblův ocas je bicykl*, se mu zalíbil tak, že v roce 1965 uvedl své surrealistické pásmo složené z básní André Bretona, Benjamin Péreta, Salvadora Dalího a Tristana Tzary nazvané podle této básně. Dá se říct, že tím vstoupil do uměleckého života.

V šedesátých letech se Řezníček pohyboval v okruhu brněnské bohémy, kterou ovšem nazývá okruh demiurga Jana Nováka. Z této doby a tohoto prostředí čerpá ve svém díle *Hvězdy kvelbu*.

Přestože začátky Řezníčkovy tvorby byly spjaty s Brnem, brněnskou bohémou, kavárnou Bellevue, přestěhoval se do Prahy a s Prahou splynul. Důvodem stěhování do Prahy bylo údajně to, že v Brně žádný surrealista nebyl a on byl surrealismem přitahován. Ironií je, že se, díky svému individualismu, členem surrealistické skupiny nestal.

Řezníčkova díla se v Čechách vydávala především po roce 1989, v předchozím období vycházela spíše ve světě (ve Francii, Itálii, Španělsku, Německu, USA, Kanadě, dokonce i na Islandu), hlavně díky samizdatu a Řezníčkově účasti v mezinárodním surrealistickém hnutí – jeho díla byla uveřejňovaná v časopisech *Camouflage* a *La Crécelle Noire*, které řídil Bertrand Piget (krycí jméno „Gladiátor“), anarchista a surrealista.

Krátce

4. 4. 1937 zemřel **František Xaver Šalda**, spisovatel a literární kritik (* 22. 12. 1867) – 85 let.

5. 4. 1997 zemřel **František Kožík**, spisovatel (* 16. 5. 1909) – 25 let.

9. 4. 2007 zemřel **Egon Bondy** (vlast. jm. Zbyněk Fišer), básník, filozof (* 20. 1. 1930) – 15 let.

12. 4. 2007 zemřel **Karel Štorkán**, spisovatel a scenárista (* 5. 5. 1923) – 15 let.

DIVADLO

Spejbl a Hurvíněk se rozloučí se svým třetím interpretem v historii divadla

Jako teprve třetí tvůrce, který v téměř stoleté historii Divadla Spejbla a Hurvínka vodil slavné loutky a propůjčil jim hlas, končí svou uměleckou dráhu loutkoherec Martin Klásek. V divadle, které znají generace dětí, působil skoro padesát let. Své pětadesáté narozeniny oslavil 25. února, v divadle se ten den rozloučil svou hrou pro dospělé nazvanou *Ve dvou se to lépe ....* „S Divadlem Spejbla a Hurvínka se ale neloučí úplně, jelikož s námi bude i nadále spolupracovat,“ uvedla v tiskové zprávě Denisa Kirschnerová, ředitelka Divadla Spejbla a Hurvínka.

Po zakladateli divadla Josefu Skupovi a jeho pokračovateli Miloši Kirschnerovi Kláska v divadle považují na třetího tatínka obou dřevěných divadelních hrdinů. Jeho pokračovatelem bude Ondřej Lázňovský, který od roku 2017 v rolích Spejbla a Hurvínka alternuje.

Plzeňský loutkoherec Josef Skupa, jehož 130. výročí narození si letos divadlo připomíná, dal v roce 1920 vzniknout loutce Spejbla, v roce 1926 pak Hurvínka. Díky velké popularitě, kterou si s nimi vydobyl, se mohl Skupa v roce 1930 osamostatnit. Zrodilo se tak Divadlo Spejbla a Hurvínka. V téže roce přišel na svět i pejsek Žeryk a Hurvínkova nerozlučná kamarádka Mánička.

JUBILEA

Jiří Bartoška (* 24. 3. 1947, Děčín)

24. března slaví narozeniny charismatický herec s jedinečným hlasem Jiří Bartoška. Je jednou z nejvýznamnějších a nejpoblárnějších osobností na české filmové scéně. Jako herec začínal v brněnském Divadle na Provázku, pak přešel do ústeckého Činoherního studia a pak do Divadla Na Zábřadlí. Od roku 1991 působil v Divadle bez zábradlí, kde hrál s Karlem Heřmánkem ve své nejnámější inscenaci *Jakub a jeho pán*.

ci *Jakub a jeho pán*.

Za svoji hereckou kariéru natočil nespočet filmů a seriálů, např. film *Je třeba zabít Sekala, Všichni moji blízcí* (Český lev za nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli, 1999), *Teorie tygra* nebo pohádku *Anděl páně*. Často propůjčuje svůj hlas jako voiceover při komentování cestopisných a dokumentárních filmů – např. televizní pořad *Na cestě*. Od roku 1994 je prezidentem Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech.

V roce 2015 Jiří Bartoška onemocněl rakovinou mízních uzlin, ze které se úspěšně vyléčil. Velkou oporou mu vždy byla manželka Andrea Bartošková a dvě děti – dcera Kateřina a syn Janek.

Viktor Preiss (* 13. 3. 1947, Praha)

Viktor Preiss pochází z divadelnické rodiny. Po ukončení studií na DAMU byl v letech 1969-1983 členem Městských divadel pražských a poté přešel do Divadla na Vinohradech, kde působí dodnes. Je to všestranný herec moderního, spíše civilního projevu, představitel různorodých rolí v rozsahu od charakterních přes konverzační, muzikálové až po podlomené charaktery i vyšinuté jedince. Často hraje v televizních inscenacích a rozhlase. Působí jako pedagog na DAMU.

Je manželem herečky Jany Preissové a spolu mají syna Martina Preisse, který se také věnuje herectví a moderátorské činnosti, a syna Jana Preisse, počítačového grafika.

Karel Roden (* 18. 5. 1962, České Budějovice)

Karel Roden je předním českým hercem, který si zahrál v několika desítkách tuzemských filmů. Postupně se rozrůstá i jeho zahraniční filmografie.

Jeho otec i dědeček byli herci. Roden nejprve vystudoval keramickou školu v Bechyni, poté byl přijat na DAMU. K jeho kolegům na akademii patřilo několik dnes velmi známých osobností filmu a divadla – Ivana Chýlková, Vilma Cibulková,

Jitka Asterová, Eva Holubová, Petr Kracik, Veronika Žilková nebo Tomáš Turek. Po absolvování DAMU působil v Divadle na Vinohradech, odkud odešel v roce 1988 do Činoherního studia v Ústí nad Labem. Posléze působil i na dalších scénách (Národní divadlo, Divadlo Na zábradlí, Labyrint, Divadlo na Starém Městě). Na začátku devadesátých let odešel do Velké Británie (1993-1994), kde se zdokonalil v angličtině a navštěvoval herecké kurzy. Po návratu pokračoval v hraní v nejrůznějších divadlech. Za postavu Bruna ve hře *Velkolepý paroháč* získal v roce 1999 cenu Alfréda Radoka za nejlepší mužský herecký výkon. Byl několikrát nominován na Českého lva v kategorii hlavní mužská herecká role (získal je za film *Lidice*).

Karel Roden jako jeden z mála českých herců prorazil v Hollywoodu, zároveň je spjatý s nejnámější výměnou partnerů v českém showbyznysu. Má pověst bohéma, tak trochu i podivína. Před patnácti lety koupil polorozpadlý zámek Skřýšov na Příbramsku, který zvelebil a usadil se v něm. Po padesátce založil rodinu a stal se otcem dvou dětí. Mezi největší koníčky Karla Rodena patří malování, jízda na koni, posilovna a vinařství. Dokonce má i vlastní značku vín.

VZPOMÍNKA

Eduard Cupák (10. 3. 1932 – 23. 6. 1996)

Eduard Cupák byl český filmový a divadelní herec, rozhlasový umělec a dabér. Vystudoval Státní hudební a dramatickou konzervatoř a Janáčkovu akademii múzických umění v Brně. Už jako nadaný konzervatorista hostoval v letech 1948-1951 ve Státním divadle v Brně. Ve filmu debutoval rovněž během studií v roce 1950 v historickém dramatu *Temno*. Režisér Václav Krška si ho i přes značné problémy prosadil v roli Aloise Jiráska do svého filmu *Mladá léta* (1952) navzdory protestům kárné komise i ministra kultury. Krška si jej oblíbil a obsazoval jej i do svých dalších filmů *Měsíc nad řekou* (1953) či *Stříbrný vítr* (1954).

V obou případech Cupák ztvárnil úlohy citlivých zasněných mladíků-intelektuálů a díky jeho mladistvému vzhledu mu zůstaly role mladých chlapců až do poloviny šedesátých let, stal se jimi velmi populárním. V pohádce *Labakan* (1956) ztvárnil líného krejčovského tovaryše hrajícího si na sultánova syna. V dramatu *Vina Vladimíra Olmera* (1956) hrál medika Vladimíra, v romantickém dramatu *Žižkovská romance* (1958) fasádníka Cínu, v dramatu *Cesta zpátky* (1958) člena party chuligánů Freddyho, v romantickém dramatu *Sny na neděli* (1959) nemocného studenta Jindru, v dramatu *První parta* (1959) bývalého studenta pracujícího v dolech Standu Půlpána nebo mladého dělníka sirkárny Josefa Rezlera v historickém dramatu *Pochodně* (1960).

V letech 1955-1959 a pak znovu 1961-1967 byl též členem souboru Městských divadel pražských. V roce 1959 přešel do Divadla S. K. Neumanna, kde mimo jiné hrál Cida ve stejnojmenné hře Pierra Corneilla. Od roku 1968 už v divadlech jen hostoval. V šedesátých letech začal účinkovat v televizi. Pro svůj kultivovaný projev a nezaměnitelný hlubší hlas byl často obsazován i do úloh vypravěče, věnoval se také dabingu. V období normalizace dokázal odmítnout tzv. normalizační filmové role i podpis Anticharty, nevyužil ani možnosti emigrace. Byl hojně obsazován v celé řadě spíše vedlejších rolí. Patřil mezi umělecké osobnosti, o nichž bylo veřejně známo, že jsou gayové, přestože o svém soukromém životě příliš nemluvil. Sedmatřicet let trvající celoživotní soužití s partnerem prožíval nenápadně a bez skandálů. Koncem života Cupáka zhoršující se rozedma plic, podpořená vydatným kuřáctvím, donutila ukončit uměleckou činnost. Své nemoci podlehl 23. června 1996.

Patřil mezi umělecké osobnosti, o nichž bylo veřejně známo, že jsou gayové, přestože o svém soukromém životě příliš nemluvil. Sedmatřicet let trvající celoživotní soužití s partnerem prožíval nenápadně a bez skandálů. Koncem života Cupáka zhoršující se rozedma plic, podpořená vydatným kuřáctvím, donutila ukončit uměleckou činnost. Své nemoci podlehl 23. června 1996.

Patřil mezi umělecké osobnosti, o nichž bylo veřejně známo, že jsou gayové, přestože o svém soukromém životě příliš nemluvil. Sedmatřicet let trvající celoživotní soužití s partnerem prožíval nenápadně a bez skandálů. Koncem života Cupáka zhoršující se rozedma plic, podpořená vydatným kuřáctvím, donutila ukončit uměleckou činnost. Své nemoci podlehl 23. června 1996.

Patřil mezi umělecké osobnosti, o nichž bylo veřejně známo, že jsou gayové, přestože o svém soukromém životě příliš nemluvil. Sedmatřicet let trvající celoživotní soužití s partnerem prožíval nenápadně a bez skandálů. Koncem života Cupáka zhoršující se rozedma plic, podpořená vydatným kuřáctvím, donutila ukončit uměleckou činnost. Své nemoci podlehl 23. června 1996.

Stella Zázvorková:
„Bez přátel bych snad nemohla žít“

Herecká legenda, paní Stella Zázvorková, přišla na svět 14. dubna 1922 v pražské Krči. Rodina architekta Jana Zázvor-

Stella Zázvorková v roce 1945

ky se však nastěhovala do prostorného domu na Letné, tady vyrůstala se starším bratrem Janem (1914-1991), který později navázal na rodinnou tradici – stal se uznávaným filmovým architektem. Stella začala studovat na gymnáziu. Záhy přešla na Anglické lyceum a vrhla se na studium jazyků (plynně hovořila sedmi jazyky). Odtud byl už jen krůček do divadla E. F. Buriana,

kde začínala hlavně tanečními rolemi.

Bohužel do její slibně se rozvíjející kariéry zasáhla druhá světová válka, mladá herečka byla svědkem Burianova zatčení i zavření divadla. I přes nacistické represe během heydrichiády (násilná smrt spisovatele Vladislava Vančury nebo kolegyně Anny Letenské) založila tato herecká omladina (Zázvorková, Brodský, Heverle) divadlo Větrník u Topičů na Národní třídě. Tady Stella získala celoživotní přátele – Zdeňka Řehoře, Josefa Hlinomaze, Miroslava Horníčka a také Miloše Kopeckého, svého jediného životního partnera, o kterém nejednou prohlásila, že ji poznamenal rukou mistra „jako housle“. Brali se těsně po válce, zanedlouho se jim narodila dcera Jana, ovšem manželství záhy skončilo. Také kvůli nedostatku financí a zázemí vlastního bydlení. Přesto i po rozvodu zůstali přáteli, ve filmu hráli mnohokrát manžele a paní Stella si do konce života nechala na dveřích jmenovku Zázvorková-Kopecká.

Největší tragédií pro oba bylo zcela zbytečné úmrtí jejich jediné dcery, která v patnácti letech spáchala sebevraždu. V únoru 1996 se úmrtím Miloše Kopeckého navždy uzavřela její nejbližší rodinná kapitola.

Šedesátá léta se nesla ve znamení spolupráce a přátelství s Janem Werichem, potažmo s jeho rodinou a pocho-pitelně divadlem ABC.

Zázvorková se přešla hlavně do komediálních rolí a pohádek, a přestože jí roky přibývaly, rolí neubývalo, jen ti herečtí kolegové a kamarádi odcházeli navždy – Václav Voska, Rudolf Deyl ml., Jaroslav Marvan, Jiří Sovák, Marie Rosůlková, Jozef Kroner, Karel Effa, Josef Bek, režisér Ján Roháč...

I v seniorském věku a přes časté zdravotní problémy se tato sympatická, vtipná dáma ráda zúčastňovala benefičí, charitativních akcí i besed s diváky, sepsala knihu receptů.

V roce 2001 získala cenu Thálie za celoživotní přínos filmu a v roce 2005 Českého lva. Jejím posledním filmovým počinem byla role babičky Marešové ve snímku *Hrubeš a Mareš jsou kamarádi do deště*.

Zemřela 18. května 2005, měsíc po třiaosmdesátých narozeninách.

KINEMATOGRAFIE

Světy české animace

Zmapovat bohatou historii i současnost českých animovaných filmů si klade za cíl výstava *Světy české animace*, která od začátku února probíhá v Pražské tržnici. Kromě připomínek dnes už ikonických filmů a seriálů mohou návštěvníci prozkoumat celkový proces vzniku kreslených snímků a sami si vyzkoušet různé animační techniky.

Animované filmy nás provázejí od dětství, asi proto, že dokáží jako kouzlem oživit i jinak neživé věci. Ale co to vlastně animace je, co všechno se dá animovat a kdy vlastně animace vznikla a jak a díky komu se zrodily všechny ty pohádky, filmy a večerníčky? Nejen na tyto otázky odpoví dá výstava *Světy české animace*.

Hala číslo 17 v historické holešovické tržnici se změnila ve filmovou scénu, jakož i netradiční výstavní prostor, kde jsou představeny různé animační techniky, optické iluze i historické kamery, řada originálních kreseb, obrázkových scénářů, loutek, rekvizit, dekorací a ukázky z animovaných filmů a počítačových her. Nejmenší návštěvníky pak čeká zóna České televize.

Všichni se mohou těšit na projekce 140 českých „Best of“ animovaných filmů, jakož i na originální instalaci nazvanou „Cesta českého animátora od minulosti k budoucnosti“. Na té se podílely významné osobnosti animované tvorby jako Jiří Bárta, Pavel Koutský, Michal Žabka, Galina Miklínová, Jan Balej, Daria Kaščejeva, Denisa Grimmová, Kristina Dufková, Noro Držiak a řada dalších.

Hlavním kurátorem výstavy je režisér Jan Bubeníček, který v loňském roce zazářil celovečerním animovaným filmem *Myši patří do nebe* nominovaným na evropského Oskara, a spolu s ním zaručují ojedinělý projekt filmový dramaturg a pedagog FAMU Jiří Kubíček, scenárista Edgar Dutka a producentka Zuzana Bukovinská. Součástí doprovodného programu jsou pak besedy, setkání a workshopy, kterými budou návštěvníky provázet ti nejzasvěcenější – tedy sami tvůrci, kreslíři, animátoři a vypravěči příběhů.

Výstava bude probíhat do 3. července. (mk)

Febiofest začne v Praze 19. dubna

Mezinárodní filmový festival Praha – Febiofest proběhne tradičně na jaře od 19. do 28. dubna 2022. „Centrem festivalového dění se stane stejně jako loni Slovanský dům v centru Prahy, vybrané sekce a masterclass bude hostit také Kino Pilotů, Ponrepo nebo Edison Filmhub. Po skončení hlavního programu v metropoli Febiofest zamíří do regionů,“ sdělila umělecká ředitelka Febiofestu Marta Švecová Lamperová.

Filmaři mohou filmy přihlásit pomocí webu. Amatéři se na www.febiofest.cz mohou hlásit do soutěže I ty jsi filmařem, tentokrát na téma přátelství, reflektující nelehkou covidovou dobu. „Soutěží se v kategorii jednotlivců (i za skupinu) a školních týmů (základní a střední školy). Téma Přátelství by mělo být zpracováno formou krátkého dokumentu, reportáže či ankety. Vítěze vybere odborná porota,“ doplnila Simona Andělová.

Sekce Culinary Cinema propojuje aktuální kinematografickou tvorbu s jedinečným kulinářským zážitkem. Fil-

mově-kulinární večer 21. dubna 2022 naservíruje dokumentární film *The Truffle Hunters* o sběru a kultuře vzácných bílých lanýžů. Po projekci v kině Cinema City Slovanský dům následuje tematická večere v Restauraci Obecní dům. Autorem menu je šéfkuchař Marek Fichtner. (mk)

Ceny české filmové kritiky získaly Okupace, Neužil a Gajdošíková

V Praze udělovali své ceny čeští filmoví kritici. Nejlepšími herci jsou letos Václav Neužil a Pavla Gajdošíková. Nejlepším filmem roku je *Okupace*.

Cenu pro nejlepšího herce si odnesl Václav Neužil za ztvárnění Emila Zátoka ve filmu *Zátopek*. „Mám velkou radost, že tu cenu přebírám zrovna za tuhle roli, která mě provázela dlouho... Chtěl bych poděkovat Davidu Ondříčkovi za to, že mi dal důvěru,“ uvedl Neužil.

Nejlepší herečkou je letos Pavla Gajdošíková za film *Chyby*. „Moc děkuju, já si toho nesmírně vážím. Já si uvědomuju, jak těžké je porovnat herecké výkony,“ řekla Gajdošíková.

V kategorii Mimo kino zvítězil seriál České televize *Ochránce* o školském ombudsmanovi. „*Ochránce* byl hodně kolektivní dílo, víc než jiné. Takže musím poděkovat Michalovi Reitlerovi a Michalovi Podzimekovi, bez kterých by to nevzniklo,“ uvedla režisérka Tereza Kopáčková.

Objevem roku byl vyhlášen režisér Michal Nohejl za film *Okupace*. „Hrozně moc děkuju... Já jsem letos nic nevymyslel, nic neobjevil, takže možná je to jen omyl. Ale pokud to není omyl, tak chci říct, že cena patří všem, co na filmu spolupracovali a bez nich bych ten film nikdy neudělal,“ řekl Nohejl, který byl vyhlášen i nejlepším režisérem.

Také cena za scénář patří *Okupaci*, konkrétně Marku Šindelkovi a Vojtěchu Maškovi.

Cena za nejlepší audiovizuální počin připadla výtvarné koncepci filmu *Myši patří do nebe*. Cenu za nejlepší krátký film získal snímek *Milý tati* režisérky Diany Cam Van Nguyen.

Film *Okupace* byl nominován v kategoriích nejlepší film, režisér, herec i scénář. A nominovaný byl i kameraman Jan Baset Strátežský za audiovizuální počin.

Nejlepším dokumentem roku je *Jednotka intenzivního života* Adély Komrží. (mk)

Trilobit 2022 pro tvůrce filmu Nezanechat stopy

Hlavní cenu Trilobit 2022 získali tvůrci dramatu *Nezanechat stopy*, které vzniklo v koprodukcí Polska, Francie a ČR. Film vypráví příběh z komunistického Polska osmdesátých let. Za celoživotní dílo Český filmový a televizní svaz FITES udělil Cenu Vladislava Vančury skladateli a literátovi Janu Klusákovi.

Polský režisér Jan Pawłow Matuszyński se ve snímku *Nezanechat stopy* inspiroval smrtí vysokoškolského studenta ubitého policií, jehož kamarád a jediný očitý svědek se během momentu stal úhlavním nepřítelem totalitního státu. „Pojednává o zdánlivé bezmoci běžných lidí, kteří se, ač právě oni komunistický režim pomáhali svrhnout,

spravedlnosti nedočkali. Zároveň je film výpovědí o aroganci a cynismu diktátorských režimů napříč prostorem i časem," uvedla k vítěznému snímku porota pod vedením Jana Svačiny.

Cenu obdrželi i tvůrci televizního seriálu *Ochránce*, ve kterém školský ombudsman řeší případy dotýkající se českého školství. Desetidílný původní český seriál se podle poroty „vymyká domácí i zahraniční seriálové konfekci“.

Zemřel Ivan Reitman

Ivan Reitman (27. 10. 1946, Komárno – 12. 2. 2022, Montecito, Kalifornie, USA) byl slovensko-kanadský režisér, producent a scenárista. Rodiče byli židovského původu. Matka byla za války odvečena do Osvětimi, otec působil v domácím odboji. Rodina v roce 1951 z Československa emigrovala. Jako režisér stál za kamerou u filmů *Krotitelé duchů* (*Ghostbusters* a *Ghostbusters II*), *Dvojčata* (*Twins* / *Zwillinge*), *Policajt ze školky* (*Kindergarten Cop*), *Junior*, *Šest dní, sedm nocí* či *Evoluce*.

Od devadesátých let se začal více věnovat práci producenta a spolupracoval na filmech jako např. *Beethoven*, *Road Trip* či *Eurotrip*.

Reitman byl od roku 1976 ženatý s herečkou Geneviève Robert, měl syna a dvě dcery. Jeho syn Jason Reitman režíroval filmy *Děkujeme, že kouříte* a *Juno*. Jeho dcera Catherine Reitman je divadelní herečka. Společně se svou sestrou Caroline vystupovala v menší roli v otcově filmu *Den otců*.

V roce 1984 byl Reitman National Association of Theater Owners vyznamenán jako režisér roku. V roce 2000 založil produkční firmu The Montecito Picture Company.

VZPOMÍNKA

Režisér Bořivoj Zeman

Filmového režiséra a scenáristu Bořivoje Zemana, který se narodil 6. března 1912, nejvíce proslavily pohádky *Pyšná princezna*, *Byl jednou jeden král*, *Šíleně smutná princezna* či *Honza málem králem*. K oblíbeným patřily i jeho komedie *Dovolená s Andělem* a *Anděl na horách* nebo parodie na podřadné romantické kriminální příběhy *Fantom Morrisvillu*.

Zeman se po ukončení středoškolských studií stal řadovým úředníkem a nudu kancelářské rutiny zaháněl psaním námětů a scénářů ke krátkým filmům. V roce 1936 se zúčastnil soutěže filmového studia, na jejímž základě byl přijat jako scenárista do ateliérů v Hostivaři. Později přešel do Zlína, kde až do konce druhé světové války pracoval jako scenárista i režisér krátkých filmů. Do světa hraného filmu pronikl snímkem *Malá historie* z roku 1946.

Bořivoj Zeman měl schopnost ryze schematické budovatelské příběhy vyprávět a režírovat s nadhledem, takže na rozdíl od svých kolegů vyráběl filmy, které i přes ne-

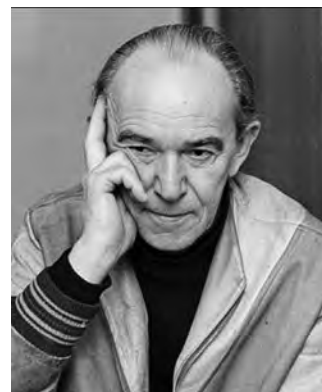
spornou naivitu přežily a vysílaly se i v následujících desetiletích.

Jeho největší zásluhou se stalo založení tradice žánru filmové pohádky. Zeman adaptoval klasickou pohádku Boženy Němcové *Potrestaná pýcha* a uvedl ji do kin pod názvem *Pyšná princezna*. Pohádka se stala divácky nejúspěšnějším československým filmem všech dob. Zeman vytvořil nadčasovou, romantickou, dobrodružnou a výtvarně zajímavou podívanou, podpořenou výbornými hereckými výkony Vladimíra Ráže a Aleny Vránové, jakož i řady herců ve vedlejších rolích. Později natočil další pohádky – adaptoval pohádku Boženy Němcové *Sůl nad zlato* pod názvem *Byl jednou jeden král*. Při jejím natáčení se poprvé a naposledy sešli před kamerou Jan Werich a Vlasta Burian. V roce 1968 natočil Zeman původní pohádku v muzikálovém provedení *Šíleně smutná princezna*. Využil v ní popularity zpěváků Neckáře a Vondráčkové, kterou získali v účinkování v popovém triu Golden Kids. Zeman se k žánru pohádky vrátil i v roce 1976, kdy vyrobil svůj poslední snímek *Honza málem králem*. Na námětu a scénáři spolupracoval jeho někdejší spoluscenárista *Pyšné princezny* Oldřich Kautský. Představitelem hlavní role se opět stal populární zpěvák, tentokrát Jiří Korn.

Zeman byl vynikající žánrový režisér, který sice nikdy nezískal punc uměleckého režiséra typu Františka Vlábala, ale koneckonců *Pyšnou princeznu* viděli všichni, *Markétu Lazarovou* nikoli. Oba typy režisérů do filmové kultury patří. Po roce 1968 natočil už jen dva filmy – *Ženy v ofsajdu* a *Honza málem králem* a nezařadil se do normalizační garnitury. Z oblasti hraného filmu se Zeman v té době stáhl a věnoval se pedagogické práci jako docent pražské FAMU a umělecký vedoucí jejího studia. Z této pozice pomáhal připravě nové filmářské generace.

Zemřel v prosinci 1991 ve věku devětatřiceti let.

Martin Frič, uměleckým jménem Mac Frič

Martin Frič (29. 3. 1902, Praha – 26. 8. 1968, Praha) byl filmový scenárista, herec, režisér a pedagog. Byl žákem (a v jednu dobu i blízkým spolupracovníkem) českého režiséra Karla Lamače, režíroval celou řadu legendárních a dodnes velmi oblíbených českých filmů. Jeho manželkou byla herečka Suzanne Marwille, jeho nevlastními dcerami pak herečka

Marta Fričová a Eva Fričová, obě dcery Suzanne Marwille z předchozího manželství.

Po sňatku se Suzanne Marwille nechal postavit v Praze-Hodkovičkách (ulice Na Lysinách 9/430) funkcionalistickou vilu, navrženou architektem Ladislavem Žákem a vybavenou nábytkem bytového architekta Josefa Hesouna. Fričova vila byla po roce 2000 rekonstruována a je dnes chráněnou kulturní památkou.

Byl vnukem Vojtěcha Friče (jehož bratr Václav Frič se zajímal o světlotisk) a synovcem etnografa Alberta Vojtěcha Friče.

Zajímavostí je, že měl Frič od lékařů zakázáno pít, měl totiž rakovinu. Prý by ho mohla jediná sklenka zabít. Trahuje se, že když 21. srpna 1968 československou hranici překročila okupační vojska Varšavské smlouvy, tak ještě v noci spáchal sebevraždu – napil se svého oblíbeného koňaku o něco víc a druhý den ho našli v bezvědomí. Byl odvezen do pražské krčské nemocnice, kde 26. srpna 1968 zemřel ve věku šestašedesáti let. Svoji milovanou ženu Suzanne Marwille přežil o šest let.

Dodnes je Martin Frič řazen (spolu s Přemyslem Pražským, Gustavem Machatým, Karlem Lamačem, J. S. Kolářem, Václavem Binovcem, Vladimírem Slavínským, Miroslavem Cikánem a Otakarem Vávrou) mezi průkopníky

československé kinematografie a mezi nejlepší české režiséry první (a částečně i druhé) poloviny 20. století.

Položil první základy slovenské hrané produkce (*Jánošík*) a při té příležitosti objevil i budoucího významného slovenského režiséra a herce Paľa Bielika.

Martin Frič byl velmi komplexní filmovou osobností, jež prakticky ovládala mnoho profesí: od filmového výtvarníka, tvůrce titulků k němým filmům, filmového laboranta, herce, kameramana, autora námětů, scenáristy až po filmového režiséra a pedagoga.

„Když jsem několik dnů nedělal film, měl jsem pocit prázdna.“ Toto jsou slova jednoho z neplodnějších a nejlepších českých režisérů, Martina Friče.

FOTOGRAFIE

Jaká byla cesta československé a české fotografie

Všestranný tvůrce Ondřej Horák předložil finální část popularizační knihy o moderním výtvarném umění, která se vzpírá konvenčnímu encyklopedickému zařazení. Závěr trilogie *Průvodce neklidným územím* mapuje cestu československé a české fotografie od počátků po dnešek.

Rokem 1839 se datuje první doložená fotografie na českém území, o dvě léta později otevírá Wilhelm Horn první ateliér s daguerrotypii. Průkopnická technologie představuje svůdné řemeslo a postupně se z luxusu jen pro vyvolené přesouvá do ulic. Dnes už zřejmě nikomu nic neřekne jméno Františka Fridricha s jeho stereotypickými snímky v kukátku, nyní všudypřítomným laciným suvenýrem, zatímco sláva Jana Langhansa přetrvává stále.

Teprve se vznikem samostatné republiky, s níž se souběžně rodí avantgarda, se fotografie stává masovou záležitostí a v domácím kontextu vnáší na scénu první jména světového významu. Mistra aktů a čistoty geometrie Františka Drtikola, stylistického inovátora Jaromíra Funkeho, který se dostává až do sbírek newyorského Metropolitního muzea umění, nebo Josefa Sudka, jenž si navzdory válečnému handicapu v podobě amputované paže vybuduje svými zasněnými zátišími mezinárodní renomé.

Na výsluní zájmu střídají poválečný útlum tvůrčích ambicí do jisté míry renesanční šedesátá léta s dokumentární fotografií. Je to období, kdy Ladislav Sitenský nerespektuje směr denního světla, Dagmar Hochová nachází půvab v nejryzejší obyčejnosti a hledáčku Václava Chocholy neunikne jediná celebrita. Příběh následného utužení poměrů byl zahájen odvahou Josefa Koudelky zvěčnit fatální srpnové dny roku 1968.

Během normalizace se tuzemští fotografové víceméně nevzdávají. V nitru svobodný zůstává třeba Jan Saudek, Jindřich Štreit míří zaznamenávat dění v nejzapadlejších koutech země, Libuše Jarcovjáčková hledá cestu z totality v zapovězené gay komunitě i četných sexuálních avantýrách.

Časový rozsah publikace neopomíjí ani polistopadovou éru, v níž panují obavy o přežití fotografie, které brzy rozptýlí příští generace umělců opírající se o jiné perspektivy a formy. Kupříkladu Tonu Stanovi, čelnému představiteli slovenské nové vlny, se daří skloubit vlastní záměr s prodejním účelem. Další autoři se ale vůči digitálnímu médiu

povětšinou různě vymezují. Pavel Baňka černobílými analogy, Ivan Pinkava zase pomalými stylizovanými portréty.

Ondřej Horák přiděluje každému, jenž si podle něj zaslouží větší obeznámení, přiměřený prostor. Harmonický text publikace doplňuje kreslířka Lucie Šťastná komiksovými intermezdy, v nichž zachycuje třeba estébáckou kontrolu natáčení Formanova *Amadea* nebo podvratnou kurátorskou činnost kunsthistoričky Anny Fárové.

Společné dílo Ondřeje Horáka a Lucie Šťastné je tak potvrzením bohaté historie, rozsahu a variability československé a české fotografie. (mk)

Zemřel fotograf Petr Našic

Ve věku sedmapadesáti let zemřel v Praze 27. ledna fotograf Petr Našic. Našic byl divadelní a filmový fotograf, dokumentoval třeba natáčení filmu *Amadeus* Miloše Formana, který vznikl počátkem osmdesátých let z velké části v Praze.

Kromě toho, že jako jediný český fotograf měl Našic možnost fotit zákulisí a průběh natáčení filmu *Amadeus*, byl také dvorním fotografem režiséra Emira

Kusturici či spolupracoval například s primabalerínou Dariou Klimentovou, hercem Vlastimilem Brodským, hlasatelkou a moderátorkou Kamilou Moučkovou, operní pěvkyní Dagmar Peckovou, módní návrhářkou Ivanou Follovou, novinářkou Světlanou Witowskou a s mnoha dalšími.

Když Forman natáčel v Praze *Amadea*, bylo Našicovi osmnáct let, končil právě gymnázium a k americkému štábu se dostal náhodou, bez smlouvy. „Prostě mě tam několik dní trpěli, neměl jsem žádná privilegia,“ uvedl při jedné z výstav snímků z filmu.

Petr Našic se narodil v roce 1964 a jeho prvním zaměstnáním bylo dělat kulísáka na Vinohradech. Pak působil v produkci řady pražských scén, v roce 1997 se stal odborným asistentem na Katedře scénografie DAMU. Absolvoval řadu stáží v zahraničí a poté byl fotografem ve svobodném povolání. (mk)

Život i smrt předků na fotografiích Pavla Vavrouška

Pražská Leica Gallery připravila výstavu fotografa Pavla Vavrouška *Nová Sedlica*, která tam byla k vidění do konce února.

Autor si své hlavní téma našel na severovýchodě Slovenska, kam přijel v roce 1971. Civilizací nedotčený kraj ho natolik uchvátil, že tam jezdil celých deset let a zaznamenával vše, co ho v regionu zaujalo.

Obrazovou alfou omegou pro něj byla nejen syrová příroda, ale také lidé, kteří žili v podstatě tak jako jejich předci. Důležité pro pochopení vizuální krásy tohoto syrového i krutého, ale zároveň krásného kusu světa bylo autorovo zvolení černobílé analogové fotografie.

Okolní příroda si sice říká o barevné zpracování, ovšem černobílá forma zobrazení je návrat nejen k začátkům tohoto obrazového média, ale i ke kořenům naší civilizace. Díky tomu může naplno vyplout na povrch vše, co doprovázelo tamější obyvatele po celý život – život symbolizuje snímek, na němž sedí malý chlapec na koni a hledí do kraje. Vypadá jako kovboj z klasických westernů. Dvě ležící přežvýkující krávy, pasoucí se ovce a vykukující věž kostela už vracejí celou kompozici z divokého západu do českých končin. Přesto z této fotografie je cítit určitá romantika a neomezenost svobody.

Smrt asi nejlépe vystihuje snímek, na kterém leží nebožka v rakvi s křížem na prsou a s hořící svíčkou po levici. Ve druhém plánu stojí čtyři pozůstalí, kteří se s ní loučí. Nad nimi je řada svatých obrázků i podobizen členů rodiny. Symbolika pomíjivosti lidského života je z této kompozice velmi patrná.

Těžká práce, která představuje další synonymum života v této oblasti, je vyjádřená udřeným koněm táhnoucím těžké klády lesním porostem. Těžký život, smrt a fyzická práce jsou tři opěrné životní body vesnických lidí v této oblasti.

Pavel Vavroušek k těmto jevům přistoupil s velkým respektem i tichým úžasem. (mk)

Příběhy slavných fotografií

Kniha teoreticky fotografie a organizátorky soutěže Czech Press Photo Daniely Mrázkové *Příběhy slavných fotografií* představuje známé zahraniční i české snímky, ani ne tak z hlediska výhradně vizuálního, ale spíše jako historické milníky lidstva.

Aby publikace nepůsobila jako suchopárný výčet dějepisných faktů, zvolila autorka formu napínavého vyprávění jak o fotografovi, tak o foceném objektu a vše zasadila do dobového kontextu.

Je zajímavé si všimnout jmen, která nejsou tak známá, ale přesto se jedná o významné osobnosti tohoto druhu umění. V první řadě je třeba jmenovat nedoceneného slovenského (tehdy československého) fotografa Deža Hoffmanna, který zaznamenával momenty ze života Beatles, Rolling Stones, Kinks nebo Shadows. Liverpoolský kvartet ho dokonce považoval za nejlepšího fotografa, kterého kdy měl. Jeho snímek z roku 1962 (kapitola *Brouci*), na kterém jsou členové skupiny ve výskoku v Seftonském parku, znají všichni fanoušci, aniž by věděli, kdo jej pořídil.

Totéž lze říct i o fotografii slovenského tvůrce Laca Bielika (kapitola *Ukradený snímek*), na níž stojí muž s odhale-

nou hrudí proti ruskému okupačnímu tanku v srpnu 1968. Dlouho se nevědělo, kdo snímek vyfotil, ačkoli byl v cizině mnohokrát publikován. Díky náhodě našel Bielikův syn negativ ve sklepech a teprve poté byla přiznána autorská práva jeho otci.

Právě náhoda hraje velmi často hlavní roli při vzniku nějakého snímku. To je případ momentky Alberta Einsteina s vyplazeným jazykem od Arta Sasse (kapitola *Narozeninový žert*). Slavný fyzik už odjížděl od klubka fotoreportérů a na zadním sedadle auta vyplázl na Sasse na moment jazyk. A ten to stihl. Stejně jako Mark Zimmerman v případě Marilyn Monroe tančící nad ventilační šachtou se zvednutou sukní (*Motýl*, 1954). (mk)

Fotograf Zdeněk Dvořák je autorem fotografie roku

Český fotograf Zdeněk Dvořák se prosadil v mezinárodní soutěži Huawei Next Image 2021 se sérií dokumentující porod jeho manželky. Snímek *Jsem otec!!!* přesvědčil porotu, aby mu udělila hlavní cenu a dílo vyhodnotila jako fotografii roku.

Tato mezinárodní akce je největší fotosoutěž na světě, do které se lze přihlásit pouze s fotografiemi z mobilních telefonů. Zúčastnit se tedy mohl kdokoli, kdo vlastnil telefon příslušné značky. V roce 2021 bylo celkem deset různých kategorií, které zaujaly snad každého nadšeného fotografa. Za rok 2021 měla profesionální porota za úkol vybrat tři hlavní vítěze a desítky dalších oceněných z více než miliónu fotografií z více než sta zemí.

Série Zdeňka Dvořáka měla základ v devíti snímcích. Nakonec jich bylo publikováno jen osm z důvodu podobného motivu. Fotografie vznikly primárně jako záznam jedinečného okamžiku v životě autorovy rodiny. Když fotografoval, snažil se zachytit atmosféru a děj tak, aby nezobrazil tváře zaměstnanců a nějaké nelichotivé momenty. I to byl důvod, proč fotografie do soutěže zaslal.

Dvořák fotografoval na dnes již staříčkový Huawei P9. Ironií bylo, že mu den po porodu přišel nový a mnohem výkonnější telefon. Ale technika fotku nedělá a dnes nelituje, že fotografoval pouze na mobil. To, že s fotografiemi z porodu na mobil je možné dosáhnout takového úspěchu, samozřejmě nevěřil ani ve snu.

U porodu má totiž telefon obrovskou výhodu v intimnosti při focení. Prostě mobil k životu člověka dnes patří a nijak tedy nenarušuje to, co se kolem něho děje.

Zdeňku Dvořákovi pomohla v rozhodování zúčastnit se soutěže praxe z projektu Week of Life. Tento projekt fotografa a režiséra Adolfa Ziky je geniální trénink na focení běžného života. Kdo ho nezná a chce se naučit vidět, tak ať ho zkusí, doporučuje Dvořák. Představuje to po dobu sedmi dnů zachytit devět fotografií denně. To skvěle naučí tvořit příběhy. Je možné fotografovat profesionálním fotoaparátem, ale mobil je pro tento projekt jako stvořený.

Dvořák uplatnil tuto skvělou školu vidění i v předchozích letech v soutěžích na české i evropské úrovni, kde byla devítka jednou z kategorií, ale i v Czech Press Photo, kde pět z šesti ocenění je za sérii. Právě v těchto dnech vystavuje v pražském Národním muzeu v rámci Czech Press Photo 2021 další soubor pořízený na mobil.

(mk)

Své jarní turné odstartovala Česká filharmonie návštěvou Rakouska

Ve vídeňském Musikverein udehrál orchestr pod vedením šéfdirigenta Semjona Byčkova tři večerní koncerty. Hudebníci turné zahájili cyklem symfonických básní *Má vlast* Bedřicha Smetany.

Barbara Coudenhove-Kalergi otevřela festival, trvající do 12. března, přednáškou *Die Tschechen. Nachbarn, Verwandte, Rebellen*.

Na programu byla díla Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Vítězslavy Kaprálové, Bohuslava Martinů, Leoše Janáčka, Josefa Suka, Pavla Haase, Viktora Ullmanna a Miloslava Kabeláče.

Kromě České filharmonie a Semjona Byčkova patřili k významným interpretům například Yuja Wang, Katia a Marielle Labèque, Thomas Quasthoff, Magdalena Kožená, Sir András Schiff a Jewgenij Kissin – na svém prvním světovém koncertu jako klavírní duo, Pavel Haas Quartet a nebo prvotřídní soubory z vídeňských hudebních univerzit. Poslední den festivalu patřil Magdaleně Kožené s cyklem písní Brahmsa, Nováka, Dvořáka, Martinů, Musorgského a Bartoka.

Skladatel Kotík dostal Cageovu cenu

Významný český skladatel, dirigent a flétnista Petr Kotík dostal před nedávnem v USA Cenu Johna Cageho. Cena se udílí od roku 1992 obročně těm, kdo udržují ducha tohoto výjimečného amerického skladatele, který pracoval ve své tvorbě s náhodou.

Kotík se stal už šestnáctým umělcem, jemuž byla cena udělena. Je vůbec prvním Evropanem, který ji dostal. Předloni ji dostala zpěvačka a skladatelka Meredith Monk, dříve mimo jiné skladatelé Phill Niblock a Christian Wolff. Prvním laureátem byl pianista David Tudor, který interpretoval Cageovu hudbu. Tu pravidelně hraje i Kotík.

Cenu uděluje Foundation for Contemporary Art (FCA). Petr Kotík už v roce 1996 obdržel Grant to Artists, kterou získává každý rok hned několik umělců.

Nadaci FCA zakládal John Cage a Jasper Johns za podpory umělců, jakými byli Robert Rauschenberg, Willem de Kooning, Marcel Duchamp, Roy Lichtenstein, Barnett Newman, Claes Oldenburg nebo Andy Warhol. (mk)

Čech vyhrál britskou hudební soutěž

Během šesti let vyhrál český skladatel Tomáš Kympl už potřetí hudební soutěž The UK Songwriting Contest. „Z letošního úspěchu mám ohromnou radost, nejen protože je to do třetice, ale hlavně kvůli nahrávce samotné. Vyzkoušel jsem si žánr, který mě dlouho lákal, a těší mě, že to byla správná volba. Skladba *Wifi* vtahuje posluchače do světa digitálních technologií, počítačů a internetu. Do atmo-

sféry a prostředí, které se stalo důvěrnou součástí našeho každodenního života. Současně však poukazuje i na stinnou stránku věci – sociální izolovanost, přehlcenost informacemi nebo odtržení člověka od reality,“ uvedl Kympl. Porotu soutěže tvoří např. Stingův producent a hudební režisér Kipper Eldridge, britský producent Stuart Epps (Elton John, Robbie Williams, Led Zeppelin, Bill Wyman, Paul Weller, George Harrison), skladatel a producent BRIT Award Simon Ellis (S Club 7, Britney Spears), producent, hudební režisér a aranžér Richard Niles (Paul McCartney, Kylie Minogue, Boyzone, Mariah Carey, Take That, Cliff Richard) a další.

Skladatel a multiinstrumentalista Tomáš Kympl se narodil v roce 1975 v Praze. V letech 1989-2001 studoval Pražskou konzervatoř a Hudební akademii – obory bicí, klavír a skladba. Rozsah jeho autorské činnosti sahá od vážné hudby přes populární hudbu, šansony, muzikál až k filmové hudbě.

V soutěži The UK Songwriting Contest (UKSC) v roce 2015 získal nejvyšší ocenění v kategorii Open se skladbou *Ave Maria* a roku 2016 uspěl v kategorii Instrumental se svou kompozicí *New York*. Letos zvítězil v kategorii EDM (elektronická a taneční hudba) se skladbou *Wifi* z alba *Kernel Panic*. (mk)

Zemřel Jiří Linha, šéf Linha Singers

Ve věku sedmdesáti let zemřel 10. února 2022 dirigent, sbormistr, vokalista, skladatel a aranžér Jiří Linha, umělecký šéf souboru Linha Singers. Soubor založil v roce 1964 a ještě ve svých devadesáti letech stále pracoval, komponoval a koncertoval, informovala manažerka Linha Singers Marta Marinová.

Pro soubor Linha Singers napsal na 300 partitur, také řadu děl pro soubor a rozličná obsazení od smyčcového kvarteta po symfonický orchestr. Kromě vlastních skladeb se věnoval se souborem vokálním transkripcím instrumentálních děl světových i českých mistrů.

Linha své hudební vzdělání začal v šesti letech hrou na housle. O rok později byl přijat jako sopránista do Kühnova dětského sboru a koncem války přešel jako barytonista do Českého pěveckého sboru, řízeného rovněž Janem Kühnem. Po maturitě v roce 1948 pokračoval ve studiích na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, odkud odešel v roce 1953 s diplomem středoškolského profesora hudby.

Ve stejném roce přijal místo barytonisty ve sboru Čs. státního souboru písní a tanců, kde již po roce začal pracovat jako sbormistr a druhý dirigent a kde se záhy uplatnil také jako úspěšný komponista. V roce 1961 odešel do

Uměleckého souboru ministerstva vnitra (USMV), kde představil veřejnosti svůj první vokální kvintet.

Vokálně instrumentální soubor Linha Singers založil Jiří Linha v roce 1964. Po začátcích, kdy soubor působil jako doprovodný ansámbl tehdy nastupujících sólistů, jako byli například Karel Gott, Marta Kubišová a Waldemar Matuška, se začal orientovat na samostatné podání černošských spirituálů, country, muzikálových písní, šansonů i tanečních skladeb. Skupina se rozrostla o instrumentální část a vydala se na cestu originální interpretace starých mistrů ve vlastních vokálních transkripcích z pera Linhy.

Souborem prošli četní zpěváci a instrumentalisté, mimo jiné Milan Zelenka, Lubomír Brabec, Emil Viklický, František Uhlíř a Josef Vejvoda. Spolupracovali s ním i přední instrumentalisté a soubory, například trumpetisté Miroslav Kejmar, Vladislav Kozderka či Carl Reinhardtová, houslisté Josef Suk, Ernst Kovacic, pianista Pavel Větrovec, Pražský komorní orchestr a Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK.

Na konci devadesátých let se soubor stal neziskovou, obecně prospěšnou společností. V redukováném obsazení studoval nový repertoár, natáčel zvukové snímky a veřejně vystupoval. Jeho repertoár tvoří především vokální přepisy hudby 17. až 19. století a řada skladeb soudobých autorů.

(mk)

Historii českých coververzí slavných hitů představuje nová kompilace

Nejstarší popové a rockové coververze domácí výroby z šedesátých a sedmdesátých let mapuje dvojalbum *Pop Rock Line 1966-1973*.

Kompilace navazuje na starší *Art Rock Line 1971-1985* (2021), *Jazz Rock Line 1971-1981* (2020), *Rock Line 1970-1974* (2019) či *Beat (AI) Boom 1968-1970*.

Za socialismu nebylo úplně běžné, aby k nám jezdilo dvacet světových hvězd za rok, a proto se mnozí lidé seznamovali s hity Beach Boys, Bee Gees nebo Procol Harum a dalších přes české verze. Později za normalizace už nejezdil téměř nikdo a neprošly ani anglické texty, takže se vše přetextovávalo. „Vedle legendárních sestav nám v bigbitových šedesátkách dělaly radost také desítky dalších kapel, vždy nadšeně a často kvalitně přibližujících oficiálně nedostupnou zahraniční muziku. V období svobodného nádechu kolem osmašedesátého roku bylo zpoždění jejich nahrávek proti Západu v řádu roků, výjimečně měsíců – a trvanlivost hitů se tehdy nepočítala na pouhé týdny. Nepřítomnost originálních songů v našich prodejnách nechala vzniknout stovkám cover verzí, občas též nazývaných »pajcy«,“ popsal editor Karel Deniš.

Padesát rockových, soulových i popových coververzí tvoří celkem dvě a půl hodiny hudby. Hrají skupiny velmi slavné i polozapomenuté – Apollobeat, Atlantis, The Beatings, The Cardinals, Faraon, Flamingo, The Rebels, Synkopy 61. Čtyřiačtyřicet songů nazpívali v češtině, někteří se snažili o angličtinu. Dvojalbum vychází na CD i digitálně na supraphonline.cz.

(mk)

Osmdesátiny Ivana Mládky

Skladatel, textař, hráč na banjo, zpěvák, spisovatel a scenárista Ivan Mládek, který 7. února oslavil osmdesáté na-

rozeniny, nechystá vydání nových nahrávek. Vydavatelství Supraphon jeho jubileum připomnělo výroční reedicí dvou alb jeho Banjo Bandu z let 1976 a 1977. Mládek využil koncertní pauzy v době protipandemických opatření a natočil s Banjo Bandem na vinyl s názvem *Poslední křeč své starší písně*.

„Nostalgicky jsme se vrátili k patnácti našim nejfrekventovanějším písničkám,“ uvedl Mládek. „Myslím si, že až srovnáme tyto naše poslední stařecké nahrávky se supraphonskými reedicemi, že moc velký rozdíl neshledáme. Před padesáti lety jsme si totiž dali soudružský závazek za žádnou cenu se nevyvíjet – a jsem rád, že jsme ho splnili na sto procent,“ dodal.

Mládek, který je autorem více než 400 písní, žádné nové skladby nechystá. „Natočili jsme už toho moc. Nepřehledně moc, stovky písní. Už asi dvacet let nic nepišu ani neskládám. Už tak se stává, že občas někde zaslechnu Banjo Band a tu nahrávku vůbec nepoznávám. Ani muziku, ani text, ani sebe nepoznávám. A to s mozkem zatím nic nemám. Prý. Využívám ho jen k vymýšlení obrazových námětů,“ podotkl.

U příležitosti svých narozenin Mládek naplánoval pražské koncerty – 24. února v Kulturním domě Barikádníků a 23. března v Divadle Broadway.

„Návštěvníci koncertů kromě mého průvodního slova a exhibice našich komiků uslyší staré písničky Banjo Bandu skoro přesně v provedení a skoro na stejné umělecké, pro někoho neumělecké úrovni jako na prvních elpíčkách,“ řekl.

Mládek, který vystupuje od roku 1966 s různými soubory z oblasti jazzu a country music, je znám především hrou na banjo. „Na vlastní uši jsem tenhle nástroj poprvé slyšel ve čtrnácti letech u nás na chatě v Babičích u Říčan. Ten zvuk mě naprosto uchvátil a hned druhý den jsem se začal po nějakém levném banju pít,“ uvedl před časem pro *Akustický magazín*.

Autor mnoha hitů, jehož skladbu *Jožin z bažin* do repertoáru svých pražských koncertů zařadila i slavná americká metalová kapela Metallica, žádnou ze svých písní nepovažuje za svoji nejoblíbenější. „Už jsem to několikrát řekl, že mám všechny svoje písničky stejně rád, protože mi nečekaně umožnily žít se celý život muzikou. Jenom s brnkáním na banjo a bez písniček by se mi to nepodařilo,“ podotkl.

Mládek působil ve skupinách Storyville Jazz, K.T.O., White Stars a Mustangové, od počátku sedmdesátých let pak s vlastní kapelou Banjo Band. Vedle hudby píše humoristické povídky, recesistické pohádky a scénáře, maluje humorné obrazy a kreslí vtipy.

(mk)

Ivo Kahánek: Antonín Dvořák, Kompletní klavírní dílo (4 CD)

Uznávaný klavírista Ivo Kahánek nahrál u příležitosti 180. výročí narození Antonína Dvořáka jeho kompletní klavírní dílo. To zahrnuje větší cykly, příležitostné skladby i několik kuriozit, které byly natočeny poprvé.

Jméno Antonína Dvořáka není třeba představovat – v jeho vlasti ani ve světě. Ale co jeho klavírní dílo? *Klavírní koncert g moll* zažívá v poslední době jistou rehabilitaci. Dvořákovy dílo pro sólový klavír však představuje neprobádanou krajinu i pro mnohé klavíristy a muzikology. Jaká

škoda! Nedočkáme se v něm rozmachu a jemně nuancované emocionality Chopinovy ani virtuosní okázalosti Lisztovy. Jako v celém svém díle, i tady se Dvořák okázalosti vyhýbal. Pohybuje se ve světě jemné osobní lyriky, hýří nápadly a i drobné skladby tvaruje s citem geniálního skladatele. To už stojí za novou kompletní nahrávkou.

Té výzvy se chopil Ivo Kahánek, jehož nahrávka nese snadného Dvořákova *Klavírního koncertu* s Bamberkými symfoniky a Jakubem Hrušou po zásluze slavila úspěch mj. na BBC Music Magazine Awards. Na předkládaném albu najde posluchač větší cyklus (*Silhouety, Poetické nálady* a v Americe zkomponovanou *Suitu A dur*, které si autor sám velice cenil), příležitostné skladby, ale i několik kurozit, jež jsou zde natočeny vůbec poprvé. Patří mezi ně i polka *Pomněnka*, vůbec první dochovaná drobnost čtrnáctiletého Dvořáka. Nahrávka klavírního díla skýtá další vzácný vhled do bohatého vnitřního světa Dvořákovy skladatelské duše.

Ivo Kahánek ke klavíru poprvé usedl ve čtyřech letech, v roce 2004 vyhrál mezinárodní soutěž Pražského jara. O deset let později byl po Rudolfovi Firkušném teprve druhým Čechem, který dostal pozvánku k vystoupení s Berlínskou filharmonií. Před třemi lety získal jednu ze dvou nejprestižnějších cen světa v oblasti klasické hudby BBC Music Magazine Awards za nahrávku klavírních děl Antonína Dvořáka a Bohuslava Martinů. V loňském roce nahrál a vydal pro Supraphon 4 CD zahrnující kompletní klavírní dílo Antonína Dvořáka. Kompletní nahrávku Dvořákova klavírního díla tvoří 4 CD, na kterých je 5 hodin hudby.

Kahánek se věnuje i popularizaci méně známých českých skladatelů, nahrál třeba skladby Miloslava Kabeláče. Podle něho si zaslouží i další čeští skladatelé větší pozornost: „Například přelomový Josef Suk nebo Vítězslav Novák, z 20. století vynikající skladatel Klement Slavický, dále určitě Bohuslav Martinů. Zajímavé jsou také klavírní skladby Marka Kopelenta nebo Miroslava Rataje. To je vynikající skladatel jak klasické, tak filmové hudby. Jmen je hodně a vždy jde o to, aby se ve správnou chvíli potkal správný interpret se správným skladatelem. Může z toho být správná spolupráce a dílo se dostat více ve známost.“

VZPOMÍNKA

Karel Vacek (21. 3. 1902 – 18. 8. 1982)

Karel Vacek byl český hudební skladatel českých lidovek. Je autorem písní, jako je tango *Cikánko ty krásná*, *Nikdy se nevrátí pohádka mládí* či *Táboráku, plápolej*.

Někdy v letech 1909-1910 se s rodiči přestěhoval do Prahy, kde se naučil mimo jiné hrát na housle, klarinet, trubku, lesní roh a kontrabas, a již od svých patnácti let hrál v pražských lidových kapelách. Své znalosti rozšířil v letech 1919-1924 během své vojenské služby u vojenské hudby v různých posádkách. Roku 1925 se zúčastnil s českým cirkusovým orchestrem zájezdu do Francie. Po návratu do Prahy působil v orchestru kina Lucerna, jazzové kapeli Haryho Hardena a kvintetu Melody Boys R. A. Dvorského. Tři roky hrál také v Osvobozeném divadle, poté se však roku 1938 vrátil k Dvorskému. Za druhé světové války vedl vlastní orchestr, se kterým objížděl česká města. Vlastního hraní zanechal v roce 1956, od té doby se věnoval už jen skládání a občasnému dirigování. Během svého života složil téměř devadesát polek, valčíků a jiných skladeb.

Trvalé místo v české populární hudbě pak Vackovi zajistily především jeho lidové polky, valčíky a pochody (*Hej, panímámo*, *Šumařinka* aj.)

Jaromír Vejvoda (28. 3. 1902 – 13. 11. 1988)

Jaromír Vejvoda je jedním z nejnámějších českých hudebních skladatelů, kapelníkem a autorem polky *Škoda lásky*. Refrén jeho nejslavnější písně, kterou složil v roce 1927 jako *Modřanskou polku* a o dva roky později ji překomponoval do dnešní podoby, znají lidé po celém světě. V anglosaských zemích je známá jako *Beer Barrel Polka* (s textem „Roll Out the Barrels“, česky „Vyvalte sudy“) a za druhé světové války dokonce byla neoficiální hymnou amerického námořnictva. Znali ji ale i němečtí vojáci, ti ji ovšem zpívali pod názvem *Rosamunde*. Při vyhlásování ankety o český hit století Vejvodova polka převládala všechny novější písně a pro ocenění si v lednu 2000 došli synové slavného kapelníka Josef, Jaromír a Jiří Vejvodovi.

Tento král dechové hudby, jak je Vejvoda často nazýván, napsal celkem dvaosmdesát skladeb. Známé jsou například také *Hrajte, já ráda tancuju* nebo *Kdyby ty muziky nebyly*.

Vejvoda pocházel z muzikantské rodiny. Jeho děd a otec byli muzikanti, jako i otcovi čtyři bratři. Měl šest sourozenců, dalším muzikantem byl jeho bratr Václav. V šesti letech se Jaromír Vejvoda začal učit hrát na housle, ve čtrnácti letech na křídlovku, v patnácti se stal členem otcovy kapely, jejíž vedení převzal po návratu z vojenské služby a pro níž napsal celkem dvaosmdesát skladeb.

Po Únoru 1948 byl donucen kapelu po dvaadvaceti letech rozpustit. Nastoupil jako skladník do továrny. Členové kapely přešli pod správu města Zbraslavi a hráli dál pod názvem Zbraslavanka. Jaromír Vejvoda kapelu občas po hostinsky dirigoval.

Jan Ladislav Dusík (12. 2. 1760 – 20. 3. 1812)

Jan Ladislav Dusík patří k nejvýraznějším a nejzajímavějším autorům české i evropské hudby přelomu 18. a 19. století. Ve své době byl jedním z nejslavnějších klavíristů, skladatelů a hudebních pedagogů. Ačkoliv se narodil v době

vrcholícího klasicismu, jeho hudební řeč i citění byla už od prvních skladeb směřována do 19. století, do okruhu prvních skladatelů romantismu. Celý život zůstal věrný klavíru – zasloužil se i o další technické zdokonalování a rozvoj nástroje, klavíru věnoval i většinu svých kompozic. Z více než tří set skladeb je převážná většina pro sólový klavír nebo koncertantní klavír s doprovodem melodických nástrojů. Je však také autorem mše, orchestrální ouvertury *The Feudal Times* nebo opery *The Captive of Spilberg* a dalších skladeb, zejména pro harfu, nebo vokálních děl.

Narodil se v Čáslavi, první hudební vzdělání dostal od svého otce, vynikajícího hudebníka a učitele. Po gymnaziálních studiích v Jihlavě, Kutné Hoře a Praze a krátkém studiu filozofie na pražské univerzitě odjel na pozvání hraběte Männera do Nizozemí, kde zahájil svou dráhu koncertního klavíristy, skladatele a pedagoga. Podnikl několik úspěšných turné po Evropě a Rusku.

V roce 1786 přijal Dusík pozvání do Francie a nakonec se v Paříži usadil. Protože byl oblíbencem královny Marie Antoinetty a návštěvníkem šlechtických salónů, musel uprchnout před Francouzskou revolucí. Jeho útočištěm se stal Londýn, kde si v krátkém čase vybudoval dobré postavení – měl žáky i z nejvyšších kruhů, byl úspěšným koncertním klavíristou a jeho skladby tu získaly velkou oblibu.

Roku 1792 se oženil a s otcem své manželky, Domenicem Corrim, založil hudební nakladatelství. To po několika letech zkrachovalo a Dusík musel znovu utéci, tentokrát před věřiteli. Necelé dva roky pobýval v Dánsku a Německu, roku 1802 navštívil české království, s nesmírným úspěchem koncertoval několikrát v Praze a Čáslavi.

Roku 1803 vstoupil do služeb pruského prince Louise Ferdinanda, velmi nadaného klavíristy a skladatele. Princ

se stal Dusíkovým žákem, spoluhráčem a přítelem, padl však roku 1806 v jedné z bitev napoleonských válek. Zdrčený Dusík uctil památku padlého přítele jednou ze svých nejkrásnějších skladeb – *Élégie harmonique sur la mort de Louis Ferdinand de Pruse* op. 61. *Élégii* se otevírá poslední Dusíkovy životní i tvůrčí období.

Krátkou dobu byl ve službách knížete Isenburga, roku 1808 se vrátil do Paříže a přijal místo domácího učitele hudby a pořadatele koncertů u knížete Talleyranda. Jeho poslední veřejný koncert se konal v říjnu roku 1810. V té době byl už Dusík vážně nemocný – nezdravý životní styl a deprese ukončily předčasně jeho život v pouhých dvaapadesáti letech.

Úroveň jeho tvorby je někdy nevyrovnaná vinou určitého kompozičního chvatu, zaviněného vlastní potřebou koncertovat. Najdeme vedle sebe skladby poměrně konvenční a naopak díla romanticky vypjatého výrazu. Melodika některých témat je nápadně podobná českým lidovým písním. Jeho tvorba, originální, nadčasová a nemající v jeho době obdoby, pomohla připravit půdu pro nástup nového hudebního směru – romantismu a Dusíkovi samotnému přinesla titul „hudební prorok“.

Josef Prokop (redakčně zkráceno)

Otakar Ševčík (22. 3. 1852 – 18. 1. 1934)

Otakar Ševčík byl věhlasný pedagog, houslista a autor světoznámé metodiky hry na housle. Ta je natolik univerzální, že ji lze využít pro všechny smyčcové nástroje. Vyučoval a koncertoval nejen v Čechách, ale i v Rakousku, na Ukrajině nebo v USA. Svým žákům se věnoval od brzkého rána do pozdního večera. Patřili mezi ně např. Jan Kubelík a Jaroslav Kocian.

Magie Pavla Kozíška

Museum fantastických iluzí Pavla Kozíška v pražské Vodičkově ulici oslavilo druhé narozeniny. Návštěvník se tady stává součástí expozice optických klamů a velkoformátových trikových obrazů. Je možné si vyzkoušet kouzelnou židli nebo magickou místnost, která člověka promění v trpaslíka nebo obra, nechat se vystřelit z děla nebo levitovat ve vzduchu. Hlava návštěvníka se také může ocitnout na stole, pochutná si na něm King Kong, alchymista Edward Kelley ho uvězní ve svojí středověké laboratoři nebo si jej dinosaur odnese v pařátech do svého hnízda.

Návštěva nejzábnějšího českého muzea, odkud si je možné odnést unikátní fotografie nebo videa, určitě stojí za to. *(mk)*

O české desky se pere celý svět

Loděnická GZ Media nemá ve světě konkurenci a rok 2021 to svými výsledky jen potvrdil. Firma zvedla tržby na téměř 5 miliard korun a vyrobila 56,5 miliónu gramofonových desek.

Největší světový výrobce desek, loděnická firma GZ Media, má za sebou rekordní rok. Vyrobila rekordní počet vinylů a také její hospodaření je rekordní. Firma plánuje rozšiřovat své zahraniční závody a jeden zcela nový – v americkém Nashvillu – postavit.

Tržby se z 3,8 miliardy v roce 2020 vyšplhaly na 4,942 miliardy korun a EBITDA (zisk před započtením úroků, daní a odpisů) v loňském roce dokonce o 54 miliónů překročila miliardu korun. „I přes ohromné potíže spojené s nedostupností materiálu, dramatický růst cen surovin i energií, závažné dysfunkce logistické sítě a exportně negativní posilování kurzu koruny se naší skupině dařilo, dosáhla rekordních tržeb i hrubého zisku, v počtu vyrobených gramofonových desek se dostala k hranici 60 miliónů vyrobených kusů, a to z více než 10 miliónů kilogramů vlastní vinylové hmoty,“ řekl pro SZ Byznys Zdeněk Pelc mladší, člen představenstva firmy.

Profil GZ Media: Společnost GZ Media navazuje na tradici Gramofonových závodů založených v roce 1948. Od roku 1999 se jmenuje GZ Digital Media, později GZ Media. Je největším producentem gramofonových desek na světě. Kromě toho je významným evropským polygrafickým výrobcem, zejména luxusních obalů. Sídli v Loděnici u Berouna, kde má rovněž svůj hlavní výrobní závod, další pak v jihočeské Soběslavi. Dceřiné firmy má i ve Velké Británii, Spojených státech, Kanadě či Francii. Po světě zaměstnává téměř dva tisíce lidí. Na rekordním výsledku firmy se nejvíc podílel český závod, na který připadá 3,4 miliardy Kč tržeb. Výrazně ale vyrostl i kanadský závod, na který připadají tržby ve výši 942 miliónů korun.

Vybudujeme zcela nový závod v Nashvillu, velmi moderní, zaměřený na plnění těch nejnáročnějších zakázek.

„V našem kanadském závodě jsme významně navýšili kapacitu výroby vinylů, v letošním roce pak ztrojnásobíme kapacitu v americkém Memphisu,“ dodává Zdeněk Pelc.

Obě města, kde GZ Media začne stavět, se úzce pojí k mnoha legendám americké hudby, k Memphisu neodmyslitelně patří třeba Elvis Presley, Nashville proslavil zase Johnny Cash.

Už teď je přítom z GZ Media každá čtvrtá hudební deska prodaná na světě a „frontu“ u nich stojí i hvězdy světové hudby jako Rolling Stones, U2, Lady Gaga či Ariana Grande.

Celkem loni GZ Media vylisovala více než 56 miliónů 503 tisíc vinylů (v roce 2020 to bylo 39 miliónů) a příští rok má být ještě úspěšnější – výroba by se měla zvednout na 86 miliónů kusů a tržby dokonce na více než sedm miliard korun. Pro rok 2023 pak společnost plánuje výrobu 131 miliónů kusů desek.

Firma přítom na přelomu tisíciletí málem zkrachovala, protože trh ovládla cédéčka a o gramodesky nebyl zájem. Pak se ale situace změnila a firma Zdeňka Pelce nepřetržitě roste.

(mk)

Matějská pouť na výstavišti v Holešovicích

Na pražském výstavišti v Holešovicích začala Matějská pouť. Lidé se pobaví u asi stovky atrakcí a stánků, což je méně než dřív. Cena za nejdražší atrakce se pohybuje okolo 130 Kč. Dětský den pro handicapované děti se uskuteční 21. března. Poutě potrvá do 18. dubna. Letos jde o 427. ročník pouti. Novinkami je několik atrakcí z Nizozemska – obří kolo, jehož instalace je nyní dokončována. Kabiny obřího kola jsou uzavřeny a vyhřívány.

Třeboňský archiv připomíná hubení koček v Budějovicích i chov koní v 17. století

Státní oblastní archiv v Třeboni vydal sborník o zvířatech v dějinách. Mezi tématy jsou vlk v české heraldice, chov koní v 17. století, ornitologické názvosloví, psí známky, dějiny hlubocké zoo nebo výroba pergamenu. Autoři se zaměřili na zvířata v historickém kontextu. Sborník obsahuje dvacet příspěvků, v časovém rozpětí od středověku po nedávnou dobu. Mezi autory jsou jihočeští archiváři, archeologové, přírodovědci nebo teologové.

Články ukazují zvířata v různých podobách. Kočky představuje sborník jako domácí mazlíčky, v jiném článku jako údajné původce vztekliny v Českých Budějovicích, což vyústilo roku 1924 v takzvanou kočičí aféru, kdy lidé všechny kočky ve městě vyhubili.

Jiné články líčí, co jedli mniši v pražských kláštřích nebo jak se v raném novověku zobrazoval nosorožec. Jeden příspěvek se dotýká i případů zoofilie v 18. století na Prácheňsku. Z novějších dějin připomíná kniha skladbu chovaných zvířat v Lomnici nad Lužnicí v polovině 20. století nebo vznik CHKO Šumava.

Další ročník Salónu vín ve Valticích

V podzemí Valtického zámku se otevřel nový ročník Salónu vín. Expozice prezentuje každý rok sto nejlepších tuzemských vín. Vybírali je degustátoři z celkem 2 400 přihlášených vzorků. „Systém výběru je opravdu velice přísný.

Je trojkolový – na základě regionálních nominačních soutěží, pak je první celostátní kolo a následuje finální kolo. Je to nejen největší a neprestičnější soutěž vín u nás, ale jedna ze soutěží opravdu s nejdelší tradicí,“ popisuje ředitel Národního vinařského centra Pavel Krška. Největší zastoupení mají odrůdy ryzlink rýnský a vlašský ročníku 2019 a 2018.

On-line mapa Prahy připomíná osudy obětí holokaustu

Osudy desítek tisíc obětí holokaustu i místa v Praze spjatá s útlakem Židů v protektorátu popisuje nová webová aplikace. Lidé se mohou na on-line mapě skrze dané místo seznámit s příběhem konkrétního člověka. Prohlédnou si také historické dokumenty a fotografie. Aplikaci MemoGIS Praha představila Akademie věd ČR při příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holokaustu.

Broumovské kostely od Dientzenhoferů jsou národními kulturními památkami

Tuzemské národní kulturní památky se po jednání vlády rozrostly o soubor nazvaný Broumovská skupina kostelů, které jsou v Královéhradeckém kraji. Jejich autory jsou významní barokní stavitelé Kryštof Dientzenhofer a jeho syn Kilián Ignác Dientzenhofer. Památkami s nejvyšší ochranou státu se stavby stanou od července. O rozhodnutí vlády informoval ministr kultury Martin Baxa (ODS).

Jde o jedenáct památek, které tvoří vzájemně provázaný architektonický soubor. „Je to velký skvost v regionu Broumovsko, vytváří unikátní genius loci a věřím, že pomůže i v posílení zájmu o tuto část Česka v Královéhradeckém kraji,“ uvedl Baxa.

Specifičnost souboru spočívá podle ministerstva v začlenění barokních staveb do krajiny skalních útvarů Broumovských stěn. Toto začlenění vytváří ojedinělé řešení v kontextu kulturní krajiny, a to nejen v rámci České republiky, ale i v rámci Evropy.

Martin Baxa připomněl, že v loňském roce uplynulo 270 let od smrti Kiliána Ignáce a v letošním červnu se připomíná 300 let od smrti jeho otce Kryštofa. Prohlášení souboru národní kulturní památkou je podle něj důstojným připomenutím tvorby obou barokních mistrů.

Začala obnova Průmyslového paláce v Praze

Na Výstavišti v Praze 7 začala dostavba vyhořelého křídla Průmyslového paláce. Dělníci ji zahájili přeložkou inženýrských sítí a takzvanými zimními pracemi. Rovněž začne průzkum pravého křídla, které bude kompletně opraveno. Zástupci magistrátu a městské firmy Výstaviště Praha předali prostor stavenišť. Průmyslový palác vyhořel v roce 2008. Náklady na obnovu mají být zhruba 2,64 miliardy korun, hotova má být v roce 2024.

Kromě dostavby vyhořelého křídla bude opraveno rovněž druhé křídlo a střední trakt. Práce provede konsorcium Společnost pro Průmyslový palác vedené Metrostavem. Snahu o dostavbu provázely dlouhodobé potíže. Vybrané konsorcium, které tvoří vedle Metrostavu také Avers a Syner, vybuduje repliku vyhořelého křídla, která však bude uvnitř vybavena moderními technologiemi.

K vytápění využije tepelná čerpadla s hlubinnými vrty. Palác vybaví vzduchotechnikou a tzv. zastiňovací technologií. Pod levým křídlem vznikne nový masivní suterén, do kterého se umístí zázemí pro přípravu expozic.

Palác byl postaven při příležitosti Jubilejní zemské výstavy v roce 1891 podle návrhu architekta Bedřicha Münzbergera. Od počátku sloužil k pořádání výstav a dalších kulturních akcí, i když původně mělo jít o dočasnou stavbu. V letech 1952-1954 komunistická vláda rozhodla o změně funkce a hlavní halu paláce nechala přestavět na společenský a taneční sál. Změnilo se i jeho jméno na Sjezdový palác, který byl součástí tehdejšího Parku kultury a oddechu Julia Fučíka.

Vstupné na státní památky se v Česku zvýší průměrně o 30 korun

V průměru o 30 korun, tedy asi o 15 procent zdraží vstupné na památky spravované státem. Důvodem jsou zvýšené výdaje Národního památkového ústavu (NPÚ), především za ceny energií a služby spojené se zabezpečením objektů. ČTK to řekla mluvčí NPÚ Jana Hartmanová. Navštivníci zvýšení ceny poznají se začátkem hlavní sezóny, na celoročně přístupných památkách se již vstupné zvýšilo. Průměrnou cenu vstupenky NPÚ, který spravuje stovku státních památek, neuvádí. Cena se totiž na jednotlivých památkách výrazně liší. Na těch nejexponovanějších, jako jsou třeba Lednice, Hluboká nebo Český Krumlov, stojí základní vstupné podle aktuální informace na webu 240 korun, výběrový okruh na Karlštejně, který nabízí historicky nejcennější prostory hradu, stojí 550 korun. Hradní zříceniny jako Krakovec, Točnick nebo Žebrák mají nově základní vstupné za 80 až 120 korun.

Skansen v Přerově nad Labem zahájí sezónu tradiční velikonoční výstavou

Polabské národopisné muzeum v Přerově nad Labem na Nymbursku se letos pro návštěvníky otevře 18. března tradiční velikonoční výstavou *Jaro na vsi*. „Je to velká výstava instalovaná do všech chalup v areálu skanzenu, v interiérech jsou scény ze života našich předků, předvádějící všechny staré krajové zvyky a obyčeje spojené s jarem a Velikonocemi,“ řekl ředitel Polabského muzea Jan Vinduška. *Jaro na vsi* doplní sezónní výstava zaměřená na historii piva a pivovarnictví na Nymbursku. Historické chalupy používají jako kulisy i čeští filmoví tvůrci, například režisér Zdeněk Troška natočil v přerovském skanzenu už pět filmových pohádek. Výstavou *Jaro na vsi* zahájí skansen sezónu již potřicáté.

Replika Tutanchamonovy hrobky v Brně

Pomyslný výlet do starého Egypta nabídne od 26. dubna brněnské výstaviště. Otevrou tam výstavu *Tutanchamon – jeho hrobka a poklady*. Archeologové hrobku objevili přesně před sto lety, výstava je přesnou replikou, včetně mnoha předmětů rozmístěných tak, jak je viděl objevitel Howard Carter se svými spolupracovníky. Na webu už začal předprodej vstupenek.

Výstavu na ploše přes 2 000 metrů čtverečních tvoří asi tisícovka exponátů, včetně repliky posmrtné masky Tutan-

chamona, pozlaceného sarkofágu, sošek či šperků. Na jejich výrobu a řemeslné zpracování dohlíželi egyptologové. Výstava je určena dospělým i dětem.

Tutanchamonovu hrobku si Brňané mohli prohlédnout už v roce 2008 v někdejší velké výstavní hale Titanic v Heršpické ulici. Tehdy tam zavítaly tisíce lidí.

Zlínská výročí

Zlín si letos připomíná tři velká výročí. Nyní v únoru 700 let od první historické zmínky, v dubnu 75 let od startu první expedice patriota Miroslava Zikmunda a v červenci 90 let od tragické smrti Tomáše Bati, který dal městu dnešní tvář.

První písemná zmínka o osadě Zlín pochází z roku 1322, kdy ji koupila královna Eliška Rejčka a věnovala brněnskému klášteru. Dnešní tvář město získalo v Baťově éře.

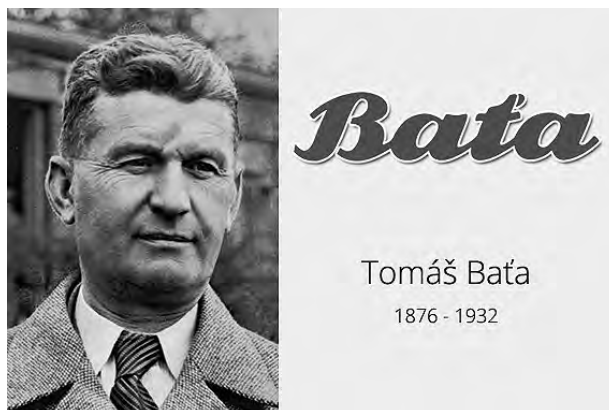
V rozvoji Zlína sehrála rodina Baťových zásadní roli. Přitom kdyby začátkem devadesátých let 19. století dostali sourozenci Tomáš, Antonín a Anna Baťovi povolení na výrobu obuvi v Uherském Hradišti, nezkoušeli by to v nedalekém Zlíně. Během krátké doby vytvořili prosperující firmu a s tím začal rozkvět města.

S rozvojem Baťových závodů se začalo výrazně měnit náměstí. Na místě původních domů se průběžně stavěly několikapatrové měšťanské obchodní a bytové budovy. Stejným způsobem získávaly novou tvář i další ulice ve středu města. Tomáš Baťa pozval do Zlína mnoho renomovaných architektů (například Le Corbusiera), a tak se město změnilo v aglomeraci plnou funkcionalistické architektury. Rostly kolonie typických „baťovských“ staveb – rodinných domků, ale také výškových domů. Jako příklad lze uvést stavbu Společenského domu, v současnosti Hotelu Moskva, v letech 1931-1933. Další ozdobou města je rohový dům obchodníka Eduarda Trantírka.

Do výšky 77,5 metru se tyčí nad centrem Zlína šestnáctipatrový dům. Slyšel o něm snad každý Čech: proslavila ho kancelář v kabině výtahu (i s telefonem, klimatizací a teplou vodou), v níž podle populární legendy úřadoval samotný šéf impéria Baťa. V době vzniku to byla druhá nejvyšší necírkevní stavba v Evropě. Město tehdy několikrát navštívil i první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

Tomáš Baťa zastával od roku 1923 až do své smrti při letecké havárii v roce 1932 úřad starosty Zlína a cílevědomě budoval moderní město „pro 50 000 obyvatel“.

Mnohé tehdy postavené budovy se pyšily přívlastkem „nej“: např. největší obchodní dům, největší hotel, největ-

ší kino (pro 2 500 sedících diváků), všechno bráno „na východ od Frankfurtu“. Mezi nejvýznamnější stavby ve městě patří Památník Tomáše Bati od architekta Františka Lydie Gahury, který byl otevřen rok po smrti Tomáše Bati (1933) a je považován za vrcholné dílo zlínské architektury.

Za druhé světové války, v roce 1944, bylo město bombardováno. V roce 1945 pak byly Baťovy závody znárodněny. A největší ránu zasadili komunisté místním 1. ledna 1949, kdy byl Zlín přejmenovaný na Gottwaldov.

Naštěstí mnohé instituce založené v Baťově éře pokračovaly v úspěšné činnosti – například zlínské filmové ateliéry, které proslavili svými animovanými díly především Karel Zeman a Hermína Týrlová.

Jiným příkladem je jeden ze zakladatelů českého průmyslového designu Zdeněk Kovář (ergonomické nástroje a stroje, automobily Tatra 603 a Tatra 138).

Zlín se stal také domovem cestovatelské dvojice Zikmund a Hanzelka. Baťovy závody pokračovaly ve výrobě obuvi pod názvem Svit. V roce 1975 byla v nedalekých Otrokovicích dokončena výstavba největší pneumatikárny v socialistických zemích. V devadesátých letech se podnik vrátil k původnímu názvu BARUM (původně BAta RUBber Manufacturing) a dnes je důležitou součástí koncernu Continental.

Po pádu komunistického režimu se město rychle vrátilo k původnímu názvu Zlín. K architektonickým skvostům z Baťovy éry přibýly nové. Např. Kongresové centrum Zlín, kde našla zázemí mimo jiné zlínská Filharmonie Bohuslava Martinů. Projekt navrhla architektka a zlínská rodačka Eva Jiříčná spolu se svým týmem spolupracovníků z firmy AI Design. Po Tomáši Baťovi je pojmenována místní Univerzita, která se stala líhní nové generace designérů a dalších umělců.

Radio Praha, Klára Stejskalová

Zápas o Velkou Prahu

Letos v lednu tomu bylo sto let, kdy začal platit zákon, jímž došlo k doposud nejvýznamnějšímu rozšíření hlavního města Prahy. Celkem bylo tehdy připojeno třicet sedm obcí a osad a počet obyvatelstva se ztrojnásobil na přibližně 676 tisíc.

Za administrativní začátek vzniku města Prahy je pokládán rok 1784. Tehdy císař Josef II. vydal patent o spojení Hradčan, Malé Strany, Starého Města a Nového Města, čímž vzniklo Královské hlavní město Praha – jediná obec pod jedním magistrátem. Pražští měšťané volili svoje zástupce do měšťanského výboru, který pak dále volil purkmistra, vicepurkmistry a magistrátní radní.

Na čas o toto právo volby samosprávy pražští měšťané sice přišli, ale brzy jej znovu získali a nově také všechna města a obce v království, včetně Smíchova a ostatních obcí, které v současnosti tvoří pátou městskou část. Občané volili zastupitelstvo a to zase radu a starostu.

Praha byla čím dál hospodářsky silnější a průmyslově vyspělejší, zvyšoval se počet jejích obyvatel, a proto potřebovala rozšířit svoje území. Za branami historické Prahy, na jejích předměstích rostly další aglomerace a vzájemné soužití přinášelo mnohé problémy, které bylo třeba řešit.

Už v roce 1850 byl k Praze připojen Josefov a v letech 1883-1901 následovaly Vyšehrad, Holešovice-Bubny nebo Libeň. Všechny další návrhy ale narazily na odpor jednak státní správy, ale i na odmítavá stanoviska některých obcí.

A tehdy pražská radnice započala svůj „zápas o Velkou Prahu“.

Zformováním moderní obecní samosprávy vznikly ve čtyřicátých až šedesátých letech 19. století na území dnešní Prahy 5 nejprve čtyři suverénní samosprávné obce – Smíchov spolu s Košířemi, Hlubočepy se Zlíchovem, Motol a Jinonice s Butovicemi a Radlicemi. Později se Košíře a Radlice osamostatnily. Smíchov a Košíře zažívaly ve druhé polovině 19. století nebývalý vzestup počtu obyvatel a obě tyto předměstské obce byly povýšeny na města. Není proto divu, že si vedení obou měst nepřálo připojení k hlavnímu městu, a tím pádem ztrátu všech svých výsad. Ale nebyl to jediný důvod.

První návrh na připojení dostal Smíchov již v padesátých letech, radnice tehdy rázně odmítla. V osmdesátých letech se hlavními tématy staly dodávky plynu a zavedení vodovodu. Jednání vedla Praha se všemi většími obcemi a předměstími ve svém okolí a některé z nich tento návrh přijaly. Nikoliv však Smíchov – důvodem byla především ta okolnost, že po připojení by došlo ke zvýšení sazby potravní daně a tzv. činžovní daně. Až v roce 1909 se podařilo nalézt kompromis, a to především s ohledem na velké investice (vodovod, kanalizace), a po schválení dohody zastupitelstva byly v roce 1911 podepsány smlouvy o připojení. Nicméně námitky okresních výborů proces zbrzdily a vypuknutí světové války ho zcela zmrázilo. Obnoven byl až po utichnutí zbraní v roce 1918.

Po vyhlášení samostatnosti se rozšíření hlavního města stalo jednou z priorit. Zákon o vytvoření Velké Prahy byl schválen Národním shromážděním 8. února 1920 s účinností od 1. ledna 1922. Nově bylo k Praze připojeno sedmatřicet sídelních jednotek. Od roku 1923 bylo území hlavního města rozděleno celkem do devatenácti obvodů označených vždy římskou číslicí. Smíchov s Hlubočepi, Zlíchovem, Radlicemi a Malou Chuchlí společně vytvořily obvod Praha XVI, Košíře, Motol, Jinonice a Butovice se staly součástí obvodu XVII. Disponovaly jistými kompetencemi a vlastním rozpočtem.

Hlavní slovo na území velké Prahy ale získalo stočlenné ústřední zastupitelstvo a jím volené orgány. V čele městské rady stanul primátor a činnost zahájil magistrát coby výkonný úřad ústředního zastupitelstva a městské rady. V každém obvodu vznikly magistrátní úřadovny.

Celý proces byl zakončen na podzim roku 1923 prvními komunálními volbami sjednocené Velké Prahy. A to jak do ústředního zastupitelstva, tak do zastupitelstev jednotlivých obvodů. Byla tak zahájena nová etapa historie hlavního města i jeho jednotlivých samosprávných obvodů.

(mk)

Poděbrady: 550 let od povýšení na město

Poděbrady v prvním pololetí plánují řadu akcí, které připomenou letošních 550 let od povýšení na město. V den výročí 4. března předá starosta městské ceny. V dubnu se uskuteční 90. ročník chodeckých závodů a začátkem června se do Poděbrad ke společné oslavě sjedou zástupci sedmi partnerských měst. Od pořádání městského plesu Poděbrady kvůli omezením souvisejícím s epidemií koronaviru upustily.

Ocenění čestného občana města dostane kvantový chemik a bývalý ředitel Ústavu organické chemie a biochemie

AV ČR Zdeněk Havlas. Za práci v kvantové chemii a vývoji nových léků získal řadu ocenění, posledních pětadvacet let žije v Poděbradech a je zastupitelem města.

Příspěvek 300 000 korun, který je ve srovnání s předchozími roky trojnásobný, uvolní město z rozpočtu na tradiční chodecké závody Poděbrady Walking. Při 90. ročníku závodů, které budou 2. dubna, se očekává hojná mezinárodní účast.

Nová hokejová akademie v Brně

V Brně má při hokejové Kometě vzniknout hokejová akademie, do které by město každý rok přispělo 2,5 milióny korun. Novinářům to řekla primátorka Brna Markéta Vaňková (ODS). Až dvěma milióny ročně by podle hejtmana Jana Grolicha (KDU-ČSL) přispěl kraj. Radní odsouhlasili memorandum mezi Českým svazem ledního hokeje, hokejovou Kometou Group Brno, krajem a městem. Schválit to ještě musí zastupitelé.

„Město chce, aby v Brně vyrůstali špičkoví hokejisté,“ uvedla primátorka. „Po výsledcích na olympiádě to vidíme ještě víc než předtím, že český hokej potřebuje podporu mladých talentů,“ řekl hejtman Grolich. Poukázal tak na vyřazení českých hokejistů ještě před čtvrtfinálovými boji na olympiádě, což je jeden z nejhorších výsledků poslední doby.

Podobné akademie fungují i v jiných městech, podle radního pro sport Jaroslava Suchého (KDU-ČSL) by mohla v Brně začít fungovat letos. Cílem akademie je vytvořit mladým hráčům co nejlepší podmínky pro trénink, který mohou skloubit se studiem a stravou. V Brně už funguje obdobná fotbalová akademie.

Český den na Expo v Dubaji

Na světové výstavě Expo 2020 v Dubaji ve Spojených arabských emirátech se 21. března uskuteční český národní den. Jeho téma zní Czech Spring a představí se na něm klasická, folklórní i moderní hudba, divadlo v různých formách, intermedialní umění, literatura, móda, počítačové hry i výtvarné instalace. ČTK o tom za organizátory kulturního programu národního dne informovala Linda Lomozová. Světová výstava se s ročním zpožděním kvůli pandemii otevřela loni v říjnu a potrvá do konce března.

Česká republika se prezentuje jako země přírody, vědy a inovací. Hlavním tématem české expozice je systém Solar Air Water Earth Resource (S.A.W.E.R.), který za využití solární energie vyrábí ze vzduchu vodu, která má zavlažovat zahradu v okolí českého pavilónu. Program českého národního dne vychází ze snahy o propojení přírody a všech jejích prvků s moderními technologiemi a s hravostí. Hlavní myšlenka dramaturgie národního dne Czech Spring líčí Česko jako zemi pramenů, zřídlo nápadů a jarní zahradu.

Do hospitalu Kuks se po 31 letech vrátil ukradený barokní obraz

Do barokního hospitalu Kuks na Trutnovsku se po téměř jednatřiceti letech vrátil ukradený obraz. Jeho autorem je významný francouzský barokní malíř Nicolas de Largillierre a zobrazuje Jana Michaela Šporka, synovce zakladatele Kuksu. Obraz se podařilo zajistit na konci loňského roku

při pokusu o jeho vývoz do zahraničí. ČTK o tom informoval kastelán Kuksu Libor Švec.

Obraz neznámý pachatel odcizil při nočním vloupání do hospitalu v červenci 1991. Odcizil i další předměty, například benátské zrcadlo nebo herbář. Zloděje policie dosud nedopadla. Obraz se podle Švece podařilo vystopovat díky pracovníci Národní galerie, která byla požádána o povolení k legálnímu vývozu obrazu do zahraničí.

Hospital Kuks je jednou z nejnavštěvovanějších památek ve správě Národního památkového ústavu v Královéhradeckém kraji.

Kriminalita v Česku loni meziročně opět poklesla, výše škod ale stoupla

Kriminalita v Česku loni oproti předchozímu roku opět poklesla. Policie zaznamenala přes 153 tisíc trestných činů, meziročně o sedm procent méně. Objasněnost trestných činů loni vzrostla o jedno procento na 57,3 procenta. V tiskové zprávě to uvedl mluvčí policejního prezidia Ondřej Moravčík. Vražd loni policisté evidovali 105, neobjasněných zůstalo pět z nich.

Mezi hlavní důvody poklesu kriminality patří podle Moravčíka loňská opatření proti šíření epidemie nemoci covid-19, optimalizace statistik, změna hranice škody u trestných činů na 10 000 korun a také lepší práce policistů. I když kriminalita klesla, zaznamenala policie růst škod způsobených trestnou činností. Stouply na 21,3 miliardy korun z předloňských 16,7 miliardy. Pokles kriminality zaznamenala loni policie ve všech krajích, méně bylo majetkových i násilných trestných činů, naopak přibýlo mravnostních činů.

Oběti první světové války v online matrikách

Celkem 23 tisíc jmen padlých vojáků z první světové války můžou zájemci nově dohledat v online matrikách. Zveřejněné jsou v Digitální studovně ministerstva obrany. Digitalizované záznamy z polních nemocnic zpřístupnil Vojenský historický ústav ve spolupráci s Vojenským historickým archivem. Padlé vojáky během války do matrik zapisovali vojenští duchovní.

Češi upřednostňují cestovní kanceláře

Češi v souvislosti s pandemií koronaviru nechtějí riskovat individuální cesty do zahraničí a častěji volí služby cestovních kanceláří (CK). Právě i noví klienti stojí za vysokými prodejmi zájezdů na letošní léto. Některé CK u předprodeji evidují dokonce až kolem 50 procent nových zákazníků z řad těch, kteří si dříve organizovali dovolenou sami. Vyplývá to z průzkumu CK Alexandria a odpovědí zástupců dalších CK.

Motivací pro 68 procent zákazníků pro nákup pobytu u CK je podle průzkumu záruka vrácení peněz při nemožnosti vycestovat kvůli pandemii. Jistotu, že případné problémy budou moci řešit osobně v pobočkách, telefonicky nebo e-mailem, je podstatná pro přibližně 50 procent lidí. Nechtějí být spojeni s automaty nebo tzv. chatboty, tedy počítačovými programy, které jsou určené k automatizované komunikaci s lidmi.

PRANOSTIKY NA BŘEZEN

Březen – za kamna vlezem.

Kolik mlh v březnu k nebi stoupá, tolik bude ještě mrazů po Velikonocích.

Hřmí-li v březnu, tak také v červnu.

Mnoho dešťů březnových – hubené léto.

Mokřý březen od rolníků nenáviděn.

Březen suchý, duben mokřý a květen větrný pytle obilím a sudy vínem naplní.

Březen bez vody – duben bez trávy.

Suchý březen, studený duben, mokřý máj – bude v stole ráj.

V březnu prach a v dubnu bláto – sedlákovi roste zlato.

V březnu vítr, v dubnu déšť – pak jistě úrodný rok jest.

Březnové slunce má krátké ruce.

Lépe od hada býti uštknut, než v březnu od slunce ohřát.

Jestli březen kožich stáhl, duben rád by po něm sáhl.

Březnové slunce má krátké ruce.

Adventní sníh dočká-li marcového, nebudeš jíst, sedláčku, chleba rezného.

Březnový sníh zaorati jest, jako když pohnojí.

V březnu prach – jistý hrách.

(mk)

Premiér Fiala k situaci na Ukrajině

Rusko uznalo samostatnost povstaleckých regionů na východě Ukrajiny a prezident Vladimir Putin do oblastí vyslal ruskou armádu, která má údajně zajistit mír. Tímto krokem vyvolal ostré reakce ze západního světa. Česká diplomacie, představitelé české vlády i čeští politici krok Ruska odsoudili. Stejně jako spojenci Česka v Evropské unii či NATO považují chování Moskvy za porušení mezinárodního práva.

Premiér Petr Fiala (ODS) v projevu v Poslanecké sněmovně uvedl, že Česká republika považuje uznání povstaleckých území na východě Ukrajiny a následné zahájení vojenské operace za akt agrese vůči sousednímu suverénnímu státu a za jednoznačné porušení mezinárodního práva.

„Stojíme za plnou nezávislostí a územní celistvostí Ukrajiny. Podporujeme zavedení tvrdých sankcí, které odradí Rusko od další agrese a otevřou cestu diplomatickému řešení,“ řekl poslancům. Zopakoval, že Evropa je krok od války. Unie nesmí dát Rusku najevo jakoukoli slabost a rozpory zdůraznil. „Musíme být jednotní, nedat Rusku najevo slabost,“ řekl.

Informoval, že Evropská unie pracuje na snížení energetické závislosti na Rusku, jsou předjednány dodávky z jiných zemí. „Mohu konstatovat, že jsme připraveni jak na možnost výpadku dodávek energetických surovin, tak na případný příliv uprchlíků z Ukrajiny,“ uvedl. Česko je podle něj připraveno jednat o další formě pomoci, pokud o to Ukrajina požádá.

Kroky Ruska odsoudili i další čeští politici napříč politickým spektrem. Všichni shodně říkají, že došlo k porušení mezinárodního práva. „Budeme respektovat kroky, které evropská diplomacie vyjedná,“ uvedla ministryně životního prostředí z koaliční KDU-ČSL Anna Hubáčková. „Vyjadřujeme jednoznačnou podporu vládní koalici,“ řekla šéfka poslanců hnutí ANO Alena Schillerová. „My jako Česká republika vnímáme tento krok obzvláště citlivě vzhledem k historii, kterou jsme si prošli,“ dodala.

Doněcká a Luhanská oblast leží na samém východě Ukrajiny a dohromady mají zhruba 53 tisíc kilometrů čtverečních, což odpovídá asi 70 procentům rozlohy Česka. Proruští separatisté ovládají přibližně třetinu tohoto území.

Senát vyzval k vyloučení Ruska i Běloruska z mezinárodních organizací

Senát odsoudil invazi Ruska na Ukrajinu. Vyzval k vyloučení Ruska i Běloruska z mezinárodních organizací. Vy-

bídl k uvalení nejtvrdších sankcí. Senátoři také doporučili, aby se konfliktem na Ukrajině zabýval Mezinárodní trestní tribunál v Haagu. Pro usnesení hlasovali všichni přítomní senátoři. „Na Ukrajině se bojuje za Prahu a za všechny Evropany,“ řekl předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) na mimořádné schůzi horní komory. Útok ruských vojsk na Ukrajinu označil za agresivní, barbarský a protilidský. Pokud nebudeme jednotní a nebudeme s dalšími demokratickými zeměmi bránit Ukrajinu i za cenu vlastních ztrát a vlastní bolesti, může se stát, že jednou to samé postihne i nás, zdůraznil Vystrčil.

Zeman je z Putina zklamaný, pamatuje rok 1968, řekl Jindrák

Prezident Miloš Zeman je z ruského prezidenta Vladimira Putina zklamaný, cítí se svým způsobem podvedený, řekl ředitel hradního zahraničního odboru Rudolf Jindrák (*Red. poznámka: Mnohým čtenářů je Rudolf Jindrák známý, ve Vídni vykonával funkci českého velvyslance*) v rozhovoru pro *Mladou frontu Dnes*. Odpovídal v něm na otázky týkající se vpádu ruské armády na Ukrajinu, který Zeman navzdory své předchozí dlouhodobé podpoře Ruska odsoudil. Podle Jindráka roli zřejmě hraje také to, že Zeman pamatuje invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968.

Názor na ruský útok na Ukrajinu si podle něj Zeman udělal rychle. „Myslím, že kvůli vážnosti situace okamžitě věděl, že takový projev říct musí,“ uvedl Jindrák. „Za klíčovou věc ale považují, že o vyznění informoval premiéra Petra Fialu ještě předtím, než ho v televizi pronesl,“ dodal.

Zeman je jedním z posledních aktivních politiků, který zažil rok 1968, upozornil Jindrák. „Přišel tehdy o práci a byl součástí tehdejšího dění. I osobní prožitek v tom nejspíš hraje velkou roli,“ řekl. Nemyslí si ale, že by se teď Zeman postavil proti Rusku a jeho lidu, že by změnil přístup třeba k ruské literatuře a hudbě. „Skutečně to souvisí se současnou politickou reprezentací v Moskvě a zejména s prezidentem Putinem,“ dodal.

Na pomoc Ukrajině vybrali Češi desítky miliónů, nabízejí i ubytování

Češi dál přispívají na pomoc Ukrajině. Ve sbírkách neziskových organizací už jsou desítky miliónů korun. Nadace Via ve sbírkách na portálu darujme.cz vybrala desítky miliónů korun. Českému rozhlasu to potvrdila mluvčí nadace Hana Morávková. Člověk v tísní pak hlásí příspěvky

v hodnotě stovek miliónů korun. „Peníze půjdou, pokud to bude možné, na pomoc uvnitř Ukrajiny. Ve velké míře půjdou na pomoc rodinám, lidem na útěku, ať už na západní Ukrajině, či v nejbližších státech. Ale i v Česku, bude-li to potřeba,“ přiblížil ředitel organizace Šimon Pánek, na co se pomoc využije. Pánek dodal, že Člověk v tísní má na Ukrajině asi 100 spolupracovníků. Ti se teď přesouvají do Lvova, kde otevrou operační středisko.

Desítky lidí včetně majitelů hotelů už nabídli ubytování až pro tisíce lidí prchajících před válkou na Ukrajině. Uvedl to ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL) na pracovní snídani s novináři. Zdůraznil, že Česká republika je čtvrtou nejčastější destinací Ukrajinců v rámci EU, a lze proto očekávat, že pomoc bude v následujících týdnech a měsících potřebovat až desetitisíce lidí. Další ubytovací kapacity bude stát hledat v obecních bytech a v pobytových zařízeních ministerstva vnitra. Bydlení nabízejí i neziskové organizace.

Festival Dvořákova Praha zrušil vystoupení ruského dirigenta Valerije Gergijeva

Festival Dvořákova Praha zrušil vystoupení ruského dirigenta Valerije Gergijeva. Důvodem je jeho podpora současné ruské zahraniční politiky a prezidenta Vladimira Putina. Gergijev měl s Mnichovskými filharmoniky a violoncellistou Trulsem Mørkem vystoupit v Praze 9. září. ČTK to sdělila mluvčí festivalu Markéta Voráčková. „Momentální dění na Ukrajině nemůžeme ignorovat a nechat bez reakce a projevu solidarity nejen vůči nevinným obětem nastupující války. Za festival jednáme jasně a rušíme vystoupení dirigenta Valerije Gergijeva, a to vzhledem k jeho historicky doložitelné podpoře agresivní ruské zahraniční politiky a samotného prezidenta Putina. Situace se týká nás všech, kteří žijeme pro demokracii, byť bychom politiku od umění raději chtěli oddělovat,“ uvedl ředitel pořadající Akademie klasické hudby Robert Kolář.

Přes ČR se přesunul asi dosud největší americký konvoj s 1 800 vojáky a 700 vozy

Přes Česko se letos v únoru a březnu přesouval jeden z největších vojenských konvojů za posledních několik let. Při cestě na cvičení Saber Strike 2022 projelo Českou republikou z Německa na Slovensko ve druhé polovině února zhruba 1 800 vojáků a 700 kusů techniky armády USA a ve druhé polovině března znovu při zpáteční cestě. V tiskové zprávě to oznámila mluvčí generálního štábu Armády ČR Magdalena Dvořáková.

Čeští vojáci se cvičení Saber Strike, které je součástí mezinárodního cvičení Defender Europe 2022, zúčastní také. Dvořáková upozornila, že rozsah cvičení i jeho termíny může změnit koronavirová epidemie. „Přesuny všech proudů konvoje jsou plánovány ve večerních až brzkých ranních hodinách tak, aby se minimalizoval vliv na civilní silniční provoz,“ sdělila mluvčí české armády.

Babiš podle očekávání zůstal šéfem ANO

Bývalý premiér Andrej Babiš na celostátním sněmu podle očekávání znovu obhájil pozici předsedy hnutí ANO. Obdržel 76 z celkových 95 hlasů, tedy 80 procent. Zdrželo se

třináct delegátů, proti jich bylo šest. Ve volbě Babiš stejně jako v minulosti neměl protikandidáta. V předvolebním projevu uvedl, že za dva roky už na pozici šéfa subjektu kandidovat nebude. Za své priority pro další funkční období v kandidátském projevu označil kontakt s občany, aktivní práci v hnutí a stínovou vládu, kterou ANO nedávno ustavilo. Porážku ANO v loňských volbách přisoudil koronavirové pandemii.

Andrej Babiš zatím neřekne, zda bude kandidovat na začátku příštího roku v prezidentské volbě. Doplnil, že působení v politice poškodilo jeho rodinu, bývalou firmu i jeho samotného. „Plno lidí chce, abych do prezidentské volby šel. Ať už se o Hrad pokusím, nebo ne, ANO musí postavit kvalitního kandidáta, který osloví lidi napříč společností,“ uvedl. Kandidát ANO by podle něj měl dělat vše pro spojování lidí a pracovat i pro ty, kdo ho nevolili.

Prvním místopředsedou hnutí ANO zvolili delegáti bývalého vicepremiéra Karla Havlíčka. V prvním kole volby dostal 82 z 93 hlasů. Měl tak větší podporu než bývalý premiér Andrej Babiš, který v předchozí předsednické volbě dostal 76 hlasů. V hlasování, do kterého vstupoval s deseti krajskými nominacemi, neměl Havlíček protikandidáta. Nominace měla i bývalá vicepremiérka Alena Schillerová, která však usiluje jen o místo řadové místopředsedkyně.

Zeman i Fiala popřáli německému prezidentovi Steinmeierovi ke znovuzvolení

Český prezident Miloš Zeman, premiér Petr Fiala (ODS) i ministr zahraničních věcí Jan Lipavský (Piráti) popřáli německému prezidentovi Franku-Walteru Steinmeierovi k znovuzvolení. Zeman v dopisu zveřejněném na webových stránkách Pražského hradu označil vztahy mezi Českem a Německem za nejlepší v historii. Fiala ČTK sdělil, že Steinmeierova podpora v Německu ukazuje, jakou je ve své zemi autoritou.

Připomněl opakované návštěvy včetně loňské, kdy Steinmeier uctil památku československých výsadkářů, kteří padli v boji s nacisty po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Národní památník hrdinů heydrichiády navštívil jako první německý prezident. „Oba se shodneme, že vztahy mezi našimi zeměmi jsou nejlepší v historii. Je tomu tak i díky silným historickým gestům, mezi které určitě patří i Tvá srpnová návštěva krypty kostela sv. Cyrila a Metoděje,“ dodal Zeman.

Evropská podpora přípravě českého předsednictví EU

Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová přislíbila pomoc při přípravách českého předsednictví v Radě EU, řekl po schůzce v Bruselu český premiér Petr Fiala. Ohledně situace na rusko-ukrajinské hranici se prý dvojice shodla, že Evropa musí snížit závislost na ruském plynu.

Premiér ČR se sešel také s rakouským kancléřem Karlem Nehammerem. Podle vyjádření obou lídrů přišla řeč také na zásadní otázku, která ČR a Rakousko rozděluje, tedy pohled na jadernou energetiku. Fiala doplnil, že kancléře pozval na návštěvu Česka, která by se mohla uskutečnit v „brzkém termínu“. Schůzky se konaly při příležitosti dvoudenního summitu Evropské unie a Africké unie.

Šestým místopředsedou Sněmovny zvolili poslanci Havlíčka

Vedení Poslanecké sněmovny je kompletní. Poslanci zvolili za posledního šestého místopředsedu Karla Havlíčka z hnutí ANO. Bývalý ministr průmyslu a obchodu dostal 106 hlasů. V tajné volbě porazil předsedu SPD Tomia Okamuru. Sněmovna šestého místopředsedu volila už počtvrté. Při předchozích hlasováních ale žádného z navrhovaných kandidátů poslanci nezvolili. Pozice patří podle dohod opozičnímu hnutí ANO, koaliční poslanci ale dřív Havlíčkovi potřebné hlasy nedodali. Zástupce opozičního hnutí SPD vládní většina v předsednictvu dolní komory nechce.

Plzeň si připomněla 80 let od odjezdu židovských transportů do Terezína

Pietním shromážděním ve Staré synagoze si Plzeň připomněla 80. výročí odjezdu tří transportů, které v lednu 1942 odvezly do koncentračního tábora v Terezíně Židy z Plzně a okolí. Setkání nazvané Navzdory osudu a vernisáž fotografií *Navzdory* má podle předsedy plzeňské židovské obce Jiřího Löwyho připomenout nejen osudy těch, kteří se z koncentračních táborů nikdy nevrátili, ale i těch, kteří se vrátili a podali o svém utrpení svědectví.

V lednu 1942 bylo ve třech transportech deportováno z nákladového nádraží v Plzni do ghetta v Terezíně 2 604 Židů. Konce války se dožilo jen 204 z nich. Nejstarším člověkem zařazeným do transportů z Plzně byla devadesátiletá Marie Ebenová z Litohlav, která zemřela čtyři dny po příjezdu do Terezína, nejmladším osmiměsíční Eva Fischerová z Plzně, která se svou matkou válku přežila.

Setkání v synagoze se účastnil také vrchní zemský rabín Karol Sidon, plzeňský římskokatolický biskup Tomáš Holub či ministr kultury Martin Baxa.

Návrhy na státní vyznamenání

Lidé a organizace mohou opět navrhnout Senátu adepty na státní vyznamenání, která uděluje prezident. Lhůta letos končí 30. dubna, oznámila ČTK Lada Faldynová ze senátního oddělení pro komunikaci a vnější vztahy. Loni horní komora nominovala patnáct kandidátů, zhruba o polovinu méně než v předchozích letech. Loni ani předloni se tradiční udělování či propůjčování vyznamenání na Pražském hradě, které se koná tradičně 28. října, kvůli koronavirové pandemii a hospitalizaci Miloše Zemana neuskuteč-

nilo. Náhradním termínem byl letošní 7. březen. Mezi loňské senátní kandidáty patří zejména váleční veteráni, ale také zakladatelé pardubické Aviatické pouti nebo prvorepubliková senátorka a bojovnice za ženská práva Františka Plamínková, kterou zavraždili nacisti. Jediným zahraničním kandidátem je britský diplomat Alfred Duff Cooper, jediný člen vlády britského premiéra Nevilla Chamberlaina, který rezignoval na protest proti podpisu mnichovské dohody o postoupení českého pohraničí nacistickému Německu.

Karel Janeček kandiduje na prezidenta

Matematik Karel Janeček bude kandidovat v prezidentských volbách. Potvrdil to na tiskové konferenci v pražském divadle LaFabrika. Kandidaturu potvrdil taky třeba podnikatel v informačních službách a bývalý moderátor Karel Diviš. Zájem o prezidentskou funkci oficiálně oznámili i třeba komik Miloš Knor, senátor Marek Hilšer nebo prezidentka České asociace povinných Denisa Rohanová. Prezidentské volby mají být příští rok v lednu. Vítěz pak Miloše Zemana vystřídá ve funkci v březnu.

Michel Fleischmann slaví sedmdesátiny

Současný velvyslanec ve Francii a známý mediální podnikatel Michel Fleischmann 8. února slavil sedmdesátiny. Fleischmann dlouhá léta působí jako prezident mediální skupiny Lagardere Active ČR, která vlastní mimo jiné rádia Evropa 2 a Frekvence 1. V roce 2020 se stal velvyslancem ve Francii.

Pražský rodák žil od poloviny šedesátých let ve Francii, kde jeho otec pracoval jako kulturní rada na československém velvyslanectví. Po potlačení Pražského jara v srpnu 1968 se jeho rodina rozhodla ve Francii usadit natrvalo.

Fleischmann vystudoval moderní francouzskou literaturu na pařížské Sorbonně. Řadu let pracoval ve francouzském státním rozhlasu jako režisér pořadů a her. Po roce 1989 se vrátil zpět do Československa a založil zde první formátovou soukromou stanici Evropa 2. Do francouzštiny přeložil například básně Jaroslava Seiferta.

Koruna po ruském útoku na Ukrajinu prudce oslabuje k euru i dolaru

Investoři korunu řadí mezi riziková aktiva a tradičně oslabuje, pokud na trhu vládne nejistota. Podobně slabá jako nyní česká měna byla naposledy koncem loňského prosince. Nejvíce se ekonomové obávají, že bude dál stoupat cena ropy a že dojde k výpadkům dodávek plynu.

Guvernér České národní banky Jiří Rusnok řekl, že konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou zvýší inflaci. Důvodem bude podle něj hlavně růst ceny plynu, ropy a zprostředkované i dalších energií.

Dopady napadení Ukrajiny a sankcí na českou ekonomiku

Rozsah a dopad ruské agrese a následných sankcí na ekonomiku jsou nyní velmi nejisté. Jasným rizikem je snížení růstu až stagnace české ekonomiky. V případě eskalace dokonce pokles ekonomiky. A to navzdory tomu, že podíl přímého českého zahraničního obchodu s Ruskem je nízký. Tvoří 2 procenta z celkových českých vývozu a 3 procenta z celkových českých dovozů. To představuje 1,6 procenta HDP v případě vývozu a 2,4 procenta v případě dovozu. Hlavní zdroj snížení růstu ekonomiky je energetická krize = další růst cen plynu, elektřiny a ropy. Případně nárůst cen

spojený s nedostatkem a nutností vypínat energeticky náročné provozy. Zvýšení cen plynu a elektřiny už před napadením Ukrajiny zvýšily náklady za energie o cca 4 procenta HDP. Odhady ukazují, že česká ekonomika je výrazně více exponovaná na případný výpadek dodávek plynu. Důvodem je vysoká energetická náročnost ekonomiky díky vysokému podílu průmyslu na HDP, který přesahuje 30 procent. Zatímco v EMU propad dodávek plynu o 10 procent sníží HDP o cca 0,7 procent, tak v případě české ekonomiky je to dvojnásobek, cca 1,5 procenta HDP.

Koruna může oslabit do pásma 25-25,5, v případě větších ekonomických dopadů nad 26 CZK/EUR. To spolu s vyššími cenami komodit může zvýšit průměrnou inflaci pro letošní rok nad 10 procent.

ČNB zatím počítá ekonomické dopady přes zahraniční obchod s Ruskem a Ukrajinou a zanedbává dopady přes nárůst cen energií a dalších komodit, které budou negativně působit na ekonomickou aktivitu. Pokud ČNB přehodnotí svou měnovou politiku a bude se snažit mírnit dopady na ekonomiku, tak může přistoupit k rychlejšímu snížení sazeb, než nyní předpokládá ve své prognóze.

Odstřížení Ruska ze systému SWIFTu by ruskou ekonomiku zasáhlo citelně, odvetou by bylo pravděpodobně omezení dodávek komodit do EU. Evropa může částečně omezit výpadek ruského plynu zvýšením dovozů LNG, navýšením produkce elektřiny z uhelných elektráren, čerpáním zásob plynu, přehodnocením uzavírání německých jaderných elektráren. Část opatření by musela být směřována i do snížení poptávky.

Podíl Ruska na českém zahraničním obchodu je nízký. Podíl vývozu do Ruska na celkových vývozech je cca 2 procenta a v případě dovozů 3 procenta. Přímé vývozy do Ruska představují 1,6 procent HDP a dovozy 2,4 procenta HDP. V případě Ukrajiny vývozy představují cca 0,6 procenta HDP a dovozy 0,7 procenta. V případě vývozu jde přímo do Ruska cca 2,5 procenta všech vyvezených aut a autodílů. Vedle toho například Škoda vyrábí auta přímo v Rusku, v Kaluze a Nižním Novgorodu. Ačkoliv podíl na celkových dovozech není vysoký, je ale vysoce koncentrovaný: v případě zemního plynu jsme v roce 2020 dováželi 100 procent z Ruska (přímé a nepřímé dovozy). V případě ropy a ropných produktů 29 procent.

Historie vydaných investičních doporučení je k dispozici v *Měsíčních strategiích*, které jsou dostupné na webové adrese www.investicnicentrum.cz.

Zdroj: Česká spořitelna,
<http://www.investicnicentrum.cz/analyzyupozorneni>

Česká ekonomika loni stoupla o 3,3 procenta

Česká ekonomika v roce 2021 meziročně vzrostla o 3,3 procenta. Vyplývá to ze zpřesněného odhadu Českého statistického úřadu. Ten ale připomíná, že o rok dřív se tuzemská ekonomika propadla nejvýrazněji od vzniku samostatné České republiky – hrubý domácí produkt totiž klesl o téměř 6 procent. Jeho růst pak byl viditelný hlavně v posledním čtvrtletí loňského roku. Důvodem je podle Vladimíra Kermiety z Českého statistického úřadu hlavně domácí poptávka, kdy rostly například investice do nemovitostí a dopravních prostředků.

„Meziroční růst ekonomiky ve čtvrtém čtvrtletí loňského roku byl tažen výhradně domácí poptávkou. Význam-

ně vzrostly zásoby a spotřební výdaje domácností. Rostly i investice zejména do nemovitostí a dopravních prostředků,” uvedl Kermiet. Naopak negativní vliv měla zahraniční poptávka, když saldo zahraničního obchodu v běžných cenách bylo téměř o 123 miliard korun nižší než před rokem.

Analytici očekávali, že ekonomika loni stoupne v průměru o 2,9 procenta. Za čtvrté čtvrtletí odhadovali meziroční růst HDP od jednoho do 3,7 procenta. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím počítali s poklesem o 0,6 procenta, stagnací, ale i růstem až o 1,2 procenta.

Stále se ale nepodařilo dosáhnout ekonomické úrovně z roku 2019 – tedy z období před začátkem epidemie koronaviru.

Jak stát hospodařil v lednu a únoru 2021?

Hospodaření státního rozpočtu skončilo v lednu přebytkem skoro 4 miliardy korun. Loni v lednu byl rozpočet v téměř 32 miliardovém schodku. Šlo o nevyšší lednový schodek od vzniku České republiky. Zlepšení bilance způsobilo hlavně rozpočtové provizorium, ve kterém teď vláda hospodaří. To omezuje výdaje státu.

Ke konci února však schodek státního rozpočtu vyskočil na 45,5 miliard korun. Informovalo o tom ministerstvo financí. Meziročně je to skoro o 41 miliard méně – loňský únorový deficit byl ale nejhorší od vzniku samostatné České republiky.

Česko je v rozpočtovém provizoriu, protože Sněmovna do konce loňského roku neschválila návrh státního rozpočtu. Nová vláda chce zajistit nižší schodek, než jaký navrhoval předchozí kabinet. Babišova vláda počítala s deficitem 377 miliard korun. V současnosti stát dál hospodaří v takzvaném rozpočtovém provizoriu – v každém měsíci tak výdaje nesmí překročit dvanáctinu loňského rozpočtu. Podle ministra financí Zbyňka Stanjury z ODS by provizorium mělo skončit nejpozději na konci března.

Ekonomická úroveň ČR v poměru k zemím eurozóny mírně klesla

Ekonomická úroveň Česka loni klesla na 86 procent průměru devatenácti zemí eurozóny a na této úrovni by měla zůstat i v letošním roce. Předloni byla úroveň ČR na 88 procentech. Česko by i tak na tom mělo být lépe než Polsko, Maďarsko, Slovensko, Portugalsko nebo Španělsko. Vyplývá to z odhadů v makroekonomické prognóze ministerstva financí (MF).

Cenová hladina v ČR loni podle odhadů MF stoupla na 63 procent průměru devatenácti zemí eurozóny z předchozích 61 procent. „Očekáváme, že se česká ekonomika bude eurozóně i nadále zvolna přibližovat, a to až na 68 procent její úrovně v roce 2022. Hlavními faktory by v horizontu predikce měla být vyšší inflace a zhodnocení měnového kurzu,” uvedlo MF v prognóze.

V roce 2021 Česko získalo z rozpočtu EU téměř o 89 miliard korun víc, než odvedlo

Česko loni z rozpočtu Evropské unie dostalo skoro o 89 miliard korun víc, než odvedlo. Z toho 23 a půl miliardy pokryly příjmy z evropského plánu na podporu oživení Next Generation. Vyplývá to z údajů ministerstva financí. Za loň-

ský rok tak byly čisté příjmy ještě vyšší než v roce 2020, kdy Česká republika získala o 85 a půl miliardy korun víc, než do unijního rozpočtu odvedla.

Od května roku 2004, kdy Česko vstoupilo do Unie, přijalo z jejího rozpočtu přes 1 bilión a 700 miliard korun, zatímco celkové odvody tvoří přes 743 miliardy.

Byty v Česku opět zdražily, meziročně až o 61 procent

Ceny bytů v největších městech Česka ve čtvrtém čtvrtletí nejvíce vzrostly opět v Ústí nad Labem, meziročně téměř o 61 procent. Nejmenší nárůst byl v Praze, kde ceny stouply o 16 procent. V hlavním městě byly s průměrnou cenou 120 877 korun za metr čtvereční nejdražší, naopak nejlevnější v Ústí nad Labem s cenou 37 373 korun. Vyplývá to z analýzy společnosti FérMakléři.cz. Ta porovnávala ceny bytů v osmi největších městech z devíti. Podle jednatele společnosti FérMakléři.cz Lumíra Kunze ceny nahoru tlačí velmi nízká nabídka. Do celkové ceny za bydlení se dále promítají drahé hypotéky a energie.

ČNB opět zvýšila základní úrokovou sazbu, je nejvyšší za dvacet let

Česká národní banka znovu zvýšila základní úrokovou sazbu – tentokrát o tři čtvrtě procentního bodu na 4 a půl procenta. Navýšení, kterým chce zastavit stále rostoucí inflaci, oznámila už po šesté v řadě. Hodnota základní úrokové sazby je tak nejvyšší za dvacet let. Centrální bankéři přesto nevykládají, že zvyšování bude v následujících měsících ještě pokračovat. Nemělo by ale podle nich přesáhnout hranici 5 procent. Od sazeb centrální banky se odvíjejí úroky bankovních vkladů a úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení.

Inflace v Česku je těsně pod 10 procenty, podle ČSÚ překročila unijní průměr

Inflace v Česku v lednu meziročně zrychlila na 9,9 procenta. Od prosince jde o nárůst o 3,3 procentního bodu. Informoval o tom Český statistický úřad. Meziroční růst spotřebitelských cen byl podle statistiků nejvyšší od července 1998, kdy činil 10,4 procenta. Největší vliv na výši lednového meziročního indexu měly podle statistiků ceny bydlení, pohonných hmot a potravin. Analytici v průměru obdobnou inflaci očekávali.

ČSÚ odhaduje, že se dostala nad průměr v Evropské unii. Podle guvernéra České národní banky Jiřího Rusnoka se dá očekávat, že okolo deseti procent zůstane inflace i v následujících měsících. Výrazněji klesat by měla nejpozději od července, kdy by se měl projevit efekt zvyšování úrokových sazeb. Příští rok by se pak podle Rusnoka mohla inflace vrátit na normální míru mezi 2 až 3 procenty.

Průměrná sazba hypoték v lednu rekordně stoupla

Průměrná úroková sazba hypoték v lednu stoupla na 3,43 procenta z prosincových 2,99 procenta. Vyplývá to z údajů Fincentra Hypoindexu, podle kterého byl nárůst

nejvyšší od roku 2003, tedy od doby fungování ukazatele. Hypoindex se sestavuje podle jiné metodiky než Hypomonitor, který Česká bankovní asociace zveřejnila před několika dny. „Razantnější dopad zvyšování nabídkových sazeb hypoték nyní dopadl plnou silou i na Fincentrum Hypoindex. Průměrná úroková sazba celkem výrazně překonala hranici tří procent a pro leden 2022 se ustálila na hodnotě 3,43 procenta. To činí nárůst o 0,44 procentního bodu, což překonalo i rekordní hodnotu z minulého měsíce. Je ovšem jasné, že podobné zvyšování můžeme čekat i v dalších měsících,“ uvedl Jiří Sýkora, hypoteční analytik společnosti Fincentrum & Swiss Life Select.

Sazby hypoték přitom podle něj dále porostou a druhou polovinu roku by mohly zahájit s hodnotou kolem 5,5 procenta. Zrychlení růstu hypotečních sazeb se projevilo i na objemu poskytnutých hypoték. Za leden banky poskytly 7 045 úvěrů za 22,89 miliardy korun. Ve srovnání s předchozím měsícem je to pokles o zhruba třetinu v objemu i počtu úvěrů.

Podporu firmám kvůli zdražení energií nelze dál odkládat, uvedl Svaz průmyslu

Vláda by podle Svazu průmyslu a dopravy měla přednostně řešit náhrady nepřímých nákladů pro firmy nejvíce zasažené zdražením energií. Mechanismus je v českém právu připraven a schválen Evropskou komisí, která také stanovila seznam podpořených odvětví. Situace je pro energetický náročná odvětví velmi vážná, kompenzace nelze dál odkládat. Podpora prostřednictvím úvěrů se státní zárukou pro malé a střední podniky není v kontextu růstu cen energií účinným opatřením, sdělil Bohuslav Čížek ze Svazu průmyslu.

Firmy, u kterých tvoří náklady na energie deset a více procent z celkových nákladů, budou moci využít úvěry se státní zárukou. Čerpat budou moci půjčky jeden až deset miliónů korun, stát se za ně zaručí až do 80 procent jistiny. Na pomoc, která bude fungovat v rámci rozšíření programu Záruka u Národní rozvojové banky, vyčlení miliardu korun. Ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (za STAN), který toto opatření představil, uvedl, že by mělo uspokojit asi 1 800 žadatelů.

Malé a střední firmy podle své asociace úvěry se státní zárukou na pomoc z energetické krize zřejmě příliš nevyužijí. Nechtějí se zadlužovat, potřebují ušetřit. Pomoc, kterou představil ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (za STAN), zůstane podle nich pravděpodobně nevyčerpaná. Představenou pomoc asociace označila za zklamání. „Záruky Národní rozvojové banky nic neřeší, půjčovat si na drahý provoz je sebevražedná mise,“ uvedl předseda představenstva asociace Josef Jaroš.

Meziroční růst cen výrobců v lednu opět zrychlil, nejvíc rostly v zemědělství

Meziroční růst cen výrobců v lednu opět zrychlil. Nejvíce se ceny zvýšily v zemědělství, kde proti loňskému lednu vzrostly o 21,4 procenta po prosincovém zvýšení o 18,8 procenta. U průmyslových výrobců zrychlil meziroční nárůst cen na 19,4 procenta z prosincových 13,2 procenta a ve stavebnictví na 8,3 procenta z 8,2 procenta. Vyplývalo to ze zveřejněných údajů na webu Českého

statistického úřadu. Ceny výrobců naznačují budoucí vývoj cen pro spotřebitele.

„Změna ceníků začátkem roku výrazně ovlivnila i ceny výrobců, kde tak ceny zrychlily výrazně nad očekávání. Nejcitelnější růst byl v průmyslu následkem vysokých cen energií, ačkoli v některých cenových okruzích již patrně dosáhl svého vrcholu. Lednové ceny výrobců však potvrdily, že inflační tlaky ve výrobních sektorech zůstávají citelné, což bude znamenat tlak na další růst cen pro konečné spotřebitele,“ uvedl hlavní ekonom České bankovní asociace Jakub Seidler.

Česko je podle Indexu prosperity devátou nejvyspělejší ekonomikou v EU

ČR je devátá nejvyspělejší ekonomika v EU, zároveň je nejlepší ve srovnání s ostatními zeměmi bývalého východního bloku. První pozici zaujímá Švédsko, následované Německem a Dánskem. Vyplývá to z nového Indexu prosperity zaměřeného na ekonomiku, který sestavili a zveřejnili analytici České spořitelny a portálu Evropa v datech. „Zatímco se Česko v některých zkoumaných oblastech objevuje na pomyslných stupních vítězů, konkrétně například zaujímá druhé místo při pohledu na ekonomickou komplexitu nebo třetí místo v míře investic vůči HDP, jeho rezervou je naopak nízký podíl národního důchodu na domácím produktu a nízká přidaná hodnota ekonomiky, kvůli které je Česko označováno jako montovna Evropy. Horší pozici v žebříčku má rovněž kvůli třetí nejvyšší inflaci,“ uvedl hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil.

Index prosperity porovnává kvalitu života a prosperitu Česka s ostatními zeměmi EU. „Vedle makroekonomických údajů zkoumá také aspekty, které mají vliv na prosperitu jednotlivců, a hledá cesty, jak podmínky života a podnikání v ČR zlepšovat. Proto staví na deseti tematických pilířích, které vedle ekonomických dat zkoumají například kvalitu vzdělávání, zdravotnictví, bydlení, digitalizace nebo životního prostředí,“ upozornil analytik portálu Evropa v datech Tomáš Odstrčil.

Nejoblíbenějším modelem Škody na českém trhu byl model Fabia

Česká automobilka Škoda Auto loni neprodala tolik vozů, kolik čekala. Lidé si loni zaregistrovali 71 tisíc vozů. Domácí odbyt tvoří asi 9 procent celosvětových prodejí automobilky. Škoda Auto sice v první polovině roku začala dohánět ztráty z covidového roku 2020. To se ale v polovině roku změnilo, protože na ni dopadl celosvětový nedostatek čipů. Škoda auto tak musela omezit výrobu, přestože zákazníci o nová auta měli zájem. Loni uzavřeli 107 tisíc objednávek, nejvíce v září, kdy byl zároveň velký nedostatek součástí. Nejčastěji se registroval model Fabia. Podle vedoucího marketingu Škoda Auto Česká republika Jiřího Maláčka je to hlavně proto, že doposud nejoblíbenější Octavie nejvíc postihl nedostatek čipů.

Ceny paliv v Česku neustále rostou

Pohonné hmoty v Česku zdrazují – jejich ceny jsou nejvyšší za poslední roky. Vyplývá to z dat společnosti CCS, která ceny paliv dlouhodobě sleduje. Za benzin řidiči teď v prů-

měru zaplatí přes 40 korun, což je v mezitýdenním srovnání o několik korun víc. Nafta je ještě dražší a její průměrná cena se blíží 50 korunám. Nejvyšší ceny paliv jsou dál v Praze, za benzin řidiči nejmíň zaplatí v Karlovarském kraji a za naftu v Ústeckém.

Cizinci loni v ČR koupili přes 2,5 tisíce firem, nejvíce Ukrajinci

Zahraniční podnikatelé loni v Česku koupili 2 590 firem. Meziročně to bylo o 1,3 procenta více, ale ve srovnání s předcovidovým rokem 2019 skoro o čtvrtinu méně. Téměř čtvrtinu z těch firem, které loni přešly do zahraničních rukou, koupili Ukrajinci. V čele tabulky byli čtvrtý rok v řadě. Druhými nejčastějšími kupci byli s jedenadvaceti-procentním podílem Slováci. Pak následovali s velkým odstupem Maďari a Poláci. Informace zveřejnila poradenská společnost Dun & Bradstreet. V absolutních číslech ovládli Ukrajinci loni 618 českých firem a Slováci 532 společností. O 29 procent loni stoupl počet firem ovládnutých Maďary a zhruba čtvrtinový meziroční nárůst byl zaznamenán u Němců. Naopak Rusové a Italové nakupovali meziročně výrazně méně.

Novinkou na veletrzích módy v Brně jsou trička, která se nešpiní

Na brněnském výstavišti proběhl třídní veletrh módy Styl a Kabo. Letošní novinkou jsou trička, která se díky patentované technologii nešpiní a na kterých není vidět pot. Vyrábí je chrudimská společnost CityZen, která se chystá je ve velkém vyvážet do zahraničí. Vedle triček produkuje například i polokošile a košile, v plánu jsou i dámské halenky či šaty.

Společnost založili v roce 2018 tři přátelé, první výrobky uvedli na trh v květnu 2019. Velkým impulsem pro ni byla téhož roku výhra v celostátní start-upové soutěži, následně se stala vítězem soutěže EY Podnikatel roku 2021 Pardubického kraje. Loni měla tržby 151 miliónů korun. V současnosti zaměstnává jedenáct lidí.

Proti dřívějším letům je formát veletrhů skromnější. Kvůli nejistotě způsobené covidovou pandemií se nekonají žádné přehlídky a doprovodné akce, bude sloužit výlučně jako veletrh pro obchodní kontakty výrobců, prodejců a nákupčích.

Největší český výrobce jízdních kol přišel o díly za 250 miliónů

Největší český výrobce jízdních kol BIKE FUN International (BFI) z Kopřivnice na Novojičínsku přišel při loupeži o důležité díly pro výrobu kol za 250 miliónů korun. Výrazně mu to zkomplikuje výrobu, která se u některých modelů zpozdí až o rok.

Loupež se odehrála na dálničním odpočívadle v Německu a podle marketingového manažera Jana Butaly ji provedla dobře organizovaná skupina. „S největší pravděpodobností totiž kamión sledovala již od nakládky, zloději počkali na nucenou odpočinkovou pauzu řidiče a poté jej pachatelé uspali plynem vpuštěným do kabiny. Nakonec zamaskovali důkazy v nákladním prostoru hasičím přístrojem, aby znemožnili zajištění stop,“ popsal manažer.

Uloupené komponenty Shimano jsou klíčové pro stavbu téměř 10 000 kol. Incident se navíc stál v období, které je už tak složité, protože dodávky jednotlivých komponent stagnují. Ze skladových zásob či od alternativních výrobců je firma schopna aktuálně nahradit jen část komponent.

Zákazníci Pražské energetiky si připlatí

Pražská energetika od 1. dubna zdraží elektřinu. Nové ceny budou vyšší v průměru o 25 procent. V květnu se pak společnost chystá zdražit i plyn, a to zhruba o 30 procent. Důvodem je skokový nárůst cen energií. Informoval o tom mluvčí společnosti Karel Hanzelka. Zdražování už v minulých týdnech ohlásili taky ostatní dodavatelé energií, mimo jiné Innogy nebo skupina ČEZ.

Vítek získal většinový podíl Immofinanz

Miliardář Radovan Vítek získal většinový podíl Immofinanz, což by mohlo vést k reorganizaci velkých vídeňských realitních společností. Společnost Radovana Vítky se vypracovala na předního hráče v oblasti komerčních nemovitostí v Evropě.

Radovan Vítek (* 22. 1. 1971, Nové Město na Moravě) je český podnikatel, který především přes mateřskou společnost Czech Property Investments a její dceřinou skupinu CPI Group vybudoval realitní impérium. Podnikat začal již v mládí, velké obchody však uskutečnil až se společností Istrokapitál, se kterou se zúčastnil slovenské kupónové privatizace Východoslovenských železáren, Slovnaftu nebo Restitučního investičního fondu. V roce 1997 získal díky nepříliš čistým praktikám, když si za účelem přehlasování původních družstevníků najal 3 000 sociálně slabých občanů, nových to družstevníků, kontrolu nad společenstvím družstev Včela. Sám tuto akci označil za „nepřátelské převzetí“, které ale bylo úspěšné, protože bývalí družstevníci promeškali všechny zákonné lhůty toto převzetí napadnout. Družstvo se pak stalo základem jeho dalšího podnikání v realitách. Období finančních krizí překonává ziskem z pronájmů tisíců bytů a dalších nemovitostí, které CPI vlastní.

Koncem roku 2010 odkoupil od bank pohledávky za společnost Sazka v celkové hodnotě 1,5 miliardy korun a stal se tak jejím největším věřitelem. Protože pohledávky nebyly po splatnosti uhrazeny, dne 17. ledna 2011 podala jí ovládaná společnost Moranda na Sazku insolvenční návrh. Na této akci plánoval získat zhruba 600 milionů korun. Později své pohledávky prodal skupině PPF Petra Kellnera.

Loni se společnost Immofinanz, kterou tehdy vedl Ronny Pecik, pokusila ovládnout konkurenta S Immo. Iniciativa ale neuspěla na maximálních hlasovacích právech společností, podle kterých může každý akcionář i při vyšší účasti vykonávat maximálně 15 procent hlasovacích práv. Společnost Immofinanz, která vlastní 26,5 procenta S Immo, si zrušení tohoto nařízení stanovila jako podmínku své nabídky na převzetí, ale na valné hromadě našla příliš malou podporu ostatních akcionářů.

V roce 2021 zvýšil Vítek svůj podíl v rakouské Immofinanz na víc než 21 procent a podal nabídku na převzetí celé realitní skupiny, která spravuje aktiva v hodnotě sedmi miliard eur. Vítek si zároveň zajistil dalších 10,6 procent

ta od společnosti RPPK Immo, za níž stojí slovenský finančník Peter Korbačka.

V roce 2021 se Vítkova CPI Property Group pro potřeby akvizice spojila s lucemburskou realitní společností Aroundtown. Společně chtějí kompletně převzít realitní společnost Globalworth Real Estate Investments, ve které v dubnu 2021 drželi 51,5 procenta akcií. Realitní společnost Globalworth Real Estate Investments se orientuje hlavně na polský a rumunský trh s kanceláři a sídlí v Británii. Transakce by konsorcium obou firem měla vyjít na 774 milionů eur, což představuje sumu zhruba 20,1 miliardy korun. Celou společnost pak návrh oceňuje na 1,57 miliardy eur. Společnosti podaly nabídku prostřednictvím vlastní kyperské společnosti Zakiono. Vítek do společnosti Globalworth vstoupil v roce 2020, kdy odkoupil akcie v hodnotě 29,6 procenta. Ke skupování akcií společnosti Vítek přistoupil poté, co v důsledku pandemie covidu-19 výrazně poklesla jejich hodnota.

Na konci roku 2021 CPI Property Group stvrdila prodej svého majetku v hodnotě 700 milionů eur (17,7 miliardy korun). Šlo o první část plánu prodejem majetku snížit svou dluhovou zátěž. Firma se tak vzdala několika kancelářských budov nebo obchodního centra. Správní rada firmy v srpnu schválila plán prodeje majetku až za miliardu eur v průběhu příštích šesti až dvanácti měsíců. Společnost naopak investovala do nemovitostí v Berlíně a Římě.

Historie národního zlatého pokladu

Historie národního zlatého pokladu započala v roce 1918. Po vzniku samostatné Československé republiky začala Národní banka vytvářet tzv. zlatou rezervu. Na tvorbě takzvaného zlatého pokladu se podílela formou sbírek i veřejnost. V roce 1938 v předvečer druhé světové války dosáhla zásoba zlata téměř 95 tun. Z obav před německou hrozbou začala banka převádět zlato do zahraničí. V trezorech zůstalo jen něco přes šest tisíc kilogramů.

Nešlo o plané obavy, protože již v den obsazení Československa v březnu 1939 se dostavil do banky zvláštní říšský zmocněnec s úkolem co nejrychleji převést zlato do berlínské Reichsbank. Pod hrozbou zastřelení přinutil vedení Národní banky k odeslání příkazů na převod zlata uloženého ve Velké Británii. Přestože anglická strana věděla o okolnostech, za jakých byl příkaz v Praze podepisován, putovaly tuny zlata z Londýna do Německa. Stejný osud potkal i zlato deponované v basilejské Bance pro mezinárodní vyrovnání (Bank for International

Settlements). Majetek získaný tímto způsobem i z dalších evropských zemí používalo Německo k financování válečných operací.

Více než polovinu (zhruba 57 procent) zachránila koncem války spojenecká vojska. Nároky však vznášela řada evropských zemí. Československo vyčíslilo ztráty na 45,5 tuny, ale pařížská konference Československu přiznala náhradu ve výši 24,5 tuny.

Z toho do Prahy v roce 1948 doputovala 1948 záloha 6 070 kilogramů ve svatováclavských dukátech, ale to bylo na dlouhou dobu všechno. Situaci zkomplikoval nástup komunistů k moci. Američané začali požadovat náhradu znárodněného majetku amerických občanů v Československu. Jednání o navrácení zbylých téměř dvaceti

tun zlata se tak táhla až do roku 1982. Třetí, tentokrát již konečnou verzi americko-československé dohody podepsaly vlády v roce 1981.

V sobotu 20. února 1982 tak výměnou za 18,46 tuny zlata předal na curyšském letišti zmocněnec československé vlády svému americkému protějšku šek na 81,5 milionu dolarů a navíc představitelům Velké Británie šek na zhruba 24 milionů liber, které dlužila československá exilová vláda za období druhé světové války.

Do československých sejfů se vrátilo milion a půl zlatých mincí. Mezi nimi se objevily i dvě americké desetidolarovky z dob osídlování divokého západu a jejich historická hodnota převyšovala cenu zlaté mince z československého pokladu.

Výročí prvního českého připojení k internetu

Oficiální akt připojení Československa k internetu se odehrál 13. února 1992 v posluchárně číslo 256 Fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze-Dejvicích. Historicky první připojení mělo rychlost 19,2 kilobitu za sekundu.

Čeští vědci vyvinuli levnou a nehořlavou vysokokapacitní baterii

Čeští vědci patentovali vynález, který by mohl vyřešit problémy s hořícími bateriemi. Experimentální vysokonapěťová baterie, kterou zkonstruovali odborníci z Akademie věd, nehoří, nevybuchuje, je levná a má vysokou kapacitu. Akademie věd o technologii informovala v tiskové zprávě. Baterie funguje na principu elektrochemické reakce, vydrží 500 cyklů vybití a opětovného nabití. Její kapacita je srovnatelná s komerčními nikl-metal hydridovými bateriemi.

Je třeba dořešit otázku, jak soukromá je genetická informace člověka

V genetickém výzkumu stále není dořešená otázka, jak soukromá je dědičná informace člověka. ČTK to v rozhovoru řekl molekulární genetik a bývalý předseda Akademie věd ČR Václav Pačes, který v té době slavil své 80. narozeniny.

„Podle všeobecného názoru nelze měnit dědičnou informaci zárodečných buněk, například lidských embryí. Tam by hrozilo neregulované šíření změn v populaci s nepředvídatelnými důsledky,“ uvedl vědec na dotaz ohledně určení hranic v manipulaci s genomem. „Na druhé straně není třeba regulovat zásahy do tělních nezárodečných buněk. Takové změny by se týkaly jen jednotlivce. Bylo by to podobné transplantaci orgánů, ovšem na molekulární úrovni – tedy transplantace genů,“ vysvětlil genetik. Pačes zdůraznil, že stále není dořešená otázka, jak soukromá je dědičná informace člověka, zda lze cílené změny v dědičné informaci patentovat a jak tyto postupy promítnout do legislativy a zajistit, aby byly globálně platné.

K systému tuzemského výzkumu pak také uvedl, že by se Česko mělo inspirovat přístupem Izraele, Dánska a Finska. „To jsou státy podobné velikosti. Tam se do výzkumu investuje víc než u nás,“ řekl Pačes. „Ale výše státní a soukromé podpory není to nejdůležitější. U nás se nedůvěřuje vědcům, že poctivě hospodaří s finanční podporou, například s granty. Kolem grantů je hodně administrativy, do-

konce bych řekl byrokracie. Mnoho úsilí a talentu vědců je tím zmařeno,“ zdůraznil.

Václav Pačes (* 2. 2. 1942, Praha) je český biochemik, vysokoškolský pedagog, v letech 2005-2009 předseda Akademie věd České republiky. Mezi roky 2010 a 2012 byl předsedou Učené společnosti České republiky. Býval též předsedou dozorčí rady ČEZ, a. s.

Nový typ buněčné terapie pro lidi s nádorem mízních uzlin

Fakultní nemocnice Brno podala jako první v ČR nový typ buněčné terapie pacientovi s nádorem mízních uzlin. Od předešlých preparátů se liší jiným výrobním způsobem a je určený pro jiný podtyp onemocnění. Pacient podstoupil v nemocnici odběr vlastních bílých krvinek. Lékaři mu pak podali preparát vyrobený z těchto buněk, které jsou nově naučené odhalit a zničit nádorové buňky. Lymfom se podle u muže zmenšil na polovinu.

V programu Medevac plánuje letos ČR pomoc za 55 miliard

U zdravotně-humanitárního programu Medevac počítá letos ministerstvo vnitra s výdaji 55 miliard korun, to je o pět miliard méně, než plánovalo před krácením původně navrženého rozpočtu. Ministerstvo o tom informuje v dokumentu o prioritách programu pro letošní rok, který má ČTK k dispozici. Před rokem vláda schválila na loňskou pomoc Medevacu 55 miliard korun. Kvůli nepředvídatelné pandemické a v některých zemích i bezpečnostní situaci organizátoři programu letos při plánování konkrétních aktivit rok rozdělili do dvou polovin. Aktivity pro druhou polovinu roku chtějí představit podle aktuální situace. Stejně jako v minulých letech bude Medevac pomáhat zejména zranitelným skupinám v regionech zasažených migrací nebo zemích, které nemají peníze na specializovanou lékařskou péči.

Polární stanice J. G. Mendela slaví 15 let

Patnácté výročí slaví polární stanice J. G. Mendela, kterou na ostrově Jamese Rosse nedaleko Antarktického poloostrova provozuje brněnská Masarykova univerzita. Fungovat začala 22. února 2007. Výročí si vědci připomenuli i přímo na místě v rámci letošní expedice. Masarykova

univerzita o tom informovala v tiskové zprávě. Vybudování stanice stálo asi 50 miliónů korun. Vědci ji využívají dva až tři měsíce v roce, obvykle od ledna do března, kdy jsou v Antarktidě nejpříznivější klimatické podmínky, protože tam panuje léto. Expedice v ní našla zázemí i letos. Přestože splnění cílů letošní expedice komplikovalo nebývale velké množství sněhu a nezvykle nestabilní počasí, vědci využili každou chvíli, kdy bylo počasí příznivější, aby stihli odebrat vzorky živé i neživé přírody, posbírat z přístrojů data a realizovat primární měření a průzkumy. ČTK

Nové akademické centrum nabízí studentům odborné stáže i workshopy

Tři ústavy Akademie věd ČR (AV) a dvě univerzity iniciovaly rozvojové centrum Radius, které má pomoci studentkám a studentům vysokých škol s propojením studia a praxe. Nabízí jim odborné stáže v délce několika týdnů až měsíců na akademii, univerzitách, ale i v soukromém sektoru. V plánu jsou také přednášky a workshopy. Zástupci AV to uvedli v tiskové zprávě.

Centrum funguje od ledna. Podle AV nyní nabízí přes dvě desítky stáží v různých oborech, výběr se má časem ještě rozšířit. Stážisté a stážistky budou moci spolupracovat třeba na vývoji biosenzorů, studiu plazmatu, světelných diod a 2D materiálů, ale i na projektech rozvoje lidských zdrojů nebo ekonomických analýzách podniků. Stáže, vedené mentory, pak doplní přednášky, panelové diskuse a workshopy.

Mobilní aplikace Českého statistického úřadu

Český statistický úřad spustil novou mobilní aplikaci. Prostřednictvím chytrých telefonů lze díky ní získat přístup k aktuálním datům, analýzám i zajímavostem ze světa statistiky. Aplikace určená pro telefony s operačními systémy Android a iOS je bezplatná. O spuštění aplikace informoval mluvčí úřadu Jan Cieslar. Nejžádanější statistiky jsou v aplikaci uspořádány do čtrnácti tematických skupin, jako jsou cenové indexy, údaje o obyvatelstvu, statistiky cestovního ruchu nebo informace o krajích.

V Praze budou letos do 82 lamp instalovány nabíječky pro elektromobily

V hlavním městě budou letos do lamp veřejného osvětlení nainstalovány nabíječky pro elektromobily. Dobíjecí stanice se objeví na dvaosmdesáti stožárech. ČTK to řekl radní Jan Chabr (TOP 09). V budoucnu se má pak podle plánu města jejich počet postupně zvyšovat, proto magistrát letos plánuje vyměnit a zmodernizovat více než šest set lamp. V Praze je zhruba 135 000 lamp veřejného osvětlení. Na umístování nabíječek magistrát spolupracuje s Pražskou energetikou (PRE).

„Prostřednictvím tohoto projektu dostaneme během roku na pražské lampy nabíječky. Elektromobilita je nyní v rámci evropského trhu s automobily nyní preferovanou variantou a je třeba k tomu připravit dobíjecí infrastrukturu i v rámci veřejného prostoru. Ne každý může k dobíjení využívat vlastní garáž,“ uvedl Chabr. Letos bude vyměněno 654 lamp a na 189 z nich bude možné připojit nabíječky.

Nový rektor Mendelovy univerzity v Brně Vojtěch Adam rezignoval

Nový rektor Mendelovy univerzity v Brně Vojtěch Adam, který měl funkci zastávat od února, s okamžitou platností rezignoval. Akademická obec Adama zvolila už loni. Kvůli sporným publikacím jej však k rezignaci vyzvala dosavadní rektorka Danuše Nerudová i některé vědecké authority. Akademický senát bude muset volbu rektora zopakovat.

Adam zpočátku rezignaci odmítal, pochybení podle něj nebyla natolik závažná, aby vedla k tak rezolutnímu a nezvratnému kroku, jako je rezignace. Poté se rozhodl do rektorské funkce nenastoupit. „Mendelova univerzita v Brně má větší váhu než akademická kariéra jednotlivce. Pevně věřím, že využiji pomyslně řečeno druhé šance a budu pokračovat v oblasti vědy, ve které jsem – neskromně říkám – přinesl řadu užitečného,“ uvedl Adam v prohlášení.

Devětatřicetiletý profesor chemie Adam patří k uznávaným vědcům, jeho výzkum směřuje například k protinádorové léčbě. Vede Ústav chemie a biochemie Agronomické fakulty Mendelovy univerzity, získal prestižní grant Evropské výzkumné rady.

VÝROČÍ

Jan Amos Komenský

Biskup Jednoty bratrské, pedagog a spisovatel, reformátor, filozof, autor moderní evropské pedagogiky se narodil

28. března 1592 na Moravě. Vystudoval univerzitu v Herbornu a začal pracovat jako rektor latinské školy, v podstatě ředitel gymnázia, v Přerově a Fulneku. Zároveň působil jako kazatel Jednoty bratrské. Po porážce stavovského povstání emigroval do Lešna, kde byl zvolen biskupem. Jeho pedagogická díla mu zajistila proslulost a mnoho pracovních cest po protestantské Evropě. Po dobytí Lešna, při kterém bylo zničeno mnoho jeho děl, odešel do Amsterdamu, kde 5. ledna 1670 zemřel.

Jan Amos Komenský: „Nemilovat knihy znamená nemilovat moudrost. Nemilovat moudrost však znamená stávat se hlupákem.“

„Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykračoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.“

„Nevěřte všemu, co se vám k věření předkládá: Zkoumejte vše a přesvědčujte se o všem sami!“

„Majetek jistou starostí, hodnosti prázdným dýmem, rozkoše sladkým jedem, osidly našeho zla. Dokud to lidé nechápou, honí se za stíny bez věcí, a rozplývají se oddání svým nicotnostem sami v nic.“

„Život je jeden pouhý, ale smrtí tisícere jsou způsoby. Pravda jedna a pouhá, bludů však tisícere podoby.“

Krátce

2. 3. 1902 byly **Vršovice** povýšeny na město.

2. 3. 1927 zemřel **Jan Kašpar**, první český pilot (* 20. 5. 1883).

27. 3. 1967 zemřel **Jaroslav Heyrovský**, fyzikální chemik, tvůrce polarografické analytické metody, nositel Nobelovy ceny za chemii (* 20. 12. 1890).

13. 3. 1977 zemřel **Jan Patočka**, filozof (* 1. 6. 1907).

14. 3. 1987 zemřel **Emanuel Poche**, historik umění, znalec pražské historie (* 8. 10. 1903).

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

ČR je podle rizika sociálních problémů

19. nejbezpečnější na světě

Česká republika je z hlediska rizika sociálních problémů 19. nejbezpečnější zemí na světě, proti roku 2020 si polepšila o čtrnáct míst. Na prvních třech místech jsou severské země. Vyplývá to z indexu sociálního rizika, který vytvořila světová úvěrová pojišťovna Euler Hermes. Za rizikové události analýza považuje například protivládní protesty a jiné incidenty, které by mohly předcházet změnám v politice i v podnikání. Index se rozšířil na 185 ekonomik.

Podpora adaptaci lesů na změny klimatu

Ministerstvo zemědělství (MZe) rozdělí na podporu adaptace lesů na změny klimatu až 4,1 miliardy korun ročně. Žádat o finanční podporu mohou státní i nestátní vlastníci lesů, kteří těží a obnovují lesní porosty takovými způsoby, jež zajistí, aby les zůstal zdravý, stabilní a plnil všechny své funkce i v případě klimatických změn. Program připravovaný do roku 2026 představilo ministerstvo zemědělství na tiskové konferenci. Podle ministra Zdeňka Nekuly (KDU-ČSL) navazuje na kůrovcový příspěvek z předešlých let. „Po něm máme v plánu spustit další programy, které po-

mohou s obnovou našich lesů. Adaptační změny jsou nezbytné, je nutné připravovat se průběžně, aby i v dalších letech a v jiném klimatu mohly lesy v České republice zajišťovat ochranu půdy, zadržování vody v krajině a rekreační i produkční funkce,“ uvedl Nekula.

Podpora podle něj cílí na ty vlastníky, kteří se dobrovolně zaváží při ochraně lesů jít nad rámec lesního zákona. Podpora může dosáhnout až 1 540 korun za hektar a rok. Vlastník získá dotaci na celou plochu svého majetku, musí ale podle MZe splnit podmínky správného hospodaření právě nad rámec lesního zákona. „Například těžit les za vzniku výrazně menších holin a tam, kde není smrk vhodnou dřevinou, ho nahrazovat jinými stromy a zakládat druhotně pestré výsadby,“ uvedlo ministerstvo.

Evropská komise schválila podmínky pro označení jádra a plynu za zelené investice

Evropská komise schválila dočasné zařazení jádra a plynu mezi čisté zdroje energie, na něž mají členské země Evropské unie zásadně odlišné názory. Komise v takzvané taxonomii vyšla vstříc zemím jako Francie, Polsko či Česko, které chtějí na jádro a plyn sázet při odstavování elektráren či tepláren využívajících uhlí nebo ropu. Pravidla, jejichž cílem je přesvědčit soukromé investory k podpoře zmíněných zdrojů v příštích dvou desítkách let, kritizuje skupina dalších států a Rakousko komisi hrozí žalobou.

Konečná podoba taxonomie se proti původnímu návrhu z přelomu roku dočkala několika změn. Komise například odstranila dílčí termíny pro přechod k čistému plynu a ponechala jen konečný rok 2035, kdy budou muset zelenými investicemi podpořené podniky využívat pouze nízkoemisní plyny. U jádra se zásadní podmínky nezměnily, státy tedy budou muset mimo jiné mít hlubinná úložiště vyhořelého paliva od roku 2050.

Česko a Polsko ukončily spor o Turów

Premiéři obou zemí, Petr Fiala a Mateusz Morawiecki, podepsali v Praze mezistátní dohodu o řešení vlivu těžební činnosti v hnědouhelném dole Turów u českých hranic. Předseda české vlády označil podpis dohody za velký úspěch, který zlepší vzájemné vztahy. Obě země se také dohodly na odškodnění ve výši 45 miliónů eur a pětiletém soudním dohledu.

Advokát Soudního dvora Evropské unie dal za pravdu České republice ve sporu o pokračování těžby v polském hnědouhelném dole Turów. Polsko podle něj porušilo unijní právo, když neposoudilo vliv nových prací v dole poblíž českých hranic na životní prostředí. „Doly o obdobné rozloze jako důl Turów představují již svou povahou riziko významného vlivu na životní prostředí a musejí být povinně podrobeny posouzení vlivů na životní prostředí,“ uvedl podle tiskové zprávy soudu advokát Priit Pikamäe.

Česko se na unijní soud obrátilo loni v únoru poté, co polské úřady schválily prodloužení těžby v dole Turów do roku 2026. Podle české vlády se tak stalo bez dostatečného posouzení vlivu dalších prací na životní prostředí, což je i názor Evropské komise.

„Podařilo se nám dosáhnout dohody, v níž se Polsko zavázalo k dostavbě a plné funkčnosti podzemní stěny, která by měla zabránit dalšímu odtoku podzemních vod z čes-

Hnědohuňný důl Turów

kého území. Zavázalo se k postavení zemního valu, který má chránit obyvatele v okolí před hlukem, prachem," uvedl Fiala a doplnil, že v dole bude zajišťován monitoring hluku, ovzduší či hladin podzemních vod.

„Vedli jsme s Polskem intenzivní jednání, abychom dosáhli dohody, která bude výhodná pro české občany a zároveň umožní navázat na dobré vztahy s Polskem. A to jsme, myslím, dokázali," řekl český předseda vlády. „Touto dohodou také získáme přístup k datům z těžební činnosti, a můžeme tak reagovat, pokud by se objevil nějaký problém.“

Poté, co Česko finanční prostředky od Polska obdrží, stáhne žalobu u Soudního dvora EU.

Podepsání dohody je pro nás důležité i ze strategického důvodu. Končí období zabrzdění dosud dobrých česko-polských vztahů. Ty se před Turówem rozvíjely skvěle a dnes otevíráme jejich novou kapitolu," konstatoval Morawiecki.

Z polské perspektivy je podle Morawieckého důležité v těžbě pokračovat. „Nemohli jsme si dovolit elektrárnu a důl v Turówě zcela vypnout. Je to součást energetického systému a také více než dvacet tisíc pracovních míst. Budou tak fungovat a dodávat elektrickou energii," řekl polský premiér.

Důl Turów zásobuje uhlím elektrárnu, která je v jeho blízkosti a která je na polském trhu důležitým producentem elektrické energie. Obce v českém příhraničí ale už několik let bojují proti jeho rozšíření, obyvatelé se obávají ztráty zdrojů pitné vody, zvýšeného hluku i prašnosti.

Sýkora koňadra vítězí u českých krmítek

Nejpočetnějším ptačím druhem u českých krmítek byla letos opět sýkora koňadra. Ke krmítkům letos přilétlo oproti loňsku více lesních druhů ptáků – strakapoudů, sojek, brhlíků, hýlů či dlasků. Vyplývá to z výsledků tzv. Ptačí hodinky, tedy sčítání ptáků, kterého se v lednu zúčastnilo přes 35 000 dobrovolníků. Oznámla to v tiskové zprávě Česká společnost ornitologická, která akci organizuje. Účastníků bylo letos asi o 8 000 více než v předchozím ročníku. Sečetli celkem přes 707 000 ptáků, meziročně skoro o třetinu více.

Sýkora koňadra byla letos, stejně jako ve všech třech předchozích ročnících sčítání, nejčastějším i nejpočetnějším hostem krmítek a zahrad. Zaznamenalo ji 88 procent sčítatelů. Dalšími dvěma nejpočetnějšími druhy byli znovu

vrabci polní s počtem téměř 93 000 a vrabci domácí, kterých lidé viděli přes 86 000.

Na jihu Čech stoupá počet zimujících orlů mořských

Na území Jihočeského kraje zimuje stovka orlů mořských. Větší část z nich tvoří mláďata, která následně odlétají hnízdit do jiných míst. Počet zimujících orlů mořských na jihu Čech v posledních letech stoupá. ČTK to řekl Jiří Neudert z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. „Od sedmdesátých let minulého století začala většina evropských zemí orly mořské účinně chránit. Jejich počty postupně rostly a orli se začali postupně vracet do původních hnízdišť. Pro ilustraci – první zimní sčítání na Třeboňsku se konalo v roce 1979, kolegové tu tehdy zaznamenali pouhých třináct ptáků. První orli zahnízdili na Třeboňsku po dlouhé přestávce až v roce 1985," uvedl. Dodal, že v současnosti zimuje na jihu Čech 89 mladých orlů a devatenáct dospělých jedinců, a to nejčastěji v blízkosti nezamrzlých rybníků. Zatím není znám přesný počet dravců, kteří v regionu trvale žijí.

Na Šumavě žije údajně 20 až 30 vlků

Na Šumavě žije podle odhadů zoologů dvacet až třicet vlků. Znamená to výrazný nárůst v porovnání s rokem 2020, kdy vědci v regionu identifikovali třináct jedinců této šelmy. Monitoringu vlka v této oblasti se věnují odborníci z České zemědělské univerzity v Praze a z národních parků Šumava a Bavorský les.

Vlk se na Šumavu trvale vrátil v roce 2015. Od té doby se pravidelně pohybuje na české straně i v sousedním Bavorském lese. Divocí vlci, kteří se do České republiky přirozeně šíří z okolních států, se na Šumavě objevují už více než tři desetiletí. Populace těchto šelem ve střední Evropě narůstá a jednotlivá zvířata obsazují nová teritoria, kde nacházejí dostatek vhodných podmínek pro život. Vlk je relativně velká šelma a vlčí rodina potřebuje pro svůj život rozlehlé území, takže není předpoklad, že by se v Česku stal vyloženě početným zvířetem.

ARCHEOLOGIE & HISTORIE

Další významný objev českých egyptologů

Českým egyptologům se loni v egyptském Abúsíru, v blízkosti pyramid takzvaných slunečních králů Staré říše, podařil další významný objev. Odkryli šachtu s více než 370 nádobami se zbytky materiálů používaných při balzamování. Informuje o tom Český egyptologický ústav FF UK. Jde zatím o největší takový nález objevený v Egyptě. „Uvnitř velké šachty bylo ve čtrnácti vrstvách nad sebou, spirálovitě se vinoucích kolem všech čtyř stěn, pečlivě uloženo více než 370 velkých keramických zásobnic připomínajících amfory. V nich pak byly, jak už je pro mumifikační depozity typické, uchovány některé menší nádoby, předměty a suroviny využitě při mumifikaci majitele hrobky, k níž depozit patřil," uvedl ve zprávě ústav.

Tým Českého egyptologického ústavu FF UK v západní části archeologické koncese v egyptském Abúsíru již více

než tři desetiletí zkoumá skupinu velkých šachtových hrobek významných hodnostíáří doby 26. a 27. dynastie (polovina 6. stol. př. Kr.).

„Výkopová sezóna roku 2021 byla součástí dlouhodobých aktivit a projektů Českého egyptologického ústavu zaměřených na odkrytí a interpretaci monumentů z doby, kdy staroegyptská společnost hledala nové prostředky, jak si udržet vlastní identitu a čelit vpádu cizích armád. Abúsírské šachtové hrobky, zbudované podle starobylého vzoru Džoserova pyramidového komplexu z doby Staré říše, tak sehrály významnou úlohu v kulturním sebevymáření egyptských společenských elit Pozdní doby,“ uvedl k objevu vedoucí českých archeologických misí v Abúsíru, profesor Miroslav Bárta.

V roce 2022 by měl být proveden archeologický výzkum této struktury odkrytím pohřební komory umístěné na dně velké centrální šachty. Mezitím však budou za použití nejmodernějších vědeckých metod pokračovat také analýzy nádob a jejich obsahů objevených v mumifikačním depozitu.

Na Valašsku byl objeven další poklad

Odborníci z Muzea regionu Valašsko zkoumají 818 stříbrných mincí a kousky hliněné pokladničky, které nedávno našla žena se synem v Loučce u Valašského Meziříčí na Vsetínsku. Po dokončení potřebných rozborů si bude moci poklad prohlédnout i veřejnost. V tiskové zprávě o tom informuje zástupce muzea Jiří Koňářík.

Žena se synem si na procházce všimli v půdě kolem rozhrabaného pařezu kousků hliněné nádoby a mincí. „No, já bych to možná ani nepoznala, ale syna ve škole hodně baví dějepis a hned říkal, že to bude určitě něco vzácného,“ uvedla žena. Objev ohlásili do Muzea regionu Valašsko, na místě ho převzal archeolog muzea Samuel Španihel. „Nález obsahoval fragmenty hliněné nádoby neznámé proveniencí a soubor mírně až silně korodovaných stříbrných mincí v počtu 818 kusů, z nichž byla většina spojena do několika různě velkých slepenců. Na místě jsem provedl ještě dohledávku, při které jsem objevil už jen několik málo kusů jednotlivých mincí,“ uvedl Španihel. Poklad čeká v muzeu podrobný průzkum, čištění a konzervace.

Rok 2021 byl z hlediska archeologických nálezů nejúspěšnějším v historii Valašska. Nejvzácnější objev pocházel z obce Ústí u Vsetína, kde skupinka kamarádů našla nádobku plnou pražských grošů z druhé poloviny 14. století.

Keltské oppidum Závist u Zbraslavi

Největší známé keltské oppidum v Čechách i ve střední Evropě můžete možná navštívit i vy. Bylo vybudováno na vrchu Hradiště zvaném Závist, nad dnešní Zbraslaví u Prahy v nadmořské výšce 391 metrů. Rozloha oppida se během staletí měnila a nakonec přesáhla sto hektarů. Archeologové zde v rozsáhlém výzkumu objevili stopy mnoha obytných a užitkových staveb a odhalili několik fází budování mohutného opevnění, které změnilo terén i tvar kopce. Pozůstatky oppida Závist dnes přibližuje naučná stezka vybudovaná v rámci mezinárodního projektu Keltská Evropa. Archeologické naleziště však muselo být v roce 2003 z důvodu ochrany zasypano.

První keltské osídlení je doloženo před polovinou 6. století před naším letopočtem, některé hypotézy ukazují, že první obyvatelé tohoto místa zde byli již mnohem dříve. Těsně před přelomem letopočtu dosáhlo své maximální rozlohy 118 ha. Rozlehlý opevněný prostor byl schopen pojmut až 40 000 lidí. Důsledný archeologický výzkum v letech 1963-1989 prokázal existenci mnoha obytných i užitkových staveb, akropoli s kultovním okrskem na Hradišti, ale také několik fází budování mohutného opevnění, které změnilo terén i tvar kopce. Byla také nalezena celá řada předmětů, které dokumentují vysokou úroveň práce keltských řemeslníků, byly objeveny nejen zbytky tkalcovského stavu, kovářské dílny, kuchyňské keramiky, ale dokonce i zbytky importovaného skla a bronzových nádob.

Z archeologických nálezů převažují zlomky keramických nádob. Keramika je zde zastoupena prakticky ze všech období, dokonce i z eneolitu. Zajímavým nálezem byl i vytepávaný kruhový šperk z bronzů zhruba ze 4. století. Byly nalezeny tavící kelímky a železná struska dokládající zpracování železa. Výrobní činnost byla soustředěna většinou při okrajích návrší.

Keltské oppidum na Zbraslavi-Závisti bylo jedním z nejmočnějších a nejbohatších hradišť, sídlem keltského krále i centrem náboženského kultu. Svou rozlohou největší oppidum ve střední Evropě zaniklo patrně vpádem germánských Markomanů nedlouho před přelomem letopočtu. I po zániku keltského oppida bylo území pro svoji strategickou polohu nadále využíváno. Jsou zde i pozůstatky pozdějšího slovanského osídlení. Jeho význam však postupně upadal a poslední nálezy jsou z 10. století n. l.

Zdejší oppidum bývalo zřejmě výrobním, obchodním, správním i obranným střediskem středočeského kmene Bójů. V opevnění byly dřevěné brány, síť cest byla vysypána štěrkem. Za mohutnými obrannými zdmi se nacházely ulice, které tvořily dřevěné domky různých řemeslníků, a volné prostranství, kde bylo možné v případě nouze zbudovat provizorní přístřešky pro obyvatele z širokého okolí. Architektura uvnitř opevnění většinou kopírovala vesnické příbytky, avšak funkčnost měla zárodečnou podobu skutečných měst.

Oppidum mělo také svoje centrum, takzvanou akropoli, kde se nacházela duchovní svatyně a sídlo vládce. Toto centrum mělo vlastní hradby o délce 70 m a šířce cca 55 m. V akropoli se nacházel chrám s velkým oltářem, který byl zasvěcen keltskému bohu. Tento objekt (dnes kamenné základy) je nejstarší zděnou stavbou v Čechách a jedinou svého druhu ve střední Evropě. Obdobné stavby se nacházejí až ve Středomoří. V průběhu času došlo v akropoli k mnohým terénním úpravám a bylo tak započato její samotné opevnění. Opevnění tvořil příkop, který byl široký až 10 m a hluboký 4 m. Archeologický výzkum zjistil, že došlo k zřícení části hradby, a našel dřevěné palisády na jihozápadní straně hradby spolu s těsnicí hlínou. Těsnicí hlína, sloužící k utěsnění kůlů, byla červeně vypálena, což je dokladem toho, že v akropoli pravděpodobně hořelo.

Obyvatelé oppida provozovali především řemesla, a jelikož byli závislí na zemědělské produkci obyvatel v okolí, neboť v oppidech lidé půdu neobdělávali, tak své výrobky směňovali za potraviny. Jedním z oborů, které Keltové přivedli k dokonalosti, bylo šperkařství. Jejich prospektoři hledali v pískách řek zlatý prach, pravděpodobně ho také našli v Břežanském potoce.

Oppidum na Závisti před zakonzervováním

Tyto pozůstatky jsou od roku 1989 chráněny jako národní kulturní památka, přesto místo dlouhá léta chátralo. Nyní oppidum Závist čeká revitalizace. Ta je ale zatím předmětem sporu.

V roce 2004 bylo provedeno zakonzervování nálezů, které se zavezlo silnou vrstvou šterku. Plocha ale postupně začala zarůstat náletovými dřevinami a bylo potřeba najít řešení na její revitalizaci. A tak vznikl projekt s názvem *Akropole Závist – zpřítomnění*.

Jeho součástí je dvaatřicetimetrová válcovitá rozhledna z modřínového dřeva s ocelovým zavětrováním a táhly.

Jedna z nejmladších rozhleden v Česku se návštěvníkům otevřela před Vánocemi. Za jejím návrhem stojí architekt Martin Rajniš, na jehož dřevěné stavby narazíte po celé republice. Stavba rozhledny započala v září loňského roku a v prosinci už byla kompletně hotová. Rozhlednu tvoří tři dřevěné sloupy obepínající kruhovitě schodiště. Celou konstrukci upevňují k zemi ocelová táhla. Vysoká je 32 metrů, ovšem návštěvníci mohou vystoupat na vyhlídkovou plošinu, která se nachází ve výšce 24 metrů. Rozhledna si už za svůj krátký život našla velké množství nadšených návštěvníků, kteří vystoupali na její vrchol. Má ale i řadu odpůrců, podle kterých na keltské oppidum nepatří, přinejmenším v takovémto provedení. Podle Národního památkového ústavu není prezentace torzální architektury, odkryté archeologickým výzkumem, včetně vybudování rozhledny, v rozporu s ochranou kulturně historických hodnot místa.

„Stanovisko se však kriticky vyjadřuje k samotnému architektonickému pojetí rozhledny a doporučovalo přepracování projektu směrem k decentnější formě, která by došla většího souladu s místem i okolní krajinou,“ uvedla mluvčí Národního památkového ústavu Jana Hartmanová.

Nová rozhledna na Závisti

V další fázi by měla vzniknout nová prezentace pozůstatků historických staveb. Plocha má být překryta šedobílou maltovou vrstvou a v místech zasypaných základů jednotlivých staveb mají být položeny pestrobarevné železobetonové bloky, které mají tvarově připomínat půdorysy dávných objektů. Při pohledu z rozhledny by měly znázorňovat rozvržení budov v původním oppidu. Tento návrh renomovaného architekta Josefa Pleskota, který by měl být dokončen do roku 2030, ale budí negativní reakce. A co víc, lidé proti vybetonování keltského hradiště sepisují i petici, pod kterou se už podepsaly tisíce lidí, včetně odborníků.

K rozhledně dorazí turisté výhradně pěšky. Kdo vyrazí na výlet autem, měl by zaparkovat přímo v Dolních Břežanech na parkovišti u hřbitova, nebo v Břežanském údolí. Z něj to jsou pak k rozhledně necelé dva kilometry, ovšem je nutné se připravit na stoupání do kopce. Pro vyznavače autobusové dopravy pak bude nejpohodlnější, když vystoupí na návsí v obci Lhota, odkud je to na rozhlednu zhruba dva kilometry, ovšem převážně po rovině.

Rozhledna je přístupná celoročně, a to v každou denní dobu. Vstupné se tady neplatí.

Významnější částí oppida je Hradiště, které se nachází více na jihu. Dostaneme se k němu ze Zbraslavi po zelené, modré nebo žluté turistické značce. Cesta nás povede strmým kopcem na rozcestí, ze kterého se můžeme vydat na východ směrem k akropoli, nebo na západ k prostoru zvanému Balda. Ta byla podle všeho sídlem keltského vládce, zatímco akropole bývala centrem duchovním. Uvidíme zde nápadná seskupení valů – zdi a zídky postavené z kamenů bez použití malty.

Příjezd: Autem po silnici z Prahy na Zbraslav a zde odbočit směrem na Břežany. Asi 500 m za mostem přes Vltavu je po pravé straně parkoviště se ZOO koutkem. Odtud přes silnici po žluté značce asi 1 km. Do Zbraslavi také jezdí z Prahy městské autobusy č. 129, 241 a 243 ze stanice Smíchovské nádraží metra B, nebo můžeme do Zbraslavi dojet vlakem.

Keltské oppidum Na Závisti, Praha-Zbraslav
Adresa: 156 00 Praha 5-Zbraslav
Telefon: +420 257 111 888 (obecní úřad)
E-mail: info@)mc-zbraslav.cz

DOPRAVA

Přímé vlakové spojení Brno-letišť – Vídeň možná už v dubnu

Vedení Brna odhalilo nové detaily k plánovanému vlakovému spojení na letišť ve Vídni. Iniciátor myšlenky, radní Petr Kratochvíl z ODS, v rozhovoru pro Český rozhlas Brno řekl, že město chce zařídit, aby z Brna jezdily na vídeňské letiště přímé vlaky bez přestupu na hlavním nádraží. První vlaky by podle optimistických vizí mohly vyjet už letos na jaře.

Klíčové technické detaily tak ještě nejsou vyřešeny, stejně jako to, kdo by linku provozoval. Přesto radní věří, že na jaře se jí podaří spustit. Jeden brzy ráno, druhý večer tak, aby vhodně navazovaly na odlety a přílety letadel. Cílem Brna je, aby takových spojů ve finále jezdilo šest denně tam a zpět.

Chybějí peníze některé železniční stavby

Správa železnic odkládá některé plánované stavby, stát na ně zatím nemá peníze. Týká se to třeba trati z Prahy do Berouna. Úplné rušení projektů ale podle šéfa státního podniku Jiřího Svobody nehrozí. Správa bude muset šetřit i na údržbě. Hospodařit letos bude s rozpočtem 53 miliard korun, z toho 37 miliard by měla mít na investice. V loňském roce Správa železnic dokončila modernizace a opravy 97 kilometrů tratí, rekonstrukci 73 nádražních budov v hodnotě dvou miliard korun a také zabezpečení železničních přejezdů na silnicích první třídy.

České dráhy chtějí do roku 2030 vyřadit z provozu zhruba 900 starších vozů

České dráhy plánují postupně do roku 2030 vyřadit z provozu zhruba 900 starších vozidel. Nahradit je chtějí novými vlaky a lokomotivami. Důvodem je vedle modernizace vozového parku také zavádění zabezpečovacího systému ETCS a nová pravidla pro údržbu. Oznámily to Čes-

ké dráhy. Dopravce nabídne staré vlaky k prodeji, v případě nezájmu je zlikviduje. „Naše Vize 2030 počítá s vyřazením typů, které jsou na konci své životnosti, ale také těch vozidel, která jsou zastoupena malým počtem nebo jejich provoz je z různých příčin, například kvůli instalaci ETCS, neperspektivní. Postupně vyřadíme 900 starších vozidel a nahradíme je moderními jednotkami a lokomotivami. Počítáme s tím, že se sníží různorodost našeho vozidlového parku a díky tomu se zjednoduší údržba a opravy,“ vysvětlil náměstek generálního ředitele ČD pro servis Michal Kraus. Letos dráhy chtějí začít s vyřazováním vlaků řady 242, takzvaných plecháčů, které by měly postupně nahradovat elektrické jednotky RegioPanter a následně Moravia.

České dráhy loni přepravily přes 120 milionů pasažérů

České dráhy loni ve svých vlacích přepravily 120,7 milionu cestujících. Meziročně jde o nárůst o tři procenta, proti období před krizí je to však stále téměř o třetinu méně. Provoz tak i loni výrazně omezovala pokračující pandemie koronaviru, zejména na jaře. V tiskové zprávě o tom informoval státní dopravce. Největší pokles zájmu dráhy znamenaly loni na jaře, kdy poptávka proti normálu klesla až na desetinu. I přesto ovšem v rámci celého roku zvýšily proti roku 2020 nejen počet přepravených cestujících, ale také přepravní výkony.

Podle dopravce růst přepravního výkonu naznačuje, že se cestující pomalu vrací zejména v dálkové a v mezinárodní dopravě, ve které dráhy loni přepravily skoro o 400 000 cestujících víc, tedy celkem 2,25 milionu. „Přesto nám budou dlouhodobě chybět některé skupiny zákazníků, především turistů ze zámoří, kteří využívali vlaky pro cesty po Evropě i po samotném Česku,“ podotkl náměstek generálního ředitele ČD pro osobní dopravu Jiří Jeřeta.

Krátce

5. 4. 1937 byl zahájen **letecký provoz na starém letišti Praha-Ruzyně**, první letadlo České letecké společnosti přistálo po letu na lince Piešťany – Zlín – Brno – Praha.

UDALOSTI

Prezidentka Čaputová sa vyslovila proti neutralite a za podporu Ukrajiny

„Bolo by ilúziou myslieť si, že slovenská zahraničná politika bude úspešná, ak nebude mať jasnú podporu doma. Práve tú dnes strácame a musíme sa o ňu znova uchádzať,“ uviedla prezidentka SR Zuzana Čaputová v príhovore na 20. ročníku Hodnotiacej konferencie zahraničnej a európskej politiky SR. Politikov, diplomatov i odbornú verejnosť vyzvala k objasneniu a komunikácii, ale aj pripomínaniu slovenských záujmov. Politiku neutrality označila pre Slovensko ako nezodpovednú voľbu. Ako príklad uviedla, že sa o tom presvedčila aj Ukrajina. „Vysvetľujme, že keď dnes hovoríme o podpore Ukrajiny, nie je to preto, že tak hovoria Spojené štáty americké alebo Brusel. Vravíme to my, ako priamy sused Ukrajiny,“ podčiarkla. Predsu-

nutá prítomnosť spojeneckých síl na našom území je podľa nej v slovenskom záujme, pretože posilní obranyschopnosť a pomôže ozbrojeným silám zaplniť medzery v spôsobilostiach. Ako dodala, členstvo v Európskej únii a NATO si SR slobodne vybralo pre lepšie možnosti presadiť svoje záujmy.

Poslanci podali trestné oznámenie vo veci vyhrážok

Poslanci Národnej rady SR za stranu SaS podali v utorok 15. februára 2022 trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu šírenia poplašnej správy, podnecovania a ohovárania. Informoval o tom poslanec SaS Ján Benčík. Oznámenie vyprovokovala séria vyhrážok zákonodarcom, ktorí hlasovali za obrannú dohodu s USA. Podporili ho aj ďalší koalíční poslanci. Pod trestné oznámenie sa podpísali aj členovia klubu OĽANO. Trestným oznámením chcú podľa šéfky poslaneckého klubu SaS Anny Ze-

manovej vyjadriť podporu všetkým poslancom, ktorí hlasovali v súlade s Ústavou SR, a teda podľa svojho svedomia a presvedčenia. „Zverejňovanie adries poslancov a mien je za čiarou. Generálna prokuratúra mala konať [...] ihneď po tom, ako sa to začalo, a to bez ohľadu na to, či so schválením dohody súhlasí alebo nie,“ ozrejmila. Niektorí opoziční politici by podľa Jána Benčíka mali niesť zodpovednosť za vlnu nenávisti rozšírenú na sociálnych sieťach, ktorú vyvolali aj podnecujúcimi príhovormi k protestujúcim divákovi.

Návrhy Kotlebovcov v pléne neuspeli

Poslanci Národnej rady (NR) SR v utorok 15. februára 2022 odmietli viacero návrhov opozičnej strany ĽSNS. Kotlebovci tak nepresvedčili napríklad návrhom na zmenu ústavy. Tá mala podľa ich prejavu ochrániť suverenitu, mier a bezpečnosť SR a jej občanov pred zahraničnými ozbrojenými silami. Do druhého čítania v pléne nepustili ani ich novelu zákona o výchove a vzdelávaní. Cieľom novely by bolo zvrátiť trend obezity u detí a mládeže napríklad zákazom predaja nezdravých potravín a nápojov v školách.

Poslanci odmietli aj novelu Trestného zákona, ktorou chcela strana znížiť vekovú hranicu vylučujúcu trestnú zodpovednosť zo 14 na 12 rokov. ĽSNS sa pritom odvolávala na štatistiky upozorňujúce na vysoký počet trestných činov páchaných maloletými. Podľa ich tvrdení dochádza k čoraz významnejšiemu zníženiu veku páchatelov trestnej činnosti. „Takýto typ kriminality je na výraznom vzostupe práve v oblastiach s vysokým zastúpením asociálnych obyvateľov, žijúcich najčastejšie v cigánskych osadách, v blízkosti miest a obcí,“ uviedli s tým, že „asociáli“ čoraz viac využívajú maloletých do 14 rokov na páchanie rôznych foriem kriminality, pričom ide často o ich vlastné deti.

Okrem toho ĽSNS neuspela ani s novelou zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Strana mienila legislatívnu zmenou obmedziť plytvanie verejnými zdrojmi. V zákone navrhovala definovať, že skutočné výdavky štátneho rozpočtu v poslednom kalendárnom mesiaci nesmú prekročiť jednu desatinu celkových skutočných výdavkov štátneho rozpočtu za prvých desať kalendárnych mesiacov v aktuálnom rozpočtovom roku.

V pléne neprešla ani novela zákona o odpadoch, ktorou chceli poslanci ĽSNS zefektívniť triedenie odpadov na cintorínoch. V lokalitách cintorínov navrhovali umiestniť zberné nádoby na triedený odpad.

Spomienka na Jána Rotaridesa odštartovala Rok odkazu štúrovcov 2022

„Rok odkazu štúrovcov je významnou príležitosťou na to, aby sme opätovne zhodnotili a pripomenuli si mimoriadny význam legendárnej štúrovskej generácie pre súčasnú slovenskú spoločnosť, a to na pozadí 200. výročia narodenia viacerých jej aktívnych príslušníkov,“ uviedol predseda Matice Slovenskej Marián Gešper pri príležitosti uvedenia projektu. Zdôraznil, že pre súčasnosť i nalievajúcu potrebu obrody politickej kultúry a občianskej statočnosti je nutné analyzovať kľúčové činy, odvahu a odkaz štúrovskej generácie. „Slovenskej mládeži je potrebné priblížiť život a dielo štúrovcov zaujímavou formou, aby ich nevnímala len ako maturitnú otázku,“ dodal Gešper.

Ján Rotarides s rodinou

Prvou osobnosťou, ktorú si matičiari pripomínajú, je Ján Rotarides. Narodil sa 15. februára 1822 v dnešných Rykynčiciach v okrese Krupina. Pôsobil ako učiteľ, kultúrno-osvetový pracovník, básnik a národnobuditeľský aktivista. Odvážne upozorňoval na zlé sociálne, právne a národné postavenie Slovákov.

Vláda odmietla zmenu ústavy a tým aj opozičné referendum

Podľa rozhodnutia vlády sa Ústava SR v oblasti referenda o skrátení volebného obdobia meniť nebude. Poslanci Národnej rady (NR) SR neposunuli do druhého čítania novelu navrhovateľa Miloša Svrčka (Sme rodina). Ten žiadal, aby bolo možné skrátiť volebné obdobie parlamentu ústavným zákonom aj referendum. Okrem iného navrhoval, aby sa referendum o skrátení volebného obdobia nemohlo konať prvý a posledný rok volebného obdobia. Novela mala reagovať na rozhodnutie Ústavného súdu SR zo 7. júla 2021 o ústavnosti predmetu referenda. Účinnosť zmien navrhoval Svrček od marca 2024. Do druhého čítania poslanci neposunuli ani obdobný návrh z dielne nezaradeného poslanca Tomáša Tarabu. Ten chcel zmenu do cieľiť úpravou ustanovení v ústave o zániku mandátu poslanca NR SR tak, aby zanikol aj uplynutím skráteného volebného obdobia na základe platného celoštátneho referenda. Opozičné strany opakovane žiadali referendum o vyhlásení predčasných volieb, bo bez výsledku.

Polícia dostane nové ekologické autá

Ministerstvo vnútra (MV) SR vyhlásilo verejné obstarávanie na nákup ekologických automobilov. Financovať ich bude z plánu obnovy a na nákup vyčlenili 20,2 milióna eur bez DPH. Celkovo 705 vozidiel majú dodať do konca roka 2022. Autá sú určené pre policajné hliadky, operatívovcov a vyšetrovateľov. Verejnosť o tom informoval tlačový odbor MV SR. „Zákazka sa týka kúpy 705 vozidiel, s možnosťou kúpy ďalších 160 vozidiel počas dvoch rokov, a to v závislosti od potrieb a finančných možností ministerstva vnútra,“ upresnil rezort. Počet obmieňaných vozidiel predstavuje asi desať percent vozového parku MV SR.

Investícia súvisí s modernizáciou a budovaním odborných kapacít polície v rámci komponentu Plánu obnovy a odolnosti zameraného na boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochranu obyvateľstva. Zákazka na ekologické automobily je rozdelená na sedem častí. Rezort vnútra plánuje obstarat elektromobily typu hatchback, SUV a tiež dodávky, v kategórii plug-in zasa hybridné vozidlá typu sedan, SUV, hatchback a kombi. Uchádzači o zákazku môžu predložiť ponuku na jednu jej časť, ako aj na ľubovoľný počet častí predmetu zákazky. Kritériom posudzovania ponúk je cena.

Z počtu 705 vozidiel bude 300 kusov vozidiel označených príslušnosťou k Policajnému zboru a budú vybavené zvukovým a rozhlasovým zariadením. Ďalších 200 kusov žiada rezort vnútra dodať v úprave so skrytou príslušnosťou k polícii a 205 kusov vozidiel bude bez viditeľného označenia k Policajnému zboru. Špeciálna policajná výbava bude ich súčasťou. „Toto verejné obstarávanie je samozrejme v súlade s koncepciou obnovy osobných vozidiel autoparku MV SR do roku 2031, ktorá na ministerstve vnútra dlhodobo chýbala a pripravili sme ju po dôkladnej hĺbkovej analýze stavu a potrieb rezortu. Znižovanie priemerného veku vozidiel sa okrem úspor pri bežných výdavkoch odrazí aj na bezpečnosti posádok a v neposlednom rade na znížení úrovne produkovaných emisií, pri tomto nákupe to odhadujeme na 2 700 ton,“ uviedol minister vnútra Roman Mikulec (OLANO).

Úrad vlády podporí rómsku komunitu sériou akčných plánov

Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 dostáva podobu prvého akčného plánu. Návrh zadania a úloh na obdobie rokov 2022-2024 predložil Úrad vlády SR do medzirezortného pripomienkového konania. Akčný plán navrhuje opatrenia v piatich prioritných oblastiach. „Oblasť zamestnanosti, vzdelávania, zdravia a bývania sú pre naplnenie cieľov stratégie kľúčové, osobitý dôraz sa venuje tiež zintenzívneniu intervencií v boji s protirómskym rasizmom,“ konštatujú predkladatelia materiálu z Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, ktorý patrí pod úrad vlády.

V oblasti školstva spomína návrh akčného plánu potrebu zlepšenia výsledkov žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK), taktiež zlepšenie kvality i počtu pedagógov a asistentov pri edukácii rómskych žiakov, zvýšenie kapacít škôl a škôlok v oblastiach s MRK, ale aj podporné opatrenia pre deti a žiakov z MRK s nedostatočnou znalosťou slovenského (vyučovacieho) jazyka, ktorý nie je ich materinským jazykom.

V oblasti zamestnanosti definuje návrh akčného plánu opatrenia pre zvýšenie šance Rómov na trhu práce, ale napríklad aj cielenú podporu pre rovnaký prístup osôb z MRK k samostatnej zárobkovej činnosti a podnikaniu vrátane sociálneho podnikania. Prioritnými úlohami v oblasti bývania je znížiť počet nelegálnych obydľí, zlepšiť technickú infraštruktúru a občiansku vybavenosť v lokalitách MRK, ale aj realizovať opatrenia zamerané na znižovanie rezidenčnej segregácie Rómov, napríklad prostredníctvom podpory nájomného bývania v obciach.

Úlohy v oblasti zdravia majú zlepšiť podmienky pre zdravie na komunitnej úrovni, smerujú tiež k posilneniu

odbornej kvalifikácie komunitných pracovníkov v oblasti podpory zdravia. Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 schválila vláda 7. apríla 2021.

Slovenská armáda je pripravená na vojenské cvičenie Saber Strike 22

Prípravy na vojenské cvičenie Saber Strike 22 vrcholia. V najbližších dňoch sa z Českej republiky presunie na Slovensko približne 2 000 príslušníkov amerických ozbrojených síl spolu s asi 600 kusmi bojovej a zabezpečovacej techniky. Vo vyčlenených výcvikových priestoroch budú následne cvičiť s takmer 1 300 príslušníkmi Ozbrojených síl (OS) SR. Cieľom je preveriť spoločnú pripravenosť na rýchle a efektívne presuny spojeneckých jednotiek v zimných podmienkach, vedenie obranných operácií a ich komplexnú logistickú podporu. Verejnosť o tom informoval hovorca OS SR Štefan Zemanovič.

„Myšlienkou našej účasti na pravidelnom cvičení Saber Strike sa zaoberáme už od roku 2019, kedy sme ju komunikovali počas návštevy veliteľa pozemných síl USA v Európe. Toto cvičenie preverilo nielen naše spoločné plánovacie procesy, ale najmä preverí v najbližších dňoch spôsobilosť zabezpečiť činnosť spojeneckých jednotiek spolu s našimi bojovými jednotkami pri vedení obranných operácií,“ uviedol náčelník Generálneho štábu OS SR Daniel Zmeko. Dodal, že účasť na cvičení je štandardným potvrdením členstva v Aliancii a spoločného úsilia na zabezpečenie mieru a bezpečnosti v Európe.

Cvičenie je plánované okrem Slovenska v Nemecku, Poľsku, Českej republike a v pobaltských krajinách. Organizuje sa pravidelne každé dva roky a je pevnou súčasťou spojeneckých výcvikových aktivít. „Aj z tohto dôvodu nepatrí do série opatrení reagujúcich na aktuálnu bezpečnostnú situáciu na Ukrajine,“ dodal hovorca. Po skončení cvičenia je plánované stiahnutie všetkých nasadených spojeneckých jednotiek do svojich mierových posádok v Nemecku.

PODUJATIA

Za vínom do Šenkvic 2022

30. 04. 2022

Už po 11. raz budete mať možnosť navštíviť malebné Šenkvice a ich pivničky a spoznať región vzniku veľkej časti slovenských novošlachtencov. Ochutnať vína vyrobené šenkvickými vinármi s tradičných odrôd ale aj s odrôd, ktorých rodiskom boli práve Šenkvice vzdialené iba necelých 30 minút cesty vlakom od Bratislavy aj Trnavy. Podujatie Za vínom do Šenkvic je príležitosť spoznať začínajúce, malé, stredné aj veľké vinárstva Malokarpatského kraja a nahliadnuť do priestorov vinárstiev, ktoré sú pre verejnosť počas roka neprístupné.

www.senkvice.eu

Gypsy Jazz Festival 2022 Bratislava

06. 05. 2022 – 07. 05. 2022, Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava

Gypsy Jazz Festival oslavuje 10 rokov: vystúpi Maria João aj symfonický orchester. Portugalská jazzová diva Maria João

aj Symfonický orchester Slovenského rozhlasu budú hlavnými pútačmi jubilejného, v poradí už desiateho ročníka Gypsy Jazz Festivalu. Podujatie sa uskutoční v priestoroch bratislavského DPOH v dňoch 10. a 11. decembra. Hlavným headlinerom festivalu, ktorý je tohto roku rozšírený na dva dni, je špičková speváčka a hlasová experimentátorka Maria João. Aj napriek tomu, že jej hlavnou doménou je jazz, João je známa svojimi presahmi do žánrov folku, avantgardy a elektroniky. Festival však láka návštevníkov aj na ďalšie mená domácej a svetovej hudobnej scény v žánri gypsy jazz. Na podujatí sa zaskvie talentovaná rómska speváčka Mónika Lakatos (HU), ale aj francúzska speváčka Cyrille Aimée. Kým Lakatos má na konte WOMEX 20 Artist Award, Aimée je držiteľkou prestížnych cien Montreux Jazz Festival Competition a Sarah Vaughan International Jazz Competition. Talentované sólistky bude na pódiu sprevádzať Symfonický orchester Slovenského rozhlasu spolu s Big Bandom Mila Suchomela. Na jazzovom pódiu sa predstaví americký vibrafonista Joe Locke, ktorý bol už v roku 2016 uvedený do hudobnej siene slávy Music Hall of Fame v Rochestere. Jazzovou žurnalistickou asociáciou bol tiež zvolený za inštrumentalistu roku.

Organizátori podujatia Milo Suchomel a Nikolaj Nikitin pozývajú aj na druhý deň festivalu, ktorý predstaví domáce, ale aj zahraničné zoskupenia. Na hlavnom pódiu vystúpi band okolo slovenského klaviristu, skladateľa a producenta Drahoslava Banga. Na festivalové pódium sa opäť vráti mladá, zato ostrieľaná speváčka Júlia Kozáková, ktorá tu po boku Robyho Lakatoša predstaví projekt Manuša. Na hlavnom pódiu ju vystrieda iný slovenský umelec, toho času žijúci a pôsobiaci v Rakúsku, Štefan Pišta Bartuš. Známy vlastnou tvorbou a spoluprácami s mnohými slovenskými jazzmanmi tu odohrá unikátny koncert v sprievode brazílskeho ansámbľu Brasil Jazz Unit. Jazzové pódium sa v rámci druhého dňa ponese v znamení zaujímavých maďarských či slovensko-maďarských projektov. Diváci si tak budú mať možnosť vypočuť projekt Arpi Farkas Quartet feat. Szöke Nikoletta (SK-HU), ale aj zoskupenie šikovného klaviristu, vystupujúceho pod všehovoriacim názvom Jancsi Rigó Quartet (HU). Mladú generáciu talentovaných hudobníkov bude na festivale symbolicky reprezentovať kontrabasistka Magda Koyová so svojim Bandom. V premiére zaznejú skladby Mila Suchomela *The Others* a *Gypsy Songs and Ballads* od Nikolaj Nikitina. Kompozície sú podporené tvorivým štipendiom od Kultminoru a Fondu na podporu umenia.

Minimalizmus v cestovaní 2022 Bratislava

24. 05. 2022, KC Dunaj Bratislava

Čo tak vyraziť na víkend do Amsterdamu a nemať so sebou žiadnu batožinu? Alebo celý mesiac trekovať na Novom Zélande len s päťkilovým batohom? Chcete spoznávať svet bez zbytočnej záťaže, a pritom šetriť životné prostredie? Minimalista a nízkonákladový cestovateľ Patrik Zouhar nám povie, ako na to! V prednáške nabitej podnetmi a praktickými radami nám dokáže, že množstvo vecí, ktoré so sebou bežne nosíme pri cestovaní vlastne vôbec nepotrebuje. Spoznajte kompaktné, multifunkčné a ultraľahké hi-tech vychytávky, ktoré dokážu podstatne znížiť objem a hmotnosť batožiny. Dajte zbohom ťažkým vakom a cestuje ľahko ako pierko.

Rok odkazu Štúrovcov 2022

Matica slovenská (MS) vyhlásila rok 2022 za Rok odkazu štúrovcov 2022. Pri tejto príležitosti vydala knižný titul *Národný kalendár 2022*, v ktorom venuje pozornosť okrúhlym výročiam významných štúrovských i matičných osobností. „V roku 2022 uplynie presne dvesto rokov od narodenia viacerých významných štúrovcov, ku ktorým patria dobre známi Ján Francisci, Janko Král, Ján Rotarides, Ján Kalinčiak a ďalší. Pre Maticu slovenskú však nemajú význam len ako národní buditeľia, ale mnohí z nich boli úplne prvými matičiarimi.

Samotný Ján Francisci bol nielen kľúčovou postavou štúrovského hnutia, ale aj vzniku Matice slovenskej v roku 1863, v ktorej bol doživotným čestným podpredsedom,“ priblížil predseda MS Marián Gešper. Ako zdôraznil, kultúrna, vedecká a osvetová činnosť Matice slovenskej v národnom kontexte sa bude budúci rok niesť práve v znamení štúrovského odkazu.

Medzi ďalšími štúrovcami, ktorí oslavia dvojstoročnicu, je politik a právnik Štefan Marko Daxner, hudobný skladateľ August Horislav Krčméry, maliar Peter Michal Bohúň, revolucionár Ľudovít Jaroslav Šulek a básnik Jakub Grajchman.

Najnovší *Národný kalendár*, ktorý predstavuje tradičnú matičnú publikáciu venovanú výročiam v danom roku, obsahuje viac ako sedemdesiat príspevkov od popredných slovenských autorov. Čitatelia v ňom nájdu zaujímavé osudy desiatok osobností slovenskej histórie, ale aj jej zlomové a závažné udalosti. Autori opisujú tragické okolnosti úmrtia Vladimíra Clementisa, člena Výboru MS, ponúkajú úvahu k storočnici spisovateľa a predsedu MS Vladimíra Mináča a venujú sa kariére pilota Otta Smika či životnej ceste generála Ferdinanda Čatloša. Neopomenuli nedežité osemdesiate narodeniny Vladimíra Dzurillu či päťdesiate výročie narodenia futbalového talentu Petra Dubovského. Tieto výročia sú v rámci dlhodobej kalendárovej tradície v Matici slovenskej zvýraznené aj v stolovom a nástennom kalendári na rok 2022.

Symbolický dom Juraja Jánošíka v Terchovej 2021

01. 07. 2021 – 31. 07. 2022

Pri príležitosti 330. výročia narodenia Juraja Jánošíka bol začiatkom augusta 2018 v jeho rodnej osade u Jánošov slávnostne sprístupnený symbolický dom tohto legendárneho zbojníckeho kapitána a ľudového hrdinu. Končne prišlo k naplneniu myšlienky dôstojnej propagácie

slávneho rodáka z Terchovej priamo tam, kde sa narodil, prežil neľahké roky detstva a dospievania.

Symbolický Jánošíkov dom bol exteriérový aj interiérový budovaný postupne. Pokiaľ ide o interiérové riešenie, chceli sme návštevníkom zo Slovenska i zahraničia zaujímavou formou priblížiť Jánošíkove rodinné súvislosti. Širšia verejnosť nevie o nich nič alebo len veľmi málo, keďže táto téma nikdy nebola predmetom bádateľského záujmu. Osobne mám veľkú radosť a pocit hrdosti z uskutočnenia myšlienky Symbolického Jánošíkovho domu v jeho rodnej osade. Neďaleko od nej som vyrastal, s týmto nádherným prírodným prostredím ma spája silné citové puto, veľmi dobre som poznal a poznám ľudí, ktorí tu žili a žijú dodnes.

KNIŽNÉ TIPY

Dominik Dán: *Mačacia stopa* (Slovart, 2021)

Detektívi z oddelenia vražd práve vyriešili vraždu šoféra dodávky známej tabakovej firmy. Radosť z úspešnej akcie zatieňuje hanba, ktorú páchatelia vrhli na celý policajný zbor. Napriek rozpačitému pocitom vládne v kancelárii stoštyridsaťjeden pohodová atmosféra, no len do chvíle, kým šéf oddelenia nepošle Krauz a Chosého vyšetriť vraždu Lívie. Zistenie, že Lívia je v skutočnosti mačka, je prekvapivé, ale spojitost a súvislosti so starou známou sú doslova desivé. Z hlbín minulosti opäť vyplávala Hilda Wolfová, psychologička s kamennou tvárou a prísne racionálnym myslením, chladnokrvné monštrum, ktorú Burger s Hanzelom podozrievajú z vražd mladých chlapcov, zo série táhajúcej sa ešte z čias socializmu. A aby toho nebolo dosť, v ten istý deň cestou zo školy unesú trinásťročného syna vysokého štátneho úradníka. Unesú ho iba pár krokov od domu Hildy, čo nikto z detektívov nepovažuje iba za náhodu. Dovtedy prominentná štvrt' Zlatý trojuholník sa razom stáva diabolským trojuholníkom, v ktorom miznú chlapci ako na bežiacom páse. Detektívi z oddelenia vražd musia zaloviť v pamäti, zalistovať v zaprášených poznámkach, skonfrontovať staré poznatky s novými, musia urobiť všetko preto, aby záhadu vyriešili, inak si bremeno minulosti poniesú so sebou ďalšie roky. *Mačacia stopa* voľne nadväzuje na predchádzajúcu autorovu knihu *Bremeno minulosti*, ktorej záver čitateľov nechal v miernom napätí. V novinke možno nájdú aj chýbajúci diel do logickej skladačky, ktorú sa im zatiaľ nepodarilo rozlúsknuť.

Juraj Červenák: *Mŕtvy na Pekelnom vrchu* (Slovart, 2020)

Na konci 16. storočia zúri v kresťanskom pohraničí vojna s Osmanskou ríšou. Turci sa pokúšajú preniknúť k bohatým banským mestám v hornom Uhorsku. Vojnového veterána Steina vyšli do Štiavnice odhaliť zradcu, ktorý sa chystá nepriateľom ukázať tajnú cestu do dobre opevneného mesta. Pátranie ešte skomplikuje vražda miestneho šľachtica. Stein musí spojiť sily s mestským notárom Matejom Barbaričom, aby rozplietol kľbko sprisahania a zločinov, z ktorých mnohé siahajú hlboko do minulosti. Zdá sa, že všetko súvisí so zlomeným Pekelným vrchom – mnohí veria, že sa na ňom zjavuje duch zhýralej meštianky, a po nociach sa tam rozlieha vytie psov, čo strážia bránu do záhrobia. Juraj Červenák: „...vyrastal som na mayovkách a verneovkách, na Doyleovom *Stratenom svete* či prího-

dách Buffala Billa od Davida Hamiltona. Keď som objavil fantasy, obľúbil som si Roberta Howarda (pretože to je rýdzy hrdinský mýtus), Andrzeja Sapkowského (pretože vniesol do patetickej tolkienovskej fantasy moderný jazyk, moderné uvažovanie a moderné témy) a Neila Gaimana (pretože vie hrdinov zo súčasného sveta vrhnúť do víru mýtických dobrodružstiev). Naposledy ma nadchol Cormac McCarthy, pretože je to majster jazyka a v románe *Cesta* predviedol literatúru, v ktorej nie je jediné slovo navyše – to obdivujem.“

Katarína Gillerová: *Ilúzia šťastia* (Slovenský spisovateľ, 2022)

Katarína Gillerová je jedna z najobľúbenejších slovenských spisovateľiek. Doteraz napísala devätnásť románov. Päťnásť z nich s názvom *Ilúzia šťastia* vám prinášame v novom vydaní. Aneta začína mať nepríjemné tušenie, že v jej manželstve nie je niečo v poriadku. Pokúša sa zistiť príčinu, no zároveň musí riešiť dcérinu pubertu a problémy v zamestnaní. Práve v tom čase dostane od starej priateľky pozvánku na stretnutie. A nielen ona, ale aj ďalšie dve kamarátky, s ktorými kedysi trávili voľné chvíle, no po rokoch štúdia stratili vzájomný kontakt. Prečo sa štvorica priateľiek má stretnúť práve na prahu štyridsiaty a po takom dlhom čase? Odpoveď je zdanlivo jednoduchá: treba zabudnúť na niekdajšie krivdy a obnoviť priateľstvo. Aneta si uvedomí, že je jediná, ktorej sa rúca život. S odstupom času však zisťuje prekvapivé skutočnosti, vedúce až do minulosti všetkých štyroch kamarátok. Dávne skutky sa vynárajú na povrch a prichádza čas niesť za ne zodpovednosť.

Juraj Červenák: *Pre hrst' dukátov* (Publixing, Slovart, 2022)

Kapitán Stein a notár Barbarič vyšetrojú zločin v kremnickej mincovni. Horúce leto roku 1601. V kremnickej mincovni, kde z drahých kovov vyťažovaných v uhorských banských mestách razia najlepšie dukáty, toliare či groše v celej ríši, došlo k vážnemu incidentu – z pokladnice zamknutej na tri zámky zmizli razidlá. Nevysvetliteľný zločin si žiada skúseného vyšetrovateľa, komorský gróf preto do zlatého mesta vyšle notára Barbariča. Štiavničan dúfa v rýchle vyriešenie záhady, lenže ku krádeži želez pribudne lúpež mincí zo zásielky stráženej chýrečnými striebornými jazdcami a vzápätí aj prvá vražda. Na dôvažok Barbariča vyhladajú kapitán Stein a seržant Jaroš a ich prítomnosť celý prípad ešte viac skomplikuje.

Dominik Dán: *Bremeno minulosti* (Slovart, 2021)

Práca na oddelení vražd pripomínala niekedy Krauzovi jazdu na horskej dráhe – raz hore, raz dolu. Za excelentné a expresné vyriešenie posledného prípadu si Krauz s Canisom vyslúžili šťavnaté odmeny a šéfov slub, že až do nového prípadu majú od roboty pokoj. Canis si mädlil ruky, tešil sa na príjemnejšiu časť horskej dráhy, na pohodový režim, na pivné orgie s doktorom Lengyelom, no Krauz pochybovačne krútil hlavou – neveril, že by im osud doprial. Na pár dní nechali kolegov Burgera a Hanzela samých, nech sa s vykopanou kostrou popasujú, ako vedia, no v piatok ich osud dobehol. Nová vražda a zase v piatok! Krauz mal na poobedie úplne iné plány, no záhadná smrť vysokoškolského profesora mu ich prevrátila hore nohami. Namiesto vytúženého voľna sa dvojica detektívov z ničoho nič ocitne uprostred dvoch závažných prípadov,

lebo Burger sa im priznal so starým hriechom, s hriechom z minulosti, ktorý postavil vyšetrovanie kostrového nálezu do úplne iného svetla.

Peter Derňár: *Kladivo* (Lindeni, 2022)

O tom, akí sú skvelí kamaráti, si celý život klamali. Partia kamarátov si počas pandémie zaumieni, že päťdesiatku toho najstaršieho treba osláviť na chate. Dobrá nálada sa vytratí už počas cesty, keď vysvitne, že organizátor medzi nich zavolať aj čudáka, ktorý im bol v detstve dobrý len ako objekt šikany. Atmosféra zhustne po príchode na chatu odrezanú od sveta. Keď ráno nájdu jedného z nich mŕtveho, je ťažké odpovedať na vynárajúce sa otázky. Desivé tajomstvá minulosti vyliezajú na povrch a oni si uvedomujú, že nikdy neboli takí kamaráti, ako si mysleli.

Dominika Sakmárová: *Kórejské halušky. Príbehy z eščí ďalekejšieho Vychodu* (inspira publishing, 2022)

Voľné pokračovanie titulu *Mačací kožuch a ťava pri Čínskom múre. Vždy park a múzeum ničoho – Huňaté bábätka – Pršiaci kaviareň a húsenicové deti – Rámen pre duševné zdravie – Konfuciánske e-maily – Športovanie bez počasia*. Dominika si opäť zbalila kufre a vybrala sa ešte o čosi viac východnejšie. Navyše, tentoraz už nie sama, ale spoločne s celou rodinou. Autorkine kroky totiž smerovali (po Taiwane a Číne) do preplnenej Kórey; do krajiny, ktorá musí byť vo všetkom o krok vpred a v ktorej nič nemôže byť len také obyčajné. V poradí už druhá kniha veselých poviedok z Ďalekého východu tak ponúka poriadnu porciu halušiek na kórejský spôsob, naservírovaných s ľahkosťou a vtipom Dominike vlastným. Na pretras sa dostali nielen upírske jelene, rámen, domáci miláčik kimči a jedlo všeobecne, ale takisto škôlkarsky život, poklony alebo bublinková fólia, ktorá sa v obchodoch rozchytá tak rýchlo ako u nás teplé rožky, a tiež ležérna móda à la páperová vetrovka s gumenými šľapkami naboso – pretože v tejto krajine sa kreatívne žiadne medze nekladú! Skrátka, môžete sa tešiť na ďalšiu zbierku zážitkov, príhod a dojmov zo života na druhej strane zemegule, prekypujúcu podivuhodnosťami a kultúrnymi odlišnosťami, ktoré vás pobavia i udivia, no medziným sa dozviete aj jednu životne dôležitú vec: základom prežitia kórejskej zimy je držať sa pri zemi.

Ludmila Ulická: *O tele duše* (Slovart, 2022)

Existuje hranica medzi životom a smrťou? Je smrť hranicou života? O tele vieme viac ako o duši. Nikto predsa nenakreslí atlas duše. Občas sa však podarí zachytiť akýsi hraničný priestor medzi nimi. A práve tam cítiť jemné vibrácie, sotva badateľné detaily, o ktorých sa takmer nedá hovoriť našim obmedzeným jazykom. No čím dlhšie človek žije, tým silnejšie ho ten priestor priťahuje. Ludmila Ulická vo svojej najnovšej knihe *O tele duše* skúma telo aj dušu svojich hrdinov a opisuje ich v zlomových okamihoch života, keď telesné nemožno oddeliť od duševného.

Kol. aut.: *Tam hore. Nevypovedané príbehy tatranských chát* (madebythe, 2021)

Ide o knihu nevypovedaných príbehov tatranských chát. Nájdete v nej rozprávania a zamyslenia o malých historikách, ale aj skutočných legendách, ktoré by nemali ujsť žiadnemu fanúškovi hôr. Dozviete sa napríklad o tajnej návšteve pápeža na Sliezskom dome, o ťahaní zápaliek na

Rysoch alebo o istej českej turistke a jej svadobnom vene. Ich autorom je publicista Samo Marec, ktorého otec robil chatára hneď na troch z nich. No tými to nekončí. Pri každej z 13 chát je opísaná atmosféra, doplnené zaujímavosti a nadčasové tipy. Nájdete aj autorské fotografie od Jakuba Čaprku a kresby od Ivany Čobejovej. Každá chata tiež dostala svoju originálnu ilustráciu od Adriána Macha.

Dávid Holubjak: *Sám sebe záhadou* (PostScriptum, 2022)

Svätý páter Pio – stigmatizovaný kapucín – je jednou z najvýznamnejších duchovných osobností našich čias. Už počas života priťahoval pozornosť veriacich i neveriacich a fascinácia jeho odkazom pretrváva od smrti v roku 1968 až podnes. Silne oslovil aj súčasného seminaristu, ktorý sa podujal autorsky nanovo prerozprávať jeho príbeh, a to nie len na základe dostupných informácií, ale tiež osobným precítením miest spätých so životom pátra Pia. Kniha však nie je len ďalším obyčajným životopisom, akých je veľa. Autor sa chce podeliť predovšetkým s jeho myšlienkami, ktoré sú poznačené duchovnou zrelosťou a veľkou hĺbkou, ale aj so svojím pohľadom na poslanstvo tohto veľkého svätca. Dôležitú časť knihy tvoria modlitby pátra Pia i rôzne modlitby, ktoré vznikli ako prejav úcty voči svätcovi. Dokumentárnu hodnotu majú plné znenia príhovorov pápeža Jána Pavla II. prednesené pri beatifikácii a svätorečení sv. pátra Pia. Kniha je bohato ilustrovaná fotografiami z jeho života.

Ladislav Kužela – Zuzana Čižmáriková: *Zdravie bez liekov* (Príroda, 2022)

Už Hippokrates povedal, že všetky choroby sídlia v črevách. Ludstvu trvalo viac než 2 400 rokov, kým túto pravdu dokázalo podoprieť faktami. Autori mimoriadne úspešnej knihy *Zdravé črevo a trávenie*, doc. Ladislav Kužela, Ph.D., a Zuzana Čižmáriková, Ph.D., sa v tomto diele podujali prebádať fascinujúce prostredie ľudskej mikrobioty. A keďže náš autor a uznávaný gastroenterológ aj na vlastnej koži vyskúšal, akú zázračnú moc má nad človekom strava, oprávnené môže konštatovať, že k zdraviu sa dokážeme doslova dobre a chutne prejsť. Mikroorganizmy v našom čreve ovplyvňujú nielen zdravie našej tráviacej sústavy, ale aj našu imunitu, metabolizmus, výkonnosť, či dokonca psychiku. Od stavu nášho črevného mikrobiómu závisí, či sa u nás prejavia niektoré závažné civilizačné a chronické choroby, obezita, alergie alebo intolerancie. Preto by sme sa mali o svojich črevných „priateľov“ dobre starať a poskytnúť im, čo potrebujú – a to je strava s čo najrozmanitejšou rastlinnou vlákninou. Mali by sme jesť tak, ako by od toho závisel náš život. Pretože závisí.

Jana Šimkovičová – Veronika Hanáková a kol.: *Lahký reštart* (Supershape, 2022)

21-dňový program na odľahčenie, zoštíhlenie a naštartovanie metabolizmu. Obsah tejto knihy zostavili odborníčky v oblasti výživy a športu tak, aby sa vám podarilo zrýchliť metabolizmus, nakopnúť spaľovanie, získať zdravé návyky a energiu. Skúsená výživová odborníčka a certifikovaná osobná trénerka so špecializáciou na športovú výživu. Absolvovala vysokoškolské štúdium v odbore biochémia a výživa. Aktívne športuje od 10. rokov, je viacnásobná majsterka Slovenska v basketbale. Počas svojej

dlhoročnej praxe pomohla už viac než 1 500 klientom prirodzene upraviť stravu a dosiahnuť trvalé výsledky.

Jana Bašnáková – Eva Vavráková – Jana Zemandl: *Psychológia pre milujúcich rodičov. Prvý rok s bábätkom* (Slovart, 2022)

Kniha je doplnená o dve kapitoly (jedna je zameraná na bábätká, ktoré sa nevyvíjajú podľa tabuliek a druhá myslí na rodičov detí) a vychádza v novej grafickej úprave s ilustráciami Daniely Olejníkovej. Tri psychologičky, vedkyne a mamy detailne rozoberajú prvý rok bábätká. Venujú sa témam, ktoré sú s týmto obdobím úzko späté – vzťahová väzba, temperament, plač a spánok bábätká, jeho emočný aj rozumový vývin. Svoje tvrdenia majú podložené svetovými výskumami, no formulujú ich zrozumiteľne a prívetivo. Zameriavajú sa na praktické témy, ktoré rieši každý rodič – nechať dieťa plakať, alebo ho hneď brať do náručia? Čo robiť, aby dobre spalo? Čo dieťaťko stresuje a ako mu pomôcť? Koľko a ako bábätko stimulovať? Čo je najdôležitejšia úloha rodičov počas prvého spoločného roku s bábätkom, aby mu postavili základy pre šťastný život?

Kniha je základným sprievodcom rodičov na ich spoločnej ceste s bábätkom. „Veríme, že ak sa budeme k našim deťom správať od prvého dňa s rešpektom, bez popieraní ich potrieb a emócií, s pridaním pevných hraníc a pozitívnej disciplíny, vyrastú z nich šťastní a zodpovední dospelí. Veríme, že títo malí ľudia, ktorých nadovšetko milujeme, môžu mať krásny život, môžu byť zdraví, veselí a dobrosrdeční. Môžu veriť sami v seba a v iných ľudí. A predovšetkým, žiť svoj život s ľahkosťou a mať radi seba a iných takou láskou, akou boli milovaní a prijímaní, od kedy sú.“

Martin Poliačik – Linda Lančová: *Poriadok v hlave* (N Press, 2022)

„Ak si chceš upratať v živote, musíš si najprv upratať v hlave,“ píše Martin Poliačik v úvode knihy *Poriadok v hlave*. So spoluautorkou Lindou Lančovou pripravili prehľadného a názorného sprievodcu kritickým myslením, ktorý vás naučí, ako postaviť argument, ako sa správne pýtať, ako kritizovať či ako prezentovať svoje myšlienky. A ako dosiahnuť nielen to, aby s vami ľudia súhlasili, ale najmä to, aby pochopili vaše postoje a východiská. Pretože tak ako hovorí názov jednej z 26 kapitol, niekedy je úsmev po stretnutí viac ako dobre dohodnutý obchod. Martin Poliačik vychádza zo svojej dlhoročnej praxe debatéra a konzultanta, ale aj aktívneho politika a aj vďaka tomu kniha *Poriadok v hlave* obsahuje množstvo názorných ukážok efektívne aj neefektívne vedených rozhovorov a argumentačných výmen, infografiky a grafy, odbornejšie texty venované dejinám kritického myslenia aj vtipné príklady z nám dobre známeho prostredia. Kniha vychádza v knižnej edícii Deníka N ako 50. publikácia v poradí.

Juraj Berzedi – Petra Vlhová: *Petra* (Petit Press, 2021)

Petra Vlhová a ľudia, ktorí stáli pri nej, opisujú cestu na lyžiarsky vrchol. V súčasnosti najúspešnejšia slovenská športovkyňa vydáva oficiálnu autobiografiu. Hovorí, ako sa zo skromného dievčaťa z Liptova nadovšetko milujúceho lyžovanie stala športová hviezda svetového formátu. Vlhová rozpráva o detstve, dospievaní, prvých úspechoch i sklamaníach. Odhaľuje zákulisie lyžiarskeho sveta, opisuje vzťah s najväčšou rivalkou Mikaelou Shiffrinovou, približuje

je život ženy v mužskom svete. Až mrazivo úprimne a otvorene rozpovedala aj strastiplný príbeh spolupráce s bývalým trénerom Liviom Magonim i jeho nečakaný a bolestivý koniec. Unikátnosť publikácie umocňujú kapitoly s jej najbližšími, bývalými trénermi i členmi tímu. Súčasťou knihy je aj výnimočná 40-stranová príloha fotografií z jej súkromného i profesionálneho života. „Keď sa teraz pozriem na veľký glóbus, zjaví sa mi všetko, čo som preň musela obetovať. Spomeniem si na radosť, bolesť i plač. Trofej je sama o sebe veľká a ťažká. Je nádherná, ale pre mňa má omnoho hlbší význam. Je to ocenenie za celú sezónu, za všetky momenty, ktoré budem mať v pamäti do konca života. Momenty, o ktoré som sa doteraz s nikým nepodelila. Som Petra, dievča zo Slovenska, ktoré vyhralo veľký glóbus. A toto je môj príbeh,“ hovorí Vlhová v úvode knihy. A pokračuje tak, ako lyžuje – priamo, naplno a bez zábran.

Kol. aut.: *Zdravo jem, aj šetriť viem. Tajomstvá zdravej a lacného varenia plus 110 receptov od top odborníkov* (Lacuna, 2022)

Ušetríte stovky eur ročne s prvou slovenskou knihou, ktorá vyvracia mýty o tom, že jesť zdravo musí byť drahé. 13 odborníkov spojilo svoje skúsenosti, overené a chutné recepty, aby vám ukázali, že variť zdravo a lacno je možné. Nechajte celú výplatu v obchode a netrávte 2 hodiny denne v kuchyni, ak chcete pripraviť zdravé a lacné jedlo. Pripravili sme pre vás manuál zdravej, a zároveň lacnej kuchyne krok za krokom. Od plánovania, nakupovania, správneho skladovania, spracovania úrody či prehľad neoceniteľných pomôcok v kuchyni. Môžete tak svoj čas a zvyšné peniaze investovať do niečoho zmyslupnšieho – napríklad športu, rodiny, zážitkov alebo oddychu. Chcete jesť zdravo, ale myslíš si, že na to potrebujete polovicu výplaty? Variete polotovary, či jedlá, ktoré síce zasýtia, no majú minimálnu výživovú hodnotu? Bez toho, aby ste si vôbec pripustili, že to môže byť aj inak? Dokonale to poznáme. Vieme, aké to je strácať sa v slede protichodných informácií, nevedieť sa v tých mnohých článkoch na internete vyznať, nechcieť tráviť pol dňa v kuchyni. Vieme, aké to je mať túžbu stravovať sa zdravšie, no stále lacno a vôbec nevedieť, kde začať, čo k tomu treba, koľko to bude stáť, a či to je vôbec možné. Preto sme vytvorili knihu, ktorá ťa prevedie krok po kroku tajomstvami zdravej a lacnej kuchyne tak, aby si dlhodobo nemusela prechádzať problémami, ktorými sme prechádzali my.

Zuzana Zatovič a kol.: *Ako získať peniaze na dobrú vec. Učebnica crowdfundingu pre každého* (Startlab, 2022)

Na Slovensku je veľmi veľa šikovných ľudí, organizácií a iniciatív. Robia zmysluplné projekty či produkty s pridanou hodnotou, no veľa z nich naráža na problém, z čoho to všetko financovať. Pre mnohých môže byť crowdfunding spôsob, ako svoje sny zrealizovať. Dôkazom sú stovky kampaní, ktoré vďaka drobným príspevkom od ľudí na StartLabe získali podporu už viac ako 3,5 milióna eur. Nie každý však crowdfunding pozná a vie ako na to. Tak sme sa rozhodli písať všetko, čo sme sa za 6 rokov fungovania StartLabu o crowdfundingu naučili. Prinášame praktického sprievodcu pre každého, kto má dobrý projekt a hľadá naň peniaze. Učebnica vychádza z našich StartLabových skúseností, no je určená pre každého kto nad týmto spôsobom financovania premýšľa a chce vedieť, ako na to.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školnými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATERNOVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská

Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)

23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odběžená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)

21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
	Čtvrtek	09:00 – 10:30
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport, gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

**Vzpomínka
na XV. všesokolský
slet v roce 2012**

- 9. června 2012** 20.00 Pražská muzejní noc – pohledy ze střechy Tyršova domu
- 16. (17.), 23. (24.), 30. června 2012** – sobota (eventuelně neděle)
10.00 - 18.00 Dny otevřených dveří Tyršova domu
- 16. června 2012** Zahájení výstavy „Sokolská symbolika – Sokol dnes a zítra“
Místo bude upřesněno
- 30. června 2012** 10. 00 Pocta zakladatelům
Místo: Olšanské hřbitovy – mohyla Tyrše a Fügnera

Hlavní dny XV. všesokolského sletu 2012

- 1. července 2012** 10.00 Sletový průvod Prahou
Místo: Václavské nám., ul. 28. října, Národní tř., Smetanovo nábř., Křižovnická, nám. J. Palacha, Široká, Pařížská, Staroměstské nám.
12.30 - 15.00 Pódiová vystoupení sokolských jednot a hostů
– Staroměstské náměstí
15.00 - 16.30 Mše v chrámu sv. Víta na Pražském hradě (celebruje arcibiskup Dominik Duka), spojená s prohlídkou chrámu
16.00 Divadelní představení Poprask na laguně (divadlo Rokoko)
19.00 Slavnostní zahájení sletu: Prodaná nevěsta, Divadlo ABC
21.30 Se Sokolem na rozhledny (s lampióny) – Petřínská rozhledna
- 2. července 2012** 8.00 - 21.30 Zkoušky hromadných skladeb SYNOT TIP ARÉNA Praha a cvičné hřiště Slávie – Eden
14.00 Vystoupení pěveckých sborů v Tyršově domě
16.00 Pódiové pohybové skladby, vystoupení folklorních souborů
Místo: areál Tyršova domu, Staroměstské náměstí, Eden – u Slávie
16.00 Poprask na laguně – divadelní představení, divadlo Rokoko
19.00 Tetička z Radějova – divadelní představení, divadlo Rokoko
19.00 Prodaná nevěsta – divadlo ABC
- 3. července 2012** 8.00 - 13.00 Zkoušky hromadných skladeb
16.00 Pódiové pohybové skladby, vystoupení folklorních souborů
Místo: areál Tyršova domu, Staroměstské náměstí, Eden – u Slávie
- 4. července 2012** 8.00 Projížděčka I. programu hromadných skladeb
12.30 - 19.30 Zkoušky hromadných skladeb II. programu
21.00 Generálka I. programu hromadných skladeb
16.00 Pódiové pohybové skladby, vystoupení folklorních souborů
Místo: areál Tyršova domu, Staroměstské náměstí, Eden – u Slávie
- 5. července 2012** 8.00 Projížděčka II. programu hromadných skladeb
14.00 Generálka II. programu hromadných skladeb
21.00 I. program hromadných skladeb
- 6. července 2012** 14.00 II. program hromadných skladeb a slavnostní zakončení sletu
18.00 Společenské setkání účastníků na závěr XV. všesokolského sletu s kulturním programem v Tyršově domě
- 7. července 2012** odjezd účastníků

Jizerskou padesátku vyhráli Nor Nygaard a Švédka Dahlová, Smutná byla desátá

Jizerskou padesátku vyhráli norský běžec na lyžích Andreas Nygaard a Švédka Ida Dahlová. Češka Kateřina Smutná, která se pro tento závod vrátila mezi elitu po ukončení profesionální kariéry, obsadila po loňském třetím místě desátou příčku. Mezi muži byl z českých závodníků nejlepší dvacátý Jiří Pliska, veterán Stanislav Řezáč obsadil 23. příčku.

V ideálních podmínkách se jelo velmi rychle. Na vlastní kůži to pocítí i nejlepší Čech Pliska. „Bylo hrozně vysoké tempo od začátku. V prvním kopci jsem nechal všechno, takže jsem myslel, že už to nedojezu. Pak už to bylo krásné, pak jsme si jeli svoje tempo ve skupince a bojovali jsme do konce,“ vyprávěl. Dvě místa za ním skončil Švéd s českými kořeny Max Novak, který pomýšlel na boj o vítězství. „Lyže mi vůbec nejely první polovinu, takže katastrofa,“ posteskl si.

Dvojnásobná vítězka Jizerské padesátky Smutná se na chvíli vrátila do závodů desátým místem. „Rozhodně jsem spokojená, mým cílem bylo být do desátého místa a jsem přesně desátá. Hrozně se mi to dneska líbilo. Ale prvních pět kilometrů, to pro mě byla sebevražda. Bylo to strašně rychlé, ty holky jsou rozzávoděné. Pak se to nějak rozjelo a jelo se mi fakt hezky,“ pochvalovala si.

Dvě medaile z OH nejsou propadák

Medailistky Ester Ledeczká a Martina Sáblíková

Šéf české olympijské mise Martin Doktor míní, že získání dvou medailí na zimních hrách v Pekingu není propadák. Předseda Českého olympijského výboru Jiří Kejval ocenil, jak se sportovci v Číně prezentovali. Oba vyzdvihli především medailistky Ester Ledeczkou a Martinu Sáblíkovou a věří, že za čtyři roky v Itálii se Češi předvedou jako v úspěšné éře.

Avšak podle předsedy Národní sportovní agentury Filipa Neussera nelze dvě medaile považovat za úspěch. Neusser opět připomněl myšlenku preferovaných sportů a zdůraznil, že stát bude muset do sportu více investovat.

V Pekingu získali Češi jediné zlato díky Ledecské, která dominovala paralelnímu obřím slalomu na snowboardu. Bronz přidala Sáblíková na pětikilometrové trati. Obě skončily ještě čtvrté. Umístění těsně pod stupni vítězů oplakala biatlonistka Markéta Davidová.

Češi tak skončili v pořadí zemí podle hodnoty cenných kovů na děleném 21. místě. Výprava dosáhla nejhorší bilance od roku 1994. XXIV. zimní olympijské hry v Pekingu zakončil ceremoniál, při kterém nastoupili na plochu Národního stadiónu představitelé všech 91 zúčastněných výprav. Českou vlajku nesla Martina Sáblíková. Příští ZOH 2026 budou hostit Milán a Cortina.

Ledeczká ve sjezdu na stupních vítězů v Crans Montaně

Česká lyžařka Ester Ledeczká skončila poprvé v kariéře dva dny po sobě v lyžařském závodě na stupních vítězů. Po vítězství ve sjezdu ve švýcarské Crans Montaně dojela v dalším sjezdovém závodě Světového poháru druhá. Vyhrála Švýcarka Nuferová. Po životním víkendů ve Švýcarsku se šestadvacetiletá Ledeczká posunula v hodnocení sjezdu o devět míst na čtvrtou příčku. Ve sjezdu skončila mezi nejlepší trojicí v pohárovém seriálu potřetí za sebou. Před olympiádou brala bronz v Cortině d'Ampezzo. Na stupně vítězů na lyžích se dostala poosmá a celkově už po jedenáctičtáté, třiatřicetkrát to dokázala na snowboardu v paralelních disciplínách.

Kašpárková získala Cenu Věry Čáslavské

Osmou držitelkou Ceny Věry Čáslavské za mimořádné zásluhy žen ve sportu a olympijském hnutí je bývalá atletka a mistryně světa v trojskoku z roku 1997 Šárka Kašpárková. Skleněnou trofej převzala padesátiletá majitelka bronzu z her v Atlantě na Olympijském festivalu v Brně, kde žije.

Ocenění je pojmenováno po sedminásobné olympijské vítězce Čáslavské, která byla výjimečnou sportovkyní i silnou osobností společenského života. Jako první cenu v roce 2014 získala kajakářka Štěpánka Hilgertová, loni byla laureátkou bývalá běžkyně na lyžích Květa Pecková.

Zemřel Eduard Marek, nejstarší český skaut

Ve věku sto čtyř let zemřel Eduard Marek, dlouholetý člen skautského hnutí, kterého za druhé světové války věznil nacisté a po únoru 1948 komunisté. Marek, skautským jménem Hroznýš, se podílel na obnovení skautské organizace v roce 1968 i po roce 1989. Byl nejstarším skautem v Česku a mimořádným člověkem, sdělila ČTK mluvčí organizace Junák Barbora Trojak.

Eduard Marek se narodil v roce 1917 v Praze. V roce 1936 nastoupil jako dobrovolník na vojnu k prvnímu leteckému pluku TGM, po demobilizaci v roce 1939 se ujal vedení rodinné realitní kanceláře. Za války byl tři měsíce vězněn za pomoc židovskému kamarádovi, ilegálně působil

ve skautu, zúčastnil se Pražského povstání. Po válce obnovil svou realitní kancelář a vedl junácký oddíl. Po komunistickém puči v únoru 1948 spoluzakládal odbojovou skupinu, následující rok byl zatčen a za „protistátní činnost“ odsouzen na deset let, na svobodu se dostal po sedmi letech. Spolu s ním byla odsouzena i jeho manželka, jejich tehdy pětiletý syn skončil v ústavu v Počernicích, popsala osud Eduarda Marka organizace Paměť národa, která sbírá svědectví pamětníků minulého století.

Marek, který měl přezdívku Hroznýš, byl celoživotním skautem. Myšlenky hnutí udržoval i během dlouhých let, kdy byl skauting v českých zemích zakázán. V roce 2019 představili čeští skauti a skautky jeho příběh také na Světovém skautském jamboree v USA, uvedl na webu Junák.

Zemřel Ludvík Šablatura

V novojičínské nemocnici zemřel v sedmadevadesáti letech Ludvík Šablatura, který byl za války odbojářem a zažil kruté výslechy na gestapu. Za odbojovou činnost dostal vyznamenání. Po válce se Šablatura jako lyžař sdruženář dostal do akademického reprezentačního družstva. Vystudoval lesnictví a usadil se v Harrachově. Podle deníku

Blesk se zasloužil o výstavbu tamních skokanských můstků včetně mamutího a také běžeckých tratí.

Něco na odlehčení v době corony

Netajím se tím, že v době pandemie a drastických epidemiologických opatření není příjemné pracovat v nemocnici. Denně to zakouším na vlastní kůži: neustálé kontroly při vstupu do nemocnice, třikrát týdně povinné PCR-testování, povinné tři očkovací dávky, během celé osmihodinové služby povinné nošení FFP2 masky, převlékání do hygienických ochranných plášťů v případě, že má pacient covid, atd. Každému pak přijdou vhod momenty, kdy se může trochu zasmát, rozveselit, uvolnit. Někdy to jsou i docela banální situace. Tak třeba dvě takové úsměvné události z uplynulého týdne.

V jednom svém textu z minulého roku jsem se již zmínil o podobné události, když jeden z mých kolegů, vozičkář, původem Srb, žijící ale již mnoho let v Rakousku, vyslovil úsměvnou myšlenku v tom smyslu, že ne každou větu je nutné komentovat: „Jsem hluchý, nevidím dobře, navíc jsem cizinec, ne všemu rozumím, a tak jsem radši zticha...“

Při krátkém setkání s ním v malé místnosti určené pro chvilky odpočinku, kde si můžeme během práce udělat pauzu, vypít kávu nebo něco sníst, vidím, jak si spolu s jiným kolegou-vozičkářem, Rakušanem, prohlížejí na mobilu ojeté sportovní automobily. (Zmínku o původu vyslovuji jen proto, že více než polovina členů mé kliniky jsou lidé pocházející z různých zemí světa; kdyby to byli jen „čistokrevní“ Rakušané, museli bychom kliniku zřejmě zavřít pro nedostatek odborného i méně odborného personálu.) Najednou „můj“ Srb, ukazuje svému kolegovi, co právě objevil, vyřkne: „Hele, podívej na tenhle Dodge Viper pro dvě osoby, kabriolet, desetiválec s objemem osmi litrů, dívej na ten výkon a zrychlení, to tedy čumím!“ Oba dva se pak chvíli kochají pohledem na to auto zobrazené v malém mobilu. Vyndával jsem právě svůj šálek kávy z automatu, a aniž bych se podíval, o jaké auto se jedná, jsem jen stroze poznamenal: „Víte ale, pánové, kolik takové auto spálí benzínu a jak je to drahý a neekologický provoz?“ Chtěl jsem je samozřejmě jen trochu poškádlit, auto bych jim zcela jistě přál, otázku financí či ekologie jsem vůbec nemínil řešit. Rychlá reakce Srba mne ale přiměla k výbuchu smíchu: „Petře, když se ti zalíbí nějaká mladá, hezká holka, třeba modelka, tak vůbec neřešíš otázku, kolik stojí šminky, kadeřnice nebo boty či šaty, které ta krasavice nosí. Ta holka se ti prostě líbí a všechno ostatní bereš automaticky jako nutné »příslušenství«.“

Téhož dne mě rozesmála ještě jiná, zdánlivě obyčejná a všední událost. Na ozařování k nám teď chodí jedna stoletá paní. Běžně již lidi v takovém věku neozařujeme. Jednak se ho málokdo dožije, jednak je organismus tak starých lidí všeobecně natolik oslabený, že by jim ozařování, které s sebou nese mnohdy celou škálu vedlejších účinků, udělalo spíše zle než dobře. Tato paní je však absolutní výjimka! Její jediný sedmasedmásátiletý syn, bývalý profesor latiny a řečtiny na gymnáziu, vypadá oproti ní jako stařeček. Jeho stoletá matka je naopak velice čiperná, nesmírně pohyblivá, akční, má smysl pro humor a dá se s ní bavit o čemkoliv. Na ozařovací stůl vyskočí jako srnka a pak se ještě bez jakéhokoli reptání nechá připoutat speciální fixační maskou přes celý hrudník, krk i hlavu. Musí se přitom do půl pasu obnažit, což ale velice rychle a samozřejmě udělá.

Bydlí sama, všechno, co potřebuje, si sama zařídí, nakoupí, vypere atd. Vždy, když k nám přijde, ji všichni co nejsrdečněji pozdravíme, je velice milá a příjemná. No a v tento den, jen co vstoupila do ozařovací místnosti, jsem jaksi spontánně rozevřel náruč: „Sie sind ein Lichtblick für uns.“ („Jste pro nás potěšením.“) Paní se na mne udiveně podívá: „Jak to? Myslela jsem, že jsem pacient jako každý jiný.“ „Ne, nejste jako každý jiný,“ já na to. „Vy jste vždycky dobře naladěná, usmíváte se, nikdy nelamentujete, s vámi se dá žertovat a mluvit o všem.“ Paní mírně zrudla, trochu nervózně vyskočila na ozařovací stůl a chtěla si lehnout. Já jsem ji ale zastavil a říkám: „Ne tak rychle, prosím, nejprve se musíte odstrojit, jinak nebude pasovat maska, která je zhotovena speciálně jen pro vás.“ Paní, očividně vyvedená z míry, neustále kroutí hlavou a sama pro sebe si říká: „Das mir noch so etwas passiert.“ („No teda, že se mně stane něco takového...“) V tom momentu mi došlo, jak jsem jí vlastně svou dobře míněnou poznámkou zmaťl.

Ano, asi tak, jako když hoch, kterému se líbí nějaká mladá holka, si jednou konečně troufne a vysloví na její adresu kompliment, holka zrudne, zatetelí se a dojde jí, že se jí ten mladík taky líbí a že jí jeho poznámka vlastně potěšila.

Inu, co jsem měl dělat, znovu jsem vybuchl ve smích. Má mladá rakouská kolegyně, která byla u toho, všechno viděla a slyšela, se taky od srdce rozesmála, a tak jsme se dlouze smáli všichni, protože i stará paní se přidala...

Středa, 26. ledna, jako každý jiný všední den v pandemii. Ale tyto dvě malé události z něj udělaly den vlastně radostný a výjimečný. Kéž by takových dnů v našich životech bylo co nejvíce...

Peter Žaloudek, Vídeň, 28. ledna 2022

Výzva: Potřebujeme vaše vzpomínky! Projekt digitalizace audiovizuální historie 2022

V rámci Jubilejního roku vídeňských Čechů a Slováků popovídáme fotografie, amatérské filmy a videa, ale i písemnosti jako pohlednice a dopisy.

V první polovině roku 2022 chceme sestavit co nejbohatší archiv, kde v digitalizované podobě uspořádáme vše, co připomíná historii Čechů a Slováků ve Vídni.

Počínaje vlnou, která do centra monarchie přišla v druhé polovině 19. století, si budeme všimát historických událostí jako reemigrace po druhé světové válce (zelená karta), zlomových let 1968 a 1989 a následného vývoje až po současnost.

Cílem projektu je shromáždit dobové dokumenty, digitalizovat a archivovat je a tím je ukotvit v kolektivní paměti vídeňských Čechů a Slováků. Stále existuje mnoho cenných audiovizuálních důkazů, jako jsou fotografie, amatérské filmy a další dobové dokumenty, které bychom rádi uchovali pro naši společnou historii.

Poskytněte nám, prosím, své materiály a tím i část své rodinné historie. Zavolejte nebo napište nám co nejdříve a my Vaše cenné dokumenty u Vás vyzvedneme a po digitalizaci Vám je přivezeme zpět. Můžete nám je také přinést nebo poslat. Jako poděkování pro Vás vytvoříme elektronickou verzi Vašich materiálů a předáme Vám ji spolu s originály.

S vašimi dokumenty budeme zacházet s veškerou úctou a vědeckou vážností. Materiály budou sloužit výhradně k účelům odborné historické práce, samozřejmě v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů a étosem novinářské práce.

Těšíme se na rozsáhlý audiovizuální archiv vídeňských Čechů a Slováků!

Školský spolek Komenský (sekretariát v 1. patře)

tel. 01-713 31 88-0

office@komensky.at

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Audiovizuální kamínky do sdílené mozaiky

Dr. Karel Brousek je historik a v Jubilejním roce vídeňských Čechů a Slováků se významně podílí na projektu digitalizace audiovizuální historie. Co z osobních záznamů má historickou hodnotu a jak digitalizace zachraňuje rodinné památky?

Víme, že v rámci Jubilejního roku vídeňských Čechů a Slováků byl zahájen projekt digitalizace audiovizuální historie, kde máme sdílet svá rodinná alba a filmové nahrávky. Jak projekt vnímáte Vy jako historik?

Jsem rád, že se tato iniciativa uskutečňuje a považuju ji za velkou šanci, protože vím, že množství materiálů už byla zničena nebo je lidé vyhodili. Jsem přesvědčen, že se hodně cenných dokumentů najde a že budeme schopni vytvořit pestřejší obraz naší minulosti.

S jakými dokumenty chcete, aby se na Vás lidé obraceli?

Mám v ruce konkrétní příklad, takzvané Feldpostkarten, pohlednice z fronty z první světové války. Ve svém skromném osobním archivu jich několik mám. Jsou psané česky a vojáci píšou domů do Vídně, takže není pochyb, že se jedná o vídeňské Čechy. Na pohlednici je obrázek, text,

Dr. Karel Brousek

je tam napsáno, v jaké rotě ten člověk sloužil, a hlavně datum. Velice bych uvítal, kdyby v archivu pak někdo třeba poznal svého pradědu a něco osobního ke snímku připsal. Přeju si, aby díky archivu vznikla živá a bezprostřední komunikace, aby lidé vpisovali i své osobní zážitky, které nemusí být podloženy fotografií nebo filmem.

Dejme tomu, že mám doma staré snímky, filmy, diapozitivy a uvažuji, jestli je mám dát k dispozici. Co se s mými materiály bude dít?

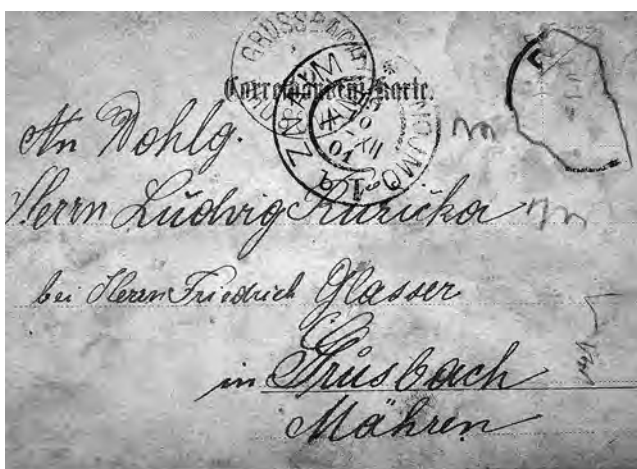
Materiály vyzvedneme, projektový tým je prohlédne a zjistí, zdali je digitalizace technicky možná a které části by byly přínosné pro veřejný archiv. Vytvoříme digitální verzi a poděkujeme poskytovateli tím, že dostane své rodinné dokumenty v digitální formě, kterou si uloží na počítači, a může si je prohlížet, zpracovávat, rozepisovat. Originály mu přivezeme zpět spolu s touto digitální kopií. Jsme schopni zpracovat jakýkoliv formát, předpokládám například, že přijde množství záznamů na VHS. Tam je zajímavé, že digitalizací se dá kvalita záznamu zlepšit, a ještě lepší je, že jsme schopni záznamy na VHS vůbec zachránit. Videá na kazetách VHS potřebují pohyb, musí se každých pár měsíců přehrát, jinak postupně ztrácejí na kvalitě. Záznamy se znehodnocují prostě tím, že dlouho leží. Když jsme v mediálním oddělení ministerstva školství zpracovávali staré záznamy, tak jsme z různých univerzitních institutů dostávali natolik poškozené „ležáky“, že bylo těžké je napravit.

Máte jako historik zkušenosti se zpracováváním audiovizuálních materiálů?

Právě jsem dokončil rozsáhlý projekt, který trval téměř dva roky, kde jsme přehrávali videozáznamy natočené ve starém videoformátu. Je to projekt „Ich war im KZ“, jedná se

Handwritten text in cursive script, likely a letter or document related to the Sokol organization.

Ukázka tzv. Feldpostkarte

o výpovědi čtyř svědků a filmové materiály byly už vážně poškozeny. Bylo to velmi pracné, ale zvládli jsme to tak, že se na to dá dívat! Zachránili jsme velmi zajímavý dobový komentář.

Jak se bude archiv prezentovat, jakým způsobem se dozvíme, co všechno se už v archivu nachází?

Archiv bude přístupný v digitální podobě, tedy online na webových stránkách. I kdyby slovo digitální nebo online mělo někoho znejistit: v Sokole znám celou řadu starších členů, kteří si nechávají pomoci od vnuků a vnuček; kupříkladu při zasedání přes Zoom vidím často mladé lidi, jak pomáhají dědečkům a babičkám, a díky nim on-linová komunikace funguje velmi dobře.

Jakým způsobem budou příspěvky uspořádány?

Webová stránka nabízí více možností řazení, třídění a vyhledávání, třeba podle časových úseků, podle spolků, podle okresů. Kupříkladu mé pohlednice z fronty budou jednoduše k nalezení pod epochou první světová válka.

Řekněte nám něco o zpracování vídeňských archivů.

Ohledně české dokumentace vídeňského života vím, že existuje archiv, který byl původně v 5. okrese a nyní se nachází ve vídeňském etnologickém muzeu, ale nemám aktuální informace o tom, v jakém stavu se nalézá. Jsem zodpovědný také za sokolský archiv, kde jsme již měli dohodnutou spolupráci s pražským Národním archivem;

vzali jsme si příklad ze školského spolku Komenský, kde tato kooperace vedla k dobrým výsledkům. Archiv musí zpracovávat odborníci, archiváři. Sokol už měl s Národním archivem všechno vyjednané a schválené, měli jsme zajištěné financování, a tu přijde covid. Doufám samozřejmě, že se nám podaří uskutečnit tuto spolupráci jak pro sokolský archiv, tak pro projekt digitalizace audiovizuální historie.

Co to znamená pro nás?

Rád bych zdůraznil, že lidé často podceňují význam dobových dokumentů, které mají doma. Možná si řeknou, jaký to má mít pro někoho význam anebo že je to je pouhý detail z osobního života a koho by to zajímalo. Pravda je, že všechny drobné zážitky dohromady tvoří mozaiku, které říkáme historie. Vážně, potřebujeme Vaše rodinné vzpomínky.

Pokud máte dobové materiály a jste ochotni je sdílet, obraťte se prosím na:

Školský spolek Komenský (sekretariát v 1. patře),

Sebastianplatz 3, 1030 Wien,

tel.: 01-713 31 88-0,

e-mail: office@komensky.at;

Vídeňské svobodné listy

Margaretenplatz 7/2/4, 1050 Wien,

úřední hodiny ve středu, 11-17 hod.,

tel.: 0664 1968287,

e-mail: chaloupkova.vsl@gmail.com;

anebo přes webové stránky Jubilejního roku vídeňských Čechů a Slováků: www.wien-cz-sk.at.

Jubilejní rok vídeňských Čechů a Slováků zahájen

Ve středu 26. ledna 2022 se konaly dvě slavnosti zároveň: Školský spolek Komenský (ŠSK) oslavil na den přesně 150. výročí svého založení a zároveň byl zahájen Jubilejní rok vídeňských Čechů a Slováků.

Setkání za účasti představitelů spolků, škol, médií, českého i slovenského velvyslanectví se konalo v české škole na Sebastianplatz, což souvisí také s tím, že školský spolek poskytuje jubilejnímu roku organizační zázemí. V průběhu roku se budou konat akce od sportovních a školních přes náboženské po kulturní a společenské. Páteř jubilejního roku tvoří sedm stěžejních akcí, kterých se zúčastní několik set vídeňských Čechů a Slováků.

Jak při zahájení zdůraznil Karel Hanzl, tvoří rok 2022 jedinečnou příležitost prezentovat vídeňské Čechy a Slováky jako početnou a pestrou komunitu, která je schopna pořádat hodnotné akce na prominentních místech.

Všechny spolky a organizátoři se mohou kdykoliv obrátit na organizační tým ŠSK a svou akci do jubilejního roku přihlásit (nedávno přibyla letní slavnost na závěr školního roku). Nejdůležitější podmínkou je, aby akce prezentovala českou/slovenskou komunitu a v nejlepším případě komunikovala směrem k rakouské veřejnosti. Pořádající spolky mohou využít pomoc s propagací a organizováním protiepidemiologických opatření, mediální partneři budou průběžně informovat o akcích a projektech.

Jedinou událostí, která se nebude konat ve Vídni, je ekumenická bohoslužba v chrámu svatého Víta v Praze

27. dubna. Pro žáky Komenského škol, doprovodné osoby pro žáky mateřské a obecné školy a pro učitele je tato akce zdarma, ostatní budou hradit organizační příspěvek ve výši 125 EUR na osobu, počet míst je omezen.

Každým dnem přibývají informace; najdete je na www.wien-cz-sk.at ve třech jazykových mutacích. V neposlední řadě upozorňujeme firmy na příležitost prezentovat se na všech akcích i v doprovodných mediálních výstupech; informace o sponzorském balíčku poskytuje organizační tým. Informace a kontakt: wien-cz-sk.at.

Stěžejní akce budou mediálně nejvíce sledované. České i slovenské spolky se dokážou na veřejnosti působivě prezentovat; bylo by vynikající, kdyby praporečníci a praporečnice mohli doprovázet nejdůležitější akce jubilejního roku. S organizací a technickými záležitostmi rádi pomůžeme. Vyzýváme spolky, které by se mohly zúčastnit s prapory, aby nás kontaktovaly (na: wien-cz-sk.at/kontakt).

Máte zájem se některé z akcí zúčastnit jako publikum? Na sedm stěžejních akcí je třeba se přihlásit předem; po-

čet míst pro návštěvníky je omezený. Pokud se chcete zúčastnit kupříkladu bohoslužby ve Vídni či v Praze, napište nám prosím prostřednictvím kontaktního formuláře na wien-cz-sk.at/kontakt.

Seznam akcí v rámci jubilejního roku bude průběžně doplňován o hodnotné akce, které spolky či organizátoři sdělí organizačnímu týmu. Průběžně aktualizovaný seznam přihlášených akcí najdete na www.wien-cz-sk.at.

Volksgruppen erhielten 2020 insgesamt rund 3,9 Mio. € Förderungen

Bericht über Zuschüsse an Volksgruppen liegt Nationalrat vor

Wien (PK) – Aus einem Gesamtbudget in der Höhe von 3.868.000 € erhielten die sechs anerkannten österreichischen Volksgruppen im Jahr 2020 Mittel zum Erhalt ihrer Infrastruktur sowie für eigene Projekte. Die meisten Fördermittel gingen dabei mit 1.295.140 € (32,64 %) an die slowenische Volksgruppe, gefolgt von der kroatischen (1.161.785 €; 29,28 %) und der tschechischen (549.475 €; 13,85 %). Ungarn und Roma erhielten 435.355 € (10,97 %) bzw. 406.800 € (10,25 %) der Fördergelder, an die slowakische Minderheit flossen 118.800 € (2,99 %), berichtet das Bundeskanzleramt (III-575 d.B.).

Gesetzlich festgeschriebenes Förderziel ist, Sprache und Kultur der autochthonen Volksgruppen als Zeichen der Vielfalt Österreichs zu erhalten. Förderwürdige Projekte in diesem Zusammenhang gab es in den Bereichen Medien, Kultur, Bildung, Wissenschaft und Forschung, sowie Sport. Die Förderung von Sportvereinen dient nicht zuletzt der Sprachvermittlung bei Kindern und Jugendlichen, wobei laut Bericht gerade in der tschechischen Volksgruppe

Reprezentační a maturitní

Ples

vídeňských Čechů a Slováků

9. dubna 2022
v Parkhotelu Schönbrunn
Hietzinger Hauptstraße 10 - 14
1130 Wien

Zahájení plesu 21 h
Otevření sálu 20 h
Společenský oděv

VSTUPENKY

Předprodej 45€ / studenti 25€
Večerní pokladna 50€ / studenti 30€
Rezervace stolu, resp. místa: 5 €

Předprodej: Sekretariát SSK
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
01/713 31 88 0
event@komensky.at

auch generationenübergreifende Sportvereine eine besondere Rolle für den inneren Zusammenhalt der Volksgruppen bilden.

Großteil der Mittel für Strukturförderung

Der Großteil der Volksgruppenförderungsmittel wurde im Jahr 2020 für die Strukturförderung aufgewendet (2,44 Mio. € bzw. 62 %). Für Projekte stellte der Bund 1,52 Mio. € oder 38 % der Mittel bereit. Wie schon in den Vorjahren zeigte sich, dass vor allem Volksgruppenorganisationen, die prioritär in der volksgruppensprachigen Kinder- und Jugendbildung aktiv sind, einen hohen Förderbedarf zur Abdeckung des Strukturaufwandes haben. Darunter fallen etwa Personalkosten und Mieten für Kinderbetreuungseinrichtungen oder außerschulische Lernhilfe.

Unter den Volksgruppen waren bei der Strukturförderung mit 81,37 % die Tschechen Spitzenreiter, gefolgt von den Roma mit 78,36 % der ihnen zugewiesenen Mittel. Bei der Projektförderung lag mit 66,60 % die kroatische Minderheit an der Spitze. Generell bilden meist Zeitschriften und andere Druckwerke der Volksgruppen einen Schwerpunkt bei geförderten Projekten. Die kroatische Volksgruppe widmete rund zwei Drittel der Gelder aus der Fördersparte Wissenschaft und Forschung einem mehrjährigen Projekt zur Erforschung und Erfassung aller burgenländischkroatischen Ortsdialekte.

Parlamentskorrespondenz Nr. 156 vom 22. 2. 2022

Peter Lančarič – Jozef Sedlák:

Die Welt der Goralen

Galerie auf der Pawlatsche

17. 03. – 18. 04. 2022

Vernissage: Donnerstag, 17. 3. 2022 18:30 (Einlass 18:00)

Letzte Ausstellung – Galerie wird geschlossen!

Institut für Slavistik, Universitätscampus/AAKH
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3, gegenüber Narrenturm
https://www.univie.ac.at/pawlatsche/naechste_ausstellung.htm

Hinweis der Betreiber der Galerie

Klar, die Pandemie hat auch uns stark zugesetzt. Aber ans Aufhören dachten wir schon früher (Nachfolgeproblematik, stagnierende Resonanz, Finanzierungsprobleme u.a.). Jetzt aber ist es so weit: Diese Ausstellung ist die letzte, mit der Dernière geht die gesamte Ausstellungstechnik in die Slowakei, nach Trnava an die Katedra umeleckej ko-

munikácie FMK, zuhänden von Herrn Jozef Sedlák (der übrigens auch hier auf der Pawlatsche schon ausgestellt hat). Die „Pawlatsche“ hat ihre Rolle erfüllt, sie hat sich einen in den osteuropäischen Nachbarländern guten Namen erworben, es ist gelungen die Elite der zeitgenössischen Dokumentar Fotografen insbesondere Tschechiens und der Slowakei sowie anderer Länder und da vor allem auch junge Talente zu präsentieren und ihnen eine Plattform zu bieten. Wir sehen unsere Aufgabe insofern erfüllt, als wir in Koll. Josef Sedlák und seinem Team eine geeignete Nachfolge sehen, in der sich Ausstellungen und pädagogische Arbeit in idealer Weise verbinden, möglicherweise erfolgreicher und nachhaltiger als es uns hier auf der „Pawlatsche“ gelungen ist.

Wir werden versuchen, die Galerie virtuell weiter zu führen, allerdings vorwiegend mit eigenen Projekten.

Wir danken allen, die uns über die vielen Jahre die Treue gehalten haben!

Gero Fischer – Vladimír Kočí

Představujeme: Spisovatelka Didi Drobná

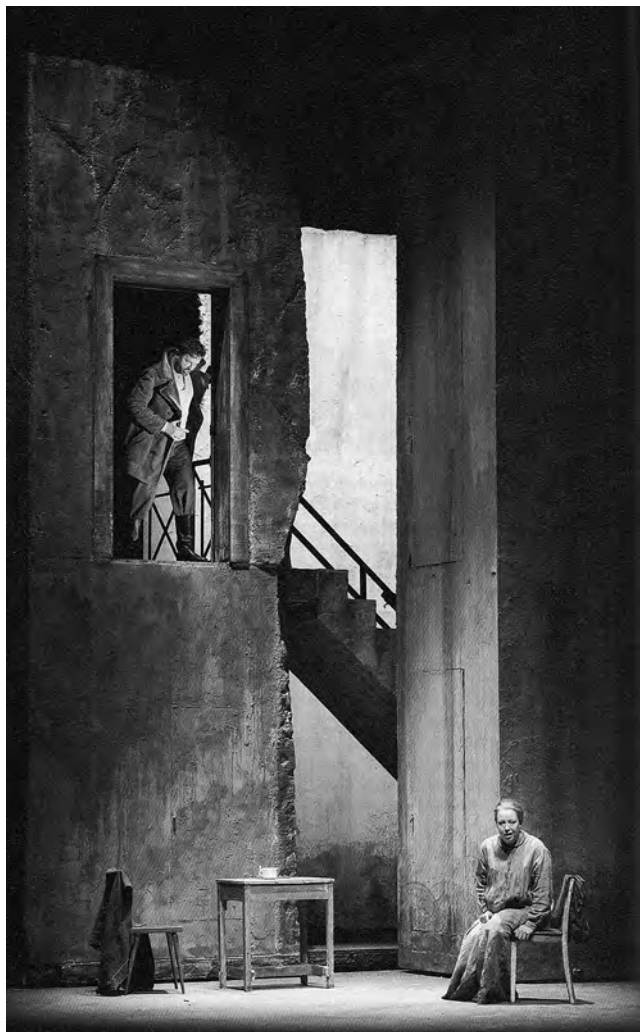
Mala tri roky, keď sa rodičia rozhodli vymeniť Bratislavu za Viedeň. Dnes má 30. Za sebou štúdium na dvoch univerzitách so zameraním na germanistiku a komunikáciu. Navyše je autorkou dvoch románov, za ktoré dostala u susedov množstvo uznání, aj cenu ministra kultúry. Didi Drobná, úspešná rakúska spisovateľka so slovenskými koreňmi.

Pracuje na komunikačnom oddelení v IT spoločnosti, prednáša na univerzite, je členkou hodnotiacich komisií v prestížnych literárnych súťažiach, rada cestuje a chodí po kopcoch.

Didi Drobná se narodila v Bratislavě v roce 1988 a od roku 1991 žije ve Vídni. Vystudovala německý jazyk a literaturu a komunikační studia se zaměřením na mediální gramotnost a digitální média. Za své literární počiny obdržela několik ocenění, za svůj první román získala Literární grant od rakouského Ministerstva školství, umění a kultury. Jejími nejnovějšími úspěchy jsou stipendium Miry Lobe za literaturu pro děti a mládež od Rakouského spolkového kancléřství a cena za scénář Rakouské poroty pro scénář. Od roku 2018 učí na Institutu jazykových umění na univerzitě užitého umění. Její další román *Als die Kirche den Fluss überquerte* vydal Piper v roce 2018. Její třetí román *Was bei uns bleibt* vydal Piper v Mnichově koncem roku 2021.

Janáčkova Jenůfa

Malý vesnický svět se stává dějištěm velkého rodinného dramatu i tragédie v opeře *Její pastorkyňa* od Leoše Janáčka, kterou svět zná pod titulem *Jenůfa*. Pod tímto názvem, ale s dodatkem *Její pastorkyňa (Ihre Stieftochter)*, ji uvedl vídeňský Theater an der Wien / Divadlo na Vídeňce.

Janáček operu podle dramatické předlohy Gabriely Preissové psal poměrně dlouho a během jejího vzniku mu zemřela dcera Olga, již také dílo věnoval. Po brněnské premiéře v roce 1904 trvalo dalších dvanáct let, než byla uvedena v pražském Národním divadle v úpravě Kovařovice. Tam ji mimo jiné slyšel Max Brod, který text vesnického dramatu přeložil do němčiny a pomohl mu svým vlivem do Vídeňské dvorní (dnešní státní) opery.

Nová vídeňská inscenace nizozemské režisérky Lotte de Beer, mj. ředitelky Wiener Volksoper, v zásadě ponechává *Její pastorkyni – Jenůfě* velkou dávkou vesnického koloritu, zachází s ním ale svérázně a do popředí staví postavu Kostelničky. Režisérka vede účinkující občas až k přímočarým ilustracím: když ve druhém dějství Števa jen nerad přichází na návštěvu ke Kostelničce, stojí ve dveřích v prvním patře, od nichž nevedou schody dolů. Nakonec se dovnitř dostane velkou oklikou. Laca, který se sám od sebe chodí vyptávat na Jenůfu, má jasno i v tom, kudy jednoduše vejít.

Scénu Christofa Hetzera tvořila stavba věznice s pavlačí a naznačenou celou. Děj opery se od začátku až do konce odehrával takřka na jedné scéně, a to ve věznici, kde si Kostelnička odpykává trest a myslí na dosavadní dění, což je někdy trochu nepochopitelné, když právě nemá na scéně co dělat. Variabilní budova je postavená na točně.

Kostýmy výtvarnice Jorine van Beek mají vypovídat o vnitřním životě postav i celé vesnice. Například při ná-

vratu od odvodu mají muži část oděvu na zádech z vlčích kožešin. Dočetla jsem se, že Kostelnička měla vidět v opilých mužích, kteří obklopili Jenůfu, vlky. Smysl by mělo dát i vesnické chudinské oblečení – kroje, což byla pestrá směšinka všeho možného. Po jevišti se dvakrát prošlo podivné procesí připomínající něco mezi masopustními maškarami a inkvizičním průvodem, který mezi sebou vedl těhotnou dívku, krátce ostříhanou. Mně proběhla hlavou Jana z Arku, kterou vede inkvizice na popravu upálením, což určitě nebylo správné rozluštění režijního úmyslu.

Hudební nastudování dirigenta Marca Albrechta bylo podle vídeňských kritiků měkké a ze začátku se prý zdálo, jako by Vídeňský rozhlasový orchestr pod jeho vedením hrál až příliš lyricky. Což možná byl stav premiéry, to se ale bohužel změnilo při dalším představení, naopak té lyrčnosti bylo pozřídka, převládala jakási hlučnost. I vynikající hlasy některých protagonistů částečně nezvládly slovní melodiku Janáčkovy textu a vyzněly tvrdě. Tříaktová opera se hrála s jednou přestávkou.

V roli Laci se úspěšně představil český tenorista Pavel Černochoch, Števu neméně úspěšně ztvárnil slovenský tenorista Pavol Bršlík-Breslík. Světлана Aksenová jako Jenůfa byla lyrická a dojemná, wagnerovská pěvkyně Nina Stemme coby Kostelnička je žena s hlasem i vůlí jako ocel.

Z jejího psychického zhroucení po vraždě dítěte jde strach. Menší roli stařenky Buryjovky zpívala mezzosopranistka Hanna Schwarz, podobně jako Stemme známá z wagnerovských inscenací. Podobně výmluvná byla Václava Krejčí Housková (sólistka Janáčkova divadla v Brně) jako Rychtářka, která netuší, že její poznámky přivádějí Jenůfu k zoufalství. V malé roli rychtářčiny dcery Karolky se neztratila ani Valentina Petrajevová. Dobrou práci odvedl sbor Arnold Schönberg Chor. Obecenstvo přijalo Jenůfu dlouhotrvajícím potleskem.

Theater an der Wien uvedl *Jenůfu* jako poslední operní inscenaci před dlouhou rekonstrukcí, která začala v březnu. Na dva roky se tak uzavře divadlo, které založil libretista *Kouzelné flétny* Emanuel Schikaneder, ředitel divadla, který v něm poskytl byt i Beethovenovi. V posledních letech Theater an der Wien vytvářelo svůj hlavní program stagionovým způsobem – každý měsíc uvádělo pouze jednu pečlivě nastudovanou inscenaci v jednom pěveckém obsazení. Přednost dostávala barokní díla, opery 20. století a méně obvyklé tituly. Po dobu rekonstrukce divadlo dočasně přesídlí do haly E ve vídeňské MuseumsQuartier.

Stručný děj *Její pastorkyně*: Laca je odstrkovaný nevlastní bratr Števy, Jenůfina milého, se kterým čeká dítě. Jenůfa těhotenství tají a spěchá se svatbou, avšak Števa se vrátí od odvodu opilý. V té chvíli do událostí poprvé zasahuje Kostelníčka – pěstounka osiřelé Jenůfy. Zakáže jí sňatek s věčně opilým Števou, aniž tuší, že tím žene do zkázy nejen svoji „pastorkyňu“, ale také sama sebe. Laca má Jenůfu odmalička rád, v hádce jí však rozřízne tvář nožem. Števa si Jenůfu s dítětem, které tajně porodila, odmítá vzít. Jenůfu, která ztratila „krásné líčko“, již nemiluje. I stále zamilovaného Lacu vyděsí, že by si měl bratrovo dítě osvojit. Kostelníčka nakonec dítě raději utopí – jeho mrtvola se najde ve chvíli, kdy se Laca s Jenůfou chystají do kostela uzavřít manželství. Kostelníčka se ke svému zločinu veřejně přizná, Jenůfa jí odpouští a odchází s Lacou, který hrdinku neopouští ani při jejím dobrovolném, ale společensky neodvratném odchodu z rodné vesnice.

Tenorista **Pavel Černoch**, narozený v Brně, si v poslední době připsal na své konto nemalé významných debutů na světových operních scénách a zařadil se tak k nejžádanějším umělcům mladé generace nejen v Evropě. Pavel Černoch zpívá od dětství. Ze známého brněnského dětského sboru Kantilena vedly jeho kroky nejprve na Janáčkovu akademii múzických umění, kde vystudoval obor hudební management. Současné

se účastnil studijních programů a operních projektů v zahraničí, zejména v Itálii, kde se setkal se známým pěveckým pedagogem Paolem de Napoli, s nímž spolupracuje dodnes. Jako koncertní pěvec se Pavel Černoch účastní prestižních hudebních festivalů (Bergen Festival, Verbier Festival), spolupracuje se známými orchestry (City of Birmingham Symphony Orchestra, Berlínští filharmonici aj.) a předními dirigenty.

Tenorista **Pavol Bršlík** (* 9. 3. 1979, Kysucké Nové

Mesto), v zahraničí Pavol Breslík, je popřednou osobností slovenského vokálního umenia a v súčasnosti patrí k najvýraznejším predstaviteľom mladšej speváckej generácie aj na medzinárodnej opernej scéne (člen berlínskej Staatsoper Unter der Linden). Je pravidelným hosťom významných európskych operných scén. Patrí k vyhľadávaným koncertným umel-

com s pravidelným účinkovaním v popredných koncertných sálach a na významných festivaloch. Naďalej sa intenzívne venuje interpretácii i nahrávaniu piesní a piesňových cyklov. V roku 2019 to boli *Piesňové cykly* Eugena Suchoňa, v roku 2020 Janáčkov *Zápisník zmizelého* a v roku 2021 bol protagonistom poloscénickej úpravy Schubertovej *Zimnej cesty* v ŠD Košice. V rámci festivalu Viva Musica! 2021 sa predstavil s harfistom Michalom Matejčíkom a na Festivale Janáček Brno 2021 ponúkol koncert zostavený z piesňového repertoáru skladateľov 20. storočia (klavírny sprievod: Róbert Pechanec). Vyštudoval na VŠMU, v roku 2006 debutoval v Metropolitnej opere v New Yorku.

Pavol Bršlík: „Moja robota je moje hobby, keby ma nebavila, idem radšej robiť záhrady. Som na polovicu na voľnej nohe, môj život je rozplánovaný. Doma som, bohužiaľ, málo, hoci tu spievam rád, na predstavenie môže prísť mama, moji priatelia. V cudzích krajinách ma vždy zaujíma, čo špeciálne sa tam varí. Varím vždy, keď môžem. V Londýne, Mníchove aj v New Yorku som medzi kolegami známy svojimi gulášpartiami. Guláš varím pomaly, bez vody, samé mäso a červené víno a cibuľa. Keď je niečo veľmi dobré, viem toho zjesť aj 3-4 taniere. U mamy aj vylížem tanier. Segedínsky guláš, šošovicovú polievku, holúbky, viem si to navariť aj sám, ale od mamy to je vždy lepšie.“

OHLÉDNUTÍ Rádía Dráták a Dia:tón

DRÁTÁK (každé pondělí, 21:10-21:40, Radio Burgenland)

28. 2. 2022 | Příběh rodiny Dychovy ožil pro další generace | Historik Michal Schuster

Práce na Databázi romských obětí holocaustu přivedla historika Michala Schustera z Institutu Tereziánské iniciativy v roce 2018 mimo jiné také do okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově. Jeho cesta pokračovala ke spisům četnické stanice Hruška, ve kterých často narážel na různé zmínky o rodině Dychově, jediné romské rodině v obci. <https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3144954/>

21. 2. 2022 | Marta Šimečková | „Nářečí jsou naší jazykovou pamětí“

„U nářečí je fascinující sledovat vývoj obecně jako takový, protože některá nářečí ještě zachovávají stav staročeský, ten původní, jiná nářečí se dále vyvíjela. Zajímavé je také

sledovat vývoj do budoucna, tedy vytvářet prognózy vývoje budoucího," zamýšlí se na Mezinárodní den mateřského jazyka dialektoložka Marta Šimečková, dnešní host Rádia Dráták.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3143545/>

14. 2. 2022 | Návštěva prodloužených obývacích pokojů s Janou Geršlovou | Fenomén „Vídeňské kavárny“

„Každá z kaváren má svou legendu. Například v Café Central byl kdysi „Herr Ober Robert“ a ten měl své dřevěné pravítko a na něm měl různé odstíny hnědé. Hosté, když si objednávali třeba melange, tak ukázali přímo na tu číslíci, jak to kafe jejich má vypadat,“ vypráví autorka publikace *Vídeňské kavárny a spol.* Jana Geršlová.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3142193/>

7. 2. 2022 | Rok vídeňských Čechů a Slováků a loňský pandemický rok v Českém centru

Rok 2021 i přes naději v podobě očkování s sebou přinesl několik lockdownů, které znemožnily národnostním menšinám plánovat, což se promítlo i na poli mezilidských vztahů. Velkou nadějí znovu se častěji setkávat představuje letošní Rok vídeňských Čechů a Slováků, který neznamená jen společnou oslavu 150. výročí založení Školského spolku Komenský.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3141809/>

DIA:TÓN (každé pondělí, 21:40-22:00, Radio Burgenland)

28. 2. 2022 | Miroslav Musil po stopách Mórica Beňovského | Král králův na Madagaskare

Bývalý diplomat, polyglot, autor, historik a cestovatel Miroslav Musil sa venuje dejinám slovenskej diplomacie. Okrem zásluh významných osôb ako Štefan Osuský a Milan Rastislav Štefánik ho zamestnáva aj Móric Beňovský. Od roku 1996 sa opätovne vydáva po celom svete po stopách tohto dobrodruha, moreplavca a generála francúzskej armády.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3145171/>

21. 2. 2022 | Lektorka Viera Wambach o výuke slovenčiny na Viedenskej univerzite

Ku dňu materinského jazyka sa porozprávame s Vierkou Wambach, lektorkou slovenského jazyka z Inštitútu slavistiky na Viedenskej univerzite.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3143750/>

14. 2. 2022 | Slovenská národnostná skupina a pandémia | „Ludia sú hladní po kultúre“

Niet povolanejších, ktorí by mohli o vplyve pandémie na kultúru a činnosť slovenských inštitúcií vo Viedni porozprávať viac ako naši dnešní hostia. Sú nimi riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček a predseda Poradného zboru pre Slovákov Vladimír Mlynár. Okrem nich sme navštívili aj maliara Lubomíra Hnatoviča v jeho ateliéri a povyzvedali sa, ako situáciu vníma on.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3143036/>

7. 2. 2022 | Nový román Zdenky Becker | *Es ist schon fast halb zwölf*

24. januára sa na pulkoch kníhkupectiev objavil už siedmy román spisovateľky Zdenky Becker. Ide o fiktívny príbeh Karla a Hilde opierajúci sa o reálnu korešpondenciu autorkiných svokrovcov z druhej svetovej vojny. Rodinný poklad ako z románu.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3140567/>

Pavla Rašnerová – Miriam Spring

VZPOMÍNKA

Před deseti lety nás opustil Jindřich Lion

Před deseti lety, 25. února 2012, zemřel po dlouhé nemoci pan Jindřich Lion, česko-rakouský korespondent, novinář, fejetonista, autor, jeden ze zakladatelů Kulturního klubu Čechů a Slováků, čestný člen výboru a jeho dlouholetý poradce. Pravidelně přispíval svými fejetony a dalšími články do časopisu Kulturního klubu. Nezištně se svými návrhy podílel na programové orientaci Kulturního klubu v oblasti kultury a politiky.

Jindřich Lion pocházel z Prahy, kde se narodil 18. března 1922. Po maturitě na gymnáziu nemohl dále studovat, neboť Němci vysoké školy zavřeli. Počátkem války se rodině podařilo vycestovat z Československa. Ke své budoucí profesi novináře se Jindřich Lion dostal v československém neválečném oddíle v Persii, kde přispíval do časopisu *Čechoslovák*, vydávaného československou armádou v Anglii. Po válce byl vyslán jako tlumočnick do Jeruzaléma, kde se seznámil se svojí budoucí ženou Hannah. Po návratu do Prahy začal pracovat nejdříve v redakci *Mladé fronty*, od roku 1950 pak v deníku *Svobodné slovo*. V roce 1967 ho tato redakce vyslala jako svého dopisovatele do Vídně,

Zleva Sabine Gruša, Jiří Lion a Hana Lion při akci Kulturního klubu v Diplomatické akademii ve Vídni

kam přijel s manželkou a dvěma syny. Po srpnu 1968 se rozhodl zpět se již nevrátit. Pracoval v redakci *Kurieru*, v ORF, pod cizím jménem psal pro měsíčník *ÖMTC*. Fejetony, reportáže a rozhovory, které mapují jeho výjezdy do svobodného světa z totalitního Československa, kam byl vyslán např. redakcí *Svobodného slova*, vydal později knižně pod názvem *Setkání – rozhovory s význačnými osobnostmi*. Ve své druhé knize *S humorem na suchary*, doplněnou ilustracemi Jiřího Wintera-Nepřakty, nabídl čtenářům pětadvacet humorných fejetonů plných úsměvných příhod, mj. také z vídeňského prostředí.

I když se, jak říkal, necítil Rakušanem, byl Rakousku vděčný za to, že mu umožnilo žít jako svobodný člověk ve svobodném světě. Díky němu měl dva domovy – Vídeň a Prahu – nebo naopak. Všem těm, kdo ho znali a poznali, stále chybí.

Moc nám a hlavně mně chybí!

Výbor a redakce a Helena Basler

Dopis do nebe Jindřichu Lionovi

Byli jsme lidé různé víry, milý Jindřichu, a do Tvého nebe nemám ani telefonní číslo ani mailovou adresu, tak Ti píšu prostřednictvím *Kulturního klubu*, který tam jistě odbíráš. Byli jsme i lidé různých názorů a odlišného slovníku. Naše osudy se silně protnulý vlastně jen jednou, v tom pohoutém roce 1968, když jsi v našem bytě na Hradčanském náměstí číslo 1 dělal se mnou dlouhý rozhovor pro svůj časopis. Brzy nato jsme i dopadli každý jinak špatně. A naše cesty se znovu potkaly až ve Vídni, která nám oběma stejně vlídně nabídla svobodu i domov. Vážil jsem si Tě taky proto, že ses tu neúčastnil žabomyších válek a mou jinost prostě respektoval stejně jako já Tvo.

Naše cesty se pak logicky znovu protkly na těchto stránkách. Tvé texty jsem vždycky četl nejdřív, fejeton má být klíč ke každému číslu a Tys jím dovedl odmykat. Párkrát jsme spolu i zkřížili slova, ale vždycky to byl férový šerm, který nezanechal šrámy. Když jsi musel psaní přerušit, nabídl jsem *Klubu* náhradu, která Tě nemohla zastoupit, protože mé texty vyšly už v českém tisku, zatímco Ty jsi psal svoje exkluzivně.

Kdosi mi tu vytkl, že jsem Tě nebyl navštívit. Na to jsme se opravdu málo znali a i v tom jsem jiný, do špitálů nechodím, protože kdykoliv uvěznily mě, snášel jsem jen návštěvy mých nejbližších, kteří vědí, jak se mnou žertovat. Ale kdykoliv, Jindřichu, vyšel na téhle straně další můj náhradní text, doufal jsem, že je poslední a příští bude zas Tvůj.

I to dopadlo jinak, takže Tě chci zastupovat dál, dokud si nenajdou svého autora, ale s vědomím, jaké se mnou nutně sdílají mnohaletí čtenáři: že ten, komu se v redakcích obdivně říká šéfkolumnista, jsi tu byl a zůstáváš Ty. Obávám se, že se nepotkáme ani v Tvém nebi, kde je většina jistě proti někdejšími komunistům, ale mám pocit, že Ty bys mi možná tajně otevřel. – I když jsem jen zběhlý evangelík, jsou stejně jako divadla součástí mého duchovního světa kostely, a tak při první návštěvě příštího pošlu za tímhle dopisem i světlo svíce.

S pozdravem Ad honorem Jesu (AHOJ)

ten jiný, ale dnes i Tvůj

Pavel Kohout,
toho času v Praze

Mirko Janeček

Dovolím si také vzpomenou na vydavatele krajských *Kanadských listů* Ing. Mirko Janečka, který byl také členem Kulturního klubu a nejen odběratelem časopisu, ale také do něho přispíval.

Narodil se před pětadevadesáti lety – 21. ledna 1927 v Bratislavě. Žil v Pardubicích a začal studovat v Praze. V únoru 1948 patřil mezi studenty, kteří manifestovali na podporu prezidenta dr. Edvarda Beneše. Byl zatčen a krátce vězněn. Poté raději emigroval do Německa a v roce 1948 odešel do Švédska, kde pokračoval ve studiu. Zde vydával *Zpravodaj československých svobodných studentů ve Švédsku*. V květnu 1951 odešel do Kanady, kde se vypracoval na státního úředníka ve federálním ministerstvu pro přistěhovalectví. Dlouhá léta pomáhal československým přistěhovalcům při jejich prvních krocích v nové vlasti. Jeho druhé noviny se nazývaly *Hlasy nových*, v roce 1976 byly přejmenovány na *Kanadské listy*. Vlastnil archiv československých zahraničních letců a skautů, na kterém stále pracoval. Od roku 1989 se Mirko Janeček stále častěji vracel do staré vlasti.

Když v Kanadě ovdověl, našel si zde i druhou ženu a přestěhoval se z Kanady do Čech. Byl členem mnoha krajských spolků nejen v Kanadě. Obdržel Řád M. R. Štefánika, byl nositelem uznání exilového skautingu a dalších ocenění. Plánovali jsme s ním rozšíření naší spolupráce, ale k tomu již bohužel nedošlo. Zemřel 9. ledna 2017 v České republice.

Helena Basler

Před devadesáti lety se narodil literární historik a prozaik Jiří Morava

Jiří Morava (24. 3. 1932, Brno – 4. 6. 2012, Innsbruck), vlastním jménem Jiří Vlk, používal také pseudonym Georg J. Morava, byl český literární historik, básník a prozaik žijící od roku 1968 v exilu v rakouském Innsbrucku.

Narodil se v rodině spolujitele firmy Alpa. Studoval na brněnské Filozofické fakultě literární vědu, češtinu a ruštinu. Vzhledem ke svému rodinnému původu však musel začít pracovat manuálně. Od roku 1958 působil jako okresní archivář v Trhových Svinech a Třeboni, od roku 1960 v Pelhřimově. V roce 1962 byl za urážku KSČ a českého národa odsouzen k dvanácti měsícům nápravného opatření a opět začal pracovat manuálně, jako dělník a dřevorubec. Jen v roce 1964 byl krátce dramaturgem Čs. televize Brno, poté opět kopáčem a horníkem. Od roku 1967 byl zaměstnán u Vodohospodářských staveb Brno jako úředník. V lednu 1968 byl obžalován za urážku prezidenta republiky Antonína Novotného, po dvou měsících byl amnestován.

V říjnu téhož roku emigroval do Rakouska. V letech 1968-1969 obdržel stipendium v Institutu slovanské filologie na vídeňské univerzitě, po jeho skončení se živil jako uklízeč. V roce 1971 se usadil v Innsbrucku. Pracoval jako umývač nádobí, hotelový sluha a noční recepční. V roce 1974 získal rakouské státní občanství a po vykonání univer-

zitní zkoušky z němčiny mu byla uznána maturita. V letech 1976-1977 byl prodejním zástupcem nakladatelství Konfrontace, poté propagačním úředníkem Universitätsverlag Wagner v Innsbrucku (do 1992). Souběžně si od 1974 rozšiřoval vzdělání studiem slavistiky na innsbrucké univerzitě. V roce 1975 získal uznáním čs. akademického vzdělání titul magistra filozofie, v roce 1983 obhajobou práce *Der k. k. Dissident Karel Havlíček (1821-1856). Sein Leben, Werk und Exil in Tirol* titul PhDr. Na téže univerzitě působil v letech 1987-1997 jako lektor češtiny, v roce 1990 byl jmenován profesorem honoris causa. Od roku 1992 se věnoval výhradně výuce a literární tvorbě. V roce 1976 založil v Innsbrucku spolek Tschechische Gesellschaft für Literatur, Wissenschaft und Kunst Comenius (do 1983), jehož prostřednictvím vydalo nakladatelství Konfrontace díla Bohumila Hrabala, Vladimíra Škutiny, Miloslava Švanrlíka a Marie Janků-Sandtnerové.

Debutoval básněmi v almanachu *Dokořán* (1957). Přispíval do deníku *Tiroler Tageszeitung*, časopisů *Präsent*, *Fenster*, *InN* (všechny Innsbruck), *Vídeňské svobodné listy*, *Kulturní klub* (oba Vídeň) a do mnichovských periodik *Bohemia*, *Obrys*, *České slovo*, *Národní politika* a *Demokratické exilu*. Je autorem kulturněpolitických pořadů ve Svobodné Evropě, rakouském rozhlasu (např. seriál o dějinách české a slovenské literatury) a v rozhlasu italském. Je spoluautorem televizních dokumentárních pořadů *C. k. disident* (1992, režie Pavel Jančárek) a *Karel Havlíček Borovský* (1995, režie Milan Macák). – Jako rakouský spisovatel užíval jméno Georg J. Morava.

Prosadil se pracemi literárněhistorickými. Jeho orientace badatele, žijícího v Rakousku a zabývajícího se „rakouskými“ osudy českých spisovatelů v 19. století v dobách společné monarchie, vyrůstá z možnosti přístupu k dokumentům, které byly pro autory z Čech nedostupné nebo jimi opomíjené. Nálezem dosud neznámé rakouské úřední korespondence byl iniciován také jeho dominantní zájem o osobnost Karla Havlíčka, jenž kromě řady článků přinesl také několik na sebe textově velmi úzce navazujících monografií. Knihy *Exilová léta Karla Havlíčka Borovského* a *C. k. disident Karel Havlíček* (v pražském vydání byly obě knihy spojeny pod titulem druhé z nich) a také výpravná obrazová publikace *Havlíček v Brixenu* se vyznačují poutavým žurnalistickým stylem užívajícím až hovorové výrazy, ironickými charakteristikami i dramatickým podáním a domyšlením scén. Jsou určeny širšímu okruhu čtenářů.

Cílem jejich německé verze byla politická rehabilitace osobnosti Karla Havlíčka, v české verzi pak autor usiloval o přehodnocení tradičního mýtu o „brixenském mu-

čedníkovi“. Podrobným popisem Havlíčkova exilu v Brixenu, opírajícím se o průzkum dochovaných dokumentů, autor konfrontoval historickou skutečnost s národní legendou. V Havlíčkově portrétu vyzdvihl jeho racionální způsob myšlení a morální vlastnosti, všechny monografie současně vyzněly jako kritika národního charakteru, zejména zbabělosti a přizpůsobivosti českého člověka. Morava však podal i širší obraz českého politického života a podrobný exkurs do dějin české žurnalistiky. Orientace na významné české kulturní osobnosti 19. století a jejich vztahy k Rakousku jej přivedla rovněž k životopisným knihám o Františku Palackém a Boženě Němcové. Těžištěm jeho zájmu v knize *Palacký – Čech – Rakušan – Evropan* jsou historikovy a především politikovy názory. Práce *Někdejší Betty* pak kriticky zkoumá mýty o Boženě Němcové a klade důraz na těžký osud první emancipující se ženy v Čechách, na srážku autorčina literárního talentu s bachovským absolutismem. Vztahy výrazných českých osobností (Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic, Karla Hynka Máchy, Jána Kollára, Ladislava Klímy) k Tyrolsku jsou tématem i řady dalších autorových česky a německy psaných studií; v této souvislosti se věnoval rovněž okolnostem smrti Miroslava Tyrše.

Zdroj: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz>
(redakčně zkráceno)

Alexander Zemlinsky (14. 10. 1871, Vídeň – 15. 3. 1942, New York)

Alexander Zemlinsky byl rakouský hudební skladatel, dirigent a pedagog; jeden z výrazných hudebních hlasů své doby, který pozoruhodně propojoval tradice pozdního romantismu s přístupy druhé vídeňské školy.

Alexander studoval hru na klavír od mladého věku, v roce 1884 byl přijat na vídeňskou konzervatoř. Ve studiu pokračoval

až do roku 1892, studoval teorii u Roberta Fuchse a kompozici u Johanna Nepomuka Fuchse a Antona Brucknera. V této době začal psát hudbu.

V roce 1893 se Brahms na pozvání Zemlinského učitele Johanna Nepomuka Fuchse zúčastnil představení Zemlinského *Symfonie d moll*. Brahms, zaujatý Zemlinského hudbou, doporučil k publikaci společnosti N. Simrock jeho klarinetové trio. Zemlinsky se také setkal s Arnoldem Schönbergem, když se připojil k Polyhymnii, orchestru, kde hrál na violoncello. Ti dva se stali blízkými přáteli a později vzájemnými obdivovateli a švagry, když se Schönberg oženil s jeho sestrou Mathilde. Zemlinsky dal Schönbergovi lekce v kontrapunktu, čímž se stal jediným formálním učitelem hudby, kterého Schönberg měl.

Jako hudební ředitel Nového německého divadla v letech 1911-1927 přispíval k vysoké úrovni kulturního života tehdejší Prahy.

V pražském divadle financovaném téměř výhradně ze soukromých darů německojazyčného obyvatelstva se skladatel uvedl s představeními *Fidelia*, *Tannhäusera* a *Čarostřelce*, která zde měla vynikající úspěch. Sám Zemlinsky

obdržel pochvalné kritiky zvláště za způsob, s jakým dokázal ustoupit za dílo jiných. Vybudovat repertoár bylo pro něho nesmírně náročné, přičemž měl sotva čas na vlastní kompozice. Vzhledem k značnému pracovnímu vytížení skladatel od léta 1910 nesložil téměř nic nového. Teprve v roce 1913 začal komponovat svůj 2. *smyčcový kvartet* věnovaný Schönbergovi, dokončil jej však až v roce 1915.

Během první světové války však divadlo muselo řešit řadu problémů, mnoho členů souboru bylo povoláno do vojenské služby, další byli v důsledku rozpočtové situace propuštěni. Po skončení první světové války se skladatel pokoušel o návrat do Vídně, nenašel však vhodné místo. Zůstal tedy v Novém německém divadle, které mělo v rodícím se Československu nelehké postavení, po konfiskaci Stavovského divadla však s jakýmsi provizorním statutem existovalo dále a mělo dokonce nárok na státní dotace.

Když v roce 1920 založila pražská německojazyčná menšina Deutsche Akademie für Musik und darstellende Kunst, byl Zemlinsky jmenován jejím rektorem, přičemž zde vyučoval také skladbu a dirigování. Uprostřed dvacátých let si Zemlinsky získal pověst vynikajícího dirigenta také mimo své pražské působiště. Kromě ojedinělých koncertů ve Vídni byl v roce 1924 pozván na dva koncerty do Říma a v roce 1926 dirigoval Orquestra Pau Casals v Barceloně. Pověst pražského divadla se však mezitím horšila. Vzhledem k rozpočtovým problémům nasazoval nový operní ředitel Leopold Kramer operety a laciné revue. Rosloucí kritika nakonec vedla k rezignaci i Zemlinského.

Zemlinsky se poté přestěhoval do Berlína, kde učil a pracoval pod vedením Otta Klemperera jako dirigent v Krollově opeře. V letech 1930-1933 působil jako hostující dirigent ve Státní opeře v Berlíně, ale když se nacisté dostali k moci, uprchl se svou manželkou do Vídně. V roce 1938 se přestěhovali do Prahy a poté do Spojených států, kde 23. prosince 1938 přiletěli na Ellis Island. Jeho dílo bylo po válce na čas zapomenuto, od sedmdesátých let 20. století se však opět postupně vrací na světová pódia.

Osudy Čechů ve službách Vídně:

45. výročí úmrtí Vladimíra Radimského a 75. výročí úmrtí Ferdinanda Marka

Oba dva pocházeli ze staročeských rodů, byl mezi nimi věkový rozdíl jedenácti měsíců a oba vystudovali české gymnázium v Kolíně nad Labem. Vladimír Radimský (1880-1977) absolvoval pak Konzulární akademii ve Vídni, Ferdinand Marek (1881-1947) práva v Praze i ve Vídni.

Vladimír Radimský po jednoroční prezenční vojenské službě nastoupil 14. října 1904 do služeb ministerstva zahraničí rakousko-uherské vlády ve Vídni. Veřejně se angažovali už jeho otec JUDr. Václav Radimský (zemský a říšský poslanec), Vladimírův strýc a kmotr Jan Radimský (zemský a říšský poslanec), též Vladimírův starší bratr JUDr. Ladislav Radimský (zemský poslanec, člen panské sněmovny ve Vídni).

Vladimír Radimský zaujímal konzulární pozice s neobyčejnými nároky na schopnosti, znalosti, umění komunikace i osobní statečnost, byla to doba a místa plné nástrah, přes revoluci v Teheránu, balkánské války, první světovou válku, nepokoje v Turecku a konec monarchie ve Vídni. Svědčí o tom výčet míst, kde Radimský působil: v roce 1904 Bombaj, následovala Smyrna (Izmir), revoluční Teherán (zde

Radimský nasazoval vlastní život při zajišťování bezpečí pro místní česko-rakouskou kolonii, jeho statečnost ocenili i britští a ruští dopisovatelé), Craiova, Cařihrad, Varšava, kde se oženil s polskou univerzitní studentkou – svatba se konala 23. dubna 1914 v krakovském chrámu sv. Mikuláše. Jako „svatební dar“ obdržel manželský pár příkaz k přemístění na nový post do slovanského Bělehradu. Bez varování, že Rakousko-Uhersko připravuje válku proti Srbsku. Až těsně před jejím vypovězením 26. července 1914 dostal Radimský pokyn rychle opustit Bělehrad. Od vídeňské vlády získal opět místo konzula v turecké Smyrně. To bylo jeho poslední místo v diplomatických službách Vídně. Ve Smyrně se mu 15. června 1915 narodila dcera Sofie (Žofie). Tehdy Smyrna byla ještě obývána převážně Řeky. Radimský ve Smyrně sloužil do rozpadu rakousko-uherské monarchie.

Následně měl zájem o působení v diplomatických službách v nástupnickém Československu. Svědčí o tom doporučení jeho bratra JUDr. Ladislava Radimského ze 7. listopadu 1918 adresované Národnímu výboru v Praze (později transformovaného na Národní shromáždění), v němž se říká: „Pracoval v konzulární službě v Indii dva roky, v Rumunsku, dva roky v Persii v Teheránu, kde zachránil rakouskou kolonii při vzpouře, oženil se s Polkou – konzulem ve Varšavě, konzulem v Bělehradě, na začátku války odvolán z Bělehradu, kde zanechal své bytové zařízení, a nastoupil jako konzul ve Smyrně, kde až do konce války vedl konzulát. Touto dobou [tj. listopad 1918] již hledá možnost k návratu. Prosím, aby mu jako vřele cítícímu Čechu a zdatnému pracovníku při organizaci vyslanectví (konzulátů) byla popřána možnost intenzivní práce pro národ.“

Vladimíru Radimskému bylo vyhověno a 15. června 1919 nastoupil jako delegát Československé republiky ve Varšavě. Tam 4. prosince 1919 přišla na svět jeho druhá dcera Anastázie. Situace v tehdejší Polsku rozhodně nebyla jednoduchá. Ministerstvo zahraničí vydalo hodnocení Radimského dne 3. března 1920. O Radimském se uvádí: „Velká znalost světa, dovede se pohybovat v mezinárodní společnosti, není byrokrat. Všude byl krajany oblíben, vystupoval vždy jako dobrý Čech... Nyní ve Varšavě i za obtížných poměrů se velmi dobře osvědčil.“

Ferdinand Marek, na rozdíl od svého spolužáka Radimského, nastoupil do služeb ministerstva zahraničních věcí ve Vídni až v říjnu 1918, po pádu podunajské monarchie. Marek se po vystudování práv (dokončil je ve Vídni) věnoval své profesi jako tajemník v Brně u Obchodní a živnostenské komory. Za první světové války sloužil jako důstojník ve Vídni. Co se týče Markových předků, je třeba odmítnout často publikovaný závěr o německém původu. Markův rod pochází dle dostupných záznamů z 18. století z Třesovic, české obce u Hradce Králové. Markové byli rolníky, Ferdinandův otec ovšem byl již úředníkem u státní dráhy. I když část svého vzdělání získal Ferdinand Marek v německých školách, v rodině se mluvilo česky. Na Marka měla velký vliv jeho choť Hedwiga pocházející z židovské německy mluvící rodiny. Marek byl jmenován do diplomatických služeb Německého Rakouska (tehdy oficiální název rakouského státu) – 30. prosince 1918 se stal zplnomocněncem vídeňské vlády v Praze. 20. ledna 1920 nastoupil do funkce chargé d'affaires Republiky Rakousko. Konečně 11. dubna 1922 Marek dosáhl hodnosti vyslance. V této pozici úspěšně pracoval až do anšlusu v březnu 1938.

Životy Radimského i Marka neblaze ovlivnily obě totality. Radimský musel po zániku Československa opustit post vyslance ve Vatikánu (v březnu 1939), byl penzionován, žil v Pašince, obci u Kolína, kde jeho rodu patřil značný pozemkový majetek. Po roce 1948 o něj rodina Radimských rychle přišla, obě Vladimírovy dcery emigrovaly na Západ. Ferdinand Marek musel svůj úřad v dnešní ulici Viktora Huga (tehdy Jungmannova na Smíchově) opustit, žil pak v Praze jako soukromník bez penze pod ochranou a za materiální podpory prezidenta Edvarda Beneše. Po Benešově emigraci vedl Marek skromný život v ústraní a jeho manželka emigrovala do Švýcarska. Dle pramenů se jej pokoušely využít nacistické orgány, Marek se této spolupráci pod brutálním nátlakem podvolil. Ještě v průběhu pražského povstání se hlásil u jeho představitelů jako zástupce rakouského státu. Po příchodu sovětské armády byl Marek zatčen sovětskou kontrarozvědnou službou, která jej obvinila ze spolupráce s gestapem, a byl odvezen do Moskvy k výslechům. Marek ve vězení 4. května 1947 podlehl své srdeční chorobě (dle úřední zprávy).

Jaroslav Formánek

Friedrich Wilhelm hrabě Haugwitz (11. 2. 1702 – 30. 3. 1765) – rakouský politik.

Pocházel z rodu slezských Haugwitzů, který se však už ve 14. století připomíná i v Čechách a o něco později i na Moravě; v obou zemích také členové rodu zastávali významné zemské úřady. Jeho otec, saský a polský generál, byl roku 1733 povýšen do dědičného hraběcího stavu a Friedrich byl jeho jediným synem.

Mladý Haugwitz se přestěhoval z Čech (z panství Kralice, které mu otec zanechal) do Vídně, kde se věnoval budování slibné úřednické kariéry. Haugwitz, stoupenec osvícenského absolutismu a rakouského centralismu, pak patřil k hlavním iniciátorům tereziánských reforem. Nejprve stanul v čele nově zřízené slezské státní kanceláře (1742). O rok později vypracoval návrh reforem státní správy, který se nejprve „zkoušel“ v Korutanech a Kraňsku. Poté dostal hrabě volnou ruku. Jeho správní a finanční systém, který byl inspirován pruskými reformami, měl vést k unifikaci monarchie. Roku 1749 tak došlo ke zrušení českého státu de iure spojením české a rakouské kanceláře do nového úřadu – Directoria in publicis et cameralibus –, jehož se stal prezidentem. V roce 1761 bylo sice Directorium zrušeno, ale Haugwitz se stal kancléřem nově ustavené, spojené Rakousko-české kanceláře, když už od roku 1760 byl i členem nově vzniklé státní rady.

Za všechny Haugwitzovy zásluhy o stát povýšila císařovna Marie Terezie jeho panství Bílsko (na Těšínsku) na stavovské panství. Na Moravě si Haugwitz přikoupil ještě panství Náměšť, kam se ve stáří uchýlil.

Sám po sobě nezanechal žádné dědice, a tak jeho majetek zdědila vedlejší větev Haugwitzů. (jv)

František Antonín hrabě Špork (9. 3. 1662, Lysá nad Labem – 30. 3. 1738, Lysá nad Labem, pohřben v Kuksu) – český šlechtic německého původu, skutečný tajný rada, komoří a český místodržící, mecenáš umění.

Jeho otec Johann von Sporck pocházel z chudých slezských poměrů v obci Westerloh v okolí Paderbornu ve Vestfálsku. Jako mladý vstoupil do habsburské armády. Po boku svého bratra roku 1620 bojoval nejprve v bitvě na

Bílé hoře, ale vyznamenal se až během bojů proti Turkům. Za to byl povýšen do šlechtického stavu s titulem říšský hrabě a odměněn statky v Čechách. Přikoupil panství Lysá nad Labem, sousední panství a postupně další statky. František Antonín byl pánem Konojed, Choustníkova Hradiště a Heřmanic. Petr Brandl namaloval jeho podobiznu, která se nachází na zámku ve Frýdlantu.

František Antonín vystudoval jezuitské gymnázium v Kutné Hoře, kde pro svou neposlušnou a svobodomyšlnou povahu získal k jezuitům celoživotní averzi. Ve studiu jako třináctiletý pokračoval do Prahy na univerzitu. Po ní vykonal kavalírskou cestu po Evropě, navštívil postupně Itálii, Francii, Holandsko a Německo.

Hrabě František Antonín Špork vystupoval jako ostrý kritik společenských a náboženských poměrů monarchie a jako zastánce myšlenek náboženské tolerance, stoupenec jansenismu a svobodných zednářů. Na podporu těchto myšlenkových proudů vydával knihy ve své tajné soukromé tiskárně. Vyzařené tiskárny v Lysé nad Labem nezůstalo bez následků. Dlouhý, pětiletý soudní proces vyvrcholil roku 1729 konfiskací knihovny (dvanáct naložených vozů) a obžalobou z kacířství. Knihy se pokusil uschovat v Konojedech, vojáci je však našli i tam. Vyšetřovatelem byl z vůle biskupa v Hradci Králové známý Antonín Koniáš. Díky vlivným přátelům Špork vyvázl jen s vysokou pokutou.

V Kuksu vybudoval a finančně zajistil špitál pro sto chudých lidí a válečných vysloužilců, rozmnožil peněžní fondy vojenské invalidovny v Karlíně, u pražských trinitářů složil kapitál, jehož úroky šly na vykupování křesťanských zajatců a vyplácení pražských dlužníků. Na lyském panství zřídil špitál pro čtyřicet chovanců, zámek v Konojedech přestavěl na špitál pro padesát osob. Založil dva řády – lovecký svatého Huberta a Orla s křížem.

Špork proslul zejména jako mecenáš významných umělců (především sochaře Matyáše Bernarda Brauna a rytce Michaela Rentze). Jeho jméno je trvale spojeno s vybudováním lázní a velkolepého špitálu pro invalidy v Kuksu, areálu zámku v Lysé nad Labem či nedalekého Bon Reposu. Pro augustiniány vystavěl klášter v Lysé, zničený za husitských válek, do Choustníkova Hradiště uvedl řád celestýnek řehole sv. Augustýna. Na vrchu Vysoká u Suchdola v okrese Kutná Hora postavil letohrádek Belveder s osmibokou kaplí sv. Jana Křtitele, přestavěl a vybavil kostel ve Valkeřicích. Novému Městu pražskému věnoval ke kostelu sv. Štěpána morový sloup, do nového kostela sv. Voršily koupil u malíře Lišky obraz hlavního oltáře. Zaplatil vydání kancionálu *Slavíček rajský* (1719), který sestavil Jan Josef Božan. Jako jeden z prvních uvedl do českých zemí lesní roh, čímž položil základy české hudební školy na tento nástroj. Jeho zásluhou také do Čech přicházeli velcí zahraniční hudební mistři. Na jeho pozvání například Antonio Vivaldi se svým souborem opakovaně účinkoval ve Šporkově pražském operním divadle, poprvé roku 1730, kde zaznělo celkem šest Vivaldiho oper, z toho dvě premiéry komponované pro Prahu.

Nebylo neobvyklé nechat se během života i několikrát portrétovat, ale jen velmi výjimečně si soukromník nechal zhotovit více než jednu medaili. To platí i pro české mincovní pány, kteří měli právo razit vlastní mince. O to více vystupuje postava hraběte Šporka, kterého jeho deset medailí řadí k zcela výjimečným milovníkům medailí, jako byli v Římě princové Pavel Orsini či Livio Odeschalchi.

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Oddělení pro krajské záležitosti
Loretánská ul. 6, 118 00 Praha 1
tel.: +420 224 183 245, e-mail: zcz@mzv.cz
www.mzv.cz/krajane

JUDr. Jiří Krátký M.A.
zvláštní zmocněnec pro krajské
záležitosti

V Praze dne 7. února 2022
Č. j. 104 548-1 /2022-KRAJ

Vážení přátelé, milí krajané,

dovoluji si navázat na dlouholetou tradici a oslovit Vás také v roce 2022 dopisem krajského zmocněnce. Především bych Vám rád poděkoval za Vaši aktivní práci pro českou krajskou komunitu v zahraničí, kterou jste odvedli i v nelehkém roce 2021. Chtěl bych Vám proto alespoň touto cestou popřát zdraví a mnoho pracovních úspěchů v roce 2022. V neposlední řadě bych Vás také rád informoval o hlavních akcích a důležitých termínech letošního krajského roku.

Dovolte mi na začátku stručné ohlédnutí za rokem 2021 a připomenutí řady krajských akcí, které se Vám podařilo úspěšně uskutečnit navzdory pandemickým omezením, v okamžicích rozvolnění, ať již u Vás v zahraničí nebo přímo v České republice.

Bohužel i v roce 2021 musela být ve světě i doma v ČR z důvodů epidemie COVID19 řada akcí zcela zrušena, nebo došlo k jejich realizaci online formou. Za všechny takové akce zmíním například oblíbené letní kurzy českého jazyka pro krajany v Poděbradech a kurz metodiky výuky českého jazyka v Praze. Mezi ty, jež se nakonec podařilo s úspěchem prezenčně zorganizovat, patří dozajista po letech obnovená a v říjnu 2021 realizovaná účast na „**Sokolském běhu republiky na pobřeží Pacifiku**“ v Kalifornii, který se zde běžel poprvé již v roce 1919. Rovněž nás velmi potěšila podzimní účast krajanů na tradičních folklórních přehlídkách v Jižní Americe i uskutečnění tradiční letní konference českých škol pořádané ČŠBH v Praze. Velký význam mělo konání o rok odložené velké krajské konference v Senátu PČR na téma „**Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích a aktuální potřeby české diaspory**“ <https://senat.cz/krajanskakonference/>. Konference se konala symbolicky v předvečer říjnových parlamentních voleb a na jejím pořádání se spolupodílely Senát PČR, MZV ČR, Mezinárodní výbor zahraničních Čechů a Etnologický ústav AV ČR. Předmětem konference byla především dvě nejvýznamější krajská témata posledních několika let, a to korespondenční volba a proměny potřeb i budoucnost krajské politiky. Krajský večer, navazující na konferenci, pořádaný v Černínském paláci, přispěl k vytvoření potřebného prostoru pro neformální osobní setkání krajanů s ministrem zahraničních věcí ČR, náměstkem ministra pro řízení sekce právní a konzulární a s dalšími pracovníky MZV ČR, stejně jako s představiteli dalších důležitých českých institucí. Krajský rok 2021 byl úspěšně obohacen sérií čtyř velkých globálních online krajských debat se zástupci MZV ČR, MŠMT, MV, Senátu PČR a dalších českých institucí i se zástupci české politické scény. Série krajských debat k aktuálním tématům byla připravena krajskou iniciativou **Chceme volit distančně**. K úspěšným akcím patřila krásná pohybová iniciativa „**Aktivně za korespondenční volby**“, která byla v době nemožnosti setkávání se na společných sportovních akcích virtuálním sčítáním Vašich individuálně uběhnutých kilometrů, nebo kilometrů ujetých na jízdním kole v různých

částech světa. Krajané tak do dnešního dne tímto virtuálním způsobem oběhli po rovníku Zemi již téměř čtyřikrát. K úspěšným online akcím patřilo i červnové **dvoudenní virtuální setkání českých škol** v Severní Americe rozšířené online formou na celý svět a navazující na již existující první část, tedy burzu nápadů z roku 2020. I tyto akce se před „covidovou dobou“ konaly prezenčně v rámci konferencí. Přestože se do říjnových parlamentních voleb 2021 nepodařilo zavést pro Čechy v zahraničí korespondenční volbu, dokázali však naši krajané svou aktivní účastí, a také inspirování přístupem slovenských kolegů krajanů, přispět k doposud **historicky nejvyšší voličské účasti v zahraničí na českých parlamentních volbách**. Samotný závěr roku 2021 patřil pozoruhodné přehlídce Vámi zaslanych nahrávek **českých vánočních koled**, kterých se nakonec sešlo v Praze v Radio Prague International z různých zemí světa na čtyřicet. Radio Prague International (RPI) ČR, náš dlouholetý a důležitý partner při šíření informací o dění v krajanském světě, zveřejnilo Vaše vánoční nahrávky na svých fb stránkách a nejlepší z nich pak věcně ocenilo. Speciální poděkování kromě RPI patří také našim krajanům do Lucemburska za jejich koordinační roli v této akci. Blahopřání patří Vám všem, kteří jste se v adventním čase roku 2021 do tohoto druhého ročníku přehlídky zapojili.

<https://cesky.radio.cz/nejlepsi-ceske-koledy-z-vecneho-mesta-8737719>

Z nevyužitých zdrojů na podporu bohemistiky v roce 2021 MZV ČR nakoupilo **dětské knihy a učebnice českého jazyka**, které postupně zasíláme za Vámi, především do krajanských škol i krajanských spolků.

V roce 2021 pokračoval rovněž výzkumný projekt věnovaný budoucnosti krajanské politiky státu „**Nové přístupy ke koordinaci krajanské politiky**“. Rád bych Vás ubezpečil, že nadále, spolu s vědeckým týmem, pečlivě monitorujeme všechny Vámi zmiňované potřeby krajanských spolků a škol a budeme i nadále usilovat o další prohlubování jejich systémového zajištění. To se nám díky spolupráci s Vámi a MŠMT ČR daří.

Vzhledem k tomu, že hlavní důvod mého dopisu je informační, dovoluji Vám, abych Vás nyní seznámil se všemi důležitými informacemi pro rok 2022, které mohou být užitečné v průběhu roku pro Vaše rozhodování při realizaci krajanských akcí. Na úvod proto dvě zásadní věci:

Jak jistě víte, rok 2022 bude pro Českou republiku v jeho druhém pololetí významný, a to historicky druhým **předsednictvím v Radě EU**. Je proto přirozené, že úspěšné předsednictví bude prioritou celé české zahraniční politiky. Věříme, že rovněž Vaše aktivity se tohoto tématu v zahraničí v některých aspektech dotknou a Vy sami svou účastí posílíte pozitivní vnímání ČR ve světě v rámci této mimořádné příležitosti.

Druhou zásadní připomínkou a současně změnou oproti roku 2021 je, jak možná již rovněž víte z médií, aktuálně stále platné **rozhodnutí vlády o dočasném posunutí odsouhlasení konečné podoby státního rozpočtu ČR z úvodu roku 2022 na konec jeho prvního čtvrtletí**. Toto technické rozhodnutí o užití rozpočtového provizoria tak bude mít vliv na pozdržení vyplácení krajanských peněžních darů na rok 2022 ministerstvem zahraničí Vaším spolkům a školám. Můžeme tedy očekávat, že pokud k odsouhlasení konečné podoby státního rozpočtu ČR dojde do konce měsíce března, budeme moci v měsíci následujícím dary předat. Z tohoto důvodu, pokud Vaše spolky nebo školy plánovaly konkrétní aktivity již v prvním čtvrtletí roku, doporučuji, aby spolky k financování

využily přednostně své vlastní finance a zdroje, případně aby posunuly takové akce na pozdější období roku.

Nyní již ke konkrétním aktivitám v roce 2022, na které bych Vás chtěl upozornit vzhledem k závazným termínům.

V současné době již probíhá **přihlašování krajanů do tří hlavních programů výuky českého jazyka konaných v ČR v roce 2022**. Termín pro podání přihlášek končí 15. března 2022. V současné době je již otevřena centrální digitální databáze Domu zahraniční spolupráce (DZS) pro podávání přihlášek. Prosím nezapomeňte však, že vyplněné přihlášky v systému DZS je nutné rovněž bez zbytečného odkladu postoupit Vašemu kontaktnímu, místně příslušnému, velvyslanectví ČR nebo generálnímu konzulátu ČR.

Kurzy pro krajany, které se připravují v roce 2022 v těsné spolupráci mezi MZV, MŠMT a DZS dle usnesení vlády č. 926/2020 o pokračování Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2021 - 2025, jsou následující:

- 1) **Semestrální stipendijní studijní pobyty** (jednosemestrální: září 2022 – únor 2023 nebo únor 2023 – červen 2023 a dvousemestrální: září 2022 – červen 2023)
- 2) **Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajan**y (18. 7. – 12. 8. 2022, Poděbrady)
- 3) **Dvoutýdenní kurz metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajan**ských komunit (23.8. – 3.9. 2022, Praha)

K přihlášení do kurzů je potřeba vyplnit online formuláře, které jsou dostupné na webových stránkách DZS www.dzs.cz v rubrice Programy a sítě:

<http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=semstay>,

<http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=langcourse>,

<http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=metcourse>.

Termíny pro podávání všech typů přihlášek do elektronického systému jsou společné: **do 15. 3. 2022.** (s jedinou výjimkou, kterou jsou jednosemestrální studia se začátkem studia až od února 2023, kde je termín k podání přihlášky 15.8. 2022). Více informací získáte na našich ZÚ, případně v instrukčním dopisu zaslaném na ZÚ a GK z 5. ledna 2022.

V průběhu celého roku plánujeme řadu on-line setkání, na která budete zváni a upozorněni průběžně prostřednictvím našich webových stránek krajanového oddělení https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/index.html v rubrice aktuality nebo prostřednictvím stránek Vašeho ZÚ. Velice se nám osvědčily v posledním období možnosti on-line setkávání v rámci jednotlivých krajanových teritorií, ať již se jednalo o setkání s krajanem v Brazílii nebo Argentině. S dalšími počítáme v příštích měsících.

Jsem velice rád, že od Vás dostáváme také informace a pozvání na řadu zajímavých akcí pořádaných ve Vašem teritoriu. Z těch, které jsou naopak krajanovými subjekty plánované v ČR, můžeme již dnes zmínit **XIV. mezinárodní konferenci českých škol v zahraničí konanou ve dnech 25. – 29. července 2022 v Praze.**

Rád bych dále připomněl 1. srpen jako nejzazší termín pro podání žádostí spolků a škol o peněžní dar krajanovským komunitám a školám na rok 2023.

Jednotlivých krajanových akcí, které ve světě připravujete na rok 2022, je tolik, že se přirozeně do tohoto dopisu všechny nevejdou. Děkuji proto za Vaše dopisy a e-maily, ve kterých nás na akce průběžně upozorňujete. Informace a pozvánky budeme v průběhu roku zveřejňovat na našich webových stránkách v rubrice aktualit. Snažíme se s kolegy na krajanovském udělení o co největší účelnost a zefektivnění práce. Odpovědi na řadu Vašich praktických otázek týkajících se propojení krajanového života v zahraničí se životem v ČR

najdete v rubrice **užitečné informace pro Čechy žijící v zahraničí** https://www.mzv.cz/cesi_v_zahranici/cz/index.html. V levém horním sloupci jsou řazena jednotlivá témata. Dalším velice užitečným vodítkem jsou stránky **portálu veřejné správy** <https://portal.gov.cz/>, kde je vyčleněna zvláštní kapitola konkrétně pro cestování a Čechy v zahraničí <https://portal.gov.cz/sluzby-verejne-spravy/KAT-411>.

Znovu mi také dovoluje připomenout užitečnou pomoc krajanům a metodickou oporu pro výuku českého jazyka v zahraničí, kterou naleznete v **Ústavu jazykové a odborné přípravy** Univerzity Karlovy <http://ujop.cuni.cz>. **Dům zahraniční spolupráce** www.dzs.cz Vám nabízí informace o českém vysokém školství pro zahraniční studenty na samostatném webu www.studyin.cz. Tradičním informačním kanálem pro naše krajany zůstává i v roce 2022 **Radio Prague International** www.radio.cz, které kromě na míru vyrobených pořadů pro Čechy žijící v zahraničí provozuje i krajskou webovou stránku www.rozhlas.cz/krajane a facebookové stránky.

Nadále bude v roce 2022 rovněž ve své činnosti pokračovat **Meziresortní komise pro Čechy žijící v zahraničí** zřízená v roce 2017, která v roce 2018 zpřístupnila zmíněnou informační databázi „Užitečné informace pro Čechy žijící v zahraničí“.

Pokud byste nenašli odpovědi na Vaše otázky v žádném ze zmíněných zdrojů, můj mail jiri_kratky@mzv.cz a mail krajského oddělení zkz@mzv.cz jsou vám stále k dispozici. Některé technické informace a upozornění na akce jsme podávali v minulých dvou letech a budeme dále podávat také prostřednictvím krajské komunikační fb stránky: Češi v zahraničí / czechs abroad - communication platform 2019.

Závěrem bych Vám všem chtěl ještě jednou poděkovat jménem svým i celého našeho oddělení pro krajské záležitosti za nasazení a odvalu, s jakou jste se v minulých dvou letech postavili všem překážkám a omezením spojených s COVID19. Děkuji Vám za výbornou práci, kterou odvádíte v zahraničí v této těžké době a dokazujete tím na vlastním příkladu praktický význam existence pevné sítě organizací české krajské společnosti v zahraničí.

S uctivým pozdravem

Praktické rady pro krajany

Co dělat, když si chcete požádat o český důchod, ale půlku života jste prožili v zahraničí? Jak zařídít české občanství pro dítě narozené v zahraničí? Na tyto a další otázky budeme odpovídat v cyklu *Praktické rady pro krajany*. Otázky a náměty pro seriál nám můžete posílat na adresu krajane@radio.cz, nebo je napsat do komentářů na náš profil na Facebooku.

Upozorňujeme na virtuální informační panel Ministerstva školství ČR k zápisům do kmenových škol, který probíhá. Blíží se duben s ním i zápisy do kmenových škol!

Mnoho českých rodičů v zahraničí přemýšlí, zda své dítě zapsat, či nezapsat. Pokud ano, jakým způsobem a do jaké školy? Musí dítě žijící v zahraničí přijmout? Mohu ho zapsat, i když už chodí do třetí třídy? Musí jezdit na přezkoušení, či nikoliv? Je možné dítě zapsat či přezkoušet online? Musím dokazovat, že mé dítě plní školní docházku v zahraničí? Co, kam a jakým způsobem musím nahlašovat? Do jaké třídy by šlo mé dítě, pokud bychom se vrátili do ČR? Na tyto i další vaše otázky odpoví zástupci MŠMT ČR v informačním okénku, které pro Vás připravila Česká asociace ve spolupráci se spolkem Krajánek ve světě.

Zajímavé informační zdroje

Nový esej Přemysla Janýra

Přemysl Janýr si stáhl covidová data a ověřil několik hypotéz. Závěry obsaženy v jeho esejí o vakcínách na <http://www.janyr.eu/index.php/92-vakciny>.

Rozhovor se Stanislavem Novotným na Slobodném vysílači je dostupný jako podcast na adrese <https://hearthis.at/slobodnyvysielac/na-prahu-zmien-164-2022-02-21/>.

Česká škola bez hranic: Překladatelská soutěž a Cena Tomáše Grulicha

Překladatelská soutěž „Česky rozumím, mluvím, čtu, píšu a překládám“ spojená s udělením „Ceny Tomáše Grulicha pro mladé překladatele a historiky“ nejlepším účastníkům je skvělou možností, jak si připomenout Tomáše Grulicha († 2020), tohoto neúnavného obhájce Čechů a českých krajanů v zahraničí.

Zájem o soutěž byl veliký a práce, které k nám ze světa přicházely, nás naplňovaly radostí – tolik dětí je za hranicemi naší vlasti schopno číst s porozuměním český literární text a krásně ho převyprávět do druhého „rodného jazyka“! Stejně nadšení byli i někteří autoři překládaných knih, s kterými jsme si mohli o soutěži psát a povídat.

Překlady poslaly děti z Belgie (Leuven), Francie (Herblay, Les Avants, Montreuil, Neuville sur Saône, Nogent-sur-Marne, Paříž, Segny), Chorvatska (Daruvar), Irska (Enniscorthy), Itálie (Fiumicino, Palombara Sabina, Řím), Polska (Varšava), Portugalska (Porto), Řecka (Thessaloniki), Spolkové republiky Německo (Bad Aibling, Drážďany, Friedrichshafen, Herrsching, Mnichov, Neu-Anspach, Regensburg), Švýcarska (Grand-Saconnex, Ženeva) a z Velké Británie (Basildon, Cambridgeshire, Kent, Londýn, Oxford). Nejdále pak z Kanady (Ottawa) a USA (Astoria, Billerica, Burlingame, Long Island City, New York, Palo Alto, Sunnyvale).

Zaujali jsme Vás? Podpořte nás!

Nakupujete on-line? A věděli jste, že když nakoupíte přes portál www.GIVT.cz, můžete nás nebo někoho jiného podpořit, aniž by Vás to cokoliv stálo? Podílejte se i Vy na vzdělávání mladé české generace vyrůstající v zahraničí. Děkujeme!

Číslo účtu ve formátu IBAN:
 CZK: CZ360100000438073600257
 EUR: CZ600100000438073670247
 SWIFT (BIC): KOMBCZPPXXX.

6. virtuální debata zahraničních Čechů „Srdcem doma“

4. února 2022 proběhla 6. virtuální debata zahraničních Čechů „Srdcem doma“. Toto datum hraje pro krajany důležitou roli. Na základě výzvy ministerstva zahraničí si Češi ve světě zvolili 4. únor za svůj významný den: den odchodu J. A. Komenského do exilu. Komenský, byť daleko ve světě, srdcem zůstal vždy doma. Iniciativa Chceme volit distančně (tato iniciativa sdružuje představitele krajanských komunit, kteří usilují o to, aby občanům České republiky bylo umožněno volit ve sněmovních, evropských a prezidentských volbách distančně) vyhlásila minulý rok, 4. února 2021, kampaň na podporu uzákonění korespondenčního hlasování, která trvá dodnes.

Diskutovali: Martin Smolek, náměstek ministra zahraničí pro řízení sekce právní a konzulární, MZV ČR; Pavel Pitel, ředitel konzulárního odboru MZV ČR; Jiří Krátký, zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti, MZV ČR. Moderace se ujala Eva Hrnčířová, česká novinářka a reportérka.

Wiener Festwochen

Das Programm der Wiener Festwochen von **13. Mai bis 18. Juni 2022** ist da! Ab sofort können Sie es auf unserer Website durchstöbern, oder das Programmbuch bestellen. Für unseren Prolog *Requiem* sind die Tickets bereits seit Jänner erhältlich, diese außergewöhnliche Inszenierung von **Romeo Castellucci** gemeinsam mit **Raphaël Pichon** und dem Ensemble **Pygmalion** wird schon von 1. bis 5. April zu sehen sein.

Von Mozart, Schönberg und Xenakis bis zum Tribute an Peter Rehberg; von Anton Tschechow und Robert Walser hin zu Necati Öziri und Satoko Ichihara, von tanzen den Chören, singenden Tänzer:innen, großen Ensembles und intimen Solos, von Neuentdeckungen und konstanten Wegbegleiter:innen – wir freuen uns auf: Romeo Castellucci, Raphaël Pichon und Pygmalion, François Chaignaud und Geoffroy Jourdain, Ulla von Brandenburg, Erwin Ortner und den Arnold Schoenberg Chor, El Conde de Torre-fiel, Philippe Parreno, Marko Nikodijevic, André de Ridder und das Ensemble intercontemporain, Susanne Kennedy, Markus Selg, Satoko Ichihara, Laia Fabre und Thomas Kasebacher, Buhle Ngaba, Slavs and Tatars und ihre Gäste, Tarek Atoui, Kate McIntosh, Bruno Beltrão, Gisèle Vienne, Tiago Rodrigues, Anna Rispoli, Marcus Lindeen, Bouchra Ouizguen, Damian Rebgetz, Back to Back Theatre, Christopher Rüping und Necati Öziri, Decoratelier und Jozef Wouters, Caroline Peters, Lia Rodrigues, Emmanuelle Huynh, Caty Olive, Sylvain Cambreling und Klangforum Wien, Pablo Fidalgo, Sofia Jernberg und Christian Karlsen,

Michiel Vandeveld, Nataša Rajković, Tina Satter, Marlene Monteiro Freitas, Christiane Jatahy, Mónica Calle und das brandneue Österreichische Museum für Schwarze Unterhaltung und Black Musik.

Neben 38 künstlerischen Projekten und einer Fortführung von künstlerischen Laboren und Prozessen im Rahmen von MITTEN gibt es auch heuer jede Menge Talks, Führungen, Lectures, Workshops, Podcasts, einen Festwochen Campus, In the Field und eine Festwochen Bar.

Das Programm der Wiener Festwochen ermöglicht Begegnungen. Sie finden in Theatern, Wäldern, Bars oder an der Donau statt und laden das Publikum ein, den Künstler:innen an einen Ort zu folgen, an dem wir Risiken eingehen, in die Zukunft blicken und diese für uns neu erfinden. Wir freuen uns außerordentlich auf ein Festival mit Ihnen!

newsletter@festwochen.at

České centrum ve Vídni

Návštěva Českého centra Vídeň (ČCV), jakož i dalších kulturních institucí, s nimiž ČCV organizuje společný kulturní program, podléhá aktuálně platným epidemiologickým opatřením. Konání živých akcí v ČCV je podmíněno vývojem pandemické situace jak v Rakousku, tak v České republice – řada plánovaných akcí vyžaduje přítomnost českých hostů. O programu a jeho případných změnách informuje ČCV na svém webu, Facebooku a Instagramu, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na českou kulturu online.

Podrobnější informace k akcím budou uveřejněny na webu Českého centra Vídeň. Na akce je nutné se registrovat na ccwien@czech.cz / +43 1 535 23 60. Do e-mailu prosím uvádějte celá jména a telefony návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefon.

do 12. 05. Výstava *Lost in Time*

Lost in Time je výstavní projekt představující rakouskému publiku výběr umělců ostravské výtvarné scény a také umělců s ostravským kulturním regionem úzce spolupracujících. V rámci výstavy se uskuteční doprovodný program, o němž bude informovat České centrum Vídeň na svém webu.

17.-18. 03. Mezinárodní sympozium v rámci výstavy *Josef Hoffmann. Fortschritt durch Schönheit.*

Dvoudenní sympozium věnované životu a dílu architekta a designéra Josefa Hoffmanna. Počet míst je omezen. Bližší informace a registrace na www.mak.at. Akce proběhne v němčině a angličtině.

MAK-Vortragssaal, Weiskirchnerstraße 3, 1010 Wien

24. 03. 19:00 **Beseda se sociologem Pavlem Pospěchem *Neznámá společnost: Pohledy na současné Česko***
Sociolog a publicista Pavel Pospěch, který žije od roku 2012 ve Vídni, představí v Českém centru Vídeň svou knihu *Neznámá společnost*. Vydejte se spolu s ním a s redaktorem nakladatelství Host Radkem Štěpánkem na „sociologickou expedici do nitra vlastní země“ (2021, Host). Akce se uskuteční ve spolupráci se spolkem Alumni CZ Austria a proběhne v češtině. Prosíme o registraci na ccwien@czech.cz. V e-mailu prosím uveďte celá jména návštěvníků, kteří

se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefonní číslo.

30. 03. 18:30 **Literatura: Peter Becher: *Prager Tagebuch***
Germanista Peter Becher ve své knižní novince vyznává lásku Praze, kterou sám pravidelně navštěvuje a kde pobýval od dubna 2019 do začátku roku 2020. Akce proběhne v němčině.

06. 04. 18:30 **Literatura: Vítězslav Nezval: *Ein Dichter bei Nacht***
Prezentace antologie *Ein Dichter bei Nacht*, kterou vydal a přeložil Ondřej Cikán.

13. 04. 19:00 **Literatura: *Orfeus zpívá***
Poezie mezi Vídni a Prahou. Své básně představí rakousko-český autor Ondřej Cikán a pražští básníci Jan Škrob a Adam Borzič. Registrace na webu knihovny. Více informací najdete na webu Českého centra Vídeň. Hlavní vídeňská knihovna, Urban-Loritz-Platz 2A, 1150 Wien

Slovenský inštitút vo Viedni

Návštěva Slovenského inštitútu ve Vídni, jakož i dalších institucí, s nimiž Slovenský inštitút plánuje společný kulturní program, je podmíněna epidemiologickým vývojem. O plánovaném programu a jeho případných změnách informuje Slovenský inštitút na svém webu a Facebooku, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na slovenskou kulturu online.

Slovenský inštitút / Slowakisches Institut in Wien

Wipplingerstraße 24-26, 1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

IG: [slowakisches_institut_wien](https://www.instagram.com/slowakisches_institut_wien)

do 03. 04. Výstava *Luba a Lindy Hnatovič: Zwei Generationen*

Výstava vo Viedni žijúceho slovenského výtvarníka s dcérou.

05. 04. 12:30 **Mittagskonzert: Prešporský Paganini**

Vítězi 25. ročníka tradičnej bratislavskej súťaže mladých huslistov (10-14 roční).

V spolupráci s bratislavským Starým Mestom.

07. 04. 18:30 Vernisáž výstavy Martin Kellenberger
Významný slovenský maliar, grafik a ilustrátor.

21. 04. 18:00 Prednáška a diskusia Rakúsko-slovenskej spoločnosti

Herman Hansy o regionálnej spolupráci NÖ-SK a starosta mesta Kittsee Johannes Hornek o skúsenostiach zo spoluzitia Slovákov a Rakúšanov.

28. 04. 18:30 Prednáška a diskusia o slovenskom cestovateľovi a dobrodruhovi Móricovi Beňovskom

Prednášať budú diplomat, historik, publicista, scenárista, spisovateľ literatúry faktu Miroslav Musil z Bratislavy a Alois Woldan, profesor slavistiky z Universität Wien.

KALENDÁRIUM

18. 03. 18:00 Prednáška chirurga prof. MUDr. Pavla Pafka, DrSc., na téma O ľudskom štěstí, spojená s následnou diskusí

Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
Alumni-CZ-Austria + ZÚ

26. 03. 17:00 Představení Medvěd & Muzikál

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

26. 03. 19:30 Belcea Quartet – Melnikov

Franz Schubert: *Streichquartett d-moll (D 810): Der Tod und das Mädchen*

Antonín Dvořák: *Klavierquintett A-dur, op. 81*
Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

27. 03. 11:00 Belcea Quartet – Melnikov

Franz Schubert: *Streichquartett d-moll (D 810): Der Tod und das Mädchen*

Antonín Dvořák: *Klavierquintett A-dur, op. 81*
Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

31. 03. 19:30 Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, Julia Fischer – Vladimir Jurowski

Josef Suk: *Fantastické scherzo, op. 25*
Antonín Dvořák: *Violinkonzert a-moll, op. 53*
Sergej Rachmaninoff: *Symphonische Tänze, op. 45*
Großer Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

09. 04. od 20:00 Reprezenační a maturitní ples

Parkhotel Schönbrunn,
Hietzinger Hauptstr. 10-14, 1130 Wien

11. 04. 19:30 Milan Kundera: Od Žertu k Bezvýznamnosti (dokumentární film, Česko, 2021, 95 min.)

Režie: Miloslav Šmídmajer, scénář: Miloslav Šmídmajer, Jakub Vansa, hudba: Petr Malásek
Kino Velvyslanectví ČR,
Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
KK + ČcV

27. 04. Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Víta v Praze

28. 04. 19:30 Antonio Draghi: L'Abelle di Boemia, ovvero S. Wenceslao

Oratorium o sv. Václavu v podání souboru Hof-Musici (umělecký vedoucí Ondřej Macek). Bližší informace viz s. 2.
Karlskirche
KK + Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě

09. 05. 19:30 Ozvěny Ji.hlavy: Stingl – Malý velký Okima (film s diskusí)

Kino Velvyslanectví ČR,
Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
KK + ČcV

13. 05. Májový koncert: Jiřina Marešová a Irena Troupová

Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
KK

Dva tipy na začátek května (6.-8. 5. 2022)

1. La Locura (Tango Musik Festival), Innsbruck, Haus der Musik

Es ist ein Musikfestival, das dabei aber natürlich auch getanzt wird. Im großen Saal des Hauses der Musik im vorderen Bereich ca. 100 Plätze für die Zuhörerinnen und Zuhörer sind vorgesehen. Der Rest ist für das Tanzen hergerichtet.

Auf der Webseite www.lalocuratango.at findet man die Details zum Festival.

Die auftretenden Ensembles – es werden 10 verschiedene aus Argentinien und verschiedenen Ländern Europas sein – stehen fest, das genaue Programm wird in Kürze veröffentlicht.

2. Glz. parallel zu „Argentina-Tango“ startet die Biennale 2022 in Innsbruck.

RSKS

Detailné informácie o našich podujatiach nájdete na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at.

Hatha, Yin, fasciálna jóga a jóga Nidra s certifikovanou inštruktorkou

Príd si zacvičiť, nabrať silu, zrelaxovať, zlepšiť vnímanie vlastného tela a mysle a odpútať sa od každodenných starostí. Hodiny sú vhodné aj pre úplných začiatovníkov/záčiatočnice. Maximálny počet účastníkov 10, je potrebné sa vopred prihlásiť u Zuzky: 0664/88793731 (SMS / WhatsApp).

Cena: 7 € / 5 € pre členov spolku, prvá hodina 5 € / 3 €; 10 vstupov: 50 € / 40 € pre členov spolku

Každý utorok 18:45-20:00 hod. v spolku RSKS, Otto-Bauer-Gasse 23/11

SOVA

Slovenský školský spolok Sova
Slowakischer Schulverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11

A-1060 Wien
 Tel.: +43 1 596 13 15
 Email: sova@slovaci.at
 www.slovaci.at
 Sekretariát: utorok/Dienstag
 9:00-10:30, štvrtok/Donnerstag
 18:00-19:30

VÝSTAVY - výběr

GARTENPALAIS LIECHTENSTEIN

bis 31. 03. *Treue Fürst: Joseph Wenzel I. von Liechtenstein und seine Kunst*

Er war eine der bedeutendsten Persönlichkeiten seiner Zeit und hat als Kunstsammler, Diplomat und Strategie die Geschichte Europas und des Fürstenhauses Liechtenstein nachhaltig geprägt: Die Fürstlichen Sammlungen widmen Fürst Joseph Wenzel I. von Liechtenstein (1696-1772) aus Anlass seines 250. Todestages im GARTENPALAIS Liechtenstein eine Sonderausstellung, die bei freiem Eintritt zu besuchen sein wird. Sie ist Auftakt der neuen jährlichen Reihe MÄRZ im PALAIS. Täglich 11:00-19:00 Uhr.

Im Rahmen von MÄRZ im PALAIS finden zusätzlich Führungen durch die permanenten Galerien im Obergeschoß des GARTENPALAIS statt. Die Führungen sind zu ausgewählten Terminen möglich und werden zu reduzierten Eintrittspreisen angeboten.

Mehr Informationen zu Terminen und Buchungsmöglichkeiten per E-Mail unter office@palaisliechtenstein.com oder telefonisch unter +43 1 319 5767-0.

MÖBELMUSEUM

bis 29. 05. *Home Stories. 100 Jahre, 20 visionäre Interieurs*

(mj. Adolf Loos, Josef Frank, Margarete Schuette-Lihotzky, Walter Pichler, Hans Hollein)

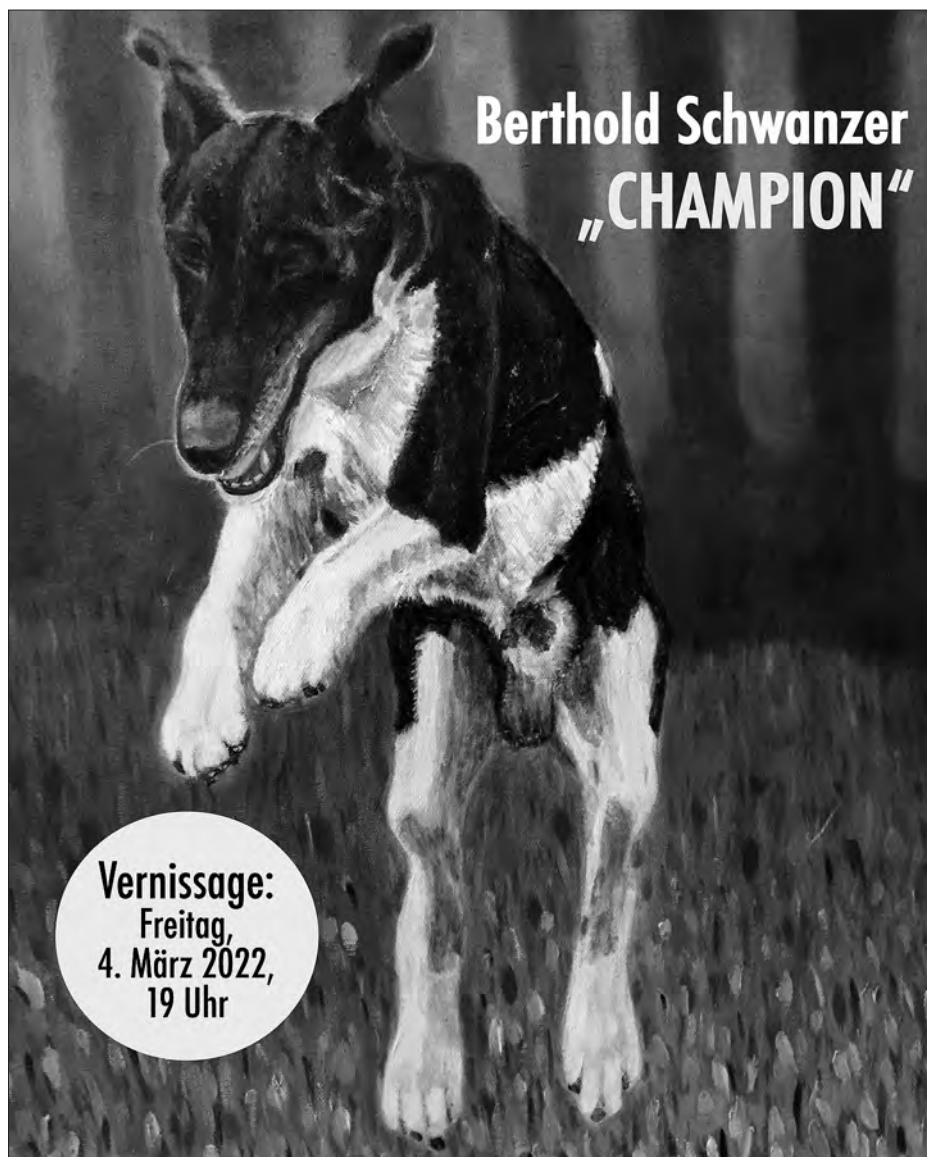
BELVEDERE

bis 29. 05. *Dalí – Freud. Eine Obsession*

bis 04. 09. *Viva Venezia! Die Erfindung Venedigs im 19. Jahrhundert*

bis 03. 07. *Face to Face. Marc Quinn meets Franz Xaver Messerschmidt*

www.belvedere.at

Berthold Schwanzer
 „CHAMPION“

Vernissage:
 Freitag,
 4. März 2022,
 19 Uhr

ATELIER A

„Zum blauen Pfau“ am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchberggasse 17 / II
 atelier.a.website

Öffnungszeiten: Mo, Di, Fr von 15.30 bis 18.30. Ausstellungsdauer ist bis 30.3.2022.

MAK

do 19. 06. *Josef Hoffmann: Pokrok krásou / Fortschritt durch Schönheit*

K vidění je více než 1 000 exponátů Josefa Hoffmanna.
 Út 10:00-21:00, st-ne 10:00-18:00

14. 06. – 30. 10. *15 Jahre Josef Hoffmann Museum*

Josef Hoffmann Museum, Brtnice
 Kurator: Rainald Franz, Kustode MAK-Sammlung
 Co-Kurator: Rostislav Koryčánek

Die Ausstellung widmet sich der erfolgreichen Etablierung des Josef Hoffmann Museums als gemeinsamer Außenstelle des MAK und der Mährischen Galerie in Brno. Anhand von Dokumenten und Einzelobjekten lässt sie die Ausstellungen der vergangenen 15 Jahre Revue passieren, die der Wirkung von Josef Hoffmanns Werk auf Zeitgenoss*innen und Gegenwartskünstler*innen sowie -architekt*innen gewidmet waren.

Die Ausstellung ist ein Teil des Projektes ATCZ264 JH Neudigital / Nově digitální und wird aus den Mitteln der Europäischen Union (Programm INTERREG V-A Österreich – Tschechische Republik) sowie durch staatliche Mittel der Tschechischen Republik mitfinanziert.
www.mak.at

ALBERTINA

bis 19. 06. *Edvard Munch. Im Dialog*

ALBERTINA MODERN

bis 03. 04. *Schiele und die Folgen*

www.albertina.at

AKADEMIE DER BILDENDEN KÜNSTE WIEN

08. 04. – 30. 10. 2022 *Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen*

Peter Paul Rubens (1577-1640): *Bacchische Szene. „Der träumende Silen“*, ca. 1610-1612, Öl auf Leinwand, © Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien

Die Ausstellung *Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen*, die ab 8. April 2022 in der Gemäldegalerie zu sehen ist, stellt der gängigen Praxis der Schausammlung ein Modell gegenüber, das die historischen Kunstsammlungen der Akademie – Gemäldegalerie, Kupferstichkabinett und Glyptothek – mit zeitgenössischen Werken in Konversation treten lässt. Die Ausstellung schöpft aus dem Reichtum der drei Sammlungen und greift dabei nur eine Auswahl der vielen möglichen Bildprogramme, Typologien und allegorischen Formeln heraus, um sie mit anderen Werken aus anderen Zeiten lose zu verweben.

Akademie der bildenden Künste Wien

Kunstsammlungen

Schillerplatz 3, 1010 Wien

Telefon: +43 (0)1 58816-2201

kunstsammlungen@akbild.ac.at

täglich außer Montag 10-18 Uhr

Eintrittspreise: 9 Euro / ermäßigt 6 Euro. Jeden Dienstag bestimmen die Besucher_innen den Eintrittspreis selbst.

KUNSTFORUM WIEN

bis 19. 06. *David Hockney: Insights*

In den letzten Jahren finden wir in David Hockneys Bildern eine neue Einfachheit in der Motivdarstellung, das gilt auch für sein Alterswerk: es vermittelt eine große Freude an der Landschaftsmalerei, an Architekturformen und den verschiedensten Lebensformen. David Hockney liebt es, Glück in die Welt zu stellen.

www.kunstforumwien.at

JÜDISCHES MUSEUM

bis 05. 06. *Die Wiener Rothschilds. Ein Krimi*

Dorotheergasse, 1010 Wien

SECESSION

bis 12. 06. *Siggi Hofer: Still Life | Dineo Seshee Bopape: Lerato le le golo (...la go hloka bo kantle) | DIS: How To Become A Fossil*

Friedrichstraße 12, A-1010 Wien

www.secession.at

Pivovarství

Dovolujeme si Vám představit druhé, aktualizované a upravené vydání knihy *Pivovarství*. Kolektiv autorů tím navazuje na první, dnes již rozebrané a velmi poptávané vydání této zásadní publikace v oboru (vyšlo v roce 2010).

Kniha je rozsahem a pojetím určena studentům bakalářského, magisterského a doktorského studia pivovarství, dále pivovarským odborníkům a v neposlední řadě i nadšencům z řad laické veřejnosti, kteří se chtějí o tradičním českém oboru dozvědět více podrobností.

Vzhledem k tomu, že vývoj pivovarského průmyslu od prvního vydání knihy pokračoval rychlým tempem, doplnili autoři jednotlivé kapitoly o aktuální informace týkající se nových technologií, zařízení a vědeckých poznatků včetně odkazů na nové zdroje informací.

Kniha *Pivovarství* pojednává v šestnácti kapitolách o celém procesu výroby piva. První kapitola se zabývá surovinami potřebnými pro výrobu piva (slad, chmel a chmelové produkty, voda a pomocné suroviny). Separátní kapitola je věnována pivovarským kvasinkám. Stěžejní část publikace tvoří kapitoly, v nichž je podrobně popsána výroba piva od přípravy mladiny na varně, přes hlavní kvašení a dokvašování, filtraci (včetně odstředování a membránových technik) až po pasteraci a stáčení. V knize jsou porovnávány vlastnosti různých druhů piv, fyzikálně-chemická a senzorická stabilita piva, vysvětlen proces stárnutí piva a hodnocení jeho jakosti. Samostatné kapitoly se zabývají enzymy důležitými pro výrobu piva, mikrobiologií pivovarské výroby, řízením jakosti, hygienou a sanitací výrobních zařízení, energetickým hospodářstvím a problemati-

kou odpadních vod a emisí. Závěr knihy je věnován zdravotním aspektům piva. Každá kapitola je doplněna velmi bohatým seznamem literárních citací.

Publikaci si můžete objednat přímo v nakladatelství nebo e-mailem na adrese: peskova@brainteam.cz.

Informace o knize: pevná vazba, 952 tiskových stran, formát 170 × 247 mm, ISBN 918-80-87109-71-7.

Ing. Eva Pešková

Havlíček Brain Team

Přemyslovská 2346/11

130 00 Praha 3

Tel.: +420 602 284 648

Vyšla nová sbírka básní **Čas vypršel od Anny Brikciusové**

Ve své nejnovější sbírce Anna Brikciusová navazuje na trend realizovaný i v předchozím básnickém souboru *Kropení svčcenou vodou*. Rozehrává motivy antropomorfizované přírody, lidské každodennosti a také aktuálního fenoménu izolace jedince, způsobené pandemií covidu-19. Příznačné jsou rovněž melodické základy autorčiných veršů, ovlivněné jejím hudebním vzděláním. Jak píše recenzent, čtení jejích veršů je čtením notových zápisů kantilén. Její básně jsou publikovány v *Revolver Revue*, *Souvislostech*, *Tvaru*, *Reflexu*, *Literárních novinách*, *Moderním divadlu* a revui *Protimluv*. Sběrka básní *Kolibří úsměv* byla vydána v nakladatelství Protimluv. V roce 2018 jí bylo uděleno stipendium rezidenčního pobytu Vísegrad Literary Residency Programme. Její každoroční literárně hudební pořad je součástí festivalu Den Poezie a Daniel Pearl World Music Days. Báseň *Podzimní* byla vybrána do antologie *Nejlepší české básně 2018* (nakladatelství Host) a do antologie *Krátká báseň* (nakladatelství Protimluv).

V uplynulých letech vydala sbírky básní *Do bouře* (Nakladatelství Bor, 2020) a *Kropení svčcenou vodou* (Nakladatelství Bor, 2021).

Knihu *Čas vypršel* (2022) je možno zakoupit v internetovém knihkupectví Kosmas: <https://www.kosmas.cz/knihy/502261/cas-vyprsel/>.

Anna Brikciusová se narodila v Praze, v rodině s bohatým kulturním zázemím. Hře na violoncello se začala věnovat již v raném dětství. Po studiích hry na violoncello u prof. Jaroslava Kulhana a prof. Viktora Moučky na pražské konzervatoři se aktivně zúčastnila mnoha violoncellových interpretačních kurzů. Vystoupila jak v České republice, tak i v zahraničí (Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Francie, Německo, Polsko, Švédsko, Turecko a Velká Británie).

Hraje na violoncello zhotovené mistrem Benjaminem Patočkou roku 1913.

Spolu se svým bratrem Františkem Brikciusem je zakládající členkou violoncellového seskupení Duo Brikcius.

Více informací na webových stránkách: <https://www.Brikcius.com/Anna>.

Andreas Vitásek: Ich bin der andere. Ein Selbstporträt

Já jsem ten druhý je název „autopotrétu“ vídeňského kabaretiéra, herce a režiséra, který nyní vyšel v nakladatelství Brandstätter Verlag a byl obohacen o četné fotografie.

Andreas Vitásek je kabaretní legendou. A jeho život dobrodružnou jízdou, ve které se malý Andi z Favoriten noří do vídeňské noční scény

sedmdesátých let, cestuje po Evropě na sebezpoznavací výlety a v neposlední řadě končí v Paříži umělců a bohémů – dostatek materiálu pro své první jevištní vystoupení.

Nebyl by to ale Vitásek, kdyby ve své knize kromě úspěchů kabaretiéra, herce a režiséra neodhalil i osobní krizi a panický strach z jevištních výstupů, zlomené srdce, víkendové otcovství a pokus přejít od stárnoucího individua k sice stárnoucímu, ale i moudrému muži.

Jemný, netabuizovaný a vtipný až k pláči, zároveň poetický a přemýšlivý, vypráví Vitásek o sobě – i o tom druhém, který je tak nějak také v nás.

V interview pro deník *Presse* se Vitásek zmiňuje o svém dětství a rodině, českém otci, který se nikdy pořádně nenaučil německy a mluvil se silným akcentem. Je absurdní, říká Vitásek, že já neumím bémaklovat. Nabídnutou roli Švejka z toho důvodu musel odmítnout.

Překvapivě otevřeně píše o některých fázích svého života. Jeho mládí ve Favoritenu mohlo být začátkem kriminální kariéry, a ne té umělecké. „Kdyby mě tenkrát přistihli při něčem nekalém, můj život by byl pravděpodobně jiný.“ Jeho otec (krejčí) se s ním nemazlil, ale když se rodiče rozvedli, rozhodl se pro něj. Tehdy patnáctiletý Andreas usoudil, „že s čerstvě, ne vlastní vinou rozvedeným otcem si bude moc užívat svobody, a bylo to správné rozhodnutí,“ konstatuje Vitásek.

Gebunden, 239 Seiten, Deutsch

ISBN 978-3710605994

Wien: Brandstätter Verlag, 2022

8. LiteraTour

23. – 25. 9. 2022

MAGISCHES – MYSTISCHES – MATHEMATISCHES PRAG

Mit Dr. Elisabeth Buxbaum

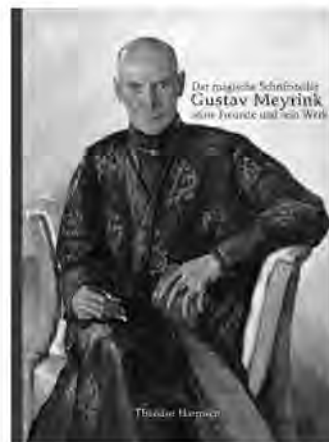
Wir wandern auf den Spuren zweier Schriftsteller, die Prag ein literarisches Denkmal gesetzt haben:

Leo Perutz (1882-1957) Schriftsteller und Versicherungsmathematiker

Roman: „Nachts unter der steinernen Brücke“

Gustav Meyrink (1868-1932) Schriftsteller und Bankkaufmann

Roman: „Der Golem“

Reisekosten von Euro im DZ 490,- / EZ 530,- beinhalten:

Busfahrt

2 Nächtigungen im Hotel „Don Giovanni“

3 Mittagessen inkl. Getränk

2 Abendessen ohne Getränk

Abendveranstaltung (Lesung/Film/Musik)

alle Eintritte/Literarische Reiseunterlagen

Reiseleitung und -organisation

Abfahrt:

7:15 Neuhofen – Forum

7:30 A1 Ansfelden/Rosenberger

8:00 Linz Hbf.

Anmeldung an Hana Rigo
per Mail: rigotranslations@aon.at
telefonisch: 0676 318 48 91

Bezahlung: AT51 2032 6000 0401 3389

PLATZL
★★★
REISEN
Platzl() nehmen und wohlfühlen.

Der Golem ist ab dem frühen Mittelalter in Mitteleuropa die Bezeichnung für eine Figur der jüdischen Literatur und Mystik. Dabei handelt es sich um ein von Weisen mittels Buchstabenmystik aus Lehm gebildetes, stummes, menschenähnliches Wesen, das oft gewaltige Größe und Kraft besitzt und Aufträge ausführen kann.

Nachts unter der steinernen Brücke ist ein Roman von Leo Perutz. Perutz begann ihn 1924 in Wien und stellte ihn 1951 in Tel Aviv fertig. Er erschien 1953.

Prager Paläste und Häuser erzählen...

mit Georg Adam Clam Martinic

u. Hana Rigo

30.5. - 1.6. 2022

Abfahrt:

6:30 Uhr Neuhofen an der Krems - Forum

6:45 Uhr A1 Ansfelden, Rosenberger

7:00 Uhr Hbf. Linz, vor dem Café Stellwerk

entlang der Strecke über Freistadt (genaue Zustiegsstelle anführen und Zeit selbst berechnen)

1. Tag

ME Gemeindehaus ?

- Gemeindehaus - Besichtigung

Rundgang im Zentrum

- Pulverturm

- geschichtsträchtige Häuser in der Celetná Gasse

- Besichtigung des Ständetheaters (ehemals Nostitztheater)

- Altstädter Ring

- Palais Kinsky

- Musikschule von B. Smetana

- Teynkirche – u.v.m.

Café Mozart – Kaffeepause, Blick auf die Aposteluhr

AE U Flekú

2. Tag

Palais Schwarzenberg

Palais Thun Hohenstein

Prager Burg

- Burg (Prager Fenstersturz 1618)

- St. Veitsdom

- St. Georgs Kirche

- Goldenes Gässchen

ME U Kanovnickú

Palais Waldstein

Museum der Karlsbrücke - Besichtigung

Schiffahrt – Prager Venedig

AE im Café Mozart

3. Tag

- Prager Jesulein - Besichtigung

- Vrtba-Garten-Besichtigung

- Palais Clam Gallas - Besichtigung

ME im Rest. Monarchie (Palais Lucerna)

Heimfahrt – Ankunft in Linz ca. 18 Uhr

Reisekosten von DZ 560,- / EZ 610,- beinhalten

Busfahrt

2 Nächtigungen im Hotel Don Giovanni

3x ME + 1 Getränk

2x AE (ohne Getränk)

Schiffahrt – Prager Venedig

alle Eintritte + Führungen

Reiseleitung, Reiseorganisation

Änderungen vorbehalten

Anmeldung an Hana Rigo

rigotranslations@aon.at

Tel.: 0676 318 48 91

IBAN: AT51 2032 6000 0401 3389

Jernej Weiss: *Čeští hudebníci ve Slovinsku v 19. a na začátku 20. století*

Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 2021

292 str., 58 obr. v textu
ISBN 978-80-87773-70-3

Česká adaptace Weissovy původní slovinské monografie *Češki glasbeniki v 19. in na začetku 20. stoletja na Slovenskem* (Maribor 2012) představuje dosud nehlubší sondu do dlouhodobé tradice česko-slovinských hudebních kontaktů v 19. a na začátku 20. století.

V jednotlivých kapitolách autor ukazuje, jak mnohostranně v tomto období čeští hudebníci ovlivňovali slovinskou hudební kulturu a jakým zásadním způsobem přispěli k přechodu od nadšeneckého amatérismu k postupnému kva-

litativnímu a kvantitativnímu rozmachu hudebního života ve Slovinsku.

Po úvodním nástinu kulturně politických poměrů v českých a slovinských zemích a osvětlení důvodů zkoumané hudební migrace následuje kapitola věnovaná životu a dílu českých hudebníků působících ve Slovinsku v první polovině 19. století, mezi nimiž vynikl zvláště František Josef Benedikt Dusík (1765-1817), autor prvních symfonií ve Slovinsku. Následující období 1848-1914 je rozčleněno do tematických kapitol líčících aktivity českých hudebníků jako organizátorů slovinského hudebního života, skladatelů, interpretů, hudebních pedagogů, teoretiků a publicistů. Z více než dvou stovek těchto osobností je zvláštní pozornost věnována autorovi první slovinské národní opery *Gorenjski slavček* Antonu Foersterovi (1837-1926) a vynikajícímu dirigentovi Václavu Talichovi (1883-1961), jenž začal svou kariéru právě v Lublani.

Publikace zařazuje působení českých hudebníků ve Slovinsku do širšího středoevropského kontextu a ukazuje, jak podstatně jejich všestranné aktivity ovlivnily nejen hudební kulturu 19. a začátku 20. století ve Slovinsku.

Tuto i další knihy z produkce KLP si můžete objednat prostřednictvím e-shopu <https://www.koniasch.cz/>.

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus,

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3

www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:

01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA

s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

Slowakisches Institut In Wien

si.vienna@mzv.sk

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at, www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonntage 8.00, 10.00 und 19.00 Uhr,

sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8.00 und 10.00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn

der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,

Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte

mit Kommunionempfang nach Vereinbarung

mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Consultant in der Management Beratung (w/m/d)

Als eine der führenden Managementberatungen in der DACH Region und in CEE helfen wir Unternehmen strategisch voranzukommen, Wachstumspotenziale konsequent zu nutzen, wirksame Strukturen und Prozesse zu etablieren und die Weichen auf Erfolg zu stellen. Dabei beraten wir unsere Kunden branchenübergreifend zu den Themen Strategie, Finanzen & Controlling, Organisation/Transformation, Prozesse, Operations, Supply Chain Management, Einkauf, Vertrieb, IT-Steuerung und Digitalisierung.

Für den weiteren Ausbau unseres Teams am Standort Wien sowie unser Geschäft in Tschechien suchen wir Beraterinnen und Berater, die für eines oder mehrere dieser Themen brennen und mit uns das weitere Wachstum unseres Geschäfts gestalten möchten.

Das erwartet Sie

- Als Teil eines erfahrenen Beratungsteams erarbeiten Sie Lösungskonzepte und Entscheidungsgrundlagen für unsere österreichischen, tschechische und internationalen Kunden
- Sie übernehmen Verantwortung für einzelne Aufgabenpakete und Projektmodule und entwickeln gemeinsam unsere zukünftigen Beratungsansätze weiter
- Sie lernen eine breite Themenvielfalt kennen und spezialisieren sich mit der Zeit in einem der oben genannten Themen oder in einer Branche
- Sie arbeiten in interdisziplinären Teams aus unseren unterschiedlichen Standorten und vernetzen sich dadurch auch international
- Im Rahmen Ihrer Projekte arbeiten Sie eng mit den Kunden zusammen, konzipieren gemeinsam Lösungen in spannenden Arbeitsumfeldern und bauen so neue Kontakte auf
- Neben der Beratungstätigkeit in den Projekten arbeiten Sie aktiv an der weiteren Entwicklung unserer Märkte und Kunden mit, z.B. durch die Mitarbeit an Publikationen oder die Entwicklung neuer Themen

Das bringen Sie mit

- Sehr guter Hochschulabschluss – bevorzugt Wirtschaftswissenschaften, Wirtschaftsingenieurwesen, Wirtschaftsinformatik, Sozialwissenschaften, technische Studien oder ein vergleichbarer Studiengang
- Praktische, studienbegleitende Erfahrung in Managementberatungen, Handels- oder Industrieunternehmen
- Fundierte Kenntnisse moderner betriebswirtschaftlicher Methoden
- Strukturiertes, fokussiertes und lösungsorientiertes Handeln
- Analytisches Denken und Kreativität
- Sehr gute Kenntnisse in Microsoft Power Point und Excel
- Verhandlungssicheres und authentisches Auftreten in deutscher sowie englischer Sprache
- CEE-Sprachen sind von Vorteil (insbesondere tschechisch)
- Spaß an freundschaftlicher Zusammenarbeit, Wissens- und Erfahrungsaustausch sowie ein Schuss Humor

Ihre Vorteile bei uns

Unsere Erfolgsgeschichte ist geprägt durch unsere einzigartige Unternehmenskultur und die Menschen, die mit uns arbeiten. Wir sind mehr als ein Team. Wir bieten Ihnen:

- Toller, aktiv gelebter Teamspirit
- Steile Lernkurve
- Umfassende Aus- und Weiterbildung / Förderung akademischer Weiterbildung
- Viel Freiraum und Möglichkeiten zur Mitgestaltung / flache Hierarchie
- Flexibles Arbeiten im Büro, im Homeoffice oder beim Kunden
- Top-moderner Bürostandort mit bester Erreichbarkeit per Bahn, Öffis und Auto
- 29 Urlaubstage
- Möglichkeit von Sabbaticals
- Firmenwagen bereits ab dem zweiten Karrierelevel

Einstiegsgehalt abhängig vom Erfahrungshintergrund ab 4.200 EUR p.m.

Ihr Kontakt

Dr. Stefan Bergsmann | Horváth & Partner Management Consulting GmbH | Telefon: +43 1 512 75 08-0, sbergsmann@horvath-partners.com

Jetzt bewerben

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2022 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2022 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

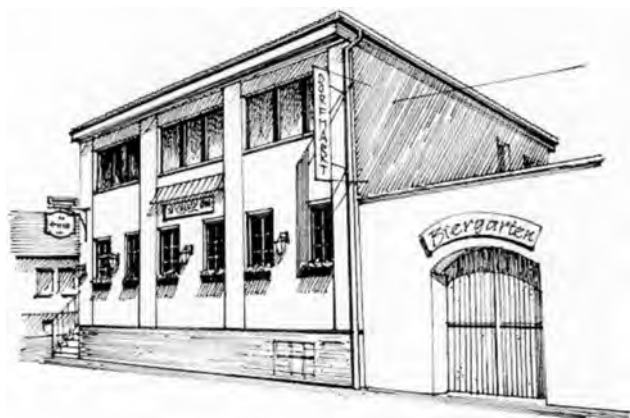
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2022, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky mluvící lé-
kaře najdete na: www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com

lenka.kovarik@fh-burgenland.at

<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien

Tel.: +43 (0) 676 37 62 117

dietmar.koller@univie.ac.at

www.tschechisch-slowakisch.com

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00

Sa 8:30-19:00

So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255

E-mail:

vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář: Mag. Miroslava CINKOVÁ

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214

E-mail:

miroslava.cinkova@katholischekirche.at

[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/maria-am-gestade/)

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien
Mše svatá každou neděli a círk. svátek
v 10:00 a ve čtvrtek
(1. a 3. v měsíci) v 18:30 hodin.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1
Mše svatá každou neděli a círk. svátek
v 8:15 a ve středu v 18:30,
první pátek v měsíci v 18:30 (kromě
letních, zimních prázdnin a svátků)

Římskokatolická Kathedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každú první pátek v měsíci v 18:00

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

Z pohádek Boženy Němcové

Alabastrová ručička

Do jedné vesnice přišli dva vysloužilí vojáci a prosili o službu. Jeden byl ještě dosti při síle, druhý ale nebožák byl celý zmrzačený, proto také službu nedostal a sedláci ho jen z milosrdenství mezi sebou podrželi. První dostal se ale hned k prvnímu sedláku. Když nastaly přástvy, chodili tam oba dva a děvčata je ráda viděla. Ten starý uměl povídat leccjaké pěkné báchorky a příběhy a druhý prováděl šprýmy a taškářské kousky, které se na vojně naučil, že se začasté všichni smíchem div nepopukali.

Mezi děvčaty byla také jedna stará panna, jíž se veselé vysloužilce zalíbil. Měla sice chaloupku, ostatně ale nic jiného; než voják si myslil: lepší trocha nežli nic. Něco si vydělám, ona ze svého přidá a budeme přece živi. Namluvil si ji a také vzal. On sloužil, ona nádeničila, a tak se dost bídne protloukali. Při tom všem ale neztratili veselou mysl, ani když jim malá strážnička přibyla. Sedláci je měli rádi a selky pomáhaly, kde mohly, a když děvče povyroستlo, nejedlo ani jeden den doma, protože si je po každé některá kamarádka k obědu pozvala.

Léta ubíhala, Zuzanka kvetla jako luční kvítí a byla jí plná ves. Tak jako rodiče měli lidi i ji rádi, neboť každému pomohla, necht jí pobídl k jakékoliv práci; nejvíce ale užila od starého Martina, toho mrzáka, co s otcem do vsi přišel, s nímž každé sousto chleba dělila. Jí k vůli seděl někdy na pasece třeba půl dne a povídal dětem pohádky. Nejlepší vyrazení Zuzančino bylo, když mohla v lese, po polích a po lukách běhat a zpívat, to jí bylo nade všecko.

Nedaleko vesnice stál starý hrad, jehož zdi již mechem porostlé byly; mezi těmi zdmi seděla Zuzanka někdy půl dne, pletla věnečky a zpívala. Tak jí minul patnáctý rok.

Bylo to večer před svatým Janem Křtitelem a po vesnici se ozýval hluk a křik chasy, která se hnala s dřívím pálit oheň svatojánský na vrchu nedaleko starého hradu. Nejprvnější nahoře byla Zuzanka. Když se hranice narovnála a zapálila, popadla se chasa za ruce a začala okolo ohně skákat a zpívat. Když pozpívali, přeskakovali plamen. – Tu se stalo, že Zuzanka do něčeho kopl. Shýbne se, zdvihne to a vidí malou alabastrovou ručičku.

„Zahod' to, je to kouzlo!“ křičela chasa.

„Ne, ne, nezahazuj to,“ namítal starý voják, který se s chasou na vrch přikulhal. „Navlíkni si ji na něco a zavěs na krk, to ti přinese štěstí.“

Zuzanka moudrého rádce uposlechla, navlékla si ručičku na stužku a zavěsila na krk. Bylo po ohni a děvčata i chlapi brali se domů.

„Holky, nechodme ještě domů; je tak krásná noc, pojďme na hrad!“ vybízela Zuzanka své kamarádky, nemajíc chuti do úzké sednice se zavřít.

„Co tě to napadá, nevíš, že je svatojánská noc, kdy kouzelnice své rejdy tropí?“ odpovídala děvčata. Ale Zuzanka se nedala odstrašit, šla s chasou až do vsi, ale potom se vrátila na starý hrad, sedla na sedátko, které si sama udělala, a koukala na hvězdnatou oblohu, až jí oči zacházely. Tu slyší zpovzdálí muziku, tak krásnou, tak vábnou, že se jí radostí srdce chvělo; blíž a blíž zněly lákavé zvuky a ze starého hradu vycházeli skvostně oděni hudební-

ci, kteří ze svých nástrojů libé tóny vyluzovali. Za nimi šla paní a pán; na hlavách se jim leskly zlaté koruny a na sobě měli šaty drahé, kmentové. Potom kráčelo služebnictvo po dvou, krásné panny a panoši, všichni ve skvostném oděvu. Po stranách nesli sloužící planoucí pochodně.

Když kolem dokola zámek obešli, zastavili se naproti Zuzance, která si to ani vyložit nemohla, kde se tuto panstvo vzalo. Sličná královna zakývala na ni prstem a Zuzanka se ani chvíli nerozmýšlela, nýbrž přiskočila k tajemnému družstvu a šla po boku paní, která ji až do hradu za ruku vedla. Tu se otevřela v jednom koutě brána a panstvo tam vešlo; několik kroků odráželo se světlo pochodní o třpytící se stěny klenuté chodby, která dolů vedla, ale najednou se octli v krásné zahradě, v níž stál alabastrový zámek, zlatem vykládaný. Květiny té nejrozmanitější krásy a stromy zatížené ovocem vydechovaly nejlíbeznější vůni. Zuzanka by se byla nejraději do měkkého trávníku vrhla a v těch vonných kalíškách tvář koupala, ale bála se královny. Jakoby naplněna dýmem vonného jantaru plynul tu lehký vzduch a Zuzanka je celou duší do sebe sála.

Zlaté dveře u alabastrového zámku se otevřely, družina i s králem se královně poklonila a zmizela. Královna prováděla potom Zuzanku po zahradě. Vše to dalo se mlčky. Tu přišly k myrtovému keři, královna utrhla proutek, spleťla jej do věnečku a položila Zuzance na hlavu, pravíc: „Ten věnec si nech ode mne na památku. Zítra jdi s otcem na hrad, a kde nyní stojíme, tam ať kope. Žádnému nepovídejte, co najdete, a ve vesnici déle nezůstaňte!“

Po těch slovech vzala královna omámenou Zuzanku za ruku a vedla ji zase touž cestou ven až k staré bráně, potom najednou zmizela a Zuzanka běžela domů.

„Milý Bože,“ myslela si cestou, „tolikrát jsem již ten hrad prolezla a nikdy jsem tu bránu neviděla, toť je divná věc, kde se to všechno jen vzalo.“

Když přišla domů, rodiče již spali, neboť bila právě hodina s půlnoci. Potichoučku sundala věneček, strčila jej pod polštář a lehla na lože.

Slunce stálo již vysoko a svítilo do malých okének, když matka Zuzanku budila.

„To neví, kdy do lože, a ráno se jí nechce stávat,“ hu-boval otec.

Zuzanka si mnula oči a přemýšlela, co se jí zdálo. „Já ani nevím, rodiče, co se to se mnou dálo; byl-li to sen,

anebo se mi to opravdu stalo. Ale počkejte, vždyt jsem si ten zelený věneček pod hlavu strčila.“

Děvče sáhlo pod podušku a vytáhlo myrtový věneček z jednoho proutku uvitý, ale nezelený, nýbrž z ryzího zlata. Matka i otec spráskli rukama a teprve se Zuzanky ptali, kde byla a co se jí přihodilo.

„Kamarád ti dobře poradil, abys tu ručičku si nechala, ta je pro štěstí, a na tom místě leží zajisté poklad,“ řekl na to otec. „Jen jestli jsi to místo nezapomněla?“

„O to se nebojte,“ pravila Zuzanka, „a chcete-li, půjdeme tam hned.“

„Ne, teď jsou lidé v poli a viděli by nás; až v poledne.“

O pravém poledni šla Zuzanka s otcem k starému hradu; od brány se uhnula hned stranou, kudy v noci s družinou šla, a tu viděla mezi křovím ještě jednu nízkou zeď a v ní malý průchod, který se zdál býti v noci branou. Sotva jím prolezli, octli se v kulatém dvoře, porostlém trávou a nízkým chrastím.

„Zde stál ten stromek,“ řekla Zuzanka a postavila se k šípku na píd vysokému, „zde kopej, tatíčku!“

Otec poslechl a začal ihned na tom místě kopat, a hle! Sotva trochu země odkryl, viděl truhlu železem kovanou. Byla hodně veliká a otec jí ani pohnouti nemohl; ale jakmile se jí Zuzanka dotkla, odnesli ji beze všeho násilí.

Ve dvoře narovnali na ni kamenů a šli domů, aby je žádný neviděl, co nesou. Teprve o soumraku pro ni došli a do chalupy odnesli. Truhla byla plničká zlata.

„Víš, čeho mi je nejvíce líto? Že nemohu dát z toho kamarádovi a těm sedlákům, co nám v nouzi pomohli.“

„Řekněte, tatíčku, že jste dědil, a když ne jinému, aspoň dejte starému Martinu několik zlatých.“

„Máš pravdu; zítra jdu do města, koupím koně a vy si to zatím zde složte. Až přijdu, řeknu, že jsem dostal v městě dobrou službu, že tam půjdeme a Martin aby zůstal zatím v naší chalupě. Když se nevrátíme, zůstane jemu, a po čase kdovíco se stane. Ale huby si dejte na petlice, to vám povídám!“

Druhý den šel otec do města, koupil koně a vůz a najal si pěkný dům. Když přijel domů, bylo koutání, že si veze chalupník koně a vůz. Slyšíc, že dostal dobrou službu a že se do města odstěhuje, přáli mu to někteří a někteří také ne, jak to již bývá.

Vedle jejich chalupy stál statek a v něm bydlil sedlák a selka hrozně všeteční a závistiví. Těm to hlavou mátl, kde vzal asi soused peníze na koně a na vůz, to že nemůže býti, aby mu je někdo byl zapůjčil. Proto šla selka k sousedce a začala se jí na ledacos ptáti a konečně ve vsí důvěrnosti i na to, kde přišel soused ke koním a vozu. Ale chalupnice měla rozum. „Inu, milá sousedko, já vám to povím, ale neříkejte žádnému nic. Můj muž zdědil několik tisíc zlatých po jednom strýci, a tudy nám bude lépe. Vidíte, co to naše děvče tu kouzelnou ručičku našlo, máme štěstí, a já bych jí nedala za mnoho peněz.“

Selka šla domů a řekla to sedláku, pobízejíc ho, aby si na Zuzanku počíhal a ručičku jí ukradl. Ten nebyl k tomu líný, neboť nepřál také ani Božího světla nikomu. U souseda se zatím nakládalo na vůz a starý Martin si tam svých několik drchniček odnesl. Otec Zuzančin chtěl ještě večer do nejbližšího městečka dorazit, a proto se také po práci se všemi loučil. Zuzanka plakala, a když měli jít odjíždět, vzpomněla si ještě, že doběhne na starý hrad a naposled že si tam zazpívá. Řekla to tátovi a zlý soused, který neda-

leko stál, otočil se honem a šel napřed; myslil si, že se mu jeho záměr tam nejlépe povede. Ale to neslyšel, když ji táta od toho zrazoval a pravil, že se tam všichni zastaví a Otčenašek za udělené dobrodiní pomodlí.

Sedlák stál u starého hradu schován a čekal; tu slyší řehot koňský a vidí zdáli zrovna k sobě běžet koně bezuzdého. Myslí si, že je to kůň z vesnice a že se splašil. Jde mu tedy naproti, aby ho chytil, a kůň jako krotký k němu kráčí.

„I propánakrále, toť je moje lyska! Který čert tě pustil?“ vykřikl sedlák a uchopil kobylu za hřív, ale kůň se s ním vznesl najednou do povětří, třikrát s bezduchým sedlákem hrad obkroužil a zmizel, aniž byla kdy více po závistném sedláku jaká památka.

Nedlouho potom stála na hradě Zuzanka s otcem a matkou a loučila se se svým nejmilejším místečkem a děkovala v duchu dobré královně za její dobrodiní. Martin čekal u vozu, a když i jemu spánembohem dávali, plakal nejvíce, a otec mu dal několik tolarů na přilepšenou, povídaje mu pohádku o dědictví. Když přijela rodina do města, koupilo se hned náradí, šatstvo, najali se služky a učitelky i učitelé pro Zuzanku, aby se něčemu naučila.

Než minula tři léta, nebyl by žádný selské děvče v ní poznal; byla moudrá v každém ohledu, přitom krásná a až příliš dobrá. Ač se s ní rodiče neukazovali a nedvořili, přece nezůstala ukryta jako fialka pod křovím. Mnoho ženichů se o ni ucházelo a mezi nimi také bohatý a hezký šlechtic, který se Zuzance nejvíce zalíbil. Žádný nebyl proti tomu, a tedy se beze všech překážek vše smluvilo a svatební den byl určen.

Oblečena v drahém rouchu, ozdobena zlatým věncem myrtovým, jež i s ručičkou co nejdražší památky chovala, jela Zuzanka na oddavky. Tu přistoupí na cestě k vozu chudý mrzák, prose o malý dárek. Nevěsta poručila, aby zastavili, bystře na žebráka pohlédla a poznala starého Martina. Hbitě skočí dolů a vezme ho za ruku pravíc: „Copak mě neznáš, Martine? Já jsem Zuzanka; pojd', pojd', sedni k nám do vozu a povídej, jak se ti vedlo, co jsme se neviděli.“

„Jak bych mohl považovat tak krásnou, tak bohatou nevěstu za mou milou Zuzanku! Do vozu k vám nesednu, ale plakal bych radostí, že jste si, tak krásná panna, mne chudého žebráka všimla. Pánbůh vám dá štěstí za to, že jste zůstala dobrá jako kdy jindy.“

Zatím skočil i otec s matkou z druhého vozu a srdečnou radost měli, když Martina viděli. Chtěj neb nechtěj, musil aspoň k nim si sednout. Kdyby byl ženich Zuzanku zrovna dost nemiloval, byla by jeho láska v tom okamžení jistě toho největšího stupně dosáhla, neboť se opět přesvědčil, jak milé stvoření se mu za ženu dostane.

Po cestě žaloval Martin svému kamarádu, že se mu po něm již tuze stýskalo, že měl nouzi, a tudíž že se vydal na cestu, aby ho do své smrti ještě jednou spatřil. Chaloupka že je v dobrých rukou, tak ujišťoval.

Kamarád mu ale povídal, aby se již o nic nestaral, že zůstane u nich do smrti. A tak se i stalo; starý Martin se už do vesnice nevrátil, neboť brzo nato zemřel, snad samou rozkoší. Zuzančin otec koupil vesnici, v které byla dcera zrozena, a nedaleko starého hradu dal vystavět pěkný zámek, v kterém potom všichni svorně a spokojeně žili; sedlákům oplatil desateronásobně, co mu kdy dobrého udělali. Alabastrová ručička a zlatý věnec zůstaly největší poklad rodinný.

JAN ÁMOS KOMENSKÝ

V době po bitvě na Bílé hoře žil v Čechách moudrý muž Jan Ámos Komenský. Jako mnoho vlastenců musel se i on skrývat před zlovůli Habsburků.

Při jedné z morových epidemií zemřela Komenskému žena a dvě děti. Další rána ho stihla, když se pro svou víru a názory musel rozloučit s vlastí.

Jan Ámos Komenský psal knihy také o tom, jak učit děti ve škole. Do tehdejší školy chodilo málo dětí a mnohé z nich jen tehdy, když je rodiče nepotřebovali na práci.

A když už do školy přišly, vyučování je nebavilo. Nedávaly pozor a učitel se musel víc starat o to, aby udržel pořádek a klid, než vyučovat.

Téměř všemu se musely děti učit nazpaměť, často odříkávaly dlouhé latinské věty, kterým nerozuměly. Když žák neuměl, přišla ke slovu rákoska. Tu měl učitel neustále při ruce.

Komenský chtěl, aby se děti učily snadno a aby je učení bavilo. Na pomoc si vzal obrázky a všechnu látku se snažil vysvětlovat tak, aby jí děti rozuměly.

Brzy se Komenského věhlas roznesl po celé Evropě. Králové evropských zemí ho chtěli získat do svých služeb. Komenský cestoval a pracoval v Uhrách, Švédsku, Polsku a Holandsku.

V cizině s velkým uznáním tiskli jeho knihy. Jan Ámos Komenský zemřel v Holandsku. Tak je v cizině pohřben Čech, jemuž se dodnes říká učitel národů.

Kastrůlkovo

Už jste slyšeli o pánovi Bublínkovi, paní Rychlovarné, paní Vlnivé? A co tak Litinovi či Nerezovi? Ne? Tak se prosím seznámte: pán Bublínka je Sodastream a místo oveček před spaním počítá bublinky. Paní Vlnivá je mikrovlnka a je to jogínka tělem a duší. A pán Obřík? Ano, to je největší hrnec v kuchyni, bývalý generál. Zvládne Plíšek upéci svoje první koláčky? A co dělat, když se rozstůně pan Plotna? A co tak tajná, noční výprava nezbedných kastrůlků? Uhádněte, za koho se provádá slečna Lednice? Je toho ještě mnohem víc, chce to jen krapet Vašeho času, nechte se spolu s dětmi unášet příběhem.

Kastrůlkovo je určeno pro ty, kteří hledají současnou, vtipnou pohádku, kde jako v každé správné pohádce vítězí dobro nad zlem. Je tvořena šibalskými příběhy malých i větších hrdinů z kuchyně, Kastrůlkova.

Krátké příběhy s dobrým koncem, milými postavkami jsou ideální jako čtení na dobrou noc. Pohádka je primárně určena pro děti do deseti let, ale věříme, že se nad ní zasmějí i Ti, kteří ji budou dětem předčítat, rodiče, prarodiče, kdokoliv, kdo věří na pohádky.

Autorka o sobě: „Jsem fanyнка klasických českých pohádek, jako jsou *Maková panenka*, *Broučci*, *Krteček*, *Víla Amálka*. Pohádek s veselými příběhy, s dobrým koncem a nádhernými ilustracemi. Nesměle doufám, že *Kastrůlkovo* bude mít stejnou »atmosféru«.

Odmala jsem měla nos zabořený do knih, milovala jsem jejich vůni, šustění stran. Těch pohádek, co se nám babička načetla, a my se sestrou zabořené do starodávných péřových peřin poslouchali ani nedutali. Teď už jsem »velká«, sama mám svoji rodinu, ale láska ke knihám zůstala. A nejen to. K tomu se vloudila i chuť napsat »svoji« knihu pohádek. Pohádek pro děti, které duši jemně pohladí, rozesměje, pobaví i rodiče, naučí děti se dívat na věci jinými očima, na věci, které poznají z běžného života, a přitom mohou být »lidské«.

Kastrůlkovo je prvotina a řekněme si to upřímně, bez Vaší pomoci nevyjde. Proto budu velmi vděčná za Vaši pomoc. Díky ní nejenže vyjde tato prvotina, ale dá mi energii při psaní pokračování, které mám rozepsané. Máte-li zájem přispět nějakou částkou nebo si chcete objednat větší množství knih, neváhejte napsat na dikyvam@pointa.cz a domluvit se s týmem Pointy na detailech. Děkuji Vám.

Nenašli jste odpověď na všechny svoje otázky? Budu ráda, když mi napíšete na rybonova@yahoo.com, ráda se s Vámi o informace o *Kastrůlkovu* podělím. Těším se, Vaše Šárka.“

JARNÍ NÁLADY

Jaroslav Seifert: *Jaro, sbohem*

Studené jaro

Je ještě v mlhách – když je časné
a v kouřích okno milené,
miluju, sním a píšu básně.
A ty ne?

Pro milence to hrozná zkouška,
krok jara je tak pomalý,
jen schovej svoje rubínová ouška
do šály.

Březen

Pozdravte ještě jednou zimu,
skloňte se k sněhu tajícím.
Kus jara už k nám padlo z výšek,
podléška, modrý větrníček.

Otvírá očka ještě spící,
jako když dítě na polštáři
v den již se rozednívajících
dívá se po matčině tváři.

A ta, jež nemůže se vynadívát,
musí se smát a počne zpívat.

Karel Toman: *Měsíce*

Březen

Na naší studni ráno hvízdal kos.
Jde jaro, jde jaro.
A když jsem okno na sad otvíral,
šeptaly pukající pupeny.
Jde jaro, jde jaro.

Bez chvěje se a hrušně čekají.
Jde jaro, jde jaro.
Zas novým třpytem rozkvétá ti vlas
a nových kovů napil se tvůj smích.
Jde jaro, jde jaro.

Bože můj,
obnoviteli, obroditeli,
na srdce v sněhu pamatuj.

(mk)

TROCHA HISTORIE

2. března 1282 zemřela **Anežka Česká** (Anežka Přemyslovna), česká světice, princezna a abatyše, dcera krále Přemysla Otakara I. a jeho druhé manželky Konstancie (* mezi 1205-1211 jako poslední, deváté dítě)

Legenda svaté Anežky České

Podle vzoru své sestřenice blahoslavené Alžběty zřídila slavný špitál pro nemocné u paty mostu Města pražského ke cti přesvatého vyznavače Františka... Rovněž vlastním nákladem dala postavit klášter menších bratří ke cti jmenovaného slavného vyznavače uvnitř Města pražského, dále věhlasný klášter pro sestry řádu svaté Kláry ke cti Spasitele světa, který podivuhodně ozdobila slavnými ostatky svatých, drahocennými nádobami a rouchy potřebnými k bohoslužbě, neboť milovala okrasu Božího domu.

Pocházela z přemyslovského rodu v Čechách. Jako královskou dceru ji chtěli několikrát provdat nejen za krále, ale i za císaře. Ona však dala přednost službě poníženému Kristu a životu v dokonalé chudobě. Založila špitální bratrstvo, z něhož se díky ní stal řád křižovníků s červenou hvězdou, a první klášter klarisek v Praze. Po šestačtyřicet let zde žila jako strážný anděl národa. Jak napsal Jan Pavel II.: „Sytla hladové, ošetřovala nemocné, pečovala o přestárlé, povzbuzovala bezradné a tak byla schopna šířit pokoj a smíření, dodávat útěchu a vlévat novou naději.“

Zemřela s pověstí svatosti a se svatořečením mohl národ pocítit její přimluvu při osvobození od totalitního režimu.

Anežka Přemyslovna odevzdává špitální kostel prvnímu křižovníckému velmistru (*Breviř křižovníckého velmistra Lva*, 1356)

Busta Arnošta z Pardubic v triforiu pražské katedrály sv. Víta

Arnošt z Pardubic (25. 3. 1297 – 30. 6. 1364)

Byl posledním pražským biskupem (1343-1344) a posléze prvním arcibiskupem a metropolitou českým (1344-1364), politikem, církevním hodnostářem a diplomatem. S Karlem, budoucím králem a císařem, se seznámil v Itálii. Výrazně mu pomohl k volbě a následné korunovaci na císaře. Osobně jej pak po návratu do Prahy korunoval českým králem, během vlády mu stál věrně po boku a mnohokrát jej i zastupoval. Byl mu blízkým přítelem, moudrým rádcem, pomáhal mu založit Nové Město pražské, se stavbou Karlova mostu, katedrály sv. Víta nebo hradu Karlštejna. Má velké zásluhy na založení pražského arcibiskupství a pražské univerzity, na níž působil jako kancléř. Jeho věhlas byl v celé církvi značný a byl považován za jednoho z možných kandidátů na papeže.

Pocházel z rodu pánů z Pardubic, který svůj původ odvozoval od společného předka Malovců. Nejprve získal vzdělání ve farní škole při kostele sv. Jana řízené johannity, následně navštěvoval školu při benediktinském klášteře v Broumově a partikulární studium v Praze. Poté odjel do Itálie, kde čtrnáct let studoval práva a teologii na univerzitách v Bologni a Padově.

Plně se věnoval duchovnímu životu, a kde mohl, usiloval o jeho zlepšení. Vystupoval proti ordálím – Božím soudům, byl štedrý k chudému lidu, obzvláště v dobách morové epidemie či hladomoru, podporoval výtvarné umění. Založil několik klášterů, včetně kladského, kam se chystal na zasloužený odpočinek. Náhle však zemřel poté, co ho postihla zimnice. Na přání vyjádřené v jeho závěti byl pohřben ve farním kostele Nanebevzetí Panny Marie v Kladsku.

14. března 1402 se **Mistr Jan Hus** stal kazatelem v Betlémské kapli.

9. března 1422 byl v Praze popraven husitský kněz a kazatel, autor náboženských spisů **Jan Želivský**.

Jeden z vůdců husitské protifeudální revoluce se narodil v Humpolci někdy po roce 1380. Vzdělání nabyt v želivském klášteře a odtud byl roku 1416 poslán na faru v Jiřicích. Některá zachovalá kázání Želivského jsou uváděna jako kázání Jana z Humpolce, jméno významného kláštera bylo ve středověku však více známé než bezvýznam-

Busta Jana Želivského na Staroměstské radnici v Praze

né městečko, proto dochází ke změně jména na Jan Želivský. Počátkem roku 1419 zní Želivského plamenná slova již v chrámu Matky Boží Sněžné, kam se za ním hrnou zástupy nejradikálnějších složek husitství. Spolu s Janem Žižkou byl účastníkem defenestrace, ale vůdčí postavení si získal jako Žižkův spojenec nesmlouvavým bojem proti Zikmundovi, který měl po smrti Václava IV. v Čechách vládnout. Usiloval o jednotný postup všech husitů. Busta Jana Želivského je umístěna na Staroměstské radnici v Praze a před školou v Želivě, jeho pomník je umístěn před Novoměstskou radnicí na Karlově náměstí. Sborem Jana Želivského nazvala svůj chrám i Církev čs. husitská v Humpolci.

Zdroj: www.infohumpolec.cz

20. ledna 1942 uplynulo osmdesát let od **konference ve Wannsee**.

Adolf Eichmann hrál významnou roli při přípravě konference ve Wannsee v lednu 1942, jejímž hlavním cílem

Adolf Eichmann

bylo koordinovat „konečné řešení“ židovské otázky. Typický úředník, nenápadný, štíhlý, nosil brýle, ale byl skvělý organizátor. V létě 1941 navrhl jako nejefektivnější způsob likvidace Židů zřízení plynových komor (kvůli tomu byl vyvinut „spolehlivý“ plyn Cyklon B). V červenci nařídil v koncentracích vraždit přednostně židovské děti. Vrcholem činnosti tohoto „organizačního génia“ byla v roce 1944 deportace 440 000 maďarských Židů do Osvětimi. Jeho plány měly na svědomí milióny židovských obětí, přesto Eichmann litoval, že svůj úkol nesplnil pořádně. „V životě bylo pro mě nejdůležitější poslouchat rozkazy,“ napsal „architekt konečného řešení židovské otázky“ Adolf Eichmann ve svých pamětech. Tím se tento nacistický důstojník snažil zbavit viny za smrt šesti miliónů Židů, kteří zahynuli v důsledku

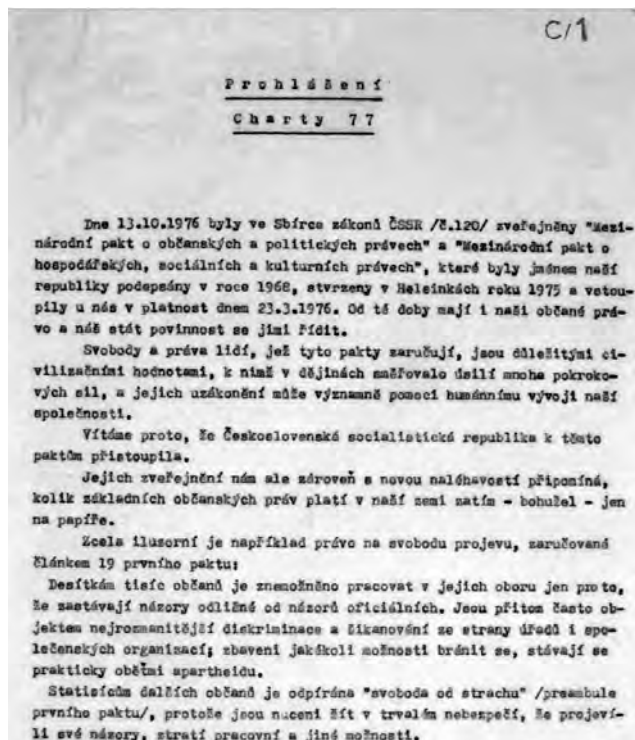
jím vytvořeného plánu. Ze záznamů z archivů ale vyplývá, že tento přesvědčený antisemita nebyl pouhým „příjemcem rozkazů“, ale „idealistou“, který litoval pouze toho, že se mu nepodařilo vyvraždit všechny Židy. „Nesplnil jsem svůj úkol pořádně, mohli jsme udělat víc,“ řekl v jedné nahrávce z Argentiny.

Eichmann se patnáct let od konce války skrýval, nalezen byl v Argentíně a v květnu 1960 unesen izraelskou tajnou službou do Izraele. U soudu ostatně Eichmann požadoval plné osvobození. „Je třeba vnímat tlustou čáru mezi odpovědnými lidry a lidmi, jako jsem já, kteří byli nuceni sloužit jako pouhé nástroje v rukou vůdců,“ vysvětloval tribunálu, „já nebyl vůdce s odpovědností a jako takový necítím žádnou vinu.“ Obžalovaný patrně vůbec nechápal, jak děsivá byla ve skutečnosti celá logistika holokaustu, kterou vymyslel, do detailu naplánoval a rozhybal. Soudní proces s ním začal 11. dubna 1961, Eichmann v něm byl odsouzen k trestu smrti a 31. května 1962 byl oběšen.

1. ledna 1977 – **Charta 77**

Václav Benda, Jan Patočka, Václav Havel, Pavel Kohout nebo Ludvík Vaculík. Ti všichni patřili mezi autory a první signatáře Charty 77. Letos je to přesně pětáctýřet let, co si připomínáme vznik této iniciativy, která kritizovala tehdejší vládu za porušování lidských a občanských práv a svobod. Do poloviny osmdesátých let dokument podepsalo přibližně 1 200 lidí, a to nejen z Prahy.

Charta 77 byla neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala „politickou i státní moc“ za nedodržování lidských a občanských práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách. Iniciativa působila v letech 1977-1992. Dokument (Charta 77) je pojmenován podle data z 1. ledna 1977. Autoři textu Charty 77 si přáli zůstat v anonymitě. Je známo pouze tolik, že značnou část sestavili Václav Havel a Pavel Kohout. Druhý jmenovaný je také autorem názvu petice.

Písemný souhlas Jana Patočky s Prohlášením Charty 77

Organizátory a prvními signatáři byli Jan Patočka, Jiří Němec, Václav Benda, Vlasta Chramostová, Václav Havel, Ladislav Hejdlánek, Zdeněk Mlynář, Pavel Kohout, Petr Uhl, Ludvík Vaculík a Jiří Hájek. Jeden ze tří prvních mluvčích, profesor Jan Patočka, byl také první obětí represí komunistického režimu vůči signatářům Charty 77, když 13. března 1977 po několikahodinovém výslechu zemřel. Jeho pohřeb v Břevnově se stal významnou událostí protikomunistického odporu. Po sametové revoluci v roce 1989 se řada signatářů Charty 77 výrazně zapojila do veřejného života.

28. ledna 1977 – Anticharta

Mediální kampaň proti Chartě 77 vyvrcholila 28. ledna 1977 setkáním umělců na půdě Národního divadla. Přítomny byly i televizní kamery, které pečlivě snímaly tváře populárních osobností. V čelných řadách hlediště seděla řada oblíbených herců (Karel Höger, Dana Medřická, Jan Werich, František Filipovský, Miloš Kopecký, Jiří Sovák, Ladislav Pešek aj.). Herečka Jiřina Švorcová přečetla přítomným *Provolání československých výborů uměleckých svazů: Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru*. Přítomní byly následně vyzváni, aby demonstrovali svou loajalitu k režimu podpisem *Provolání*. Podpisové archy byly v záhlaví zřetelně označeny textem: „Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru. Připojují se k Provolání československých výborů uměleckých svazů“. K filmovým a divadelním umělcům se vzápětí připojili též hudebníci.

4. února se obdobně setkání konalo v pražském Divadle hudby. *Provolání* přečetla zpěvačka Eva Pilarová. I zde se objevila řada populárních tváří (Karel Gott, Jiří Schelinger, Jiří Korn, František Ringo Čech aj.).

Ostatní představitelé tzv. kulturní fronty podepisovali *Provolání* v sekretariátech uměleckých svazů, v redak-

cích novin a nakladatelství, v televizi či rozhlasu. Mocenskému tlaku na podpis se dalo jen obtížně uniknout. Mnozí se sice vyhnuli účasti na televizí přenášené manifestaci v Národním divadle, text *Provolání* je však dostihl později v zaměstnání. Odmítnutím podpisu umělci riskovali ztrátu zaměstnání. Většina z nich se v tomto morálním dilematu nerozhodla pro konfrontaci, touha po poklidné existenci převládla.

Od soboty 29. ledna až do 12. února vycházely v *Rudém právu* na pokračování seznamy signatářů tzv. Anticharty. K *Provolání* se v rámci kampaně připojilo šestasedmdesát národních umělců, 360 zasloužilých umělců a přes 7 000 „obyčejných“ umělců.

20. ledna 2017 zemřela v Pardubicích ve věku třiadev-

desáti let dlouholetá předsedkyně Konfederace politických vězňů **Naděžda Kavalířová**.

Po únoru 1948 musela jako členka vedení Československé strany národně socialistické opustit studium medicíny. Zúčastnila se i protikomunistického pochodu studentů na Pražský hrad. V roce 1956 byla odsouzena za vlastizradu

k pěti letům, po třech byla podmíněčně propuštěna.

Po listopadu 1989 se zasloužila o řešení odškodnění politických vězňů a podílela se na přípravě legislativních návrhů. Kavalířová stála v čele Konfederace politických vězňů od roku 2003, přičemž od roku 1990 byla její místopředsdkyní. Od prosince 2007 do ledna 2013 také předsedala Radě Ústavu pro studium totalitních režimů.

„Mně dnes nevadí staří komunisté. Mně vadí, že do těch řad vstupují mladí lidé. Oni nevědí, že tento -ismus byl zločinný a zavrženíhodný. Všechny totality jsou zvrhlé a ta komunistická byla zvlášť zvrhlá. A ona získává v našich zemích, protože jsme zlo nepotrestali, mladé lidi,“ uvedla.

18. března 2017 zemřel **Miloslav Vlk**, římskokatolický kněz a církevní hodnostář, od roku 1994 kardinál.

Kardinál Miloslav Vlk, který v posledních měsících trpěl rakovinou, zemřel ve věku čtyřiaosmdesáti let. Většinu svého života bojoval s totalitním režimem, kvůli kterému se nemohl naplno věnovat kněžské činnosti.

Vlk se narodil 17. května 1932 v Líšnici na Písecku. Ve svém životě prošel řadou zvratů. V roce 1968 byl vysvěcen na kněze. Po deseti letech mu ale komunisté odebrali tehdy požadovaný státní souhlas k výkonu kněžského povolání. Vlk pak sloužil mše tajně v malých skupinách věřících. Ač vzděláním historik, archivář a teolog, byl z politických důvodů nucen žít se jako myč oken. V roce 1990 byl jmenován československým biskupem a o rok později pražským arcibiskupem a českým primasem. 26. listopadu 1994 ho papež Jan Pavel II. jmenoval kardinálem. V roce 2010 odešel z vedení církve kvůli překročení věkové hranice pro odchod do důchodu. Kardinál Vlk byl nositelem řady ocenění. V roce 2002 mu prezident Václav Havel propůjčil řád Tomáše Garrigua Masaryka za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.